

ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่องการพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด
ในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
Teacher Training Package Entitled Development of Skills in Constructing the Training
Package for Enhancing Drug Immunization in Muslim Wangtong Wittaya School
Nuea Khong Sub-District, Krabi Province

ฟาซี เถาว์กลอย
Faosee Thaokloy

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Education in Islamic Educational Administration and Management
Prince of Songkla University

2564

ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่องการพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด
 ในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
 Teacher Training Package Entitled Development of Skills in Constructing the Training
 Package for Enhancing Drug Immunization in Muslim Wangtong Wittaya School
 Nuea Khong Sub-District, Krabi Province

ฟาซี เถาว์กลอย
 Faosee Thaokloy

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
 Master of Education in Islamic Educational Administration and Management
 Prince of Songkla University
 2564
 ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่องการพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้าง ภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
ผู้เขียน	นายเฟาซี เถาว์กลอย
สาขาวิชา	การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	คณะกรรมการสอบ
.....	.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮากีม เอ็งปียา)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ซัมซู สาอุ)
	.....กรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮากีม เอ็งปียา)
	.....กรรมการ
	(รองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง)
	.....กรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทรง)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
และการจัดการการศึกษาอิสลาม

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟาร์รุ่งสว่าง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคล
ที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮากีม เอ็งปียา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ.....

(นายเฟาซี เถาว์กลอย)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน
และไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายเพาซี เถาว์กลอย)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่องการพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้าง ภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
ผู้เขียน	นายเพาซี เถาว์กลอย
สาขาวิชา	การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
ปีการศึกษา	2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะของครูในการสร้างชุดฝึก
การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา 2) ประเมินความรู้และทักษะของครูด้านการสร้าง
ชุดฝึกการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา 3) ประเมินความพึงพอใจของครูต่อการใช้
ชุดฝึกอบรมทักษะในการสร้างชุดฝึกการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา จังหวัดกระบี่
ดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนาและการศึกษาผลการใช้ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่องการพัฒนาทักษะการ
สร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
กลุ่มเป้าหมายเป็นครูโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา จำนวน 16 คนเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การวิจัยกึ่งทดลองแบบ
กลุ่มเดียวสอบก่อน สอบหลัง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาส่วนข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์
ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที ผลการวิจัย พบว่า 1) ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การ
พัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง
จังหวัดกระบี่ที่พัฒนาขึ้นมา ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ (1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติดและโทษ
ของยาเสพติด (2) วัยรุ่น ภูมิคุ้มกันยาเสพติด และทักษะชีวิต (3) สถานศึกษากับยาเสพติด (4) การสร้างชุดฝึกอบรม
ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นชุดฝึกอบรมที่ดีในระดับมาก เมื่อทดลองใช้พบว่ามีค่าประสิทธิภาพโดยรวมเท่ากับ
84.38/86.64 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ความรู้และทักษะของครูด้านการสร้างชุดฝึกการเสริมสร้าง
ภูมิคุ้มกันยาเสพติดหลังฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้าง
ภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าการฝึกอบรม
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ระดับความพึงพอใจของครูต่อการใช้ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การ
พัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง
จังหวัดกระบี่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20

Thesis Title	Teacher Training Package Entitled Development of Skills in Constructing The Training Package for Enhancing Drug Immunization in Muslim Wangtong Wittaya school, Nuea Khong Sub-District, Krabi Province.
Author	Mr. Faosee thaokloy
Major Program	Education in Islamic Educational Administration and Management
Academic Year	2020

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to develop a teacher training kits for creating the drug immunization training kits, 2) to evaluate the knowledge and skills of teachers in building drug immunization training kits in Muslim Wang Thong Wittaya School, 3) to study teacher's satisfaction towards using a skill training kits in building drug immunization training kits in Muslim Wang Thong Wittaya School, Krabi Province.

The research was conducted in 2 stages: development and studying of the results of teacher training kits on developing skills in building drug immunity training kits in the Muslim Wang Thong Wittaya School. The target group was 16 teachers of Muslim Wang Thong Wittaya School. The research data were collected by using quasi-experimental research namely One group pretest posttest design. It was analyzed by content analysis, mean, standard deviation and t-test. The research reveals that: 1) Training kits for teachers on the development of drug immunity training kits in the Muslim Wang Thong Wittaya School that was developed consisted of 4 learning units: 1) Introduction to Drugs and Effects. 2) adolescence, drug immunity and life skill; 3) educational institution and drugs; 4) creating of training packages. The experts considered that each training package was very good. When testing it, the overall efficiency was 84.38/86.64, higher than the established 80/80 criteria. 2. The knowledge and skills of teachers in building drug immunization training kit after training with a training kit for teachers on developing skills for building drug immunity training kit in the Muslim Wang Thong Wittaya School, which has developed was higher than before training with statistical significance at the .05 level. 3. Overall, teachers had a high level of satisfaction towards using a training kit for teachers on the development of drug immunity training kits in the Muslim Wang Thong Wittaya School, with an arithmetic mean of 4.20.

موضوع البحث

حزمة أنشطة تطوير المعلمين للمعرفة التنموية وفهم مشاكل الوقاية

والمخدرات: دراسة حالة مدرسة مسلم واعتنوع ويتايا ، كرابي برويفنس

الباحث

فوزي توكلووي

التخصص

الإدارة والاقتصاد في التربية الإسلامية

العام الجامعي

1442 هجرية

مستخلص البحث

أهداف هذا البحث هي (1) تطوير مجموعات تدريب المعلمين لإنشاء مجموعات التدريب على التحصين الدوائي، (2) لتقييم معرفة ومهارات المعلمين في بناء مجموعات تدريب على التحصين ضد الأدوية في مدرسة مسلم واعتنوع ويتايا ، (3) لدراسة المعلم الرضا تجاه استخدام مجموعات التدريب على المهارات في بناء مجموعات التدريب على التحصين ضد المخدرات في مدرسة مسلم واعتنوع ويتايا، مقاطعة كرابي.

تم إجراء البحث على مرحلتين: تطوير ودراسة نتائج مجموعات تدريب المعلمين على تطوير المهارات في بناء مجموعات تدريب المناعة الدوائية في مدرسة مسلم واعتنوع ويتايا. وكانت المجموعة المستهدفة 16 معلما من مدرسة وانغ ثونغ ويتايا المسلمة. تم جمع بيانات البحث باستخدام البحث شبه التجريبي وهو تصميم الاختبار القبلي لمجموعة واحدة. تم تحليله من خلال تحليل المحتوى والمتوسط والانحراف المعياري واختبار t. يكشف البحث عن: (1) مجموعات تدريب للمعلمين على تطوير مجموعات تدريب على المناعة الدوائية في مدرسة مسلم واعتنوع ويتايا التي تم تطويرها وتتكون من 4 وحدات تعليمية: (1) مقدمة عن الأدوية والآثار. (2) المراهقة ، مناعة المخدرات ومهارات الحياة، (3) المؤسسة التعليمية والمخدرات ؛ (4) إنشاء الحقائق التدريسية. اعتبر الخبراء أن كل حزمة تدريبية كانت جيدة جدًا. عند اختباره ، كانت الكفاءة الإجمالية 84.38 / 86.64 ، أعلى من معيار 80/80 المعمول به. (2) معرفة ومهارات المعلمين في بناء حقيبة التدريب على التحصين ضد الأدوية بعد التدريب مع حقيبة تدريبية للمعلمين حول تطوير المهارات لبناء مجموعة التدريب على المناعة الدوائية في مدرسة مسلم واعتنوع ويتايا ، والتي تم تطويرها كانت أعلى من قبل التدريب ذي الأهمية الإحصائية على مستوى 0.05. (3) بشكل عام ، كان لدى المعلمين مستوى عالٍ من الرضا تجاه استخدام مجموعة أدوات تدريب للمعلمين على تطوير مجموعات التدريب على المناعة الدوائية في مدرسة مسلم واعتنوع ويتايا ، بمتوسط حسابي 4.20.

กิตติกรรมประกาศ

การสรรเสริญทั้งหมดเป็นเอกสิทธิ์แห่งอัลลอฮ์ ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลจักรวาล ผู้ทรงประทานความโปรดปรานให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอการประสพพรและความสันติจงประสบแด่ท่านศาสดามุฮัมมัด ผู้ซึ่งเป็นผู้ชี้แนะแนวทางที่เที่ยงตรงและเป็นแบบฉบับอันดีงามแก่มวลมนุษยชาติ

อัลหัมดุลิลลาฮ์ ด้วยความช่วยเหลือและความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฮาكيم เอ็งเปีย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ที่ให้ความรู้ คำแนะนำ และเทคนิคต่างๆ ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง ดร.ยุทธนา เกื้อกุล และดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟ อัสซอลิฮีย์ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ผู้ให้คำแนะนำและพิจารณาการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย

ขอขอบคุณ และขอให้อัลลอฮ์ตอบแทนในความดีแต่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ซัมซุ สาอุ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮาكيم เอ็งเปีย รองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะห์มัด ยี่สุนทรง ที่ได้ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ คณาจารย์สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลามที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ตลอดหลักสูตรการศึกษา รวมทั้งเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาที่ได้อำนวยความสะดวก และให้การช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ โรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ที่ให้ความร่วมมือและอนุเคราะห์ข้อมูลในการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบคุณ นายสาวิรัตน์ เถาว์กลอย (บิดา) นางอุไร เถาว์กลอย (มารดา) และญาติพี่น้อง เหล่ามิตรสหาย ที่คอยเป็นกำลังใจ จนกระทั่งทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นในการทำวิทยานิพนธ์ สามารถเผชิญอุปสรรคและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอพรจากเอกองค์อัลลอฮ์ ทรงโปรดประทานความดีงามให้กับบุคคลเหล่านี้และผู้วิจัยทั้งในโลกนี้ และโลกหน้าด้วยเทอญ อามีน

เฟาซี เถาว์กลอย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	(5)
Abstract.....	(6)
مستخلص البحث	(7)
กิตติกรรมประกาศ.....	(8)
สารบัญ.....	(9)
รายการตาราง.....	(12)
รายการภาพประกอบ.....	(13)
ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย.....	(14)
ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ-อังกฤษ.....	(16)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 สมมุติฐานการวิจัย.....	6
1.4 ประโยชน์การวิจัย.....	7
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.6 กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย.....	7
1.7 เครื่องมือในการวิจัย.....	8
1.8 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
1.9 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 บริบทของการศึกษา.....	11
2.2 ประวัติโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา.....	19
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารบุคลากรในสถานศึกษา.....	23
2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม.....	25
2.5 หลักการการฝึกอบรมครู.....	42
2.6 ความสัมพันธ์ของชุดฝึกอบรมกับทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่.....	44
2.7 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ.....	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.8 บทบาทของผู้บริหารในการฝึกอบรมครู เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด แก่ นักเรียนโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา.....	47
2.9 ยาเสพติด.....	50
2.10 โทษและพิษภัยของยาเสพติด.....	56
2.11 แนวคิดทฤษฎีวิจัย.....	62
2.12 แนวทางและทักษะชีวิตในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด.....	67
2.13 การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด.....	73
2.14 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	92
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	96
3.1 กลุ่มเป้าหมาย.....	96
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	96
3.3 ขั้นตอนการพัฒนาและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	96
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	107
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	108
3.6 เกณฑ์และการแปลผลคะแนน.....	109
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	111
4.1 ผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่องการพัฒนาชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่.....	111
4.2 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจและทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทอง ของครูที่เข้ารับการฝึกอบรม.....	113
4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูต่อชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่องการพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่.....	115
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	118
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	119
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	120
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	123

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	124
ภาคผนวก.....	132
ประวัติผู้เขียน.....	324

รายการตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 รายละเอียดข้อมูลค่าสัดส่วนร้อยละของคะแนนกระบวนการ(กิจกรรมระหว่างเรียน)(E_1)ผลทดสอบหลังฝึกอบรม (E_2) และสัดส่วนของค่าคะแนน (E_1/E_2) และประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม.....	101
ตารางที่ 3.2 แสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความถูกต้อง เหมาะสมของชุดฝึกอบรมฯ (IOC)	103
ตารางที่ 3.3 แสดงการทดสอบการแจกแจงแบบปกติของข้อมูล (sig).....	109
ตารางที่ 4.1 ค่าสัดส่วนร้อยละของคะแนนกระบวนการ (กิจกรรมระหว่างอบรม) (E_1) ผลการทดสอบหลังการฝึกอบรม (E_2) และสัดส่วนของค่าคะแนน (E_1/E_2) และประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม จากการทดลองครั้งที่ 2 กับกลุ่มทดลองจำนวน 8 คน	112
ตารางที่ 4.2 ค่าสัดส่วนร้อยละของคะแนนกระบวนการ (กิจกรรมระหว่างอบรม) (E_1) ผลการทดสอบหลังการฝึกอบรม (E_2) และสัดส่วนของค่าคะแนน (E_1/E_2) และประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม จากการทดลองครั้งที่ 2 กับกลุ่มทดลองจำนวน 16 คน	113
ตารางที่ 4.3 คะแนนทักษะการสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหาเสพติด จำนวน 3 ชุด.....	114

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
ภาพประกอบ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	8
ภาพที่ 2.1 โครงสร้างบริหารและการจัดการศึกษาโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา.....	22
ภาพที่ 3.1 เนื้อหาของชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่องการพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด.....	98

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-ไทย
วิทยาลัยอิสลามศึกษา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ا	อลีฟ	อ
ب	บ๊า	บ
ء	ฮัมซะฮฺ	อ. (อ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย)
ت	ต๊า	ต
ث	ซ๊า	ซ
ج	ญีม	ญ (จ ในกรณีเป็นตัวสะกด)
ح	ห๊า	ห มีข้อยกเว้น เช่น มุฮัมมัด รอฮีม
خ	ค็อ	ค
د	ดัล	ด
ذ	ซาล	ซ
ر	ร็อ	ร
ز	ซาย	ซ
س	ซีน	ส มีข้อยกเว้น เช่น มูซา อีซา
ش	ชีน	ช
ص	ศอด	ศ
ض	ฎอด	ฎ
ط	ฏอ	ฏ
ظ	ซอ	ซ
ع	อัยน	อ
غ	ฮอยน	ฮ
ف	ฟ๊า	ฟ
ق	กอฟ	ก
ك	กาฟ	ก

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ل	ลาม	ล
م	มีม	ม
ن	นูน	น
هـ	ฮาอ	ฮ (ในกรณีเป็นตัวสะกดใช้ ฮ)
و	วาว	ว
ي	ยาร์	ย
(الفتحة)		◌َ (ในกรณีมีตัวสะกด เช่น มัรวาน อาดัม ๗) ะ , -าะ (อี ในกรณีมีตัวสะกด) ละสระ ในบางกรณี เช่น อลี บนี ๗
(الكسرة)		◌ِ
(الضمة)		◌ُ
(الفتحة الممدودة)		า (อ ในกรณีมีตัวสะกด เช่น อัลฟา ร็อบ ๗)
(الكسرة الممدودة)		◌ِ
(الضمة الممدودة)		◌ُ
ال-الشمسية		อัล-ตามด้วยพยัญชนะตัวแรกของคำต่อไป เช่น อัดดีน อักกี๊น๗
ال-القمرية		อัล ตามด้วยคำต่อไป โดยไม่ต้องเว้นวรรค เช่น อัลกูราน อัลลอฮ อัลอิสลาม๗

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-อังกฤษ
ของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ا	อลีฟ	a
ب	บ่า	b
ء	ฮัมซะฮฺ	'a, 'i, 'u
ت	ต่า	t
ث	ซ่า	th
ج	ญีม	j
ح	ฮ่า	h
خ	คอ	Kh
د	ดาล	D
ذ	ซาล	Dh
ر	ร่า	r
ز	ซาย	Z
س	ซีน	S
ش	ซีน	Sh
ص	ศอด	s
ض	ฎอด	d
ط	ฏอ	t
ظ	ซอ	z
ع	ฮัยน	'a , 'i, 'u
غ	ฮอยน	Gh
ف	ฟ่า	F
ق	กอฟ	Q
ك	กาฟ	k

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ك	กาฟ	K
ل	ลาม	L
م	มีม	M
ن	นูน	N
هـ	ฮ่าฮ์	H
و	วาว	W
ي	ยาฮ์	Y

อัยตกรู้่านข้างต้นมีนัยว่าผู้ได้ก็ตามที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงหรือต้องการเรียนรู้ในสิ่งที่ยังมีรูไม่เข้าใจ เขาจำเป็นต้องสอบถามผู้รู้เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาบุคลากรครูเป็นจุดสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในประเทศให้สามารถพ้นวิกฤตในทุกด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากครูหรือบุคลากรทางการศึกษาเป็นหัวใจหลักในการอบรม ให้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์แก่นักเรียน ดังนั้น ครูจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะในด้านต่างๆ ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรม ที่สามารถเป็นแบบอย่างให้แก่ นักเรียนและบุคคลโดยทั่วไปทั้งด้านความรู้ และพฤติกรรมให้เหมาะสมกับคำว่า แม่พิมพ์แห่งชาติ รัฐบาลจึงได้กำหนดเรื่องการพัฒนาบุคลากรไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) การพัฒนาคนสามารถช่วยแก้ปัญหาความเป็นอยู่ที่ยากจนและสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรครูนั้นเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารการศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารบุคลากร โรงเรียนที่มีการบริหารบุคลากรที่ดี ก็ จะส่งผลให้โรงเรียนนั้นประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเยาวชน จะสามารถเติบโตไปเป็นกำลังของชาติได้อย่างสมภาคภูมิพร้อมทั้งมีความรู้ความสามารถในการพัฒนา ประเทศต่อไปได้อย่างยั่งยืนนั้น ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนว่ามีความรู้ความสามารถเพียงใดในการพัฒนา เยาวชน ดังนั้นถ้าหากครูขาดความรู้ หรือทักษะในด้านใดด้านหนึ่ง ผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องหาวิธีการ ในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาให้ครูมีความรู้ หรือทักษะในด้านที่ขาดไปอย่างเหมาะสม

การบริหารบุคลากรในสถานศึกษา เป็นอีกหนึ่งภารกิจที่สร้างความท้าทายให้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากเป็นการบริหารเพื่อพัฒนาบุคลากรให้สามารถ ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม และภารกิจของสถานศึกษา คือการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียนได้อย่างหลากหลายรูปแบบและมีประสิทธิภาพ โดยไม่จำกัดสถานที่เฉพาะห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังสามารถถ่ายทอดวิชาความรู้ได้ในรูปแบบการจัด ฝึกอบรม การเรียนการสอนแบบออนไลน์ ฯลฯ ดังนั้นผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะของความเป็น ผู้นำ มีความคิดริเริ่ม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรครูให้สามารถตอบโจทย์กับ ความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน และเพียบพร้อมไปด้วยความสามารถที่หลากหลาย ถึงแม้ว่าจะ เกษียรจากความเป็นครูไปแล้ว ก็ยังเป็นผู้ที่ทรงคุณค่าของสังคม เป็นที่เคารพต่อผู้คนรอบข้าง สามารถ ต่อยอดอาชีพอื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการบริหารบุคลากรใน สถานศึกษา เนื่องจากกลไกสำคัญในการพัฒนาสังคม และประเทศชาตินั้น ขึ้นอยู่กับการจัดการเรียน

การสอนโดยผ่านบุคลากรทางสถานศึกษา จึงสมควรอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องใส่ใจพร้อมกับสร้างแรงกระตุ้นให้บุคลากรของสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ค่อยเสริมแรงให้บุคลากรรู้สึกถึงความสำคัญของตนในฐานะผู้เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนนำพาประเทศชาติไปสู่ความสำเร็จ

ครูเปรียบเสมือนเป็นหัวใจหลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้ นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ในปัจจุบันความเจริญด้านเทคโนโลยีจะเข้ามามีส่วนช่วยในการเรียนรู้เป็นอย่างมาก แต่กระบวนการเรียนรู้ก็ไม่อาจขาดครูไปได้ เพียงแต่ปรับเปลี่ยนบริบทจากผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้จัดการการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้การแนะนำช่วยเหลือ และควบคุมให้นักเรียนเดินไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ที่ถูกต้องด้วยวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา จังหวัดกระบี่ เป็นอีกหนึ่งสถาบันการศึกษาที่เน้นพัฒนาคุณภาพและความสามารถของครูให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา หมวดที่ 1 บททั่วไป มาตราที่ 9 ส่งเสริมการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพครู (พรบ.สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา 2546) ซึ่งการพัฒนาคุณภาพและความสามารถของครুর่วมไปถึง กระบวนการสร้างการเรียนรู้โดยรูปแบบการจัดฝึกอบรมแก่นักเรียนนอกห้องเรียนให้มีความรู้ คู่คุณธรรม มีศีลธรรมและจริยธรรมอันดีงาม ออกห่างจากอบายมุขที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การออกห่างจากยาเสพติดซึ่งเป็นสิ่งที่ทำลายคุณภาพชีวิตของตนเอง ผู้อื่น และครอบครัว ตลอดจนทำลายประเทศชาติ ซึ่งเยาวชนมุสลิมถือเป็นหัวใจสำคัญในการคาดหวังของสังคมมุสลิม เป็นเสาหลักที่จะดำรงสืบทอดความสง่างามของอิสลาม และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมมุสลิมให้มีเสถียรภาพ มั่นคง และโดดเด่นในสังคมไทยและสังคมโลก แต่ปัจจุบันมีเยาวชนมุสลิมจำนวนไม่น้อยตกอยู่ภายใต้สภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่เป็นอันตราย เต็มไปด้วยอบายมุขที่เข้ามาอมเมาเยาวชนมุสลิมให้เดินบนหนทางที่หลงผิด ซึ่งมีมากมายหลากหลายรูปแบบและวิธีการที่จะทำให้เยาวชนตกเป็นเหยื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนมุสลิมที่ตกเป็นทาสของยาเสพติดนั้นถือเป็นผู้ที่ทำลายเกียรติของศาสนาอิสลาม เพราะยาเสพติดนั้นทำลาย 3 ประการที่สำคัญ ได้แก่ ชีวิต สติสัมปชัญญะ ทรัพย์สิน และจะทำให้เยาวชนที่ตกเป็นทาสยาเสพติดนั้นไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตและการศึกษา กลายเป็นคนเห็นผิดเป็นชอบและสามารถทำทุกอย่างที่ผิดกฎหมายเพื่อเสพยาเสพติด เมื่อถูกจับกุมแผนการชีวิตก็ล้มเหลว ปริญญา ประหยัดทรัพย์ (2554) ยาเสพติดเป็นสิ่งผิดกฎหมายและให้โทษต่อตนเองและผู้อื่น ดังที่ปรากฏในอัลกรุอ่านว่า

3,146 คิดเป็นร้อยละ 0.68 ของประชากรทั้งหมด ผู้ประสบปัญหาส่วนใหญ่นั้น อยู่ในกลุ่มเยาวชน รองลงมาคือ เด็ก และวัยแรงงานตามลำดับ (รายงานสถานการณ์ทางสังคม จังหวัดกระบี่ ประจำปี 2560) ซึ่งทางโรงเรียนมุสลิมวังทองตระหนักและเห็นความสำคัญของการป้องกันมิให้เด็กนักเรียนมัธยมเสพยาเสพติด และหาแนวทางป้องกันและสร้างความตระหนักให้กับเด็กนักเรียนเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ซึ่งการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของการป้องกันการติดยาเสพติดในบริบทโรงเรียนนั้น ผู้บริหารและครูมีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรการ และบริหารจัดการให้เด็กนักเรียนประพฤติตนเองอย่างเหมาะสมและไม่ให้เด็กออกนอกกลุ่มนอกทางจากหลักคำสอนของอิสลาม ดังนั้นการจัดกิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนควรให้ความสำคัญของการบูรณาการระหว่างความรู้และคุณธรรมจริยธรรม อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในการนำหลักคำสอนอิสลามสู่การปฏิบัติ แต่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กนักเรียนได้นั้น ขึ้นอยู่กับการออกแบบการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการอบรมบ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรมของเด็กนักเรียน ซึ่งครูผู้สอนจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการเรียนการสอนและการสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน

แต่เนื่องด้วยครูที่พักอาศัยอยู่ในโรงเรียนมุสลิมวังทองยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการฝึกอบรม และสร้างชุดฝึกอบรม ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับครูดังที่ได้อธิบายมาแล้ว นั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาชุดฝึกอบรมขึ้นมา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะของครูในการสร้างชุดฝึกอบรม การจัดการฝึกอบรม และแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งชุดฝึกอบรมสำหรับครูที่จะพัฒนาเป็นแนวทางให้กับครูในการสร้างชุดฝึกในการจัดการฝึกอบรมแก่นักเรียน ความพยายามในการพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกอบรมของครูและการนำไปใช้กับผู้เรียนเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดแนวทางการป้องกัน และแก้ปัญหาสังคมโดยรวมด้วยกระบวนการทางการศึกษา ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 หมวดที่ 1 มาตรา 6 ที่กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า “การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” นอกจากนี้รัฐบาลได้กำหนดแนวทางการจัดการด้านปัญหาเสพติดไว้ใน “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ความว่า “การป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติด อยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคงและยั่งยืน”

จากปัญหา หลักการและเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารของโรงเรียนมุสลิมวังทอง ได้ประชุมหารือกับครูเพื่อหาแนวทางป้องกันมิให้ยาเสพติดระบาดเข้าสู่โรงเรียนหรือส่งผลกระทบต่อตัวผู้เรียน โดยที่ประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องของการพัฒนาครูให้มีทักษะในการสร้างชุดฝึกอบรม และจัดการฝึกอบรม พร้อมทั้งให้คณะครูช่วยกันคิดเนื้อหาที่เกี่ยวกับยาเสพติดและออกแบบวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดเพื่อนำไปใช้กับผู้เรียน จากข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยการจัดทำชุดฝึกอบรมสำหรับการพัฒนาทักษะในการสร้างชุดฝึก ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และได้กำหนดหัวข้อวิจัยวิทยานิพนธ์เป็น ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
2. ประเมินความรู้ความเข้าใจและทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่
3. ประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อการอบรมด้วยชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

1. ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์การสร้างชุดฝึกอบรม (80/80)
2. คะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดและชุดฝึกอบรมฯของครู สูงกว่าคะแนนก่อนฝึกอบรม
3. ครูมีทักษะด้านการสร้างชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
4. ครูมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมในระดับที่มาก

1.4 ประโยชน์การวิจัย

1. ได้ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

2. ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดและทักษะในการสร้างชุดฝึกอบรมฯ สามารถนำวิธีการสร้างชุดฝึกไปประยุกต์ใช้ในสร้างชุดฝึกอบรมในเนื้อหาอื่น ๆ

3. ผลการวิจัยเป็นข้อมูลสารสนเทศสำคัญสำหรับหน่วยงานสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เพื่อนำไปกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปรที่ศึกษา

1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ คู่มือชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

1.2.1 ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม

1.2.2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และชุดฝึกอบรมฯของครู

1.2.3 ทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

1.2.4 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการอบรมด้วยชุดฝึกฯ

1.6 กลุ่มตัวอย่างและเป้าหมาย

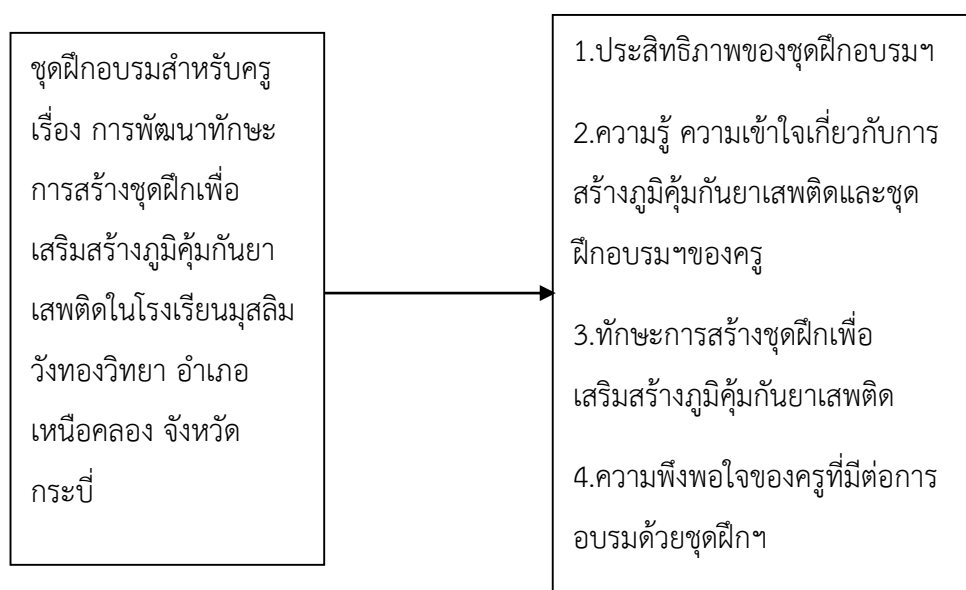
กลุ่มเป้าหมาย

ครูโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวน 16 คน

1.7 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย 1) ชุดฝึกอบรม 2) แผนการอบรม 3) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 4) เครื่องมือวัดผลและประเมินผล การฝึกอบรม ได้แก่ แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม

1.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพแสดงที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

1.9 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดฝึกอบรม หมายถึง สื่อและเอกสารต่าง ๆ ที่ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญสร้างขึ้น ใช้สำหรับครู หรือเป็นเอกสารและสื่อเพื่อประกอบการฝึกอบรม เพื่อให้การฝึกอบรมนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรกับฝึกอบรม แผนการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และเครื่องมือวัดและประเมินผลการฝึกอบรม

2. ภูมิคุ้มกันยาเสพติด หมายถึง ความสามารถในการยับยั้งตนเองไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเกิดจากความรู้อยู่ใจ และพฤติกรรมต่าง ๆ ในการออกห่างจากยาเสพติด

3. ยาเสพติด หมายถึง สารใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยวิธีการธรรมชาติหรือด้วยวิธีการสกัดขึ้นมา เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายจะเกิดผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตาม นอกจากนี้นี้ยังทำให้เกิดอาการติด เมื่อใช้สารนั้น ๆ เป็นประจำ หรือในบางวันจนกระทั่งเกิดการเสพติด

4. โรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา หมายถึงโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามตั้งอยู่ที่ 70/4 ต. คลอง เขม่า อ.เหนือคลอง จ.กระบี่ ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กแบ่งระบบการจัดการเรียนการสอนได้แบบ 3 ระบบ คือ ระบบวิชาภาคศาสนาและภาษาอาหรับ ระบบภาควิชาสามัญ และระบบปอเนาะ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนระบบวิชาสามัญศึกษาเริ่มตั้งแต่มัธยมศึกษา 1-6 ระบบศาสนาตั้งแต่ชั้นอับตีดาอี 2 -10 และระบบภาคคำจะเป็นระบบปอเนาะเรียนกีตาบ

5. ความพึงพอใจของต่อชุดฝึกอบรม หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่ดีหรือทัศนคติเชิงบวกของครูโรงเรียนมุสลิมวังทองที่มีต่อชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ วัดจากแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะในการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้เรียบเรียงเพื่อนำเสนอดังนี้

- 2.1 บริบทของการศึกษา
- 2.2 ประวัติโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารบุคลากรในสถานศึกษา
- 2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม
- 2.5 หลักการการฝึกอบรมครู
- 2.6 แนวคิดและทฤษฎีการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่
- 2.7 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
- 2.8 บทบาทของผู้บริหารในการฝึกอบรมครู
- 2.9 ยาเสพติด
- 2.10 โทษและพิษภัยของยาเสพติด
- 2.11 แนวคิดทฤษฎีวิจัยรุ่น
- 2.12 แนวทางและทักษะชีวิตในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด
- 2.13 การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 2.14 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บริบทของการศึกษา

2.1.1 บริบทการศึกษาไทย

บริบทการศึกษาไทยในปัจจุบัน เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นโดยกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีรัฐบาลเข้ามามีบทบาทในการดูแลพร้อมทั้ง เปิดโอกาสและสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการศึกษา เริ่มตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยจนกระทั่งถึงระดับอุดมศึกษา สำหรับการศึกษาระดับภาคบังคับในประเทศไทยนั้นได้กำหนดให้คนในประเทศไทยจำเป็นต้องมีวุฒิการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) และต้องดำเนินการศึกษาก่อนอายุ 7 ปี ซึ่งข้อกำหนดที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งยังสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับชั้นประถมศึกษา 6 ปี และมัธยมศึกษา 6 ปี ทั้งนี้รัฐบาลยังมีหน้าที่ในการช่วยเหลือให้คนในประเทศได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการเก็บค่าใช้จ่ายใด ๆ ตามที่ถูกระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553

การจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนนั้น จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความต้องการและความสามารถของผู้เรียนเป็นหลักเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของการจัดการการเรียนการสอนคือ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามกระบวนการธรรมชาติ พร้อมทั้งมีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรมอันดีงามดังที่ได้ถูกกำหนดไว้ในหมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553)

นอกจากนี้ ในกระบวนการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ผู้สอนสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนรู้และรู้สึกสนุกสนานกับการเรียนรู้ สร้างความผ่อนคลายให้เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในชั้นเรียน เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากสื่อและแหล่งวิทยาการจากสื่อต่าง ๆ ไปพร้อมกับนักเรียน จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ในทุกเวลาและสถานที่ มีการร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและชุมชน และจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการประเมินผลผู้เรียน ให้ทางสถานศึกษาเป็นผู้ประเมินจากการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น ความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ การเข้าร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ส่วนการจัดสรรโอกาสการเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นนั้น ให้ใช้วิธีการที่หลากหลายและประกอบการนำผลประเมินของนักเรียนมาใช้ด้วย

2.1.2 โรงเรียนเอกชน

โรงเรียนเอกชนศึกษาตามพระราชบัญญัติ โรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 หมายถึง สถานศึกษาที่จัดตั้งโดยเอกชนที่เป็นโรงเรียนในระบบหรือเป็นโรงเรียนนอกระบบ ที่อื่นจาก สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนที่ถูกต้องกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสามารถ จำแนกได้ ดังนี้

1.โรงเรียนในระบบ คือ โรงเรียนที่มีการบริหารจัดการการศึกษาไว้อย่างชัดเจน มีการตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จัดวางหลักสูตรอย่างเป็นรูปแบบ มีการเรียนการสอนตามเวลาที่กำหนด พร้อมทั้งมีรูปแบบการวัดและประเมินผลจากการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.1 โรงเรียนประเภทสามัญศึกษา คือโรงเรียนที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล และมีรูปแบบการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ถึงมัธยมศึกษา

1.2 ประเภทอาชีวศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรที่ผ่านการรองรับจากกระทรวงศึกษาธิการ ในระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

1.3 ประเภทนานาชาติ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยการนำ หลักสูตรจากต่างประเทศมาใช้ในการเรียน หรือการจากการบูรณาการหลักสูตรที่มีในประเทศและ ต่างประเทศจนเกิดเป็นหลักสูตรใหม่ หรือเป็นหลักสูตรที่ทางโรงเรียนเป็นผู้คิดค้นขึ้นมาเอง และอาจมี ภาษาอื่นที่นอกเหนือจากภาษาไทยที่ใช้ในการเรียนการสอนระหว่างครูและนักเรียน โดยไม่ได้กำหนด จะต้องเป็นภาษาหนึ่งภาษาใด แต่ต้องคำนึงถึงหลักคุณธรรมจริยธรรม และความมั่นคงของประเทศ

2. โรงเรียนนอกระบบ หมายถึงโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นใน ด้านการกำหนดวิธีการ เป้าหมาย ระยะเวลาในการเรียน รูปแบบ และมีการวัดและประเมินผลเป็น เงื่อนไขสำคัญในการจบการศึกษา โรงเรียนนอกระบบสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ประเภทสอนศาสนา ประเภทศิลปะและกีฬา ประเภทการอาชีพ และประเภทกวดวิชา

นอกจากนี้โรงเรียนนอกระบบยังรวมถึงสถาบันศึกษาแบบปอเนาะ ซึ่งเป็นปอเนาะที่ ได้รับการจดทะเบียนอย่างถูกต้องให้จัดตั้งเป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ที่มีการกำหนดสอนเฉพาะ ศาสนาอิสลาม (พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550) แต่ก็มีบางสถาบันที่มีการเรียนการสอน หลักสูตรการศึกษานอกห้องเรียน (กศน.) ควบคู่ไปด้วย การจัดการเรียนการสอนในสถาบันปอเนาะ นั้น จะเป็นการสอนแบบบรรยายอธิบายความหมายของ อัลกรุอ่าน หะดิษ และรวมไปถึงการใช้หนังสือ

ภาษาอาหรับและภาษามลายูในรายวิชาอะกีตะฮฺ (เทววิทยา) ฟิกฮฺ (นิติศาสตร์อิสลาม) และวิชาอื่น ๆ โดยไม่มีหลักสูตรที่เป็นลายลักษณ์อักษร ไม่มีชั้นเรียน ไม่ได้แบ่งตามอายุของผู้เรียน ไม่มีการจำกัดเวลาเรียน สามารถใช้เวลาในการศึกษานานเท่าใดก็ได้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้เรียน และการประเมินของผู้สอน

2.1.3 หลักสูตร

หลักสูตรเป็นสิ่งที่ทุกสถานศึกษาจำเป็นต้องมี โรงเรียนหรือสถานศึกษาเปรียบเสมือนเรือที่คอยพยุงให้ผู้โดยสารกล่าวคือนักเรียนนักศึกษาข้ามจากฝั่งหนึ่งไปยังฝั่งหนึ่งด้วยความปลอดภัย โดยใช้ไม้พายที่คอยขับเคลื่อนเรือไปยังเป้าหมายที่ตั้งเจตนารมณ์เอาไว้ และอาศัยความชำนาญของผู้บังคับเรือเพื่อให้เรือไปในทิศทางที่ต้องการ จากข้อความข้างต้นเราอาจจะกล่าวได้ว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนไม้พายที่นำพาผู้โดยสารไปยังเป้าหมาย โดยมีครูเป็นผู้คอยตักเตือนและชี้เป้าหมายที่ถูกต้องให้กับนักเรียน นำพานักเรียนสู่ความสำเร็จโดยอาศัยหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ชัดเจน สามารถวัดและประเมินผลได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Tanner (1995, อ้างถึงใน บุษกรดอนพานเหล็ก, 2551) ที่กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึงการสร้างความรู้และประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเจริญเติบโตในความสามารถด้านการใช้สติปัญญา ครอบคลุมความรู้หรือประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับโดยผ่านเครื่องมือที่ชื่อว่าหลักสูตร ผู้เรียนจะเติบโตทั้งด้านความสามารถ และความเข้าใจในเป้าหมายของการใช้ชีวิต

หลักสูตร หมายถึง เส้นทางที่ผู้เรียนต้องใช้ในการฝึกฝนประสบการณ์ เพื่อนำไปสู่ประตูแห่งความสำเร็จในการศึกษา หลักสูตรในภาษาอังกฤษ เขียนว่า Curriculum ซึ่งมีรากฐานเดิมมาจากภาษาลาตินที่เขียนว่า Currere หมายถึงเส้นทางในการวิ่ง (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554) นักวิชาการหลายท่านทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความหมายที่แตกต่างกันในคำจำกัดความของหลักสูตร เช่น Tyler (1950) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่า เป็นสิ่งที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ทั้งหมด โดยมีสถานศึกษาเป็นผู้ดูแล วางแผนและกำกับเพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ส่วน Taba (1962) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นแผนการสำหรับการศึกษา

1.3.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนนาร่อง ตั้งแต่ปี 2545 และได้เริ่มใช้ในโรงเรียนทั่วไปตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2546 จนถึงปัจจุบัน หน่วยงานที่เข้าช่วยเหลือและมีส่วนเกี่ยวข้องในหลักสูตรนี้ ได้ติดตามและวัดประเมินผลหลักสูตร ได้พบจุดดีที่มีอยู่ในหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หลายประการ เช่น หลักสูตรการ

กระจายอำนาจทางสถานศึกษาก็คือ แต่ละโรงเรียนจะมีการกระจายอำนาจออกเป็น 4 ฝ่ายหลัก ได้แก่ วิชาการ บริหารทั่วไป งบประมาณ และฝ่ายบุคคล หลักสูตรขั้นพื้นฐานฉบับนี้ ยังช่วยส่งเสริมให้โรงเรียนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของตนเองและสังคมอย่างตรงจุด และมีแนวคิด หลักการในการส่งเสริมผู้เรียนแบบองค์รวมอย่างชัดเจน ในอีกด้านหนึ่ง หลักสูตรการศึกษาขั้นต้น ยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตร อาทิเช่น เอกสารประกอบหลักสูตร กระบวนการปฏิบัติและการนำไปใช้ และผลผลิตที่เกิดจากหลักสูตรซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นจากการพัฒนาหลักสูตรศึกษาของสถานศึกษาที่ได้กำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังไว้มากจนเกินไป การวัดและประเมินผลไม่ได้สะท้อนมาตรฐานส่งผลต่อการจัดเตรียมเอกสารหลักสูตรและการเทียบโอนผลการเรียน รวมทั้งปัญหาคุณภาพที่เกิดขึ้นกับตัวของนักเรียนเอง ในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะในการดำเนินชีวิต และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางเอาไว้เท่าที่ควร

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับ พุทธศักราช 2551 จัดทำเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา ได้นำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและยกระดับการศึกษาให้กับผู้เรียนทุกคน ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในสังคม และแสวงหาวิชาความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองด้านร่างกาย และจิตใจ และห่างไกลจากอบายมุข เพราะวิชาความรู้ นั้นสามารถสร้างความตระหนักในความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมอันจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนให้อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรม ในทางกลับกันผู้ที่ขาดซึ่งการเรียนรู้ นั้นอาจจะนำพาเขาสู่หนทางที่หลงผิด หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ง่ายกว่าผู้ที่มีวิชาความรู้ ดังปรากฏในหะดีษมัทอู้อ์ (หะดีษที่กล่าวโดยตาบีอิน โดยไม่ได้พาดพิงไปยังรอซูล)

حَيْرُ الْمَوَاهِبِ الْعَقْلُ ، وَشَرُّ الْمَصَائِبِ الْجَهْلُ

(أدب الدنيا والدين : 1985 , 7)

ความว่า ของขวัญที่ล้ำค่าที่สุด คือ สติปัญญา และภัยพิบัติที่เลวร้ายที่สุด คือความโง่เขลา

จากหนังสือ อาดาบุดดุญาวัตดิน: 1985, 7

1.3.2 วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ควบคู่คุณธรรมจริยธรรม ทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อการศึกษาและแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต และมีความภูมิใจในการเป็นพลเมืองของประเทศไทย ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.3.3 หลักสูตร

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อเป็นเอกภาพของประเทศ มีจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ที่ชัดเจน คือการพัฒนาเยาวชนให้มีเจตคติที่ดี และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์บนพื้นฐานของความเป็นไทยและสากลโลก

2. เป็นหลักสูตรเพื่อประชาชนชาวไทย ที่ทุกคนมีโอกาสในการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่จัดทำขึ้นเพื่อการกระจายอำนาจ ให้สังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษาเพื่อจะเกิดความสอดคล้องกับสังคม และบริบทการศึกษาที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีการยืดหยุ่นในโครงสร้าง สาระการเรียนรู้ เวลา

5. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นหลัก

6. เป็นหลักสูตรการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมในทุก ๆ กลุ่ม

1.3.4 จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นั้นเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีศีลธรรมอันดีงาม มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และสามารถนำวิชาความรู้และทักษะที่มีไปประกอบอาชีพได้ จึงกำหนดให้มีจุดหมายดังนี้

ให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม เห็นคุณค่าของตน มีระเบียบวินัย และปฏิบัติตามหลักการศาสนาที่ตนเองนับถือ ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสามารถนำความรู้ที่มีมาพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับสามารถอยู่ร่วมกับสังคมที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรม ภาษา ศาสนาได้อย่างมีความสุข

1.3.5 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการที่ผู้เรียนได้มีการพัฒนาตามมาตรฐานที่กำหนดนั้นจะทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสารเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ และประสบการณ์ที่ให้ประโยชน์แก่สังคมและผู้อื่น รวมทั้งการเจรจาเพื่อหาข้อยุติในปัญหาที่เกิดขึ้นและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การรับหรือปฏิเสธข้อมูลข่าวสารด้วยเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีที่ถูกต้องในการสื่อสารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดพร้อมกับการไตร่ตรองในสิ่งที่สื่อสารคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวเองและผู้อื่น

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดอย่างมีแบบแผน เป็นขั้นเป็นตอน คิดอย่างสร้างสรรค์ และมีวิจารณญาณ ซึ่งนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ หรือสารสนเทศใหม่ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักการและเหตุผล คุณธรรมและจริยธรรม เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ พร้อมกับการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการป้องกันแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อตนเองและสังคมโดยรวม

4. ความสามารถในการนำทักษะชีวิตไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นความสามารถในการนำประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านมา มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการแสวงหาวิชาความรู้อยู่ตลอดเวลา การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีงาม และสามารถปรับตัวได้ดีในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ตลอดจนการเลี่ยงห่างจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่ส่งผลต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการทำงาน รู้จักป้องกันตนเองจากการใช้เทคโนโลยี และคำนึงถึงคุณธรรม และความถูกต้อง เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

2.1.4 หลักสูตรอิสลามศึกษา

หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2555 มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างผู้เรียนให้เป็นมุสลิมที่ดี ยึดมั่นในหลักการศาสนา มีความศรัทธา และยำเกรงต่ออัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา) มีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรมจริยธรรม อยู่บนหนทางที่ถูกต้อง ปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของอัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา) มีสำนึกในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคม เพื่อให้เกิดความผาสุกทั้งโลกนี้และโลกหน้า

2.1.4.1 หลักการ

หลักการของหลักสูตรอิสลามศึกษา คือการจัดการเรียนการสอนรูปแบบอิสลามที่มุ่งพัฒนาให้เยาวชนมุสลิมมีความเข้าใจในประวัติศาสตร์อิสลาม เน้นความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมอันดีงาม สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งมีความสอดคล้องกับ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553) ที่เน้นให้ผู้เรียนอยู่บนฐานคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม จึงได้กำหนดหลักการของหลักสูตรอิสลามศึกษาไว้ ดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับอิสลามศึกษาที่มุ่งเน้นให้เยาวชนในศาสนาอิสลามได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเต็มประสิทธิภาพ โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
2. เป็นการส่งเสริมให้มุสลิมปฏิบัติศาสนกิจตามหลักการอิสลามอย่างเคร่งครัด
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการและเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้ความสำคัญผู้เรียนเป็นหลัก สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่สามารถยืดหยุ่นได้ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ เวลา และวิธีการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย สามารถวัดและประเมินผลได้

2.1.4.2 จุดหมาย

หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555 มุ่งเน้นและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

1. มีความศรัทธามั่นต่ออัลเลาะห์ (ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา) บรรดาราชของพระองค์ และศรัทธาว่าท่านนบีมุฮัมมัด (คืออัลลลอฮ์อะลัยฮิวะซัลลัม) เป็นศาสนทูตองค์สุดท้าย ปฏิบัติตนบนพื้นฐานของอิสลาม

2. สามารถแสดงความคิดเห็นและเหตุผลในการวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ บนรากฐานแห่งอิสลาม มีความคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก ยืดหยุ่นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ และการเปลี่ยนแปลงของประเทศ และสังคมโลก

3. มีความคิดสร้างสรรค์ รักการเรียนรู้และค้นคว้า

4. เห็นคุณค่าของตนเอง และสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างถูกต้อง

5. ดูแลตนเอง ออกจากสิ่งที่เป็นอบายมุขต่าง ๆ

6. รักประเทศชาติและมุ่งพัฒนาท้องถิ่น

7. มีความสามัคคีในการทำงานเป็นกลุ่ม และสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีงามกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

2.1.4.3 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การจัดการเรียนรู้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2553 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติที่ดีต่อศาสนาอิสลามและสามารถอยู่ร่วมกันกับสังคมที่มีความแตกต่างต่างทางด้านภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุขปราศจากการทะเลาะเบาะแว้งในเรื่องของความต่าง โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักการและคำสอนของอิสลาม จึงได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนหลังจากสำเร็จการศึกษาด้วย 5 คุณลักษณะดังนี้

1. ความสามารถในการอ่าน เขียน และท่องจำ เป็นความสามารถของผู้เรียนที่ได้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว ที่ต้องอ่านออกเขียนได้ และท่องจำ หลักคำสอนของอิสลามที่มีอยู่ในอัลกรุอ่านและหะดีษต่าง ๆ จากท่านนบี (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ซึ่งสองสิ่งนี้เป็นรากฐานของอิสลาม เพื่อการพัฒนาตนเองในด้านการยึดมั่นและการปฏิบัติศาสนกิจ

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์คิดอย่างมีระบบ คิดอย่างผู้มีปัญญาชนและสร้างสรรค์ ภายใต้กรอบและแนวคิดอิสลาม เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคมได้อย่างถูกต้อง สามารถสร้างองค์ความรู้และสารสนเทศให้เกิดขึ้นภายในสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตและพัฒนาปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นความสามารถในการนำหลักคำสอนของอิสลามมาใช้ในการดำเนินชีวิต การเรียนรู้ตัวเอง เรียนรู้แบบไม่รู้จักจบสิ้น และสามารถทำงานและอยู่ร่วมกับสังคมได้ด้วยการสร้าง

สัมพันธ์ไม่ตรีอย่างดงามต่อกัน จัดการปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างได้อย่างเหมาะสมและอยู่ภายใต้ขอบเขตของอิสลาม สามารถพัฒนาและปรับตัวให้เข้ากับสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างดี และถูกต้องตามหลักอิสลาม รู้จักใช้หลักการยึดหยุ่นในการดำเนินชีวิตและไม่ได้ทำแบบมกง่ายในหลักการ รู้จักแสวงหาความรู้และประยุกต์ความรู้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทั้งในด้านการป้องกันตนเองและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4. ความสามารถในการสื่อสารเป็นความสามารถของผู้เรียนที่ใช้ถ่ายทอดความรู้สึนึกคิด ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ และทัศนคติของตนได้อย่างถูกต้องเป็นระบบตามความต้องการของตนเอง และเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างมากที่สุด ร่วมทั้งการเจรจาแบบประณีตประนอมเพื่อลดปัญหาจากความขัดแย้ง การใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อสื่อสาร ทำงาน การแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ถูกต้อง และมีคุณธรรมในการสื่อสาร ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพโดยคิดคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

5. ทักษะการอยู่ร่วมกันเป็นความสามารถของผู้เรียนในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตามหลักคำสอนของอิสลามต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ตลอดจนการให้เกียรติผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นมุสลิมด้วยกันเองหรือกลุ่มชนต่างศาสนิก

2.2 ประวัติโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา

โรงเรียนมุสลิมวังทอง สถานที่ตั้ง 70/4 ตำบลคลองเขม่า อำเภอนือคลอง จังหวัดกระบี่ รหัสไปรษณีย์ 81130 เป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามมาตรา 15(1) ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนศาสนาอิสลามและวิชาสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และมีการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งได้นำหลักการศาสนาอิสลามมาอบรมสั่งสอนขัดเกลาให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมห่างไกลยาเสพติด โดยโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา ได้รับใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในวันที่ 30 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2509 เปิดทำการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เริ่มเรียนตั้งแต่เวลา 8.30-15.00 น. ภายใต้คำขวัญ เน้นคุณธรรม นำวิชาการ ประสานสังคม

โรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยามีการปรับเปลี่ยนระบบจากสถาบันปอเนาะมาเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามมาตรา 15(1) ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ ที่มีความสามารถทั้งทางธรรมและทางโลกเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนในปัจจุบัน ดังที่ท่านอีมาม ฮาฟีอี๊ ได้กล่าวว่า

ويروى عن الإمام علي أنه قال: من أراد الدنيا فعليه بالعلم، ومن
أراد الآخرة فعليه بالعلم، ومن أرادهما معاً فعليه بالعلم

(دورة النصحين: 1900، 10)

ความว่า ได้กล่าวโดย อีหม่าม อาลี๊ ใครก็ตามมีความต้องการกับ
โลกดุนยา ดังนั้น จำเป็นเหนือเขาด้วยวิชาความรู้ และใครก็ตามมี
ความต้องการกับโลกอาคีเราะฮ์ จำเป็นเหนือเขาด้วยวิชาความรู้
และใครก็ตามต้องการกับมันทั้งสองพร้อมกัน โลกดุนยาและโลก
อาคีเราะฮ์ ดังนั้นจำเป็นเหนือเขาด้วยวิชาความรู้

(จากหนังสือเตอรอดุนนาซีหีน: 1900, 10)

จากคำพูดของนักปราชญ์แห่งโลกอาหรับทั้งสองท่าน เราสามารถพิจารณาได้ว่า การ
ที่คนๆ หนึ่งต้องการทั้งโลกดุนยาและโลกอาคีเราะฮ์ นั้นจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ เพราะวิชา
ความรู้นั้นจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องตามคำสั่งใช้ของอัลเลาะห์ (ซุบฮานะฮูวะตะอาลา) และ
หลีกเลี่ยงจากการปฏิบัติที่ไม่ชอบไม่ควร

โรงเรียนมุสลิมวังทองก่อตั้งโดย นายซอและฮ์ เถาว์กลอย ในขณะที่นั้นยังเป็นโรงเรียน
(ปอเนาะ) ที่สอนศาสนาเพียงอย่างเดียว ในเวลาต่อมา นายสาวิรัตน์ เถาว์กลอย ซึ่งเป็นลูกชายได้
มองเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม จึงได้ขออนุญาตผู้เป็นพ่อ (นายซอและฮ์ เถาว์
กลอย) นำนักเรียนไปเรียนในภาคสมทบ คือหลักสูตรส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัย (กศน.) ในโรงเรียนใกล้เคียง หลักจากการเรียนศาสนาในช่วงเช้าเสร็จแล้ว หลักจากนั้นไม่
นาน นายสาวิรัตน์ เถาว์กลอย ก็เริ่มปรับเปลี่ยนการสอนระบบปอเนาะ เป็นการเรียนการสอนแบบ
สองสาย คือ ศาสนาและสามัญ แต่ยังคงรูปแบบและเอกลักษณ์ของปอเนาะเอาไว้ อาทิเช่น มีการ
เรียนกิตาบหลังจากละหมาดซุบฮี จนกระทั่งถึง 7 โมง 30 นาที และมีวิชาศาสนาในวิชาเรียนภาค
กลางวัน หลังจากละหมาดมักริบก็จะมีเรียนกิตาบอีกครั้งหนึ่งจนถึง 8 โมง 30 นาที มีการจัดกลุ่ม
ศึกษา (Halqah Ilmiah) กล่าวคือ การให้นักเรียนรุ่นน้องเรียนหนังสือกับรุ่นพี่แบบเป็นกลุ่ม หลังจาก
ละหมาดอีซา

2.2.1 หลักสูตรที่ใช้สอนในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา

โรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา ได้กำหนดหลักสูตรทางการศึกษาไว้ 3 หลักสูตร

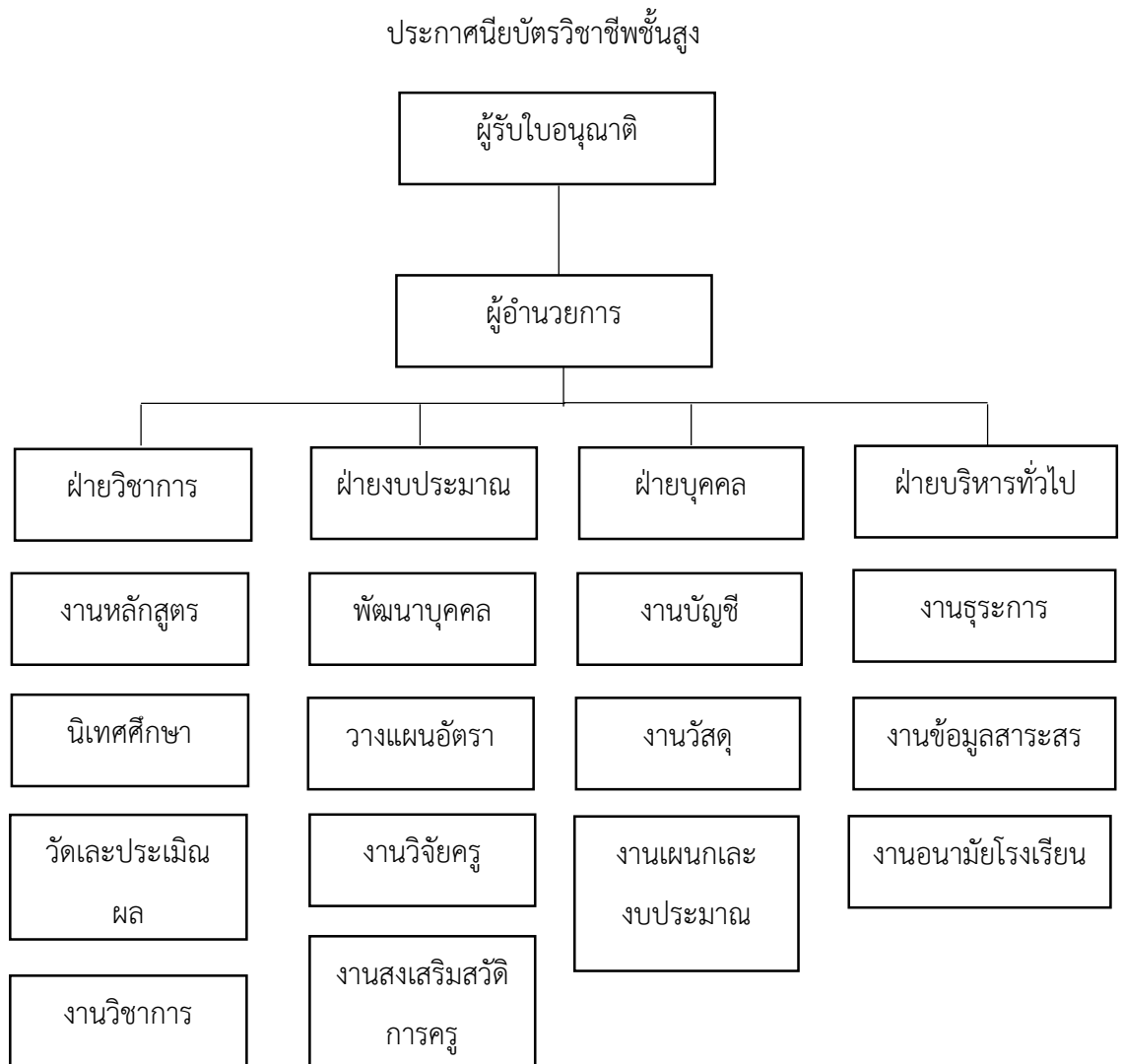
1. หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2546
  - 1.1 หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น (อิบตีดาอียะฮ์)
  - 1.2 หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนกลาง (มุตาวัจชีเตาะฮ์)
  - 1.3 หลักสูตรอิสลามศึกษาตอนปลาย (ชานาวียะฮ์)
2. หลักสูตรวิชาสามัญ ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2551
3. หลักสูตรวิชาชีพพระยะสันของวิทยาลัยสารพัดช่าง

2.2.2 ระดับการศึกษาที่มีในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา

โรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา เปิดการเรียนการสอนในสองระดับ ได้แก่ ระดับการศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ซึ่งระดับการศึกษาตอนต้นนั้น เป็นการศึกษาระดับบังคับสำหรับเยาวชนไทย ที่เน้นในเรื่องของความถนัด ความชอบ มีจิตสาธารณะ คุณธรรมจริยธรรมตามแนวทางอิสลาม พร้อมกับสามารถนำความรู้ความสามารถที่มีไปต่อยอดได้ และในระดับการศึกษาตอนปลายนั้น เป็นการศึกษที่เพิ่มเติมในวิชาความรู้แขนงต่างๆ อาทิเช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิชาศาสนาในแขนงต่างๆ และวิชาชีพในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เพื่อให้นักเรียนในระดับนี้สามารถนำความรู้มาบูรณาการในการใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ปัจจุบันโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา ได้เปิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3) และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) โดยมีการเรียนการสอนควบคู่กับวิชาศาสนาระดับชั้น มุตาวัจชีเตาะฮ์ และชานาวียะฮ์ เพื่อสร้างเยาวชนที่ดี มีคุณภาพ ดำเนินชีวิตตามครรลองคลองธรรมของอิสลาม สามารถเป็นที่พึ่งแห่งตน และผู้อื่นได้ สามารถอยู่ร่วมกับสังคมที่มีความแตกต่างด้านศาสนา วัฒนธรรมได้

2.2.3 โครงสร้างบริหารและการจัดการศึกษาโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา

แผนภาพที่ 2.1 แสดงโครงสร้างบริหารและการจัดการศึกษาโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา

2.3 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารบุคลากรในสถานศึกษา

2.3.1 ความหมายของการบริหารบุคลากร

การบริหารบุคลากรในสถานศึกษาเป็นหนึ่งในหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีคุณภาพ โดยผู้บริหารรับหน้าที่ในการวางแผนกำลังคน คัดหาบุคลากรที่เหมาะสมกับแต่ละงาน ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในองค์กร เป็นต้น นอกจากนี้ นักวิชาการบริหารได้ให้ความหมายของการบริหารบุคลากร ดังนี้

สอผีณะ จันพรมศรี (2552) กล่าวว่า การบริหารบุคลากร เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการจัดระบบการทำงานของบุคลากรภายในองค์กร โดยเริ่มต้นจากการจัดหาบุคลากรที่มีความเหมาะสมกับงานเข้าสู่องค์กรนั้น ๆ พร้อมกับมอบหมายงานให้รับผิดชอบ มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีเยี่ยมเต็มความสามารถของแต่ละคน และต้องมีมาตรการต่าง ๆ ในการบริหาร เช่นการเสริมแรงให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ และเมื่อพ้นจากสภาพบุคลากรขององค์กรแล้วยังสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

วิไลวรรณ ยะสินธ์ (2552) การบริหารบุคลากรในองค์กรนั้น คือการเน้นการบริหารไปที่บุคลากร โดยการส่งเสริมบุคลากรด้วยรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ เพื่อที่จะสามารถนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางเอาไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วีระ สุรินทร์ (2553) การบริหารบุคลากร คือกระบวนการหนึ่งที่เป็นหน้าที่ของผู้บริหาร โดยการอาศัยทักษะและกลยุทธ์ ในการสรรหาบุคลากรที่มีความเหมาะสมกับแต่ละงานเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในองค์กร พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรอย่างเต็มความสามารถ มีความรักในองค์กร และสามารถนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

ลีน่า พอมาเจติ (2554) เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารดำเนินงาน โดยเริ่มจากการวางแผน การจัดการบุคคล การจัดหาบุคคลที่เหมาะสมกับงาน การจัดฝึกอบรม การพัฒนาบุคคล การเสริมแรง และการประเมินผลจากการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เพื่อให้องค์กรได้รับผลประโยชน์สูงสุดทั้งในปริมาณคุณภาพและความมุ่งหมาย

อรรถพล พามี (2556) การบริหารบุคลากร หมายถึง กระบวนการ การบริหารบุคลากรที่มีในองค์กร ได้แก่การวางแผน การจัดหาบุคคล การพัฒนา การจัดการฝึกอบรม การกำหนดสิ่งตอบแทน เพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีความพึงพอใจและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีเลิศ

สรุปได้ว่า การบริหารบุคลากรนั้นเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร ที่ต้องวางแผนจัดหาบุคคลที่มีความเหมาะสมในหน้าที่ เสริมแรง กำหนดสิ่งตอบแทน และพัฒนาให้บุคลากรที่อาศัย

ในองค์การมีความรู้ความสามารถเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงพัฒนาของโลกในยุค 4.0 เพื่อที่จะสามารถนำพาองค์การไปสู่เป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.2 ความสำคัญของการบริหารงานบุคลากร

การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการสร้างความมั่นคงและความก้าวหน้าให้เกิดขึ้นในประเทศชาติ เมื่อการบริหารจัดการการศึกษามีคุณภาพประชาชนในประเทศก็จะมีคุณภาพตามไปด้วย ดังนั้นสถานศึกษาจะมีคุณภาพได้นั้น ขึ้นอยู่กับว่าผู้บริหารมีศักยภาพมากเพียงใดในการบริหารบุคลากรในสถานศึกษา และผู้บริหารที่นำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้นั้นจะต้องเพียบพร้อมไปด้วยความสามารถ วิสัยทัศน์ ทักษะ และกลยุทธ์ต่างๆ ในการจัดการบริหารสถานศึกษา

เพชร กล้าหาญ (2552) กล่าวว่า องค์การจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการบริหารบุคลากร ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีความรู้ในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ รู้หลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีการวางแผน คัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมกับหน้าที่ในองค์การ ไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นภายในองค์การและสามารถควบคุมบุคลากรได้อย่างดีเยี่ยม เพื่อนำพาองค์การสู่ความสำเร็จ

นงนุช วงษ์สุวรรณ (2553) การบริหารบุคลากร ถือเป็นหัวใจหลักในงานบริหารที่ผู้บริหารมีหน้าที่รับผิดชอบ องค์การใดประสบความสำเร็จในการบริหารงานบุคลากรตามเป้าหมายที่องค์การตั้งไว้ องค์การนั้นก็จะมี ความก้าวหน้าเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการส่งเสริมให้บุคลากรทำหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ

ปรัชญา เวสารัชช์ (2554) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษา คือการจัดการบริหารอย่างเป็นระบบ มีบุคลากรของหน่วยงานรับผิดชอบในหน้าที่อย่างเป็นรูปแบบ มีขั้นตอนกฎเกณฑ์ในการดำเนินงาน มีการสนับสนุนและการประเมินผลอย่างชัดเจน และสามารถเชื่อถือได้

ครรชิต มาลัยวงศ์ (2557) กล่าวว่า การบริหารจัดการการศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากประชาชนจะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาในประเทศ ว่าผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารบุคลากรมากน้อยเพียงใด ประเทศใดที่ประสบความสำเร็จด้านการศึกษาก็จะเป็นเครื่องมือบ่งชี้ว่าการบริหารจัดการบุคลากรประสบความสำเร็จตามไปด้วย

สรุปได้ว่า การบริหารบุคลากรนั้นมีความสำคัญต่อองค์การเป็นอย่างมาก ดังนั้นองค์การใดที่มีการบริหารจัดการบุคลากรดี ก็จะส่งผลให้องค์การนั้นสำเร็จลุล่วงในเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามองค์การใดขาดการบริหารบุคลากรที่ดีจะส่งผลให้เกิดความเสียหายกับองค์การเป็นอย่างมาก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประเทศชาติเป็นวงกว้างเช่นกัน

กิจกรรมนักเรียนเป็นภารกิจรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในโรงเรียนที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมกันรับผิดชอบเพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนให้มีความสามารถในการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มประสิทธิภาพโดยผ่านกระบวนการกิจกรรมนักเรียน

2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม

2.4.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สินสกุล (2531) กล่าวถึงการผลิตชุดสื่อแบ่งออกเป็น 5 แนวคิด ได้แก่

แนวคิดที่ 1 ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล นักการศึกษาได้ทำการประยุกต์ระหว่างหลักจิตวิทยาและการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงผู้เรียนมีความต้องการ ความสนใจ และถนัดอย่างไร เนื่องจากแต่ละคนนั้น มีความสามารถและความถนัดที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นด้านความชอบ ความสามารถการคิด วิเคราะห์ ตลอดจนอารมณ์ ดังนั้นการเรียนรู้ที่เหมาะสม จะเป็นการเรียนรู้แบบรายบุคคล ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีรูปแบบอิสระ เน้นความต้องการของผู้เรียน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนในการตอบและถาม อย่างอิสระมากยิ่งขึ้น

แนวคิดที่ 2 เป็นการพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนในรูปแบบแบบเดิม คือครูเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ แต่จะเปลี่ยนเป็นการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนโดยการนำสื่อความรู้ต่าง ๆ มาใช้ การศึกษารูปแบบนี้ครูเป็นคนให้ความรู้เพียงแค่ 1 ใน 3 อีกสองหน่วยผู้เรียนจะเรียนรู้เองตามสื่อที่ครูได้จัดเตรียมเนื้อหาเอาไว้

แนวคิดที่ 3 โสตทัศนูปกรณ์ เป็นรูปแบบการสอนโดยใช้สื่อประสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ แทนการให้ครูมาเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้

แนวคิดที่ 4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และตัวของนักเรียนกับสภาพแวดล้อม เดิมทีนักเรียนคือ ผู้รับวิชาความรู้จากครูผู้สอนเพียงอย่างเดียว ซึ่งทำให้ขาดทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้ และผู้ที่ไม่กล้าถามในสิ่งที่ตนสงสัย จึงทำให้เกิดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือให้เกิดความสัมพันธ์ขึ้นระหว่างครูและนักเรียน

แนวคิดที่ 5 การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนโดยนำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้เป็นการสอนแบบโปรแกรม ซึ่งหมายถึงการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยตัวเอง สามารถรับรู้ถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นก่อนการตัดสินใจได้ และทราบผลที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นซ้ำในอนาคตและได้เรียนรู้ความสามารถและความต้องการของตัวเอง

ปรีชา วิหคโต (2547) กล่าวว่า มีทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และสามารถนำมาเป็นสาเหตุหรือปรัชญาหรือแนวคิดในการพัฒนาชุดกิจกรรมดังนี้

1) ทฤษฎีกลุ่มเชื่อมโยงนิยม (S-R Theories) พฤติกรรมการเรียนรู้เป็นผลแต่ละบุคคลที่ได้รับแรงกระตุ้น แล้วตอบสนองมีปฏิภียรระหว่างตัวกระตุ้นกับการตอบสนองเป็นในรูปแบบลูกโซ่ โดยมีการเสริมแรงช่วยเหลือ ให้มีพฤติกรรมดังกล่าวต่อไปเรื่อย ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบบรมบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดการเรียนรู้

2) ทฤษฎีกลุ่มประสบการณ์นิยม (Castelt Theories) เชื่อว่าการเรียนรู้ขึ้นเกิดขึ้นจากการแก้ไขปัญหา กล่าวคือการเรียนรู้เพื่อการอยู่รอดที่ได้จากประสบการณ์แล้วเกิดการเรียนรู้ขึ้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2544) กล่าวว่า ชุดฝึกอบบรม เป็นสื่อที่มีการผสมผสานระหว่างเนื้อหา กิจกรรม รูปแบบการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ทั้งยังเพิ่มความสนใจแก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ตามหลักปรัชญาสภาพนิยม โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และใคร่ครวญตามที่ละนิดตามลำดับ ได้ร่วมกิจกรรมอย่างมีความสนใจและสนุกสนาน ได้รับคำชม ประสบการณ์ที่เป็นความสำเร็จ และเกิดความพึงพอใจ

2.4.2 นิยามของชุดฝึกอบบรม

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการฝึกอบบรมนั้นเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ มักใช้รูปแบบของการฝึกอบบรมเป็นเครื่องมือในการศึกษา พัฒนา ฝึกฝน เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ให้แก่บุคลากรในหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นด้านทักษะหรือด้านวิชาการ ซึ่งในส่วนของความหมายชุดฝึกอบบรมนั้นได้มีนักวิชาการ และนักศึกษาหลายท่านใช้คำว่า ชุดการสอน ชุดกิจกรรม หรือชุดฝึกอบบรม และให้ความหมายของชุดฝึกอบบรมไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

เกษม ไชยวรรณ (2550) กล่าวว่าชุดฝึกอบบรม หมายถึง ชุดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหา แผนการจัดการเรียนรู้ รูปแบบกิจกรรม และภาระประเมิน จบในเล่มเดียว สามารถนำไปใช้ได้ทั้งกลุ่มและบุคคล โดยทั่วไปแล้วการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกอบบรมมีหลากหลายรูปแบบ แต่มีจุดประสงค์เหมือนกันคือ เพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียนได้มากกว่าการเรียนรู้แบบเดิม และสามารถเรียนรู้ได้ในระยะสั้น

นภาพร สิงห์รา (2550) กล่าวว่า ชุดฝึกอบบรมคือ ชุดเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกอบบรมอย่างเป็นระบบและมีระเบียบวิธีการในการฝึกอบบรมอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของวิทยากรและผู้เข้าร่วม

การฝึกอบรม โดยมีการกำหนดขั้นตอนในการฝึกอบรม การกำหนดสื่อ การกำหนดกิจกรรม การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ รวมทั้งการกำหนดเครื่องมือ และการประเมินความรู้ ความเข้าใจ หรือทักษะ จากการฝึกอบรม

ศุภนันท์ บุญชอบ (2548) ชุดฝึกอบรมคือชุดสำเร็จที่ใช้ในการฝึกอบรมและเป็นอุปกรณ์ในการจัดฝึกอบรม ที่มีการกำหนดขั้นตอนในการนำสื่อต่าง ๆ มาใช้อย่างเป็นระบบ โดยมีความเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม และเรื่องที่เป็นชุดฝึกนั้น ๆ และผู้เข้าร่วมการอบรมต้องมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2547) กล่าวว่า ชุดฝึกอบรมนั้น เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นสื่อประสม (Multi-media) ที่จัดทำขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อ พร้อมทั้งมีเนื้อหาสาระ กิจกรรม ใบงาน วิธีใช้ชุดฝึกอบรม ทั้งยังอยู่ในกระเป๋าหรือกล่องที่สวยงาม

นิพนธ์ สุขปรีดี (2547) กล่าวว่า การจัดทรัพยากรในการจัดฝึกอบรมโดยรวมถึงสื่อ เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านการประเมินแล้วเพื่อให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้รับประสบการณ์ตรง หรือใกล้เคียง ได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ตามเนื้อหาสาระที่ละชนิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมปฏิบัติกิจกรรมได้ถูกต้อง และมีการเสริมแรงขณะปฏิบัติกิจกรรม

กัลยาณี จิตต์การุณย์ (2546) กล่าวว่า ชุดฝึกอบรมคือ สื่อสำเร็จรูปที่ใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรมอย่างมีระเบียบและวิธีการ ที่ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีการนำเสนอ เนื้อหา รูปแบบกิจกรรม การทดสอบ และเฉลยคำตอบอยู่ในเล่มเดียวกัน เพื่อช่วยให้ผู้ฝึกอบรมสามารถประเมินได้ด้วยตัวเอง และเพื่อช่วยเพิ่มความรู้ และทักษะต่าง ๆ แก่ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า ชุดฝึกอบรมคือ สื่อที่วิทยากรสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการฝึกอบรม อาจจะเป็นสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่นำมาประสมประสานกัน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับเนื้อหา และเกิดความสนใจของผู้ร่วมการฝึกอบรม การฝึกอบรมนั้นจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ และสามารถทำให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและตรงตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม พร้อมทั้งมีการเสริมแรงตลอดการจักฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีแรงกระตุ้นและดำเนินพฤติกรรมที่เกิดความเปลี่ยนแปลงในขณะจัดฝึกอบรมไปเรื่อยตลอดไป

2.4.3 ความสำคัญของชุดฝึกอบรม

ชุดฝึกอบรมเป็นสื่อเพื่อถ่ายทอดความรู้ผ่านทางเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อ ประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรม โดยสามารถประมวลจากนักวิชาการที่ให้ความสำคัญของชุดสื่อได้ดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2547)

1) วิทยาการในการฝึกอบรมลดการเตรียมการฝึกอบรม วิทยาการสามารถปรับปรุงชุดฝึกอบรมโดยไม่ต้องผลิตใหม่

2) ระบบการฝึกอบรมนั้นมีมาตรฐาน เพราะผู้อบรมที่อยู่ต่างสถานที่สามารถใช้ชุดฝึกอบรมเดียวกันได้

3) มาตรฐานการวัดการฝึกอบรมใช้มาตรฐานเดียวกัน

4) ส่งเสริมให้เกิดเครื่องมือในการฝึกอบรม

5) ผู้รับการฝึกอบรมมีโอกาสในการรับประสบการณ์ตรงหรือใกล้เคียงจากชุดฝึกอบรม

6) ไม่จำกัดเวลาหรือสถานที่

7) เปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้การฝึกอบรมเป็นผู้แนะนำ

8) ประหยัดทรัพยากร

9) ส่งเสริมให้วิทยากรผู้จัดฝึกอบรมจัดการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ

เอกราช หนูแก้ว (2548) กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรมเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้บัญชา ในการตอบคำถาม เรียนรู้ การสอนงาน การแนะนำ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และยังสามารถช่วยเพิ่มความรู้แก่บุคลากรได้เป็นอย่างดี

นุชตรียา ผลพานิชย์ (2548) กล่าวว่า ในยุคปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรอย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นการบริการทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารจะต้องมีแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพแก่บุคลากร โดยการจัดการฝึกอบรมอย่างเป็นระเบียบ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ ตามความเปลี่ยนแปลงของโลกด้วยเหตุผล ดังนี้

1) การฝึกอบรม เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยตรง และเป็นเทคนิคที่มีความนิยมและทันสมัย เพราะการฝึกอบรมช่วยก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ใหม่ และยังสามารถช่วยเพิ่มทักษะของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมได้ดี ตลอดจนช่วยเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการทำงานได้ดีอีกด้วย

2) การฝึกอบรม เป็นวิธีการช่วยและแก้ไขปัญหาในการทำงาน เพราะการฝึกอบรมช่วยให้บุคลากรมีความพร้อมในการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

3) การฝึกอบรม เป็นการช่วยเสริมสร้างวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงในด้านธุรกิจมีความรวดเร็ว จึงจำเป็นที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถ และทักษะใหม่ ๆ แก่บุคลากร ให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน และสามารถนำภาคการไปสูเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) การฝึกอบรม มีความสำคัญในการคัดสรรบุคลากรเข้ามาทำงานในองค์กร สามารถช่วยให้บุคลากรเข้าใจงานได้เร็วขึ้น และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) การฝึกอบรม มีความสำคัญต่อการเลื่อนตำแหน่ง จึงจำเป็นที่จะต้องฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถให้เหมาะสมและสอดคล้องกับตำแหน่งใหม่

6) การฝึกอบรม สามารถช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถแก่บุคลากรเก่าขององค์กรที่มีความเฉื่อยชา ขาดความกระตือรือร้น และทำงานไม่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นแก่บุคลากรเหล่านั้นให้สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้นเราสามารถสรุปประโยชน์ของชุดฝึกอบรมได้ว่า ชุดฝึกอบรมนั้นสามารถช่วยลดเวลาในการเตรียมตัวของวิทยาการ ประหยัดทรัพยากรได้เป็นอย่างดีเนื่องจากการจัดฝึกอบรมนั้นสามารถทำได้หลายครั้งและไม่จำเป็นที่วิทยาการในการจัดการฝึกอบรมผลิตสื่อใหม่ แต่นำสื่อเก่ามาปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการฝึกอบรมนั้น ๆ ได้ และยังช่วยเป็นโอกาสให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์จากชุดฝึกอบรมได้โดยตรงหรือใกล้เคียง

2.4.4 ประเภทของชุดฝึกอบรม

ชุดกิจกรรมในปัจจุบันนั้นมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับประเภทของชุดฝึกอบรม โดยการเลือกประเภทชุดฝึกอบรมนั้นจะต้องมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย และพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก นักวิชาการได้แบ่งชุดฝึกอบรมออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

นิพนธ์ สุขปรีดี (2547) แบ่งประเภทของชุดฝึกอบรมออกเป็น 2 ประเภท

1) ชุดฝึกอบรมที่มีการแบ่งตามลักษณะโครงสร้าง การแบ่งชุดฝึกแบบโครงสร้างนั้น แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

(1) ชุดอุปกรณ์ชุดฝึกอบรม (Training Kit) คือการนำสื่อในการฝึกอบรมทั้งหมดมาอยู่ในที่เดียวกัน เพื่อง่ายต่อการสืบหาข้อมูลและสิ่งที่ยากรู้ และยังสามารถแบ่งย่อยได้อีกดังนี้

ก. ชุดฝึกอบรมที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก

ข. ชุดฝึกอบรมที่ใช้อุปกรณ์ฝึกอบรมที่ใช้สื่อประสมเป็นหลัก

(2) ชุดฝึกอบรม (Training Package) หมายถึงการจัดระบบการฝึกอบรมแบบสมบูรณ์แบบ ที่ผู้ฝึกอบรมสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งชุดฝึกอบรมที่มีวิทยากรเป็นผู้จัดฝึกอบรม โดยรูปแบบของชุดฝึกอบรมนี้ จะประกอบด้วย เนื้อหาสาระ การสาธิต บรรยาย อุปกรณ์ในการทดลอง การสอบก่อนและหลังจัดฝึกอบรม สื่อที่ใช้ในการสังเกต ตลอดจนรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสื่อเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดประสบการณ์ตรง

(3) โมดูล (Module Training) เป็นการฝึกอบรมแบบ (Training Package) หลายชุดต่อเนื่อง โมดูลการฝึกอบรมนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด

ก. โมดูลฝึกอบรมแบบสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก มีลักษณะเป็นเอกสารสำหรับทำการฝึกอบรม เรียนโปรแกรมหลายเล่มต่อเนื่องกัน และในแต่ละเล่มจะมีคำแนะนำการใช้เอกสารฝึกอบรม บทเรียนโปรแกรม รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในเอกสาร และการวัดผลด้วยตนเอง และการวัดผลโดยวิทยากรผู้จัดฝึกอบรม

ข. โมดูลการฝึกอบรมแบบสื่อประสมเป็นหลัก เป็นชุดอบรมสื่อประสมแบบต่อเนื่องกันตามที่วิทยากรผู้ฝึกอบรมและผู้เชี่ยวชาญได้ออกแบบ ปัจจุบันโมดูลการฝึกอบรมด้วยสื่อประสมสามารถจัดรูปแบบด้วยคอมพิวเตอร์ได้

2) ชุดฝึกอบรมสามารถแบ่งได้ตามลักษณะในการดำเนินการ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท

(1) ชุดฝึกอบรมแบบบรรยาย เป็นชุดฝึกอบรมที่เน้นขยายเนื้อหาสาระในการสอน แบบบรรยายให้ชัดเจน ช่วยให้ผู้สอนพูดน้อยขึ้น โดยให้สื่อเป็นตัวให้ความรู้และบรรยายเนื้อหาสาระ ชุดฝึกอบรมแบบนี้เหมาะสำหรับการฝึกอบรมในช่วงชั้นอุดมศึกษา ที่ยังให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนแบบบรรยาย ชุดฝึกอบรมนี้จะมีเนื้อหาเพียงอย่างเดียวไม่มีการผสมผสานกับกิจกรรม หรือ ใบบางอื่นๆ

(2) ชุดฝึกอบรมแบบกลุ่ม มุ่งเน้นให้ผู้ฝึกอบรมทำกิจกรรมแบบกลุ่ม เช่นการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ และการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

3) ชุดฝึกแบบรายบุคคล เป็นชุดฝึกที่เน้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ตามความถนัด สติปัญญาและความชอบของตน ซึ่งจะมีความแตกต่างในแต่ละบุคคล ชุดการฝึกแบบนี้อาจเป็นในรูปแบบการสอนย่อยหรือที่เรียนว่าโมดูล

4) ชุดฝึกทางไกล เป็นชุดฝึกที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้อยู่ในสถานที่เดียวกัน ต่างเวลา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้ด้วยตนเองไม่จำเป็นต้องเข้าชั้นเรียน ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ ภาพยนตร์ และการเรียนรู้เพิ่มเติมตามศูนย์วิชาการ

ชุดฝึกอบรมแบบทางไกลประกอบด้วย (1) คู่มือการใช้ชุดฝึกอบรม เป็นเครื่องมือสำหรับการชี้แนะแนวทางเพื่อทำการฝึกอบรม (2) แบบฝึกหัด เป็นคู่มือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม (3) เนื้อหาสาระ การถ่ายทอดเนื้อหาต่าง ๆ ผ่านสื่อ เช่นบัตรเนื้อหา เอกสาร (4) สื่อเพื่อใช้ในการเสนอเนื้อหาต่าง ๆ (5) การประเมินผล อาจจะเป็นประเมินจากแบบทดสอบ

สรุปแล้วชุดกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท 1.แบ่งตามลักษณะโครงสร้าง 2.แบ่งตามลักษณะการดำเนินการ ซึ่งในแต่ละประเภทก็จะมีประเภทย่อย ๆ ดังที่ได้กล่าวมา

2.4.5 ความหมายของการฝึกอบรม

สมชาย กิจยรรยง (2537) กล่าวว่า การฝึกอบรมคือ กระบวนการในการเรียนการสอน เพื่อสร้างเสริมทักษะ ความรู้ความเข้าใจและแลกเปลี่ยนเจตคติตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งอาจเป็นการสอนในหรือนอกชั้นเรียนก็ได้

ทวีป อภิลิทธิ (2536) กล่าวว่า การฝึกอบรม คือรูปแบบกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยใช้กระบวนการฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม สามารถเปลี่ยนแปลงทักษะ และเพิ่มความรู้ ตามจุดประสงค์ในการจัดฝึกอบรมฯ

วิน เชื้อโพธิ์ทัก (2537) กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการอย่างมีระเบียบ มุ่งเน้นที่จะพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานของบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรม เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การต้องการ

ชูชัย สมितिไกร (2548) กล่าวว่า การฝึกอบรมคือ การกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ เจตคติ ทศนคติ และทั้งยังช่วยให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานอีกด้วย

เพ็ญจันทร์ สังข์แก้ว (2544) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นยุทธวิธี ที่องค์การนำมาใช้เพื่อพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้น และเพิ่มขีดจำกัดให้แก่บุคลากรในองค์การ อีกทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่องค์การ

สมคิด บางโม (2544) ได้ให้ความหมายการฝึกอบรมไว้ว่า เป็นกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพของบุคคลในด้านใดด้านหนึ่ง โดยเน้นการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ หรือประสบการณ์ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

สุนันทา เลาหนันท์ (2546) กล่าวว่า การฝึกอบรมคือ กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กร ที่ได้วางแผนอย่างเป็นระเบียบและออกแบบให้ตอบสนองต่อความต้องการและเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และประสบการณ์ ที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น

นฤมล สุทวารีย์ (2550) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า เป็นกระบวนการจัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เกิดประโยชน์ต่อเนื่องในหน่วยงานให้มากที่สุด โดยมีเป้าหมายให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กรได้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

รสริน พิมลบรรยงก์ (2550) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรมคือ กระบวนการเพิ่มความรู้ ความสามารถ และความชำนาญของบุคคล เพื่อปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและตรงตามเป้าประสงค์ขององค์กร

จากความหมายข้างต้นสามารถนำมาสรุปได้ว่า การฝึกอบรมคือ กระบวนการการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทักษะ และพฤติกรรมตรงตามความต้องการของผู้จัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรอย่างเต็มประสิทธิภาพ

2.4.6 กระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม

รมย์ฤดี เวสน์ (2554) กล่าวว่ารูปแบบของการฝึกอบรมนั้น เป็นกระบวนการหนึ่งที่เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ หรือเพิ่มความชำนาญและประสบการณ์ในเรื่องใดๆ และยังสามารถช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้ ซึ่งสามารถอธิบายขั้นตอนต่างๆ ในการสร้างชุดฝึกอบรมได้ ดังนี้

1) การหาความจำเป็นเพื่อสร้างชุดฝึกอบรม เป็นการหาสาเหตุว่าเพราะเหตุใดจึงต้องการฝึกอบรม อาทิเช่น ปัญหาในองค์กร ปัญหาทางด้านบุคลากรที่ต้องการแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน การฝึกอบรมที่จะช่วยแก้ไขและปรับปรุงได้ด้วยการจัดฝึกอบรม โดยรวมไปถึงการพยายามหาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคลากรกลุ่มใดบ้าง ที่จะต้องเข้ารับการอบรม โดยคำนึงถึงเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ขององค์กร วิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์หาความจำเป็นในการฝึกอบรมนั้น มีมากมายหลากหลายวิธี เช่น การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกตการณ์ เป็นต้น

2) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง การเอาความจำเป็นในการฝึกอบรมที่หามาได้แล้วนั้น มาทำการวิเคราะห์ เพื่อกำหนดรูปแบบเพื่อออกแบบเป็นหลักสูตร ซึ่งมีองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น วัตถุประสงค์ หัวข้อในการฝึกอบรม เนื้อหาสำหรับการฝึกอบรม รูปแบบการฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม และการคัดเลือกวิทยากรผู้ดำเนินการในการฝึกอบรมเกณฑ์การวัดผลการเรียนรู้ เป็นต้น

3) การกำหนดโครงการฝึกอบรม คือ การวางแผนและการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ด้วยการออกแบบให้เป็นลายลักษณ์อักษร ดังที่ถูกระบุว่า “โครงการฝึกอบรม” เนื่องจากในโครงการนั้น ระบุที่มาและปัญหาที่เกิดขึ้น วิธีการปัญหา หลักสูตรที่สร้างขึ้น หัวข้อในโครงการฝึกอบรม วิทยากร คุณสมบัติของวิทยากร ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมายในการฝึกอบรม ตลอดจนงานด้านธุรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม

4) การบริหารโครงการฝึกอบรมหรือการดำเนินการฝึกอบรม เป็นการดำเนินการตามกระบวนการและแผนที่งานกับกลุ่มตัวอย่างที่จัดตั้งเอาไว้ ซึ่งจะมีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ควบคุมดูแลการฝึกอบรมให้เป็นไปอย่างมีระเบียบและบรรลุตามเป้าหมายประสงค์ของการฝึกอบรม

5) การประเมินและติดตามผลการฝึกอบรม หลักจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้นลงแล้ว วิทยากร ยังมีหน้าที่ต่อ คือการรายงานผลของจัดฝึกอบรม ว่ามีแนวโน้มไปในทางใดบ้าง ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางเอาไว้หรือไม่

นิรันดร์ สาโรวาท (2552) กล่าวว่าชุดฝึกอบรม ประกอบด้วยการวิเคราะห์ปัญหา การออกแบบหลักสูตรเพื่อใช้ในการดำเนินการ และการติดตามผล ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ถูกเรียกว่าเป็น วงจรการฝึกอบรม (Training Circle) ได้แก่

1) การวิเคราะห์ปัญหา (Research) เป็นการดำเนินการเพื่อวิเคราะห์การทำงานเพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหา การดำเนินการต้องเป็นกระบวนการที่เชื่อถือได้ มีการออกแบบการดำเนินการอย่างมีระบบและสมเหตุสมผล มีความรอบคอบในข้อมูลต่างๆ เพื่อสืบหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ทำการพิจารณาว่าปัญหาเรื่องใดต้องดำเนินการแก้ปัญหาหรือหลัง และเรื่องใดเหมาะที่จะใช้การฝึกอบรมเป็นสื่อกลางในการแก้ปัญหา กระบวนการในการวิเคราะห์ปัญหานี้สามารถใช้ระเบียบวิธีวิจัยมาดำเนินการศึกษาหาข้อเท็จจริงได้เช่นกัน

2) การออกแบบหลักสูตร (Design) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การเลือกและกำหนดวัตถุประสงค์ ตลอดจนการจัดทำสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ในการฝึกอบรมอย่างเหมาะสมต่อผู้เข้าร่วมฝึกอบรม

3) การจัดดำเนินการ (Delivery) เป็นการดำเนินการฝึกอบรมตามระเบียบและแผนงานที่ตั้งเอาไว้ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

4) การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินผลการฝึกอบรม ทั้งระหว่างดำเนินการ สิ้นสุดการดำเนินการ และหลังการดำเนินการ

ศิริพรรณ สายหงส์ และสมประสงค์ วิทย์เกียรติ (2534) ได้วางรูปแบบการผลิตชุดฝึกอบรมไว้ว่า

1) กำหนดวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์คือสิ่งที่สำคัญมากในการผลิตชุดฝึกอบรม เพราะจะเป็นตัวคอยกำหนดเนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการประเมินผล วัตถุประสงค์ควรเป็นพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ดังนั้นในการฝึกอบรมจะต้องตั้งวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

2) การกำหนดเนื้อหาในชุดฝึกอบรมจะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ เนื่องจากเนื้อหาในชุดฝึกอบรมจะเป็นขอบเขตในการจัดทำกิจกรรมและจัดทำสื่อให้ผู้ผลิตชุดฝึกอบรม ถ้าหากเนื้อหาไม่มีความชัดเจนจะทำให้การผลิตสื่อชุดฝึกอบรมชัดเจนตามไปด้วย

3) กำหนดสื่อ เมื่อมีความตั้งใจที่จะใช้ชุดฝึกอบรมในการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ผู้ผลิตจะต้องตัดสินใจว่าจะใช้สื่อแบบใดที่จะช่วยให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

(1) วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมที่เลือกมานั้นจะต้องช่วยให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ก่อนหน้านี้ เช่น วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมคือต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนั้นสามารถจัดการประชุมสัมมนาได้ สื่อที่เลือกมาควรจะเป็นเอกสารสิ่งพิมพ์แนะนำการประชุมสัมมนาเป็นต้น

(2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมนั้น ต้องมีความเหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ เช่น สื่อสำหรับผู้ปกครองนักเรียนในช่วงปฐมวัยที่อยู่ในชนบท หากเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีแต่ตัวหนังสือโดยปราศจากภาพประกอบเลยก็คงจะไม่เหมาะสมเนื่องจากผู้ปกครองในชนบทบางส่วนอ่านหนังสือได้ไม่เก่งเท่าใดนัก ดังนั้นสื่อควรจะเน้นที่รูปภาพประกอบมากกว่าตัวหนังสือ

(3) สภาพแวดล้อม จะนำมาใช้สื่อ กับชุดฝึกอบรม จะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมสังคมที่จะนำไปใช้ด้วย ทั้งสภาพกายภาพและสภาพทางสังคม เช่น ในพื้นที่นั้น ๆ ไม่มี

ไฟฟ้า ก็ไม่ควรผลิตซื้อที่จะต้องใช้ไฟฟ้า หรือในพื้นที่นั้น ๆ เครื่องครัดในเรื่องของศาสนา ผู้ผลิตสื่อก็ต้องระมัดระวังในการซื้อ (ซื้อตัวแรก เป็น สื่อ อันที่สองไม่แน่ใจ) เพื่อไม่ให้เกิดภาวะขัดแย้งซึ่งเป็นผลกระทบต่อการศึกษาได้

(4) ความเป็นไปได้ ในการเลือกชุดฝึกอบรมจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการนำชุดฝึกอบรมไปใช้ ทั้งในเรื่องงบประมาณ เวลา และผู้ชำนาญการผลิต

4) กำหนดผู้ผลิตชุดฝึกอบรม ชุดฝึกอบรมประกอบไปด้วยสิ่งต่าง ๆ มากมาย ผู้รับผิดชอบควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความชำนาญในการผลิตสื่อในแต่ละประเภทมาช่วยผลิต โดยผู้รับผิดชอบจะต้องประชุมชี้แจงเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

5) การดำเนินการผลิต การผลิตสื่อชุดฝึกอบรมขั้นตอนการผลิตเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด เพราะเมื่อดำเนินการผลิตเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้วจะต้องมีการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นการพัฒนาชุดฝึกอบรมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขโดยคณะกรรมการกิจอีกหลายครั้ง

6) การทดสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรม จะต้องมีการทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพตามกระบวนการก่อน เช่น จะต้องมีการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง และตัวแทนกลุ่มย่อย ก่อนที่จะใช้จริงเสมอ หากปรากฏว่าชุดฝึกอบรมที่ทดลองใช้ได้ผลดีตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ก่อนหน้าจะทำให้เกิดความมั่นใจมากยิ่งขึ้นในการนำไปใช้ต่อไป

7) การปรับปรุงแก้ไขชุดฝึกอบรม ฝึกอบรมที่ผ่านการทดสอบแล้ว ถ้าหากมีข้อมูลที่บ่งบอกถึงความบกพร่องในเรื่องใดก็ตาม ผู้ผลิตจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริงเสมอ

นิพนธ์ สุขปรีดี (2537) ได้สรุปขบวนการผลิตชุดฝึกอบรม ดังนี้

1) วัตถุประสงค์และเนื้อหาชุดฝึกอบรม จำเป็นที่จะต้องตั้งอยู่บนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมนั้น รับทราบถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป หลังจากเข้าฝึกอบรมแล้วว่ามีอะไรบ้าง ส่วนเนื้อหาการฝึกอบรมจะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้

2) การประเมินก่อนรับการฝึกอบรม ก่อนที่จะทำการฝึกอบรม เจ้าของโครงการฝึกอบรมจะต้องกำหนดคุณสมบัติด้านวิชาความรู้และทักษะที่ต้องการให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเสียก่อน ดังนั้นจึงควรมีการประเมินผู้เข้าฝึกอบรมก่อนจากการเข้าฝึกอบรมโดยการเขียนข้อสัมภาษณ์ ตอบแบบสอบถาม ฯลฯ

3) พิจารณาออกแบบยุทธศาสตร์การฝึกอบรม เพื่อหารูปแบบการฝึกอบรม ให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางเอาไว้ในการพิจารณาออกแบบชุดฝึกอบรมโดยการใช้ยุทธศาสตร์หลาย ๆ รูปแบบในการฝึกอบรมครั้งเดียว เช่นมีการบรรยาย การสัมภาษณ์กลุ่ม การรายงานกลุ่ม ทำกิจกรรมแบบกลุ่ม เป็นต้น

4) การประเมินพฤติกรรมหลังจากการใช้ชุดฝึกอบรม เป็นการประเมินผล ฝึกอบรม ของผู้รับการฝึกอบรม ผู้จัดฝึกอบรม และวิธีการในการอบรม เพื่อพิจารณาว่าการฝึกอบรม นั้นบรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้หรือไม่

5) การวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการนำผลการฝึกอบรมมาวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงระบบการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยใช้ทรัพยากรประหยัดขึ้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523) ได้ทำการอธิบายขั้นตอนในการสร้างชุด ฝึกอบรมไว้ว่า

1) วิเคราะห์เนื้อหาและหน่วยการสอน กลุ่มผลิตชุดวิชานำหลักสูตรประจำ ชุดวิชาที่ผลิตเป็นชุดการสอนมาวิเคราะห์และทบทวนเนื้อหา ตามที่ได้อธิบายไว้ในชุดวิชาและหน่วย การสอนทั้ง 15 หน่วย หากปรากฏเนื้อหาที่ไม่สมบูรณ์ในหน่วยใดหน่วยหนึ่งหรือไม่มีความเหมาะสมก็ จำเป็นที่จะต้องขออนุมัติคณะกรรมการประจำสาขาวิชาและสภาวิชาการเพิ่มเติม เพื่อทำการปรับปรุง แก้ไขให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสม

2) กำหนดหน่วยการสอน กลุ่มผลิตชุดวิชากำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ของ แต่ละหน่วยการสอน โดยคำนึงถึงมโนทัศน์ ความเหมาะสมและระดับของผู้เรียน และเวลาที่ คาดหมายจากผู้เรียน

3) เขียนแผนการสอนการประจำหน่วย เมื่อกำหนดหน่วยการสอนทั้ง 15 หน่วยเรียบร้อยแล้ว กลุ่มผลิตวิชาจะต้องมีการวางแผนการสอนในแต่ละหน่วยโดยที่จะต้องควบคุม สารสำคัญทั้ง 6 ชั้น ดังนี้

(1) กำหนดหัวเรื่อง คือการแบ่งมโนทัศน์ของแต่ละหน่วย ออกเป็น มโนทัศน์ย่อย ๆ โดยให้แต่ละมโนทัศน์เป็น “ตอน” ในแผนการสอน

(2) กำหนดวัตถุประสงค์ ประสงค์ คือการตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะใน พฤติกรรมที่คาดหวังไว้ว่าให้มีการเปลี่ยนแปลงในตัวของนักเรียน โดยให้วัตถุประสงค์อย่างน้อย 1 ข้อ ต่อ 1 มโนทัศน์ โดยให้ครอบคลุมทั้ง 3 พฤติกรรม ได้แก่ พุทธิพิสัย เจตนพิสัย และทักษะพิสัย

(3) กำหนดมโนทัศน์ คือการกำหนดการเขียนข้อความแสดงมโนทัศน์ที่มีความสอดคล้องกับหัวเรื่อง

(4) การวิเคราะห์ภารกิจและกำหนดกิจกรรมนักเรียน เป็นการวิเคราะห์งาน หรือพฤติกรรมของผู้เรียน โดยวิเคราะห์เป็นพฤติกรรมเดิม พฤติกรรม และพฤติกรรมสิ้นสุด หลังจากนั้นกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดความสอดคล้องกับภารกิจต่าง ๆ ที่วิเคราะห์ไว้แล้ว รวมทั้งจะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ด้วย

(5) กำหนดสื่อการศึกษา คือการกำหนดวัสดุอุปกรณ์ที่นักเรียนมีความจำเป็นในการใช้ในขณะที่ศึกษาเนื้อหาของแต่ละหน่วยสาระ โดยให้พิจารณาประเภทสื่อกิจกรรมที่กำหนดไว้ เช่น ชุดฝึกอบรม คู่มือ และแบบฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

(6) กำหนดแนวการประเมินผล คือการกำหนดแนวการวัดและการประเมินผลของการเรียนรู้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพิจารณาผลการเรียนของนักเรียน

4) เตรียมกิจกรรมการเรียน การเตรียมกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติมีด้วยกัน 2 ประเภท คือ

(1) กิจกรรมการเรียน คือรูปแบบกิจกรรมปกติที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติในขณะที่ทำการเรียนรู้จากชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

(2) กิจกรรมภาคปฏิบัติ คือกิจกรรมที่ผู้เรียนถูกรับมอบหมายให้กระทำ เช่นการเขียนรายงานในเรื่องราวที่ได้รับมอบหมายเอาไว้

5) การผลิตสื่อการศึกษา การผลิตสื่อการศึกษานั้นเป็นพระราชกิจของนักเทคโนโลยีการศึกษาโดยความเห็นชอบของกลุ่มผลิตชุดวิชา

6) การพัฒนาแบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ กลุ่มผลิตชุดวิชาจะทำการสร้างแบบทดสอบและแบบประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งต้องอยู่ในขอบเขตของนักวัดผล โดยยึดวัตถุประสงค์ทั่วไปจากชุดวิชาและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในระดับหน่วยเป็นเกณฑ์ มุ่งประเมินพฤติกรรมในสองขอบเขต คือ การประเมินกระบวนการและประเมินผลลัพธ์

7) จัดรวบรวมสื่อการศึกษาเป็นชุดการสอนทางไกล เมื่อได้ผลิตสื่อการสอนในทุกรูปแบบแล้ว ก็ให้นำสื่อทั้งหมดทั้งสิ้นเป็นชุดการสอนทางไกลประจำหน่วยวิชาต่าง ๆ ที่ประกอบด้วยคู่มือแบบฝึกหัดประจำชุดวิชาแยกออกจากกันรวมเป็นเรื่องเดียวกัน โดยให้มีความควบคุมในคำชี้แจงเกี่ยวกับชุดวิชา จุดมุ่งหมาย รายชื่อหน่วยการสอน บทบาทของผู้เรียนและการแนะนำการศึกษา

8) การทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน คือการตรวจสอบคุณภาพของชุดการสอนทางไกล ซึ่งเป็นภารกิจของฝ่ายจัดระบบและวิจัยสื่อการศึกษา สำนักเทคโนโลยีการศึกษา สาขาวิชา และสำนักทะเบียนและวัดผล

9) นำไปใช้ เมื่อได้ชุดกิจกรรมการสอนทางไกลที่มีคุณภาพแล้ว กลุ่มผู้ผลิตจะนำชุดวิชาเสนอทางมหาวิทยาลัยเพื่ออนุมัติการพิมพ์และจัดจำหน่ายเพื่อเผยแพร่ต่อไป

สุเทพ หุ่นสวัสดิ์ (2540) ได้สรุปเกี่ยวกับขั้นตอนการผลิตชุดฝึกอบรมไว้ว่าจะต้องมีการพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของชุดฝึกอบรมอย่างมีระบบ โดยจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการผลิตที่เกี่ยวข้องสื่อ การจัดลำดับเนื้อหาสาระในการนำเสนอ การผลิตชุดฝึกอบรม การเลือกเฟ้นสื่อประกอบชุดฝึกอบรม และการประเมินชุดฝึกอบรม

สายยนต์ จ้อยนุแสง (2552) สรุปกระบวนการผลิตอบรมไว้ว่ากระบวนการสร้างชุดฝึกอบรมนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการมีขั้นตอนที่สำคัญในการดำเนินการ 4 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ ขั้นการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นการวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นการผลิตเซลล์ประกอบชุดกิจกรรม และขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพของชุดการฝึกอบรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2551) ได้กล่าวเกี่ยวกับขั้นตอนการสร้างชุดฝึกอบรมไว้ว่า

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหา คือขั้นตอนการจำแนกเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยย่อย

1) การกำหนดหน่วย คือรูปแบบการย่อสังเคราะห์เนื้อหาที่ผู้สร้างชุดฝึกอบรมฯได้กำหนด เพื่อให้มีขนาดเล็กลง พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตของเวลา และกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมตามเนื้อหาของแต่ละหน่วย

2) กำหนดหัวข้อเรื่อง เป็นการตั้งชื่อหัวข้อเรื่องให้สอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละหน่วย

3) การกำหนดความคิดรวบยอด คือการเขียนย่อความสำคัญและความเหมาะสมของสาระในแต่ละหัวข้อเรื่อง

ขั้นที่ตอน 2 การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถคาดการณ์เอาไว้ล่วงหน้าว่ากิจกรรมที่ใช้ในชุดการฝึกอบรมมีอะไรบ้าง ลำดับขั้นตอนและหลังเป็นอย่างไร

ขั้นที่ตอน 3 การผลิตประกอบกิจกรรม โครงการผลิตสื่อประกอบกิจกรรม การเรียนรู้ในการฝึกอบรม ดังที่กำหนดไว้ในแผนการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ตอน 4 การทดสอบชุดฝึกอบรม เป็นการประเมินคุณภาพของชุดฝึกอบรมด้วยการทดลองด้วยกลุ่มทดลองแล้วนำมาปรับปรุงให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมคือ ระดับคุณภาพของชุดฝึกอบรมที่วัดจากผลสัมฤทธิ์ระหว่าง การฝึกอบรม (E1)และผลสัมฤทธิ์หลังการฝึกอบรม (E2) โดยการนำคะแนนจากผลสัมฤทธิ์ในระหว่างการ เรียนแต่ละชุดฝึกอบรม และคะแนนจากการทดสอบก่อนและหลังเรียน มาหาค่าจำนวน E1 และ E2 แล้วแสดงนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่การทดสอบสมมติฐานโดยทั่วไปไม่ควรต่ำกว่าร้อยละ 80/80

2.4.7 องค์ประกอบชุดฝึกอบรม

นิพนธ์ สุขปรีดี (2547) กล่าวว่าองค์ประกอบของชุดฝึกอบรม มี 2 ประเภท คือ

1) องค์ประกอบจากผลซึ่งได้จากการพัฒนาชุดฝึกอบรม ดังนี้

(1) คู่มือการฝึกอบรม ชุดฝึกอบรมทุกชุดจะต้องมีคู่มือสำหรับชุดฝึกอบรมนั้นๆ สำหรับผู้เกี่ยวข้อง ในส่วนวิทยากร คู่มือชุดฝึกสำหรับวิทยากรจะช่วยให้วิทยากรสามารถดำเนินการฝึกอบรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้จัดเตรียมไว้ ในส่วนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก็จะเป็นการแนะนำในเรื่องของวิธีใช้ และสามารถศึกษาเนื้อหาจากคู่มือในส่วนต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง

(2) สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม เป็นส่วนของเนื้อหาที่ใช้ในการฝึกอบรม เพื่อถ่ายทอดและเพิ่มประสบการณ์แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

(3) กิจกรรมในชุดฝึกอบรม เป็นองค์ประกอบที่ได้จัดเตรียมสื่อและวิธีการของการจัดฝึกอบรม ซึ่งเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกแก่วิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่จะสามารถดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการของการฝึกอบรม

(4) การประเมินในชุดฝึกอบรม เป็นการประเมินตัวของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมโดยใช้การสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม และประเมินคุณภาพของชุดฝึกอบรมโดยการหาค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม

2) องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมเชิงระบบ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท

(1) องค์ประกอบชุดฝึกอบรมในด้านปัจจัยการนำเข้าคือ บุคลากร ด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ หลักการในการฝึกอบรม แผนในการฝึกอบรม กระบวนการฝึกอบรม หลักสูตรและเนื้อหาในการฝึกอบรม

(2) องค์กรประกอบชุดฝึกอบรมในด้านการดำเนินการฝึกอบรม เกี่ยวข้องกับ การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของระบบการฝึกอบรมในด้านหลักสูตรกำหนดวัตถุประสงค์ และรูปแบบวิธีการฝึกที่มีอยู่

(3) องค์กรประกอบการวัดและประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญในการตรวจสอบความสำเร็จของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สามารถปฏิบัติกิจกรรมและวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้หรือไม่ และเป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงชุดฝึกอบรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้

ในส่วนขององค์ประกอบของชุดกิจกรรมนั้น ระพีพันธ์ โปธิศรี (2545) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของชุดฝึกอบรม ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ซึ่งสามารถอธิบายถึงเนื้อหาที่กำหนดในชุดฝึกอบรม ระบุกิจกรรมภายในชุดฝึกอบรม มีการวัดระดับทักษะ ระบุกลุ่มเป้าหมายในการฝึกอบรม มีคำชี้แจงที่ชัดเจนในแต่ละตอนของชุดฝึก พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์ในแต่ละตอนของชุดฝึกอบรม ว่าผู้เข้าร่วมได้รับประโยชน์ใดหลังจากเข้าร่วมการฝึกอบรม

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นเพื่อวิทยากร ซึ่งมีรายละเอียดที่ชัดเจน ตั้งแต่การนำเข้ากิจกรรม แนวการตอบกิจกรรม เวลาในการทำกิจกรรม บทบาทของวิทยากรและผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม

2. บัตรคำสั่งหรือบัตรงาน เป็นบัตรคำสั่งให้ทำกิจกรรมที่มีอยู่ในชุดฝึกอบรม ซึ่งจะอธิบายเกี่ยวกับวิธีการ รูปแบบกิจกรรม อธิบายเรื่องที่จะจัดกิจกรรม เป็นต้น

3. เนื้อหาสาระและสื่อการเรียนประเภทต่าง ๆ จัดไว้เป็นรูปของสื่อการสอนที่หลากหลาย อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

(1) ประเภทเอกสารสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร บทความ ใบความรู้ ของเนื้อหาเฉพาะเรื่อง บทเรียนโปรแกรม เป็นต้น

(2) ประเภทโสตทัศนูปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผนภาพ แผนภูมิ สมุดภาพเทปบันทึกเสียง เทปโทรทัศน์ สไลด์ วีดิทัศน์ ซีดีรอม โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

4. แบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบที่ผู้พัฒนาชุดฝึกอบรมสร้างขึ้น เพื่อวัดความรู้ของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมในรูปแบบก่อนและหลังฝึกอบรม

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรม สามารถอธิบายได้ว่า ชุดกิจกรรมที่ต้นนั้น
ควรประกอบด้วย คู่มือการใช้ชุดฝึกอบรม แบบเฉลยคำถามในกิจกรรม เนื้อหาเน้นรูปภาพ และ
กิจกรรมแบบกลุ่ม และการประเมินในชุดฝึกอบรม

2.4.8 ประโยชน์ของชุดฝึกอบรม

ประโยชน์ของชุดกิจกรรม การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมประเภทใดก็ตาม สามารถ
ช่วยให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี และยังช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจของ
เข้าร่วมการฝึกอบรมได้อีกด้วย บุญเกื้อ ควรหาเวช (2543) ได้สรุปคุณค่าและประโยชน์ของชุดการ
สอนที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนไว้ว่า ชุดฝึกอบรมสามารถช่วยเพิ่มสมรรถนะของผู้เรียน ทั้งยังเพิ่ม
ความรู้ความเข้าใจ ไม่ทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย ครูผู้สอนสามารถสอนนักเรียนจำนวนมากได้ในเวลา
เดียวกัน เนื่องจากชุดฝึกอบรมสามารถเป็นสื่อที่ผู้เรียนสามารถศึกษา และปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วย
ตนเอง ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ควบคุมและให้คำปรึกษา

ธงชัย ต้นทัพไทย (2548) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมเป็นสื่อควบคู่กับการ
สอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น และยังส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้
ด้วยตัวเองแก่ผู้เรียน ทำให้รู้สึกสนุกและรักที่จะเรียนรู้ ซึ่งนำมาถึงการพัฒนาลักษณะการเรียนรู้
ตลอดเวลา

อภิญา เคนบุปผา (2546) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการ
สอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้
ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และให้ผู้เรียนสามารถแสดงความสามารถผ่านทางชุดกิจกรรมได้
อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างกลุ่มเพื่อนด้วยกัน

นิพนธ์ ศุขปริดี (2537) ได้กล่าวว่าชุดฝึกอบรมมีความสำคัญและประโยชน์ดังนี้

1. ผู้ให้การฝึกอบรมลดเวลาการเตรียมการฝึกอบรม โดยเฉพาะสำหรับการ
ฝึกอบรมแบบเป็นกลุ่มหรือหลายคน
2. ระบบการฝึกอบรมมีมาตรฐาน เพราะผู้ให้การฝึกอบรมต่างใช้ชุดฝึก
ประเภทเดียวกัน
3. มาตรฐานการวัดและประเมินผลการฝึกอบรมเป็นมาตรฐานเดียวกัน
4. ส่งเสริมให้เกิดเครื่องช่วยการฝึกอบรม

5. ผู้รับการฝึกอบรมมีโอกาสรับประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ใกล้เคียงจากชุดฝึกอบรมแบบสื่อประสม
6. ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ในการฝึกอบรม
7. เปลี่ยนบทบาทผู้ให้การฝึกอบรมจากผู้บรรยายมาเป็นผู้แนะนำเสนอแนะการแก้ปัญหาในการฝึกอบรม
8. ประหยัดทรัพยากร เพราะสื่อต่างๆ ส่วนมากจะนำมาใช้ได้หลายครั้ง
9. ส่งเสริมให้ผู้ให้การฝึกอบรมเป็นผู้จัดการฝึกอบรมอย่างมีระบบ

สรุปได้ว่าคุณค่าและประโยชน์ของชุดกิจกรรม นอกจากจะใช้สอนได้ตรงตามเนื้อและจุดประสงค์ของการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันยาเสพติดแล้ว ยังสามารถเป็นตัวกระตุ้นในการเพิ่มขีดความสามารถของผู้เข้าฝึกอบรมทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว และเป็นส่วนช่วยให้การเรียนการสอนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สำหรับชุดฝึกอบรมการพัฒนาทักษะของครู ในการสร้างชุดฝึกการสร้างเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด เป็นชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาผ่านกระบวนการสร้างชุดฝึกที่สอดคล้องด้วยกิจกรรมต่างๆ ให้ผู้ฝึกอบรมได้ทดลองทำ พร้อมกำหนดวัตถุประสงค์หลังการฝึกอบรมอย่างชัดเจน

2.5 หลักการฝึกอบรมครู

พงศกร สมมิตร (2552) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรมแบบเก่านั้น มักจะเป็นการให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมนั่งฟังจากการบรรยาย เน้นการท่องจำเนื้อหา ไม่มีกิจกรรมมารองรับ จนปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการฝึกอบรมแบบ โดยจะเป็นรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรมครูเป็นการพัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยใช้รูปแบบการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมหรือการฝึกอบรมรูปแบบใหม่

การฝึกอบรมรูปแบบใหม่นี้จะเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม เพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมมากที่สุด มีลักษณะดังนี้

- 1) ฝึกให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมรู้จักค้นหาความรู้ด้วยตนเอง
- 2) ฝึกให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมรู้จักคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุและผลมารองรับ

3) ฝึกให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี รู้จักหน้าที่ของตนเอง โดยเรียนรู้จากกระบวนการทำงานแบบกลุ่มที่มีอยู่ในการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม

4) การเรียนรู้หลักประชาธิปไตย โดยการฝึกอบรมเริ่มจากการคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลัก กิจกรรมที่เกิดขึ้นในการฝึกอบรมจะต้องผ่านการปรึกษาระหว่างวิทยากรและผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม ซึ่งยอมรับในหลักการและเหตุผลของกันและกัน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) ได้ถึงวิทยากรในการจัดฝึกอบรมว่า วิทยากรจะให้ความสำคัญต่อการฝึกอบรมให้กลุ่มบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ต้องมีความคิดริเริ่ม รู้จักทำอย่างมีแบบแผน และสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ซึ่งลักษณะเหล่านี้เรียกว่า วิทยากรกระบวนการ (Facilitator) คือผู้คอยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม และเป็นผู้คอยกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้

การฝึกอบรมแนวใหม่วิทยากรควรมีลักษณะ ดังนี้

1) เป็นผู้มีความจริงใจ หรือความจริงแท้ หมายถึงมีความจริงใจต่อผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม โดยไม่มีความเสแสร้ง มีความจริงใจในการแสดงความรู้สึก และการแสดงความคิดเห็น

2) เป็นผู้มีความเข้าใจต่อผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม และสามารถสื่อสารความเข้าใจดังกล่าวได้ดี มีศิลปะในการพูดคุย

3) เป็นผู้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยไม่มีเงื่อนไขมาเป็นข้อบังคับในการรับฟัง

4) เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดี ยอมรับนับถือผู้อื่น ให้คุณค่าต่อผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมทุกคน ไม่เหยียดหยาม ดูหมิ่น หรือตั้งตนสูงกว่าผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม

จากลักษณะทั้ง 4 ข้อที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า วิทยากรในการฝึกอบรมนั้น ต้องมีคุณลักษณะของผู้นำ คือ มีความคิดริเริ่ม กล้าทำอย่างมีแบบแผน มีความจริงใจกับผู้อื่น มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ (พงศกร สมมิตร, 2552) ได้กล่าวว่า วิทยากรต้องมีความจริงใจ ความไว้วางใจ ความเข้าใจและความปรารถนาดีต่อผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม วิทยากรกระบวนการตามแนวทางนี้คือ ผู้ที่พร้อมจะเรียนรู้ไปกับผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมได้เรียนรู้ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และประสบการณ์

2.6 ความสัมพันธ์ของชุดฝึกอบรมกับทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่

นักวิชาการการศึกษาผู้ใหญ่ มีความเชื่อว่าการศึกษาของเด็กกับผู้ใหญ่นั้นมีวิธีการที่แตกต่าง การจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่นั้น ขึ้นอยู่กับวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่นั้นควรเป็นไปตามเงื่อนไข ดังนี้

1) มโนทัศน์ของผู้เรียน

ผู้ใหญ่จะเติบโตไปตามวัยจากลักษณะพึ่งพากันและกันมาเป็นการพึ่งพาตนเอง กระบวนการสร้างมโนทัศน์ย่อมมีความแตกต่างกัน ผู้จัดการศึกษาควรทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยดี ด้วยการแนะนำช่วยเหลือตามโอกาสที่ดีและเหมาะสม

2) ประสบการณ์ของผู้เรียน

ผู้เรียนมีประสบการณ์เป็นทุนอยู่แล้ว ดังนั้นการเรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ ไม่ควรเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบของการบรรยาย การถ่ายทอดข้อมูลความรู้ เหมือนกับเด็ก แต่ควรเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ที่สร้างขึ้นใหม่ เช่น การทดลอง สถานการณ์จำลอง การอภิปรายและการแก้ปัญหาอาจเกิดขึ้นในหรือนอกสถานศึกษาที่ก็ได้

3) ความพร้อมที่จะเรียน

บุคคลมีความพร้อมที่จะเรียน เมื่อเขาต้องการที่จะเรียนรู้ เพื่อนำความรู้นั้นไปแก้ไขปัญหาที่ประสบพบเจอในชีวิตจริง ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ ควรเป็นการสร้างเงื่อนไข ให้เครื่องมือและวิธีการช่วยทำให้ผู้เรียนได้ค้นพบ ต้องการที่จะเรียนรู้ สิ่งที่เรียนควรเป็นสิ่งที่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง และจัดลำดับความพร้อมของผู้เรียน

4) แนวทางการเรียนรู้

ผู้เรียนมองการศึกษาเป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้และความสามารถที่จะบรรลุความมีศักยภาพที่ดีขึ้นในชีวิต ผู้เรียนต้องการให้สิ่งที่เขาเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ดังนี้ การจัดการประสบการณ์ในการเรียนรู้ จึงควรจัดให้มีความสอดคล้องกับหลักการเพิ่มความสามารถและการจัดการการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่จึงควรมีจุดเน้นปฏิบัติจริง สุนทร สุนันท์ชัย (2539) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ เรืองลักษณ์ โรจนพันธ์ (2539) ที่ได้กล่าวในการจัดการฝึกอบรมผู้ใหญ่จะต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญต่อไปนี้

(1) ผู้ใหญ่จะเรียนรู้ในเวลาที่เขาต้องการที่จะเรียนรู้

ผู้ใหญ่จะเรียนได้อย่างดีนั้นเมื่อเขามีความต้องการที่จะเรียนเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของเขา เพื่อการเสริมการทำงานให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นๆ ดังนั้นการจัดการฝึกอบรมจะไม่เกิดผลลัพธ์อย่างใดเลยถ้าหากเขาไม่มีความต้องการที่จะเรียนรู้หรือสมัครใจ

(2) ผู้ใหญ่จะเรียนเฉพาะในสิ่งที่เขามีความรู้ดีกว่ามันคือความจำเป็น ผู้ใหญ่ต้องการที่จะเรียน เพื่อนำผลลัพธ์ไปปฏิบัติ หรือผลลัพธ์ในระยะยาวเพื่อการเลื่อนตำแหน่ง ดังนั้นเขาจะไม่มีเวลาอดทนมากพอในการเรียนรู้แบบคำบรรยาย การนำอภิปราย ที่ผู้จัดการฝึกอบรมพยายามจะนำไปสู่ประวัติความเป็นมาหรือทฤษฎีต่าง ๆ

(3) ผู้ใหญ่เรียนรู้โดยการกระทำ

จากการศึกษาพบว่า ถ้าอบรมด้วยการบรรยายหรือให้เอกสารไปศึกษาด้วยตนเอง ผู้ใหญ่จะลืมสิ่งที่เรียนรู้ได้เร็วมาก ดังนั้นการฝึกอบรมสำหรับผู้ใหญ่ควรให้ลงมือปฏิบัติจริงหรือสร้างสถานการณ์จำนวนจริงขึ้นมา

(4) ประสบการณ์มีผลต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

ในการฝึกอบรม ควรดึงประสบการณ์ที่เขาสัมผัสกับความรู้ใหม่ที่จะสอน โดยเปิดโอกาสให้เขาเสนอความคิดเห็น ซักถามและอภิปรายโต้แย้งได้เสมอ

(5) ผู้ใหญ่จะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเมื่อสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศเป็นกันเอง

ผู้ใหญ่มักจะมีคามภาคภูมิใจในตนเองว่า เขามีความรู้ความสามารถอยู่แล้วมีความมั่นใจในตนเอง เพราะฉะนั้นการปฏิบัติอย่างเปิดเผยอย่างยอมสร้างอิสระให้กับผู้ใหญ่ให้เขาคงความภาคภูมิใจเอาไว้ และยินดีกับความรู้ใหม่อย่างเต็มที่

(6) การสอนผู้ใหญ่นั้นควรมีรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการเรียนรู้ที่จะประสบความสำเร็จและเพิ่มพูนความรู้ได้ดั้นนั้น ควรผ่านประสาทสัมผัสหลากหลายทาง ดังนั้นการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถช่วยให้เข้าใจเนื้อหาดีกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว

(7) ผู้ใหญ่ต้องการการแนะนำไม่ใช่คะแนน

สำหรับเด็กนั้นเป็นที่ทราบกันดีว่าการเรียนรู้อาจจะเป็นการแข่งขันเพื่อกระตุ้นให้เด็กมีสมาธิและตั้งใจเรียนมากยิ่งขึ้น แต่สำหรับผู้ใหญ่แล้วถ้าพวกเขาจะต้องถูกทดสอบให้คะแนน เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการเรียนรู้มันเป็นสิ่งที่ไม่สมควรเพราะจะทำให้พวกเขากลัวและไม่กล้าที่จะเข้าร่วมการฝึกอบรม ดังนั้นการบอกข้อดีข้อบกพร่องแก่เขาตลอดเวลาจะทำให้เขาเต็มใจที่จะเรียนรู้มากกว่า

2.7 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

อุทัย พรรณสุดใจ (2545) ได้กล่าวถึง ความพึงพอใจว่า เป็นความรู้สึกชอบที่แสดงออกต่อคนหนึ่งคนใด หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ความพอใจจะแสดงออกมากก็ต่อเมื่อได้รับสิ่งที่ต้องการตามความปรารถนาที่มี ความพึงพอใจนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึกที่แต่ละคนมีความแตกต่างกันออกไป เนื่องจากสิ่งเร้าที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากรู้สึก ความคิด ทักษะคิด สิ่งนั้นอาจเป็นในทางลบหรือบวกก็ได้

ราชบัณฑิตสถาน (2546) ได้กล่าวถึง ความหมายของคำว่า “ความพึงพอใจ เป็นคำกริยาอื่น หมายความว่า ยอมตาม เช่น พึงใจ และคำว่า พอใจ หมายถึง สมชอบ ชอบใจ.”

กชกร เป้าสุวรรณ และคณะ (2550) ได้กล่าวถึง ความพึงพอใจหมายถึงพฤติกรรมที่ส่งผลจากทัศนคติของคน ออกมาในรูปแบบหนึ่งเมื่อได้รับสิ่งที่ตนต้องการ หรือเป็นความเอนเอียงของใจไปในทางบวกจากการได้รับสิ่งที่ตนประสงค์ ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ

Applewhite (1965) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวที่เกิดขึ้นกับบุคคลในการทำงาน ซึ่งอาจจะเกิดจากสิ่งแวดล้อมในองค์กร หรือมีความสุขกับการทำงานร่วมกับองค์กร เป็นต้น

Good (1973) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ คือสภาพที่เกิดขึ้นกับจิตใจ หรือจากความสนใจในเรื่องใดก็ตามที่เป็นไปตามเป้าประสงค์ของผู้นั้น

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความพึงพอใจคือความรู้สึกที่เกิดจากจิตใจ ทักษะคิดที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้นั้น โดยผ่านสิ่งเร้า อาจจะเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ

2.7.1 การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจนั้น มีหลายหลายวิธีการ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการวัด นักวิชาการได้เสนอรูปแบบการวัดความพึงพอใจ ดังนี้

1. การวัดเจตคติของ Thurstone เป็นการวัดเจตคติโดยใช้คำถามจำนวนมาก กล่าวคือ 100 ข้อโดยประมาณ การวัดเจตคติแบบ Thurstone แบ่งออกเป็น 11 ระดับ เริ่มจาก 1 ซึ่งบ่งบอกถึงระดับต่ำสุด จนถึงระดับเจตคติที่สูงที่สุด คือ 11 เจตคติระดับกลางอยู่ในระดับ 6

2. แบบวัดเจตคติของ good เป็นการวัดเจตคติแบบหาค่าความแตกต่างของความหมาย ประกอบด้วยคำถามที่มีลักษณะเป็นคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้ามเป็นคู่ ๆ ใน

การวัดเจตคติเรื่องหนึ่ง ๆ นั้นประกอบด้วยมโนทัศน์เกี่ยวข้องกับเจตคตินั้น แต่ละมโนทัศน์ประกอบด้วยคำถามที่มีลักษณะเป็นคำคุณศัพท์ หรือประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนี้

- 1) คำคุณศัพท์แสดงการประเมินผล เช่น ดี-เลว น่ารัก-น่าเกลียด
- 2) คำคุณศัพท์แสดงคุณภาพ เช่น หนัก-เบา ใหญ่-เล็ก ยาว-สั้น
- 3) คำคุณศัพท์แสดงกิจกรรม เช่น ร่าเริง-เศร้า เร็ว-ช้า สว่าง-มืด

การวัดเจตคตินี้แบ่งออกเป็น 7 ระดับ เริ่มจาก 7 คุณศัพท์ทางบวก สิ้นสุดด้วย 1 คุณศัพท์ทางลบ การตอบ ผู้ตอบจะต้องตอบทุกข้อโดยในแต่ละครั้งการตอบนั้น เลือกได้หนึ่งระดับและต้องตอบจากความรู้สึกรจริง ๆ ผู้ตอบจะได้คะแนนตามระดับการตอบแต่ละข้อ แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ เพื่อเป็นคะแนนเจตคติของผู้นั้น

สรุปได้ว่า รูปแบบของการวัดความพึงพอใจนั้น เราสามารถออกแบบและตั้งข้อความคำถามตามความเหมาะสมได้ตามลักษณะของการจัดกิจกรรม ส่วนการกำหนดระดับหรือเกณฑ์การให้คะแนนต้องกำหนดตามจุดมุ่งหมายของการวัดตามรูปแบบของนักวิชาการดังกล่าว

2.8 บทบาทของผู้บริหารในการฝึกอบรมครูเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่นักเรียนโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา

การจัดกิจกรรมฝึกอบรมในโรงเรียนนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนด้านการพัฒนาชุดฝึกอบรมและการนำชุดฝึกอบรมไปใช้ การพัฒนาชุดฝึกอบรมครูเพื่อสร้างความตระหนักต่อโทษยาเสพติดของนักเรียนโรงเรียนมุสลิมวังทอง เป็นหนึ่งภารกิจที่ผู้บริหารจะต้องเสริมสร้างพลังอำนาจครูให้สามารถพัฒนาชุดฝึกอบรม โดยการประชุมหารือเพื่อออกแบบการจัดฝึกอบรม การเสริมแรงให้กับคณะครูในขณะที่ฝึกอบรม การนิเทศติดตาม และการวัดและประเมินผลผลการฝึกอบรม

2.8.1 การจัดการประชุมเพื่อจัดการฝึกอบรม

การประชุมแบบการชুরอ (เรื่องราวที่มีการหารือและปรึกษากัน) นั้นเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่จะช่วยขับเคลื่อนโครงการฝึกอบรม หรือลงมติเป็นเอกฉันท์ในเรื่องราวต่าง ๆ ภายในโรงเรียนโดยมีผู้บริหารเป็นประธานขององค์ประชุม และมีคณะครูเป็นสมาชิกขององค์ประชุม การประชุมแบบการชुरอนั้น เป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮูวะตะอะลา) ได้กล่าวแก่ท่านนบีมูฮัมมัด

(คือลัลลอฮฺอะลัยฮิวะซัลลัม) และเหล่าอุมมัตของท่านให้ทำการซุรอในการตัดสินใจเรื่องราวต่าง ๆ โดยพระองค์ได้กล่าวว่า

وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

ความว่า และจงปรึกษาหารือกับพวกเขาในกิจการทั้งหลาย ครั้นเมื่อเจ้าได้ตัดสินใจแล้ว ก็จงมอบหมายแต่อัลลอฮฺเถิด แท้จริงอัลลอฮฺทรงรักใคร่ผู้มอบหมายทั้งหลาย

(อาล-อิมรอน: 159)

ดังนั้น โรงเรียนหรือองค์กรใด ก็ตามที่มีความต้องการในการจัดฝึกอบรม หรือการลงมติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการจัดการซุรอเพื่อเปิดโอกาสให้คณะครูได้มีส่วนร่วมและแสดงความเห็น การจัดการประชุมแบบซุรอมีผลต่อการจัดการฝึกอบรมเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการร่วมกันตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม การจัดสรรเวลาที่เหมาะสม และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในการฝึกอบรมซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้บริหารไม่ควรละเลย

2.8.2 การเสริมแรง

การสร้างแรงจูงใจเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน โดยมีความเกี่ยวข้องกับความต้องการขององค์กร และความพยายามของผู้บริหารที่จะสนองความต้องการของคณะครูในโรงเรียนอย่างเหมาะสม การสร้างแรงจูงใจ หรือการเสริมแรงนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการกระตุ้นการทำงานของบุคลากรในองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่โรงเรียนได้คาดหวังเอาไว้ เนื่องจากบุคลากรเป็นสมาชิกขององค์กร และองค์กรจะอย่างไรให้พวกเขาเหล่านี้มีความรู้สึกจากจิตใต้สำนึกที่เปลี่ยนแปลงจากคำว่า ต้องทำ กลายเป็น ต้องการทำ แรงจูงใจเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแรงปรารถนา แรงกระตุ้น เป้าหมาย และสถานการณ์เฉพาะที่เกิดขึ้นในเวลานั้น แรงจูงใจจึงเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของมนุษย์ และแรงจูงใจเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในเชิงบวกออกมานั้น เนื่องจากการเสริมแรง ตัวอย่างเช่น คนๆ หนึ่งปฏิบัติตามกรอบหลักการของศาสนา เนื่องจากการได้รับการเสริมแรงจากพระเจ้าที่เป็นเจ้าที่จะประทานรางวัลสวรรค์ให้แก่เขาถ้าหากเขาปฏิบัติตนตามคำบัญชาของพระเจ้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีของสกินเนอร์ (Skinner 1974) ที่ให้แนวคิดว่าสิ่งตอบแทนที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เมื่อบุคคลนั้นปฏิบัติตามสิ่งที่ต้องการ เช่น บุคลากรมาประชุม หรือทำงานตรงเวลา ผู้บริหารเสริมแรงด้วยการกล่าวชมเชยและขอบคุณ ถือว่าเป็นการเสริมแรงเชิงบวกซึ่งเป็นรางวัลต่อการมาประชุมตรงเวลา

2.8.3 การนิเทศ

การนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับโรงเรียน โดยเฉพาะกับครูผู้สอนซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการที่จะนำพาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ และเป็นผู้ให้คำชี้แนะแก่นักเรียน องค์ประกอบของการนิเทศได้แก่ การช่วยเหลือครูผู้สอนโดยตรงในเรื่องการปรับปรุงการสอน และการพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกัน โดยการวางแผนการแก้ปัญหา และกำหนดเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน การพัฒนาหลักสูตร โดยการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้ตรงตามสภาพแวดล้อมและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

การนิเทศมีเป้าหมายชัดเจน โดยปฏิบัติตามหลักการประชาธิปไตยในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ร่วมทั้งการให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อให้การจัดกิจกรรมในการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องให้การสนับสนุนเพื่อให้ครูประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการแนะนำจากผู้บริหารถึงวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถช่วยเหลือให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น และการจัดกิจกรรมของครู ร่วมทั้งการเสริมแรง โดยการให้กำลังใจ หรือการตอบแทนซึ่งการตอบแทนให้ครูมีกำลังใจในการทำหน้าที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ และมีความสุขกับการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมร่วมกับนักเรียน การนิเทศภายในสถานศึกษานั้น มีองค์ประกอบหลัก ๆ คือ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และคณะครูที่ผู้บริหารได้มอบหมายให้ทำหน้าที่ในการนิเทศ โดยใช้ภาวะผู้นำที่มีในตัวผู้บริหารเพื่อทำให้เกิดการร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน และใช้ศักยภาพของบุคลากรทางการสอนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งจะส่งผลดีต่อสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษานั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมากต่อสถานศึกษา และการนิเทศนั้นมีมากมายหลากหลายรูปแบบ ดังนั้นการเลือกรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของครูผู้นั้นอยู่ที่ผู้บริหาร เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ใกล้ชิดกับครูมากที่สุด และรู้ถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2.9 ยาเสพติด

ในการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ ความหมายของยาเสพติด ประเภท โทษ และสาเหตุการติดยาเสพติดของนักเรียน

2.9.1 ความหมายของยาเสพติด

องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายว่า สารใด ๆ ก็ตามที่เข้าสู่ร่างกาย โดยการฉีด รับประทาน สูบหรือดม ที่ส่งผลต่อจิตใจและร่างกายของผู้ใช้ และผู้ใช้สารเป็นเวลานาน จะมีความต้องการที่มากขึ้น ไม่สามารถขาดสารนั้นได้ เมื่อหยุดใช้จะเกิดอาการ คลุ้มคลั่ง หรือส่งผลต่าง ๆ ต่อร่างกายและจิตใจ (ภาวิณี อยู่ประเสริฐ, 2540)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2541) ได้ให้ความหมายต่อยาเสพติดโดยทั่วไปและความหมายทางกฎหมาย ดังนี้

1.ความหมายโดยทั่วไป หมายถึง สารชนิดใดก็ตาม เมื่อบุคคลใดเสพหรือได้รับสารเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะเป็นวิธีใดก็ตาม เช่น ดูด ดม รับประทาน ฉีด แล้วส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะใช้สารเป็นครั้งคราว หรือตลอดเวลา และต้องเพิ่มปริมาณขึ้นไปเรื่อย ๆ ไม่สามารถขาดสารนั้นได้ ซึ่งการใช้สารดังกล่าวทำให้ร่างกายเสื่อมโทรม หรือเกิดผลกระทบทางด้านจิตใจเพียงอย่างเดียว และเมื่อต้องการหยุดไม่สามารถบังคับความต้องการได้

2. ความหมายตามกฎหมาย ยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ 2 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) ยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ความว่า สารเคมีหรือวัตถุใด เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายแล้วไม่ว่าจะเป็น การฉีด ดูด ดม หรือ รับประทาน จะส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจโดยมีลักษณะที่มีความต้องการในการเสพเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มีอาการกระวนกระวาย โมโหร้าย ทำร้ายตัวเองหรือผู้อื่นเมื่อขาดยา มีความต้องการที่จะเสพยาทั้งร่างกายและจิตใจ และร่างกายโดยรวมดูทรุดโทรมลง

2) วัตถุออกฤทธิ์ ตามพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตใจและระบบประสาท พ.ศ. 2518 วัตถุออกฤทธิ์ หมายถึง วัตถุใด ๆ ที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและระบบประสาทไม่ว่าจะมาจากธรรมชาติ หรือเป็นวัตถุที่สังเคราะห์ขึ้นมาทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

3) สารระเหย ตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 สารระเหย หมายถึง สารใด ๆ ที่รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขและรัฐมนตรีกระทรวงอุตสาหกรรมประกาศว่าเป็นสารระเหย

เพลินตา กะลัมพากร (2544 : 12) ได้ให้ความหมายยาเสพติดว่า สารเคมีหรือยาที่เป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ หรือเกิดจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อทำการเสพหรือรับประทานเข้าไปในร่างกาย ซ้ำ ๆ เป็นเวลาระยะหนึ่ง หรือติดต่อกันนาน ก็จะทำให้เกิดอาการตกเป็นทาสสิ่งนั้น ทั้งร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ยังมีความต้องการเสพในปริมาณที่มากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้สุขภาพร่างกายของผู้เสพเสื่อมโทรม และจะเกิดอาการคลุ้มคลั่งหรือลงแดงเมื่อไม่ได้เสพเป็นระยะเวลาานาน

กระทรวงสาธารณสุข (2544: 48 -49) ได้ให้ความหมายของยาเสพติดไว้ว่า สารที่เสพเข้าสู่ร่างกายเป็นเวลาซ้ำ ๆ กันไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม

จากที่ทฤษฎีข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า ยาเสพติด คือสารหรือวัตถุที่ได้จากธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นจากการสังเคราะห์ ที่ถูกนำพาเข้าสู่ร่างกายของบุคคลใด ด้วยการฉีด ดูด ดม และรับประทาน จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ เมื่อใช้สารหรือวัตถุนั้นเป็นเวลานาน จะเกิดการติดและมีความต้องการในการเสพที่เพิ่มมากขึ้นไม่สามารถหยุดความต้องการของตนได้ ถ้าหากขาดการเสพเป็นช่วงเวลานาน จะเกิดอาการต่าง ๆ เช่น คลุ้มคลั่ง ทำร้ายตัวเองและผู้อื่น และสภาพร่างกายและจิตใจโดยรวมของผู้เสพอยู่ในสภาพทรุดโทรม

2.9.2 ประเภทของยาเสพติด

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แบ่งยาเสพติดออกเป็น 5 ประเภท
ประเภทที่ 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรงไม่เป็นประโยชน์ทางการแพทย์ เช่น เฮโรอีน (Heroin) แอมเฟตามีน (Amphetamine) เป็นต้น

ประเภทที่ 2 ยาเสพติดที่ให้โทษโดยทั่วไป เช่น มอร์ฟิน(Morphine) โคเคน (Cocaine)

ประเภทที่ 3 ยาเสพติดให้โทษมีลักษณะเป็นต้นตำหรับยาแต่มียาเสพติดแบบชนิดให้โทษผสมอยู่ด้วย เช่น ยาแก้ไอผสมโคเดอีน (Codeine Cough Syrup)

ประเภทที่ 4 สารเคมีที่ใช้สำหรับผลิตยาเสพติดชนิดแรกกับชนิดที่ 2 ได้แก่ แอซิติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) และอะซิติกคลอไรด์ (Acetic Chloride)

ประเภทที่ 5 ยาเสพติดที่ไม่ได้อยู่ในประเภทใดเลยจาก 1 - 4 ได้แก่ กัญชา ใบกระท่อม ผีนและเห็ดขี้ควม

นักวิชาการด้านยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2553) ได้แบ่งประเภทของยาเสพติดไว้ ดังนี้

แบ่งได้จากแหล่งที่กำเนิด ได้แก่

1. ยาเสพติดตามธรรมชาติ (Natural Drugs) คือ ยาเสพติดที่เป็นผลผลิตจากพืช เช่น ฝิ่น พืชกระท่อม กัญชา เป็นต้น

2. ยาเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) เป็นการผลิตยาเสพติดจากกรรมวิธีทางเคมี เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน

แบ่งตามการออกฤทธิ์ ต่อประสาท ได้แก่

1. ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์กดประสาท ได้แก่ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน ยานอนหลับ ยากล่อมประสาท เครื่องดื่มมีเมาทุกชนิด และสารระเหย เช่น ทินเนอร์ แล็กเกอร์ กาว เป็นต้น มักพบว่าผู้ที่เสพยาเสพติดประเภทกดประสาทมักจะมีร่างกายซูบผอม อ่อนแรง อารมณ์เปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่สามารถควบคุมตนเองได้

2. ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ได้แก่ ยาบ้า ยาอี พืชใบกระท่อม โคเคน มักพบว่าผู้ที่เสพยาเสพติดประเภทนี้มีอาการหงุดหงิดง่าย กระวนกระวาย หวาดระแวงและสับสน บางครั้งอาจมีอาการคลุ้มคลั่ง เช่น ทำร้ายตนเอง ฆ่าผู้อื่น เป็นต้น

3. ยาเสพติดประเภทหลอนประสาท ได้แก่ แอลเอสดี เห็ดขี้ควาย เป็นต้น ผู้เสพยาเสพติดประเภทหลอนประสาทมักมีอาการประสาทหลอน เห็นรูปภาพต่าง ๆ หูฟาด ควบคุมตัวเองไม่ได้ และมักป่วยเป็นโรคจิต

4. ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน คือ กระตุ้นและหลอนประสาทรวมกัน ได้แก่ กัญชา ผู้เสพยาเสพติดประเภทนี้มักมีอาการหวาดระแวง ความคิดเห็นสับสน หูแว่ว หัวเราะสนุกสนาน กินอาหารได้เยอะ ไม่เป็นตัวของตัวเอง สุดท้ายอาจจะเป็นคนป่วยโรคจิตได้

ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในประเทศไทย

นักวิชาการด้านยาเสพติด สำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2553) ได้กล่าวถึงยาเสพติดที่แพร่ระบาดในประเทศไทย ดังนี้

1. ฝิ่น เป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่ง ที่ขึ้นในพื้นที่ที่มีป่าเขา และบริเวณที่ราบสูงมีอากาศหนาวเย็น ต้นฝิ่น จะมีดอกและเจริญเติบโตเป็นผลฝิ่นต่อไป เมื่อผลแก่ตัว ใช้มีดกรีดบริเวณผลฝิ่น จะมียางลักษณะสีขาวไหลออกมา เมื่อถูกอากาศจะกลายเป็นสีคล้ำเหนียว รสชาติขม เมื่อนำไปเคี้ยวกับน้ำและความร้อนจะมีกลิ่นเฉพาะ เพื่อใช้ในการสูบหรือนำไปสังเคราะห์ทำยาเสพติดชนิดอื่น

ในเนื้อฝิ่นมีสารเคมีมากมายหลายชนิด ประกอบด้วย โพรตีน เกลือ แร่ ยางและกรดอินทรีย์ เป็น อัลคาลอยด์ ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ฝิ่น เป็นยาเสพติดร้ายแรง อัลคาลอยด์แบ่งออกเป็น 2 ชนิด

1) ประเภทออกฤทธิ์ ทำให้เกิดอาการมีนเมา เป็นยาเสพติดที่ก่อให้เกิดโทษโดยตรง อัลคาลอยด์ประเภทนี้ ทางเภสัชวิทยาถือว่าเป็นยาที่ส่งผลให้นอนหลับ และอัลคาลอยด์ที่เป็นสารเสพติดที่ออกฤทธิ์ตัวสำคัญในฝิ่นก็คือ มอร์ฟีน (Morphine)

2) ประเภทออกฤทธิ์ทำให้กล้ามเนื้อคลายตัว ทางเภสัชวิทยาถือว่าเป็นอัลคาลอยด์ประเภทนี้ไม่ใช่สารเสพติด แต่มีฤทธิ์ทำให้กล้ามเนื้อคลายตัว

ฤทธิ์ของฝิ่นจะกระตุ้นประสาทส่วนกลางของสมอง ซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยควบคุมความพึงพอใจ อาการของผู้เสพฝิ่น คือทำให้เกิดการเคลิบเคลิ้ม สมองสั่งงานช้า ง่วงซึมตลอดเวลา ใจลอย ไม่รู้สึกเบื่ออาหาร ซึ่พจรเต้นช้า ม่านตาหด ฮอร์โมนทางเพศลดลง ภูมิคุ้มกันร่างกายลดลงทำให้ติดเชื้อโรคได้ง่าย อาการขาดยา คือ หงุดหงิด กระวนกระวาย โกรธง่าย ตกใจง่าย กล้ามเนื้อกระตุก ปวดหลัง อาเจียน นอนไม่หลับ หายใจหอบและถี่ อาการขาดยาจะรุนแรงหรือน้อย ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ใช้สารเสพติดนั้น ๆ

2. พืชใบกระท่อม

พืชใบกระท่อมเป็นพืชเสพติดชนิดหนึ่ง ที่พบได้ในทวีปเอเชียส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในประเทศไทยและประเทศอินเดีย ต้นกระท่อมมี 2 ชนิด ชนิดที่มีก้านสีแดง และเส้นใบสีแดงอ่อนๆ และชนิดที่มีก้านสีเขียว ใบสีเขียว ในใบกระท่อมมีสารไมตราจายนิน (Mitragynine) ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทและกดประสาท มีวิธีการเสพที่หลากหลาย สามารถกินใบดิบได้เลยหรือนำใบกระท่อมไปตากแห้งแล้วหมดเป็นผง นำผงที่ได้มาผสมกับน้ำร้อนแบบชาจีน ในปัจจุบันมีการนำใบกระท่อมมาผสมกับส่วนผสมต่าง ๆ หรือที่เรียกว่าสูตร 4 คุณ 100 ซึ่งมีส่วนผสม ดังนี้

1. น้ำใบกระท่อม โคล้ก ยาแก้ไอ และยากันยุง
2. น้ำใบกระท่อม โคล้ก ยาแก้ไอ และยากล่อมประสาท
3. น้ำใบกระท่อม โคล้ก ยาแก้ไอ และนำยาแช่ผ้าขาวไฮเตอร์
4. น้ำใบกระท่อม โคล้ก ยาแก้ไอ และกาแฟ
5. น้ำใบกระท่อม โคล้ก ยาแก้ไอ และนมเปรี้ยว

พืชกระท่อม ออกฤทธิ์ทั้งกระตุ้นและกดประสาท ผลจากการเสพน้ำกระท่อม จะทำให้หายปวดเมื่อยตามตัว มีความสุข ทำงานได้ในเวลาที่นานขึ้น ทนแดดได้ดี สำหรับคนที่เสพเป็นครั้งแรก จะเกิดอาการมีนง อาเจียน คอแห้ง ของน้ำกระท่อมนั้นจะอยู่ได้นาน 3-4 ชั่วโมง และเมื่อเสพ

ไปนาน ๆ จะส่งผลให้ร่างกายมีผิวหนังแห้งเกรียมเหมือนคนโดนแดดจัด เริ่มมีอาการหงุดหงิด กระวน กระวาย มึนงง เพื่้ออาหาร เกียจคร้าน นอนไม่หลับ ปวดท้อง

3. กัญชา

กัญชาเป็นพืชล้มลุก พบมากในเขตร้อน และสามารถขยายพันธุ์ได้ดีในเขตร้อนชื้น ลักษณะของใบ มีความคล้ายคลึงกับใบมันสำปะหลัง คือใบจะแยกออกเป็นแฉกๆ ส่วนมากที่พบ ใบ จะมี 6 แฉก ต้นกัญชาเป็นพืชที่สามารถนำมาเสพได้ตั้งแต่ต้น ใบ ดอก วิธีการเสพจะแตกต่างกัน ออกไป มีทั้งสูบ ต้มเพื่อกินน้ำ เคี้ยว กลิ่นของกัญชามีลักษณะคล้ายหญ้าสดที่โดนไฟ ลักษณะของผู้ เสพกัญชาคือ มีอาการมึนงง กินเยอะ ตาลอย หัวเราะ

กัญชาเป็นสารเสพติดชนิดหนึ่งซึ่งผลกระทบต่อระบบประสาท ทำให้เกิดภาพหลอน สารที่อยู่ในกัญชานั้นมีหลากหลายชนิด แต่สารที่เป็นตัวหลักที่ส่งผลให้สมองร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ เปลี่ยนไป คือ เตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydro Cannabinol) หรือ THC ที่มีอยู่มากในส่วน ของดอก สารนี้จะออกฤทธิ์ในการกระตุ้นประสาททำให้ผู้เสพมีความรู้สึกตื่นเต้น สนุกสนาน ช่างพูด และหัวเราะตลอดเวลา ต่อมาจะออกฤทธิ์ในการกดประสาท ทำให้ผู้เสพมีอาการคล้ายคลึงกับคนมีนเมาสุราอ่อนๆ หัวเราะ ง่วงซึม คิดภาพหลอนต่างๆ ไม่มีเรี่ยวแรง

4. เฮโรอีน

เฮโรอีน เป็นยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์ทางเคมีจากปฏิกิริยาของมอร์ฟินและ สารเคมีบางชนิด เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic anhydride) หรือ อาเซทิลคลอไรด์ (Acetyl chloride) หรือ เอทิลิดีน ไดอะเซเตต (Ethylidene diacetate) ผู้คิดค้นวิธีการสังเคราะห์เฮโรอีน จากมอร์ฟินคือ นักวิจัยชาวอังกฤษ ชื่อ C.R. Wrigth ซึ่งบริษัท (Bayer) เป็นผู้ผลิตและนำสู่ตลาดโดยใช้ ชื่อทางการค้าว่า (Heroin) หลังจากมีการนำเฮโรอีนมาใช้ทางการแพทย์ในระยะเวลาอันยาวนานถึง 18 ปี จึง ทำให้รู้ว่า เฮโรอีนมีผลอันตรายอย่างมากต่อร่างกายและเป็นสารเสพติดที่ให้โทษอย่างร้ายแรง จนถึงปี พ.ศ. 2467 ประเทศอเมริกาได้ประกาศให้เฮโรอีนเป็นสารเสพติดให้โทษและห้ามใช้หรือครอบครอง เป็นต้นมา หลังจากนั้นเฮโรอีนได้เข้าสู่ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2502 และประเทศไทยได้ประกาศให้ เฮโรอีน และมอร์ฟินเป็นยาเสพติดให้โทษในปี พ.ศ. 2504

เฮโรอีนเป็นยาเสพติดที่มีหลายเบอร์ และเบอร์ที่ระบาดในประเทศไทยคือ เบอร์ 3 กับ 4 เฮโรอีนเบอร์ 3 คือเฮโรอีนที่มีความบริสุทธิ์ต่ำ และมีการผสมกับสารชนิดต่าง ๆ อาทิ สาร หนู สตริกนิน ยานอนหลับ คาเฟอีน น้ำตาล แป้ง หรืออาจมีการแต่งสีให้มีสีอ่อนๆ เช่น สีม่วงอ่อน แดงอ่อน เป็นต้น เฮโรอีนเบอร์ 4 เป็นเฮโรอีนไฮโดรคลอไรด์ที่มีความบริสุทธิ์สูง มีลักษณะเป็นผงๆ สี ขาว หรือเป็นลูกกลม ๆ คล้ายไขปลา หรือพบเป็นลักษณะเป็นอัดก้อนสีเหลี่ยม ไม่มีกลิ่น มีแต่รส

วิธีการเสพคือ การสูดดม ละลายรวมกันกับน้ำเพื่อฉีดเข้าสู่ร่างกาย ซึ่งจะส่งผลต่อผู้เสพได้ดีกว่าการดม หรือนำไปผสมกับบุหรี่แล้วนำมาสูบ

ผลที่เกิดขึ้นจากการเสพเฮโรอีน ผู้เสพปวดกล้ามเนื้อ กระตุก ปวดตามข้อ มีนงง ปวดหัวอย่างรุนแรง หงุดหงิด นอนไม่หลับ มีอาการหนาวๆ ร้อนๆ จุกหน้าอก หายใจไม่ค่อยออก คล้ายใจจะขาด ประสาทเสื่อมความจำเสื่อม

5. สารระเหย

มีลักษณะเป็นของเหลวและสามารถระเหยได้ง่ายเมื่อพบเจอกับอากาศ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นสีใส มีกลิ่นหอมหรือกลิ่นเฉพาะตัว ละลายได้ดีในไขมัน มีสารประกอบจากโพลูอิน (Teluene) อะซีโตน (Acetone) บิวเทน (Butene) เบนซีน (Benzen) ไตรคลอโรเอทิลีน (Trichloroethylene) ซึ่งสารเหล่านี้สามารถพบได้ในแลคเกอร์ ทินเนอร์ น้ำมันเบนซิน น้ำมันก๊าด สี กระจกสำหรับพน เป็นต้น สารระเหยจะออกฤทธิ์ในการกดประสาท มีวิธีเสพที่หลากหลาย เช่น ใช้สำลีเป็นสื่อกลางในการสูดดม ใช้ถุงพลาสติกแล้วขยี้ก่อนสูดดม หรือฉีดใส่ตุ๊กตาสีแล้วเข้าไปดม สารเหล่านี้เมื่อเสพเป็นปริมาณที่มากจะทำให้เคลิบเคลิ้ม ตื่นเต้น พุดจาไม่ชัด น้ำมูกน้ำลายไหลออกมาก เนื่องจากมีสารเคมีที่ทำให้เกิดการระคายเคืองต่อเยื่อภายในจมูกและปาก

ผลที่เกิดขึ้นจากการสูดดมสารระเหยเป็นระยะเวลานาน จะทำให้ระบบหายใจล้มเหลว มีอาการระคายเคืองหลอดลม มีเลือดออกจากเยื่อจมูก ปอดอักเสบ ทำลายระบบทางเดินอาหาร ทำลายระบบปัสสาวะ ทำให้ตับอักเสบและอาจพิการได้ ทำลายระบบสารเม็ดเลือด เม็ดเลือดแดงต่ำ เกล็ดเลือดต่ำ ทำให้เลือดแข็งตัวช้าตลอดจนทำให้เป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาว ทำลายหลอดเลือดหัวใจ ทำลายระบบประสาทและเซลล์สมอง ทำให้ปลายประสาทอักเสบและสมองพิการ

6. ยาบ้า เมทแอมเฟตามีน (Methamphetamines)

ยาบ้า มีลักษณะเป็นยาเม็ดกลมเล็ก ๆ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 6-8 มิลลิเมตร หน้า 3 มิลลิเมตร น้ำหนักเบาประมาณ 80 – 100 กรัม มีหลากหลายสี เช่น สีแดง สีชมพู สีเทา สีเหลือง สีฟ้าและสีเขียว มีกลิ่นคล้ายช็อกโกแลต หรือน้ำหอมกลิ่นช็อกโกแลต มีสัญลักษณ์ปรากฏบนเม็ดยา เช่น M TG WY R 99 หรืออาจเป็นสัญลักษณ์แบ่งครึ่ง ในยาบ้า มักประกอบด้วยเมทเฟตามีนปริมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ คาเฟอีน 60 เปอร์เซ็นต์ แบ่งแอสสารอื่น ๆ อีก 10 เปอร์เซ็นต์ ยาบ้าเป็นสารเสพติดชนิดออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ทำให้ไม่หิวนอน ไม่หิวอาหาร วิธีการเสพสูดควันเข้าไปในร่างกาย โดยการนำยาบ้าตั้งบนฝอยที่พับเรียบร้อยมีลักษณะคล้ายเรือ และดูดด้วยหลอดที่มีการปรับแต่งให้รูทางเข้าควันมีขนาดเล็กเนื่องจากมีการใส่น้ำเข้าไปในหลอด (การดูดผ่านน้ำ) หรือการใช้

กระดาดแทนหลอดใส่น้ำโดยการหมุนกระดาดให้เป็นกรวยที่มีรูทางเข้าของควันทันขนาดใหญ่กว่ารูทางออก และใช้เหรียญ 10 รู่งใส่ริมฝีปากด้านในเพื่อป้องกันการลื่นของฟัน

เมื่อเข้าสู่ร่างกายในระยะแรก ๆ จะทำให้ตื่นตัว หัวใจเต้นเร็ว ความดันสูง ใจสั่น ประสาทตึงเครียด พุดมาก น้ำลายเป็นยาง เมื่อสูบบุหรี่ตามจะรู้สึก มีน ๆ ตึง ๆ ลอย ๆ แต่เมื่อหมดฤทธิ์จะทำให้เกิดอาการอ่อนเพลีย นอนตลอดเวลา ถ้าใช้นาน ๆ จะทำให้ประสาทหลอน เห็นภาพต่าง ๆ นา ๆ คลั่งคลั่งเสียสติ พุดไม่รู้เรื่อง ทำร้ายผู้อื่น หรือในกรณีมีการเสพยาเป็นปริมาณที่มาก จะทำให้ฤทธิ์ของยาไปกดประสาทและระบบหายใจ ทำให้เสียชีวิตได้

7. ไอซ์

ไอซ์ คือ เมทแอมตามีนในรูปแบบผลึกใส เหมือนเกล็ดน้ำแข็งมีความบริสุทธิ์สูง ไม่มีกลิ่น ไม่มีรสชาติ จึงทำให้เป็นที่นิยมของผู้เสพยาเพราะสามารถจับได้ยาก สังเคราะห์จากสารอีเฟดรีน (Ephedrine) หรือซูอีเฟดรีน (Pseudoephedrine) ยาไอซ์จะส่งผลให้ผู้เสพยารู้สึกเปลี่ยนสุข วิธีการเสพยาไอซ์สามารถเสพยาได้ด้วยการสูดดมหรือนัตถ์ โดยวิธีนี้ยาจะออกฤทธิ์ 5 – 10 นาทีหลังจากเสพยาและจะคงอยู่ประมาณ 1- 3 ชั่วโมง การเสพด้วยการกินยาจะออกฤทธิ์หลังจากกิน 20 – 30 นาทีและจะคงอยู่ 3 – 5 ชั่วโมง การละลายน้ำฉีด ยาจะออกฤทธิ์ 2 นาทีหลังจากฉีดและคงอยู่ 2 – 4 ชั่วโมง

ไอซ์ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ทำให้ผู้เสพยารู้สึกเปลี่ยนสุข ตาแข็งนอนไม่หลับ ริมฝีปากแห้ง พุดมาก หัวใจเต้นไม่สม่ำเสมอปอดและไตทำงานผิดปกติ น้ำหนักลดเร็ว ภาวะกรวยวาย หงุดหงิด อารมณ์รุนแรง เหงื่อออกมากอุณหภูมิในร่างกายสูง สมาธิสั้น จิตตก หวาดระแวง คลั่ง เพ้อ กลัวคนทำร้าย เก็บตัว

2.10 โทษและพิษภัยของยาเสพติด

พิษภัยที่เกิดจากยาเสพติด ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบทางอ้อมต่อครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติ (พูนสุข นิติวัดนะ, 2545)

1. พิษภัยจากการเสพยาเสพติดที่เห็นได้ชัดเจนคือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากฤทธิ์ที่ส่งผลต่อระบบต่าง ๆ ในร่างกาย เมื่อผู้เสพใช้สารเหล่านี้เป็นประจำ จะก่อให้เกิดความผิดปกติในการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย เช่น ร่างกายทรุดโทรม ชูบผ่อม ผิวหนังหมองคล้ำ สมองเสื่อม และป่วยด้วยโรคต่าง ๆ อาทิเช่น โรคทางเดินหายใจ โรคปอด โรคหัวใจ โรคไต โรคประสาท และอื่น ๆ อีกมากมาย

2. พิษภัยที่เกิดขึ้นกับครอบครัว ผู้ติดยาเสพติดไม่ใช่แค่เพียงทำร้ายตัวเองเท่านั้นแต่พวกเขากำลังทำร้ายครอบครัวข้าง ครองครัว และคนที่รัก การติดยาเสพติดนั้นส่งผลกระทบต่อครอบครัว เราสามารถสังเกตได้ว่า ครอบครัวที่มีผู้นำติดยาเสพติดนั้นมักจะประสบกับปัญหาการหย่าร้าง การทะเลาะวิวาท และปัญหาในด้านปัจจัยยังชีพ อันเนื่องมาจาก ผู้ติดยานั้นเกิดอารมณ์โกรธได้ง่าย และทุกครั้งที่มีเงินก็จะนำไปใช้ซื้อหายามาเสพ จึงทำให้ค่าใช้จ่ายในบ้านไม่เพียงพอ เป็นสาเหตุให้ขาดปัจจัยยังชีพในการดำเนินชีวิตอย่างราบรื่น หรือถ้าครอบครัวเป็นครอบครัวที่มีเงินทอง ผู้เสพก็จะตกเป็นภาระของครอบครัวในการส่งตัวผู้เสพเข้ารับการรักษาอาการติดยาเสพติด

3. พิษภัยที่เกิดต่อสังคมและระบบเศรษฐกิจ ผู้ติดยาเสพติดสามารถก่อปัญหาให้เกิดขึ้นในสังคมได้หลากหลายรูปแบบ เช่นการก่ออาชญากรรม การปล้น การชิงทรัพย์ ทำร้ายผู้อื่น และยังเป็น 1 ในต้นเหตุของการสูญเสียชีวิตผู้บริสุทธิ์อีกด้วย เช่นการก่ออุบัติเหตุบนท้องถนน การเกิดอัคคีภัย นอกจากนี้ผู้ติดยาเสพติดจะถูกสังคมมองในด้านลบ เนื่องจากพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นเป็นการถ่วงความเจริญก้าวหน้า และการพัฒนาของสังคม สภาพการณ์ดังกล่าวก็จะกลายเป็นภาระของสังคม ที่จะต้องจัดสรรบุคลากรแรงงาน และงบประมาณในการปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

4. พิษภัยที่เกิดต่อประเทศชาติ อาจจะสามารถกล่าวได้ว่าผู้ติดยาเสพติดนั้น เป็นผู้บ่อนทำลายประเทศ เศรษฐกิจ ความมั่นคง และความสงบสุขของชาติ เนื่องจากรัฐต้องคอยจัดสรรงบประมาณเพื่อปราบปรามและบำบัดผู้ติดยาเสพติด อีกทั้งยังทำให้ประเทศขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ซึ่งส่งผลให้ประเทศสูญเสียกำลังส่วนหนึ่งไปอย่างน่าเสียดาย โดยเฉพาะผู้ติดยาเสพติดที่ยังเป็นเยาวชน ทำให้ชาติสูญเสียพลังกำลังในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าอย่างสง่างาม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ยาเสพติดทุกชนิดนั้น ส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ และจะส่งผลกระทบต่อตัวผู้เสพเอง และส่งผลกระทบต่อครอบครัว และประเทศชาติ

2.10.1 หลักการอิสลามในการครองตน

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่เคร่งครัดในเรื่องหลักความเชื่อหรือหลักศรัทธาโดยปราศจากการการสงสัยและเคลือบแคลง และปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดในกรอบและแนวทางของอิสลาม หลักคำสอนของอิสลามที่ผู้เป็นมุสลิม มีสติสัมปชัญญะ และเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ จำเป็นต้องเรียนรู้และศึกษา คือ หลักการปฏิบัติและหลักการศรัทธา

หลักการศรัทธา

หลักการศรัทธาในอิสลามนั้น มีอยู่ 6 ประการดังที่ได้กล่าวในหาดิษญิบรีล อะลัยฮิสสะลาม ในขณะที่ท่านญิบรีลได้ถามท่านนบี (คือลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) เกี่ยวกับอีมาน ท่านนบี (คือลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) จึงได้ตอบว่า

أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ
بِالْقَدَرِ خَيْرٍ وَشَرٍّ

(أخرجه مسلم، 1991، رقم: 8 : ج: 1 : ص: 28)

ความว่า : การที่ท่านให้การศรัทธามั่นในอัลลอฮ์, มลาอิกะฮ์, บรรดาคัมภีร์ต่างๆ , บรรดาเราะซูล, วันกิยามะฮ์ และการศรัทธา ในกำหนดการต่าง ๆ ของอัลลอฮ์ เกี่ยวกับความดีและความชั่ว

(รายงานโดยมุสลิม, 1991, เลขที่ 8, น 28, เล่มที่ 1)

หลักการปฏิบัติในอิสลาม

หลักการปฏิบัติในอิสลามนั้นถือเป็นหลักการที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของศาสนาอิสลาม หลักการปฏิบัติตนในอิสลามนั้น มีอยู่ 5 ประการ

1. กล่าวคำปฏิญาณตน $\text{أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمد الرسول الله}$
2. การดำรงการละหมาด
3. การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน
4. การจ่ายซากาต
5. การทำฮัจญ์ที่นครมักกะฮ์ถ้าหากมีความสามารถ

ดังที่ได้กล่าวในหาดิษญิบรีล อะลัยฮิสสะลาม ในขณะที่ท่านญิบรีลได้ถามท่านนบี ซ.ล.เกี่ยวกับอีมาน ท่านนบี ﷺ จึงได้ตอบว่า

وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

اللَّهِ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ
 إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا

أخرجه مسلم، 1991، رقم: 8 ج: 1 ص: 28

ความว่า โอัมมฮัมมัด จงบอกฉันเกี่ยวกับอิสลาม? ท่านร่อซูลุลเลาะห์ ﷺ กล่าวว่า อิสลามนั้นคือ ท่านต้องยืนยันว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลเลาะห์ และมุฮัมมัดเป็นร่อซูลของอัลเลาะห์ ท่านต้องดำรงการละหมาด ท่านต้องจ่ายซะกาต ท่านต้องถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน ท่านต้องไปทำฮัจญ์หากท่านสามารถที่จะปฏิบัติได้

(รายงานโดยมุสลิม, 1991, เลขที่ 8, น 28, เล่มที่ 1)

หลักอิฮซาน

หลักอิฮซานเป็นหลักการเป็นหลักการที่บ่งบอกถึงความอิคลาสในหัวใจของมนุษย์ บ่งบอกถึงการกระทำความดีของมนุษย์ละเว้นจากความชั่ว ไม่ว่าจะอยู่ต่อหน้าหรือลับหลังเพราะผู้ที่เห็นในการกระทำของมนุษย์ทั้งในที่แจ้งและที่ลับ คืออัลเลาะห์ ซ.บ. ดังนั้นใครก็ตามที่ได้เดินตามหลักอิฮซานอย่างแน่วแน่ แน่แท้เขาผู้นั้นก็จะไม่กระทำความผิด เนื่องจากเขาพึงทราบดีว่าพระองค์ทรงเห็นพวกเขาตลอดเวลา ดังที่ท่านร่อซูล ﷺ ได้กล่าวตอบแก่ญิบรีล อ.ซ.ว่า

فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ . قَالَ : أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ َ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ
 تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ.

(أخرجه مسلم، 1991، رقم: 8 ج: 1 ص: 28)

ความว่า จงบอกกับฉัน (โอัมมฮัมมัด) เกี่ยวกับอิฮซาน ท่านนบีมุฮัมมัดได้กล่าวว่า อัลอิฮซานคือ แท้จริงท่านทำอิบาดะฮ์ (ทำความดี) ต่ออัลเลาะห์ประดุจว่าท่านแลเห็นพระองค์ แม้จะไม่ปรากฏว่าท่านแลเห็นพระองค์ แต่แท้จริงพระองค์ทรงแลเห็นท่าน

(รายงานโดยมุสลิม, 1991, เลขที่ 8, น 28, เล่มที่ 1)

จากฮาดิษข้างต้นชี้ให้เห็นถึงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับอิสลามในการศรัทธาและการปฏิบัติตนตามสิ่งที่ อัลเลาะห์ ซ.บ.ได้ทรงสั่งใช้ให้เรากระทำอย่างเคร่งครัด หรืออีกในหนึ่งสิ่งถูกสั่งใช้นี้ เรียกว่า อีบาดะฮ์ และศาสนาอิสลามยังมีข้อห้ามอีกมากมายที่ผู้บรรลุนิติภาวะด้านศาสนาบัญญัติ จำเป็นที่จะต้องทราบและเรียนรู้ อาทิเช่นการไม่เล่นการพนัน การไม่ดื่ม กิน หรือเสพสิ่งเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ การออกห่างจากการรวมประเวณีโดยผิดหลักศาสนา (ซินา) การไม่ยุ่งเกี่ยวกับเงินดอกเบี้ยและอื่น ๆ ที่สามารถสืบหาข้อมูลได้จากอินเทอร์เน็ต และหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับข้อห้ามและการตอบแทนของอัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา) หรือศึกษาจากผู้รู้

2.10.2 ยาเสพติดในทัศนะของอิสลาม

ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาที่น่าพาแต่สิ่งดี ๆ ให้เกิดแก่มนุษย์ และต่อสู้กับสิ่งชั่วร้ายที่เกิดขึ้นกับตัวเอง และสังคม ปัจจุบันสังคมรอบตัวของเยาวชนเต็มไปด้วยสิ่งอบายมุขต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพนัน การผิดประเวณี รักร่วมเพศ แต่งกายไม่สุภาพเรียบร้อย และที่อันตรายยิ่งกว่านั้นคือ ปัญหายาเสพติดที่ค่อยทำลายเยาวชน ชุมชน สังคม ตลอดจนประเทศชาติ

อิสลามนั้นสอนให้เราปกป้องอิหม่าม ศาสนา ร่างกาย ทรัพย์สิน ตลอดจน สติปัญญา และเกียรติของวงศ์ตระกูล จากการทำให้เกิดความเสียหายและภัยอันตราย เช่น การดื่มสุรา การผิดประเวณี และการพนันในรูปแบบต่าง ๆ และอิสลามก็ห้ามเราไม่ให้กระทำในสิ่งที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นการเสพยาเสพติด หรือสิ่งใด ๆ ก็ตามที่ทำให้ร่างกายและสติปัญญาเกิดความอันตราย ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างที่อิสลามห้ามปรามนั้นย่อมมีผลดีที่แอบแฝงอยู่มากมาย ดังที่อัลเลาะห์ ได้กล่าวในอัลกรุอานว่า

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ
مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (90) إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ
أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ
ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ (91)

ความว่า ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! ที่จริงสุราและการพนันและแท่นหินสำหรับเชือดสัตว์บูชายัญ และการเสี่ยงดิว นั้นเป็นสิ่งโสมนอนเกิดจากการกระทำของชัยฏอน ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลจากมันเสีย เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ (90) ที่จริงชัยฏอนนั้นเพียงต้องการที่จะให้เกิดการเป็นศัตรูกันและการเกลียดชังกันระหว่าง

พวกเจ้าในสุราและการพนัน เท่านั้น และมันจะหันเหพวกเจ้าออก
จากการรำลึกถึงอัลลอฮ์ และการละหมาด แล้วพวกเจ้าจะยุติใหม่
(91)

(อัลมาอิดะฮ์: 90-91)

ยาเสพติดนั้นเป็นสิ่งที่อิสลามได้ห้ามปรามอย่างเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขาย เสพ
หรือยุ่งเกี่ยวในด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งยาเสพติดจะถูกนำมาเทียบเคียงกับสุรา เนื่องจากยาเสพติดเป็นสิ่งที่
ทำให้เกิดอาการมึนเมา ซึ่งอาการมึนเมานั้น ไม่ว่าจะเป็นการขาดสติ มึนเมา และไม่สามารถควบคุม
ตัวเองได้ ดังที่ได้กล่าวในฮาดิษที่รายงานจากอิหม่ามมุสลิม ว่า

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : كُلُّ مُسْكِرٍ حُمْرٌ ، وَكُلُّ
مُسْكِرٍ حَرَامٌ

(أخرجه مسلم، 1991، رقم: 2594، ج: 3، ص: 271)

ความว่า ท่านรอซูลุลเลาะห์ ﷺ กล่าวว่า ทุก ๆ สิ่งที่ทำให้มึนเมา
นั้น คือสุรา และทุก ๆ สิ่งที่มีเมานั้น เป็นสิ่งฮารอม

(รายงานโดย มุสลิม, 1991, เลขที่ 2594, น 271 เล่มที่ 3)

ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่าสิ่งที่ทำให้เกิดความมึนเมาและขาดสติในการควบคุมตนเองนั้น
ไม่ใช่แค่สุราเท่านั้น แต่รวมไปถึงยาเสพติดทุก ๆ ชนิดไม่ว่าจะเป็น น้ำกระท่อมสูตร 4 คุณ100 ยาบ้า
ยาอี ผีน ยาไอซ์ และผงขาว ซึ่งยาเสพติดเหล่านี้ทำให้เกิดอาการดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น และเป็น
สารเสพติดที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย การดูแลและรักษาทัวเองให้ปลอดภัยนั้น คือสิ่งที่อิสลาม
ได้สั่งสอนเราปฏิบัติและกระทำอย่างเคร่งครัด เพราะปัจจุบันมีเยาวชนวัยรุ่นมากมายที่นำตัวเองไปสู่
ความพินาศและหายนะ ซึ่งตรงกับพระดำรัสของอัลลอฮ์ที่กล่าวว่า

وَلَا تُؤْتُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ

ความว่า และพวกเจ้าอย่าได้โยนตัวของพวกเจ้าสู่ความหายนะ
การนำพาตัวเองสู่ความหายนะนั้น มีมากมายหลายรูปแบบและ
หัวใจหลักอย่างหนึ่งของความหายนะคือ การเสพยาเสพติด

เนื่องจากยาเสพติดนั้น เป็นบ่อเกิดแห่งปัญหา อาทิเช่น ปัญหาทางด้านร่างกาย สติปัญญา ครอบครัวยุ ลักทรัพย์ ตลอดจนปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการคลุ้มคลั่งจากการขาดยา หรือจากการเสพยาเกินขนาด ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในสังคมปัจจุบัน

(อัลบากอเราะฮ์ : 195)

2.11 แนวคิดทฤษฎีวิัยรุ่น

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ.2550 มาตรา 4 กำหนดให้เยาวชน เป็นบุคคลที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 18 จนถึง 25 ปีบริบูรณ์ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2551)

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2553 ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับวัยรุ่นว่า เป็นบุคคลที่อายุเกิน 15 ปี บริบูรณ์และยังไม่เข้าช่วงอายุ 18 ปี บริบูรณ์ (พ.ร.บ.เดิมอายุไม่ถึง 14 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี)

วัยรุ่น หมายถึง การเจริญเติบโตขึ้นของเด็กจากช่วงอายุหนึ่ง ไปสู่อีกช่วงอายุหนึ่ง จาก 13 – 25 ปี วัยรุ่นเป็นวัย ร่างกาย สติปัญญา และความต้องการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความต้องการทางเพศ การต้องการเป็นที่ยอมรับจากสังคม ต้องการโลกส่วนตัวสูง ต้องการความอิสระทางด้านความคิดซึ่งมีความสอดคล้องกับการให้ความหมายของโสภณัท นุชนาถ (2542) วราภรณ์ ตระกูลสุชาติ (2543) และอัมพวัน อัมพรสินธุ์ (2544) ที่กล่าวว่า วัยรุ่นคือวัยที่มีการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นวัยที่เข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ เป็นวัยที่กำลังพัฒนาตนเองสู่วัยผู้ใหญ่ต่อไป

จากความหมายของคำว่าวัยรุ่นที่ถูกกล่าวมาข้างต้นพบว่า นักวิชาการแต่ละท่านมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งโดยรวมแล้วความหมายของวัยรุ่นก็คือ วัยที่อยู่ระหว่างการพัฒนาระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย และจิตใจอย่างฉับพลัน จนบางครั้งพวกเขาอาจจะมีอารมณ์ที่แปรปรวน ตาม (พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พุทธศักราช 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560) วัยรุ่นนั้นคือวัยที่อยู่ในช่วงอายุ 15 จนถึง 25 ปี

2.11.1 แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาที่วิเคราะห์การเสพยาของวัยรุ่น

กัญญา ธัญมณฑา (2547) กล่าวว่า วัยรุ่นที่มีแนวโน้มในการใช้ยาเสพติด พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นต้องมีเหตุจูงใจ และในแต่ละพฤติกรรมที่แสดงออกมาต้องสามารถที่จะอธิบายได้ทางจิตวิทยา ดังนี้

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ เป็นจิตวิทยาสาขาหนึ่ง ที่มีเนื้อหาที่กว้างขวางและครอบคลุม โดยเฉพาะการปรับตัวของกลไกการป้องกันตนเองในรูปแบบต่าง ๆ นั้น สามารถนำมาอธิบายอย่างมีเหตุผล และเป็นจิตวิทยาสาขาที่มองมนุษย์ในแง่ลบ กล่าวคือ เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนนั้นเป็นผู้ที่มีความชั่วร้ายอยู่ในจิตใจมาตั้งแต่กำเนิด และการขัดเกลาทางสังคมจะช่วยให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามความต้องการของสังคม ในขณะที่เดียวกันแรงผลักดันในตัวมนุษย์นั้นก็เปรียบเสมือนของเหลวที่ต้องการทางออก ไม่ว่าทางออกนั้นจะเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่ก็ตาม

freud (1953 อ้างถึงใน ทิพย์ภา เชษฐ์เชาวลิต, 2541) ได้ทำการพัฒนาทฤษฎีบุคลิกภาพในต้นศตวรรษที่ 20 ซึ่งถูกรู้จักกันอย่างดีผ่านทฤษฎีจิตวิเคราะห์ โดยได้แบ่งโครงสร้างทางบุคลิกภาพที่อยู่ภายใต้จิตสำนึกของแต่ละบุคคลไว้ 3 ส่วน คือ Id Ego และ Super Ego

Id คือพลังเพลิงสัญชาตญาณทางชีววิทยา คือเป็นสภาพจิตใจที่มีมาติดตัวและก่อนที่จะมีการขัดเกลา Id เป็นพลังผลักดันที่สามารถทำให้บุคคลกระทำการต่าง ๆ ตามความปรารถนาของตน

Ego คือส่วนประกอบของโครงสร้างบุคลิกภาพที่มีการพัฒนาต่อมาจาก Id โดยผ่านการเรียนรู้ Ego จึงเป็นบุคลิกภาพของคนที่จะตระหนักถึงความเป็นจริง และเป็นตัวคอยควบคุม Id ให้แสดงออกถึงสัญชาตญาณต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

Super Ego เป็นภาวะของจิตใจขั้นสูงที่ผ่านการขัดเกลามาแล้วของแต่ละบุคคล โดยรับการอบรมสั่งสอนมาจากพ่อแม่ เช่น ศีลธรรม ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้บุคคลคิดคำนึงและตระหนักอยู่เสมอว่า เรื่องที่ทำความถูกต้องหรือไม่ ยึดมั่นถึงสิ่งที่สังคมเรียนรู้ว่าพฤติกรรมแบบไหนเป็นสิ่งที่สังคมต้องการ

เมื่อพิจารณาบุคลิกภาพกับพฤติกรรมในด้านสังคม ก็จะสามารถอธิบายได้ว่า Ego อยู่ตรงกลางระหว่าง Id มีความแข็งแกร่งมากกว่า Super ego จะทำให้เด็กและเยาวชนมีความประพฤติดังใจตนเอง โดยไม่สนสังคมนอกข้าง ทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ผิดกฎหมาย และนำไปสู่

การต่อต้านสังคมในที่สุด เมื่อพิจารณาจากการพัฒนาการของกระบวนการเหล่านี้ เด็กและเยาวชนที่ได้รับการตอบสนองในแต่ละกระบวนการอย่างถูกต้องและเหมาะสม จะส่งผลให้พวกเขามีบุคลิกภาพในระดับปกติ มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และในทางตรงกันข้าม หากพวกเขาได้รับการตอบสนองในแต่ละกระบวนการไม่เหมาะสม บุคคลก็จะเกิดความก้าวร้าวและต่อต้านสังคมโดยเฉพาะในวัยรุ่น (ทิพย์ภา เชษฐ์เขาวลิต, 254)

ดังนั้น การที่วัยรุ่นเสพยาเสพติด ตามความเชื่อของทฤษฎีนี้ สาเหตุคือ วัยรุ่นที่ชอบแสวงหาความสุขสนุกสนาน ตามแรงขับเคลื่อนของสัญชาตญาณ ที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่เกิด มักจะแสวงหาความสุขสบาย ความสนุก และยาเสพติดเป็นหนึ่งวิธีการที่ทำให้เกิดความสุข ความเคลิบเคลิ้ม ในขณะที่เล่น และยายังมีฤทธิ์อยู่ หลังจากหมดฤทธิ์ยาความทุกข์ก็จะกลับมา พร้อมกับอาการที่ส่งผลจากการเล่นยาเสพติด นี่เป็นเหตุผลหลักที่ทำให้วัยรุ่นกลับไปเสพยา และติดยาเสพติด

สรุปได้ว่าแนวคิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์สาเหตุของการเสพยาของวัยรุ่นเกิดจาก การทำงานของจิตใต้สำนึก Ego Id และ Super Ego มีการทำงานที่ไม่สอดคล้องกัน ส่งผลให้เกิดสุขภาพจิตตามมา ดังนั้นครอบครัว ครู และผู้ปกครองของวัยรุ่นต้องเอาใจใส่ให้ความอบอุ่น พวกเขาจะได้เติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มิเช่นนั้นแล้ว อาจทำให้พวกเขาหันเหไปสู่การเสพยาเพื่อหาความสุขให้กับตนเอง และแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อสังคม

2. ทฤษฎีจิตสังคมของ Erikson เห็นว่า Ego มีความสำคัญมากกว่า Id เพราะบุคลิกภาพในช่วงวัยรุ่นนั้นมีความสัมพันธ์กับสังคมซึ่งมีส่วนในการตัดสินใจ และโอกาสที่วัยรุ่นจะสามารถพัฒนาตนเองเพื่อความอยู่รอดในชีวิต เขาเห็นว่าทั้งบุคคลและสังคมต่างก็สามารถอยู่ร่วมกันได้และมีความต้องการที่จะเจริญก้าวหน้า

ขั้นพัฒนาการของ Erikson (อ้างถึงใน ทิพย์ภา เชษฐ์เขาวลิต 2541) มี 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เขาเรียกมันว่า การพัฒนาความไว้วางใจกับการไม่ไว้วางใจ ระยะเวลานี้จะอยู่ในช่วงวัยทารก ซึ่งเป็นวัยของการพัฒนาความไว้วางใจเมื่อได้รับการตอบสนองทางร่างกายและจิตใจ รูปแบบสังคมของทารกนั้น มีมารดาซึ่งมีอิทธิพลที่จะทำให้เด็กทารกไว้วางใจตนเองและผู้อื่น เด็กทารกที่ได้รับการตอบสนองทางความต้องการที่มากนั้น ก็จะมีนิสัยใจคอที่เชื่อคนอื่นได้

ง่าย ในด้านตรงกันข้ามเด็กทารกที่ถูกละเลยต่อการตอบสนองของความต้องการจะทำให้เด็กทารกกลุ่มนี้เป็นเด็กที่กลัวง่ายและระแวงง่าย

ขั้นที่ 2 ขั้นความเป็นตัวของตัวเองกับความละอาย และความขี้อาย ระยะนี้จะอยู่ในช่วง 2-3 ปี จะมีความพยายามที่จะเป็นตัวเองโดยการแสดงถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวเอง สังคมของเด็กนั้น ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กในช่วงวัยนั้น ๆ หากควบคุมเด็กมากเกินไปเด็กก็จะรู้สึกละอายและไม่มีความมั่นใจในตัวเอง จะส่งผลต่อบุคลิกภาพที่ชอบทำอะไรแบบๆ ซ่อนๆ โทกทก และถ้าหากปล่อยให้พวกเขาเป็นอิสระมากเกินไป จะทำให้เด็กหลุดออกนอกกรอบของสังคมเป็นผู้ที่ต่อต้านสังคม

ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาความคิดริเริ่มกับความรู้สึกลึกซึ้ง เด็กช่วงวัยนี้จะมีอายุอยู่ระหว่าง 3 ถึง 5 ปีโดยประมาณ เป็นวัยที่เด็กมีความต้องการที่จะเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมมากขึ้น ฟังตนเองได้ดีขึ้น มีการเคลื่อนไหวอย่างคล่องแคล่ว เข้าใจภาษาได้มากขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นผู้ที่มิบทบาทสำคัญสำหรับเด็กก็คือครอบครัว หากเด็กถูกสกัดกั้นจากความคิดสร้างสรรค์หรือความฝันของตนเอง หรือลงโทษเด็กมากเกินไป พวกเขาก็จะเกิดความรู้สึกลึกซึ้งและกลัวการถูกลงโทษ และจะส่งผลให้เด็กเป็นคนที่ชอบหลีกเลี่ยงความจริง หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนต้องการ

ขั้นที่ 4 เป็นการพัฒนาความขยันกับความรู้สึกลึกซึ้งซึ่งอยู่เด็กช่วงอายุ 6-12 ปี เป็นระยะที่เด็กต้องการกระทำในสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จด้วยตนเอง อยากให้คนรอบข้างยอมรับและชื่นชม เคารพกฎระเบียบของสังคมในวัยเด็ก ก็คือโรงเรียนประถม หากพวกเขาไม่บรรลุในความสำเร็จที่คาดหวังเอาไว้หรือถูกตำหนิในสิ่งที่พวกเขากระทำ เด็กจะมีความรู้สึกเป็นปมด้อยและท้อถอยที่จะทำในสิ่งที่ตนต้องการ และหากถูกยอมรับที่เหมาะสมหรือให้ความคาดหวังกับเด็กพอสมควร พวกเขาจะเกิดความมุ่งมั่นและพยายามให้สำเร็จในการงานที่ถูกมอบหมายเอาไว้ ส่งผลให้เหมาะที่จะฝึกกิจกรรมต่าง ๆ

ขั้นที่ 5 การพัฒนาความมีเอกลักษณ์กับความรู้สึกลึกซึ้งที่สับสน เด็กจะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 12 - 19 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นทางร่างกายและจิตใจ เด็กในวัยนี้ชอบความอิสระจากพ่อแม่ มีความต้องการอยากรู้ อยากเห็นสิ่งต่างๆ รอบตัว พฤติกรรมลักษณะแบบนี้จะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก่อนที่จะเติบโตกลายเป็นวัยของผู้ใหญ่ และมีความต้องการที่จะกำหนดเส้นทางของตัวเอง มีเป้าหมายเป็นของตัวเอง เด็กวัยนี้ส่วน

ใหญ่มักจะเป็นกลุ่มเพื่อนซึ่งแบบอย่างหรือมีบุคคลที่ตัวเองอยากเลียนแบบ แต่อาจจะมี ความขัดแย้ง ด้านสัมพันธ์ภาพกับผู้ใหญ่ และเพื่อนวัยเดียวกัน หรือบางครั้งอาจจะมี ความสับสน เช่น ควรจะเชื่อฟัง พ่อแม่หรือเชื่อตามความคิดของตน และหากเด็กในวัยนี้ประสบปัญหาที่ไม่สามารถหาทางออกด้วยตัวเองได้ จะส่งผลให้บุคลิกภาพของพวกเขาไม่มีความมั่นคง มีพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ อาจ จะแสดงออกโดยการต่อต้านสังคม หรือไม่เชื่อฟังคำสั่งของพ่อแม่ และครูบาอาจารย์ หากเด็กในวัยนี้ ได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็น และเรียนรู้หน้าที่ของบทบาทต่างๆ พวกเขาจะสามารถเข้าใจ ความคิด และคุณลักษณะของตนเองได้เป็นอย่างดี มีความต้องการในด้านใด รักชอบในสิ่งใด มีแผนใน การดำเนินชีวิตอย่างไรให้เกิดความสำเร็จ

ขั้นที่ 6 การพัฒนาความใกล้ชิด กับการแยกตัว วันนี้จะอยู่ในช่วงอายุ ระหว่าง 20 - 39 ปี สังคมของบุคคลวัยนี้ คือสังคมเพื่อนรัก คู่รักหรือคู่ครอง ช่วงวัยนี้จะเป็นช่วงวัยที่ จะเริ่มมีความผูกพัน พัฒนาความรัก แสวงหามิตรภาพ รู้จักเสียสละบางอย่างเพื่อความรัก หาก สามารถสร้างมิตรภาพที่มั่นคงได้ จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเชื่อใจ และมีความนับถือซึ่ง กันและกัน แต่ในด้านตรงกันข้ามถ้าหากผู้ใหญ่ไม่สามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือหามิตรแท้ ไม่ได้เขาก็จะมีความรู้สึกอ้างว้าง โดดเดี่ยวเดียวดาย แยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อนและสังคม เป็นคนที่รัก เฉพาะตนเอง

ขั้นที่ 7 เป็นขั้นพัฒนาความมั่นคงเพื่อเป็นหลักแก่ผู้อื่น กับความเฉาไม่ ต้องการอะไรในชีวิต เป็นช่วงที่อายุย่างเข้าสู่ 40- 59 ปี สังคมวัยนี้จะเป็นสังคมที่อยู่กับครอบครัว เพื่อนร่วมงาน จะมีความรู้สึกอยากช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่ถ้าหากไม่ สามารถกระทำได้ในเรื่องข้างต้น พวกเขาจะรู้สึกไม่มีความสุข มีชีวิตต่อไปเรื่อย ๆ เฉยต่อการกระทำ ของตน

ขั้นที่ 8 การพัฒนาความภูมิใจกับความสิ้นหวังในตนเอง ช่วงวัยนี้เป็นช่วง อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป คือเป็นช่วงวัยที่มองย้อนกลับไปดูเรื่องราวที่ผ่านมาในอดีตที่เป็นความ ภาคภูมิใจของตน แต่ในด้านตรงกันข้ามคนที่อยู่ในวัยนี้ถ้าหากไม่มีอะไรที่ภาคภูมิใจเขาก็จะรู้สึกล้มเหลว ในชีวิตไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้เกิดความรู้สึกคับข้องใจท้อแท้ และสิ้นหวัง

จากทฤษฎีที่ถูกกล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาทั้ง 8 ขั้นตอนนี้ จะมี ครอบครัวยุคใหม่เป็นฐานของความสุข และเป็นต้นแบบให้ประสบความสำเร็จ ในการทำงานและชีวิต ดังนั้น ผู้ที่ถูกอบรมบ่มนิสัยโดยครอบครัวอย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนมีสังคมรอบข้างที่ดีจะทำให้

ช่วงอายุในแต่ละวัยของเขาประสบความสำเร็จ มีความภาคภูมิใจในตนเอง แต่ถ้าหากว่า ครอบครัวเป็นต้นแบบที่ไม่ดีหรือตอบสนองอย่างไม่เหมาะสม ก็จะทำให้บุคคลคนนั้น เติบโตขึ้นมาโดยมีปมด้อยและไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตและการงาน ส่งผลให้บุคคลนั้นใช้ยาเสพติดเพื่อเป็นวิธีการหาความสุขให้กับตนเอง

2.12. แนวทางและทักษะชีวิตในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

2.12.1 แนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ประกอบด้วย

1. การนับถือตนเอง คือความรู้สึกที่คำนึงถึงคุณค่าของตัวเอง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการแสดงออกในด้านทางความสามารถ ทักษะ การพิจารณาจากผู้อื่น การนับถือตนเองที่มีอยู่ในแต่ละบุคคลอาจมีความแตกต่างกันไปในแต่ละสถานการณ์ การนับถือตนเองนั้น นับเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอันตรายที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด เพราะเป็นภูมิคุ้มกันที่จะต้องใช้มาตรการทางการศึกษาเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่วัยเด็กให้เกิดขึ้น เมื่อเด็กเห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเองแล้ว เด็กก็จะไม่เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์โดยการหันไปใช้ยาเสพติด

2. ความสัมฤทธิ์ผลของความสำเร็จ เป็นโอกาสที่บุคคลได้รับการยกย่องความเชื่อมั่นในตนเอง ความสัมฤทธิ์ผลในความสำเร็จนั้น เป็นสิ่งที่สามารถสร้างความเชื่อในตนเองที่จะพัฒนาร่างกายและสติปัญญาที่จะนำไปสู่การนับถือตนเอง

3. ความมุ่งมั่น โครงการมีโครงสร้างของชีวิต รู้จุดมุ่งหมายของตนเอง อันจะนำไปสู่พลังผลักดันตัวเองเพื่อเผชิญกับอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชีวิต

4. ความเคารพตนเอง และผู้อื่นและเกียรติภูมิของบุคคล คือกิจกรรมต่างๆ ที่มีความเหมาะสมตามความต้องการ ความสนใจ ความชอบ และความถนัดของเยาวชน การปฏิบัติตามบทบาทของความเป็นลูก นักเรียน เพื่อน รวมทั้งรับผิดชอบในบทบาทที่ตนมี ดังนั้นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สามารถช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่เยาวชนนักเรียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์ในด้านของการเคารพตนเองและเกียรติภูมิของบุคคล ทำให้นักเรียนมีวินัยเกิดขึ้นในตนเอง รักในศักดิ์ศรีของตน รู้สึกตัวเองมีคุณค่า

5. การพัฒนาทักษะส่วนตนและทักษะสังคม ที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติตน ทักษะส่วนตน หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการทำกิจกรรมตามภารกิจที่ถูกมอบหมายให้ตามหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ

ทักษะส่วนตัวและทักษะส่วนสังคม เป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องมีควบคู่กันไป เพราะมนุษย์จำเป็นที่จะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นองค์ประกอบเหล่านี้สามารถช่วยสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาให้กับบุคคลได้

2.11.2 ความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1994) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า ความสามารถทางจิตสังคม ความคล่องแคล่วในการปรับตัว และวิเคราะห์ปัญหาเพื่อประเมินสถานการณ์ในสภาวะที่เกิดวิกฤต โดยเลือกมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ถึงแม้จะต้องประสบกับปัญหาและแรงกดดันต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2541) ได้ให้ความหมายทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถทางสังคมจิตวิทยา ซึ่งเป็นทักษะที่สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ จากแรงปะทะภายนอกและภายใน เช่น พ่อแม่พี่น้อง สังคมรอบข้าง และการเปลี่ยนแปลงภายในตัวบุคคลเอง คือ ความอยากรู้อยากลอง รู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเอง และแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์

กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต (2542) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่าเป็นกระบวนการของบุคคลที่ประกอบไปด้วย ทักษะ ทักษะ ความรู้ และความเข้าใจ ในเรื่องราวต่างๆ เพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเอง เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการทำงาน ตลอดจนการออกห่างจากสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหาขึ้น

จรรยา ลากศิริอนันต์กุล (2543) ได้สรุปความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า เป็นองค์ประกอบของการดำเนินชีวิตในการปรับตัวและเลือกเส้นทางสู่ความสำเร็จ โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบด้านในสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับเปลี่ยนตัวเองในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการถ่ายทอดสดการด้วยการฝึกอบรม เพื่อป้องกันการปรับสภาพการขาดสมดุลให้คืนสู่สภาพปกติ ทำให้บุคคลนั้นอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

เทพ สงวนกิตติพันธ์ (2545) ได้กล่าวถึงทักษะชีวิตว่า เป็นทักษะส่วนบุคคลที่ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถ ในการดำเนินชีวิตหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิต หน้าที่การงาน และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ทักษะชีวิตหมายถึงความสามารถ ทางด้านจิตสังคม ในการปรับตัวเมื่อเผชิญปัญหา กับสังคมปัจจุบัน และสามารถที่จะเรียนรู้การปรับตัวได้เป็นอย่างดีใน อนาคตข้างหน้า โดยมีพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม

องค์ประกอบของทักษะชีวิตมีหลักการมี ดังนี้ World Health Organization, 1994)

1. การตัดสินใจ เป็นความสามารถในการตัดสินใจกระทำในเรื่องต่าง ๆ ใน สถานการณ์ที่เข้ามาในชีวิต
2. การแก้ปัญหา เป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะแก้ปัญหาในชีวิต ทั้งด้านร่างกายและจิตใจเมื่อตกอยู่ในวิกฤตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
3. ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการปรับเปลี่ยนแนวคิดจากสิ่ง ที่ผ่านมาในชีวิต เพื่อนำไปใช้ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการดำเนินชีวิต ได้อย่างถูกต้องและ เหมาะสม
4. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและ ประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อเจตคติและพฤติกรรม
5. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการพูดหรือการแสดงท่าทาง เพื่อ บงบอกถึงความรู้สึกนึกคิด หรือการปฏิเสธและยอมรับในเรื่องราวต่างๆ อย่างเหมาะสม ถูกต้องตาม กาลเทศะ
6. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ เป็นความสามารถที่ช่วยให้บุคคลสามารถ รักษาและดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดี ให้เกิดขึ้นในสังคมอย่างมีความสุข มีตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัวยุคชน สังคมโดยรวม
7. ความตระหนักในตนเอง เป็นความสามารถในการเข้าใจตนเองในเรื่อง ของจุดด้อยและจุดเด่นของตน อะไรที่ตนปรารถนาและไม่พึงปรารถนา และเข้าใจความแตกต่าง ระหว่างบุคคลอื่นเป็นอย่างดีสามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างเป็นสุขภายใต้แรงกดดันในชีวิตได้
8. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นความสามารถในการรับรู้ถึงความรู้สึกของ ผู้อื่น และมีการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สิ่งเหล่านี้สามารถทำให้เราเข้าใจผู้อื่นได้มากยิ่งขึ้น
9. การจัดการอารมณ์ เป็นการรู้จักกักเก็บความรู้สึกของตนเองให้อยู่บน พื้นฐานความถูกต้องและเหมาะสม

10. การจัดการความเครียด เป็นความสามารถหน่วยการรู้ถึงสาเหตุของความเครียดที่เกิดขึ้นในตนเองและสามารถควบคุมได้ พร้อมกับสามารถผ่อนคลายระดับความเครียดที่เกิดขึ้นได้ดี

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของทักษะชีวิตนั้นประกอบไปด้วย ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความตระหนักในตนเอง ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นในตน การสื่อสารและการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาในขณะที่ประสบกับสภาวะสังคมในปัจจุบัน ที่เต็มไปด้วยปัญหา

2.11.3 ทักษะชีวิตเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

1. ด้านความรู้

1.1 ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ สามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดได้

1.2 ความคิดสร้างสรรค์ สามารถเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดที่กำลังระบาดในโรงเรียนได้

2. ด้านเจตคติ

2.1 ความตระหนักรู้ในตนเอง คือความตระหนักว่าตนเองมีข้อดีต่าง ๆ ในการป้องกันในขณะที่ถูกชักจูงให้เสพยาเสพติด และข้อใดที่เสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้เสพยาเสพติดตระหนักในปัญหาที่เกิดจากการใช้สารเสพติด

2.2 ความเห็นใจผู้อื่น คือความรู้สึกเห็นใจ และเข้าใจ ความรู้สึกของผู้ที่เคยใช้สารเสพติด ควรให้โอกาสผู้อื่นในการกลับตัว

2.3 ความภูมิใจในตนเอง คือความภูมิใจที่ไม่เสพยาเสพติด

2.4 ความรับผิดชอบต่อสังคม คือความรับผิดชอบที่ตนเองต้องตระหนักว่า ถ้าหากปฏิบัติสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมาย และหลักการของคุณธรรมจริยธรรม สังคมรอบข้างจะได้รับผลเสียแบบได้บ้าง

3. ด้านทักษะ

3.1 การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร คือมีความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทางในการบอกความรู้สึก ความที่ต้องการของตนเองต่อผู้อื่น ได้อย่างถูกต้อง มี

ความสามารถในการปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์ที่ถูกชักจูงเพื่อไปเล่นหรือลองยาเสพติดได้ถูกต้องตามกระบวนการปฏิเสธ

3.2 การตัดสินใจและการแก้ปัญหา คือสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์คับขัน เช่น ถูกชักจูงให้เล่นยาเสพติด

3.3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียดของตนเอง คือ มีความสามารถในการเลือกใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ ในการจัดการอารมณ์ตนเอง และความเครียดได้ดี

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ทักษะชีวิตที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น จะเกิดจาก 3 ประการ 1) ตัวคน 2) ตัวอย่าง 3) สิ่งแวดล้อม ดังนั้นผู้ต้องการที่จะออกห่างจากยาเสพติดจะต้องออกห่างจากบุคคลที่เสพยาเสพติด ยาเสพติด และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมในการเล่น หรือลองยาเสพติด

2.11.4 การใช้ทักษะเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

ทักษะชีวิต เป็นความสามารถที่มีหลายองค์ประกอบ อันได้แก่ ความรู้ ทักษะ และทักษะที่ใช้ในการจัดการปัญหารอบตัวในสภาพปัญหาสังคมปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตภายภาคหน้า ซึ่งเน้นเรื่องการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด การสอนทักษะชีวิตเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก หรือที่เรียกกันว่าการเรียนแบบมีส่วนร่วม โดยมีพื้นฐานสำคัญที่สุดก็คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ที่มีแนวดำเนินการสำคัญ คือมุ่งให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพและพัฒนาสังคมตามระดับวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะเป็นช่วงอายุ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งแนวการใช้ทักษะชีวิตนั้นจะมีหลักอยู่ทั้งหมด 10 ประการ จากแนวทักษะชีวิตดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการได้นำมาประยุกต์ใช้ในการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังต่อไปนี้ (สุทธิพันธ์ ตรีรกไพจิตร, 2544)

1. การส่งเสริมความนับถือตนเอง คือการส่งเสริมบุคคลให้มีความสามารถในการสร้างความนับถือตนเองที่มีต่อสังคม รู้ว่าตนเองมีคุณค่า มีประโยชน์ มีความสามารถและมีความสำคัญต่อผู้อื่น อาทิเช่น รู้จักตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ มีความสามารถในการทำงานที่เหมาะสมกับตนเอง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายไว้ มีความคิดสร้างสรรค์ การนับถือตนเองจะเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง โดยใช้ประสบการณ์และความรู้ที่ตนมีประกอบกับการประเมินตนเองจากการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ครอบครัว และเพื่อน เป็นต้น

2. การส่งเสริมสัมฤทธิ์ผล คือการส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ไม่ว่าจะเป็นการเรียน การทำงาน หรือการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่มีการร่วมมือกับบุคคลอื่น เช่น มีความรู้และประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมกับงานนั้น ๆ สามารถนำหลักการคิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ มีความสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งตนเองและส่วนรวม สัมฤทธิ์ผลจะเกิดขึ้นได้จากการส่งเสริมให้ผู้ที่กระทำงาน หรือเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยและมุ่งมั่นในการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น

3. การส่งเสริมให้มีความรู้สึกมุ่งมั่น คือการส่งเสริมให้บุคคลสำนึกในคุณค่า การงานของตนเอง รู้จักวางเป้าหมายให้กับตนเอง มีจุดประสงค์ของตนเอง มีอิสระทางด้านความคิด วิเคราะห์ทางเลือกและตัดสินใจที่จะนำทางเลือกนั้นมาเป็นเป้าหมาย รู้จักที่จะต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อ บรรลุเป้าหมาย เช่นสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เสมอต้นเสมอปลาย สามารถบังคับตนเองได้ และสามารถกำหนดแผนให้กับตนเองได้

4. การส่งเสริมความเคารพตนและให้เกียรติภูมิของผู้อื่น คือ การส่งเสริมให้บุคคลมีประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ มีความรับผิดชอบตามบทบาท หน้าที่ที่ถูกรับมอบหมาย รู้จักเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น เช่น ไม่โกหกตนเองและผู้อื่น มีสัมมาคารวะต่อผู้อื่น

5. การพัฒนาทักษะส่วนตนและทักษะทางสังคม คือ การพัฒนาความสามารถส่วนตนเองและสังคม ที่ใช้ในการปฏิบัติงานและมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมอย่างดี โดยมุ่งมั่นให้บุคคลมีโอกาสในการฝึกการวิเคราะห์ การเรียนรู้ โดยกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง พร้อมทั้งมีความสามารถในการสื่อความหมายและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้คนรอบข้าง เช่น มีพื้นฐานในการทำงานและอาชีพ มีความพร้อมที่จะประกอบอาชีพ มีความสามารถในการตัดสินใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามาประสบกับตน มีสัมพันธภาพที่ดีกับหมู่คณะ

6. การเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ คือการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเลือกการดำเนินชีวิตของตนเองที่จะทำงานตามความสามารถของตน รู้จักช่องทางในการทำงานอย่าง สุจริตและตรงตามความถนัดของตนเอง จัดประสบการณ์ตรงเพื่อส่งเสริมความสามารถพัฒนาความ ชำนาญฝึกฝนอาชีพจนสามารถมีอาชีพอิสระได้

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การใช้ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดนั้นมีแนวทางปฏิบัติ โดยการส่งเสริมให้นับถือตนเองและบุคคลรอบข้าง ส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียนและประกอบวิชาชีพ สร้างความเคารพตนเองและเกียรติภูมิของผู้อื่น สามารถพัฒนาความสามารถส่วนตนและสังคมที่ใช้ต่อการปฏิบัติงานและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในสังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิต โดยใช้ความถนัดของผู้เรียนเป็นหลัก

2.13 การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

สำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักคณะกรรมการป้องกันป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2553) กล่าวถึงวิธีการป้องกันยาเสพติดว่า

1. การป้องกันตนเอง

1.1 การป้องกันตนเองจากการเสพยา นั้น เราควรเริ่มจากการมีระเบียบวินัยในตนเอง ทุก ๆ กิจกรรมงานต่าง ๆ นั้นย่อมมีกฎระเบียบบังคับ เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเป็นเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ถ้าหากบุคคลใด ต้องการความสำเร็จในชีวิตการทำงานทั้งโลกนี้และโลกหน้าจำเป็นต้องมีระเบียบวินัยในตนเอง ระเบียบวินัยต่อการปฏิบัติศาสนกิจ ระเบียบวินัยในตนเองต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และระเบียบวินัยในการเลี่ยงห่างจากสิ่งชั่วร้ายตรงห้ามปรามไว้ ดังที่ปรากฏในหะดิษนะของท่านนาบี (คือลัลลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ว่า

كُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، فَالْأَمِيرُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ، وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ، وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ بَعْلِهَا وَوَلَدِهِ، وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ، وَالْعَبْدُ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُ، أَلَا فَكُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

(أخرجه مسلم، 1991رقم: 1829 ج: 3 ص: 1459)

ความว่า ท่านทั้งหลายมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบและท่านทั้งหลายจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของท่าน ผู้นำมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบและเขาจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเขา และสามีมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวในบ้านของเขา และจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับพวกเขา และภรรยา มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในบ้านของสามีและลูกๆของเขา และจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับพวกเขา และป่าวทาส มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อทรัพย์สินของนายของเขา และจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเขา ดังนั้นท่านทั้งหลายมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบและท่านทั้งหลายจะถูกสอบสวนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของท่าน

(รายงานโดยมุสลิม, 1991, เลขที่ 1829, น 1459 เล่มที่ 3)

1.2 การคบเพื่อนที่ดี คำว่าเพื่อนนั้นเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์ ทราบไตที่ผู้คนยังต้องพึ่งพาอาศัยต่อกัน ก็จำเป็นที่จะต้องไปมาหาสู่พึ่งพากันและกัน อิสลามส่งเสริมให้มนุษย์มีความสัมพันธ์ที่ดีและบริสุทธิ์ใจต่อกัน เพื่อนำพาไปสู่การภักดีและเกรงกลัวต่ออัลเลาะห์ การมีความสัมพันธ์ฉันเพื่อที่ดีต่อกันนั้นเป็นสิ่งที่สามารถช่วยเหลือเราในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต ค่อยปรึกษาหารือกันและกัน ค่อยช่วยเหลือกันทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ดังที่อัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮูวะตะอะลา) ทรงกล่าวไว้ในกรูอ่านว่า

الْأَخْلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ

ความว่า ในวันนั้นบรรดามิตรสหายจะเป็นศัตรูกัน นอกจากบรรดาผู้ยำเกรง

(อัซ-ซะหฺร็อฟ: 67)

1.3 ไม่มีว่สุขุมในอบายมุขและสิ่งเสพติด การออกห่างจากอบายมุขต่าง ๆ นั้นเป็นหน้าที่ของมุสลิมผู้ศรัทธาทุกคนที่ต้องปฏิบัติ อบายมุขต่างเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความอ่อนแอของ อิหมาน และจะทำให้เราเดินไปในหนทางที่ผิดดั่งที่เคยปรากฏประสาชาติของนบีรุ่นก่อน และพวกเขาก็ถูกลงโทษอย่างสาสมในโลกคุณยาและอาคีระฮ์ อัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮูวะตะอะลา) ทรงสั่งใช้ให้เราออกห่าง

จากสิ่งที่เป็นอบายมุขและสิ่งที่พระองค์ทรงสั่งห้ามไม่ให้กระทำ ดังนั้นการปฏิบัติตามคำสั่งใช้ของพระองค์นั้น จะนำพาความสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้ามาสู่เรา ดังที่อัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮูวะตะอาลา) ทรงกล่าวว่

إِنَّ اللَّهَ يُأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ
الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

ความว่า แท้จริงอัลเลาะห์ทรงใช้ให้รักษาความยุติธรรมและทำความดี และบริจาคแก่ญาติใกล้ชิด และให้ละเว้นจากการทำลามกอนาจารและความชั่วช้า และการอธรรม พระองค์ทรงตักเตือนพวกเจ้า เพื่อพวกเจ้าจะได้รำลึก

(อัน-นะห์ลุ 90)

2. การป้องกันครอบครัวจากยาเสพติด ครอบครัวคือปัจจัยหนึ่งที่สามารถช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดได้เป็นอย่างดี ด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นให้เกิดขึ้นภายในครอบครัว แบ่งเบาภาระหน้าที่ของกันและกัน มอบความรักให้แก่กัน และมีความเข้าใจกัน และควรหมั่นขออูอาร์ให้แก่กันอยู่เสมอ เพราะการขออูอาร์จากพ่อแม่ให้แก่เยาวชนนั้น อัลลอฮ์จะตอบรับอูอาร์เหล่านั้นโดยปราศจากฮิยาบกันขวาง ดังที่ปรากฏในหะดิษที่รายงานจากอาบี หุรัยเราะฮ์ ว่า

ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ: دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَدَعْوَةُ
الْمَسَافِرِ، وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَىٰ وَلَدِهِ

(أخرجه أبو داود: (1536)

ความว่า 3 ประการที่อัลเลาะห์ทรงตอบสนองโดยไม่ลังเล อูอาร์จากผู้ที่ถูกกระทำ อูอาร์จากผู้เดินทาง และอูอาร์จากพ่อแม่ให้กับลูก ๆ

(รายงานโดย อับูดาวูด 1536)

การสอดส่องดูแลคนในครอบครัวนั้นเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคน ดังนั้นการสังเกตเห็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการพนัน ยาเสพติด การขาดละหมาด และอื่น ๆ จำเป็นเหนือสมาชิกผู้ที่เห็นนั้นจะต้องช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ไม่ว่าจะเป็นการหักห้ามด้วยการกระทำ การตักเตือน ตลอดจนการนำตัวผู้นั้นไปรับการรักษา หากปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากยาเสพติด ดังนั้นการปล่อยปละละเลยจึงถือว่าผิดทั้งทางธรรมและทางโลก ดังที่นบี (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) ได้กล่าววว่า

مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيَعْبِرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ

(أخرجه مسلم، رقم: 49 ج: 1 ص: 69)

ความว่า ใครก็ตามในหมู่ของพวกท่านที่เห็นความชั่วร้าย เขาจึงเปลี่ยนแปลงมันด้วยมือของเขาหากเขาไม่สามารถก็ด้วยลิ้นของเขา และหากไม่สามารถก็ด้วยหัวใจของเขา ดังกล่าวนั้นนั้น แสดงถึงระดับชั้นอิหมานที่อ่อนแอที่สุดแล้ว

(รายงานโดย มุสลิม, เลขที่ 49, น 69, เล่ม 1)

3. การป้องกันชุมชน สิ่งแวดล้อมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษาของตัวบุคคล ชุมชนที่เราพักอาศัยอยู่ ถ้าหากเต็มไปด้วยอบายมุข และยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น จะกลายเป็นชุมชนที่ไม่มีความสุข เสี่ยงต่อลูกหลานจากการติดยาเสพติด ดังนั้นการป้องกันชุมชนจากยาเสพติด จึงเป็นเรื่องที่สำคัญอันดับต้น ๆ ของการป้องกันตนเองและครอบครัวจากยาเสพติด วิธีการที่เราสามารถป้องกันชุมชนได้ คือ การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด จุดประสงค์เพื่อให้ผู้คนที่อาศัยในชุมชน ทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด ได้เกิดความตระหนักถึงความอันตรายต่อโทษของสารเสพติด และคอยช่วยเหลือตักเตือนซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา ให้กระทำความดี และหลีกเลี่ยงจากความชั่ว เนื่องจากการปล่อยปละละเลยเรื่องราวเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่ออิหมานของเรา เพราะผู้ศรัทธาทั้งชายและหญิงนั้น เปรียบเสมือนพ่อแม่พี่น้อง เปรียบเสมือนเรือนร่างเดียวกัน เราเจ็บเขาก็เจ็บ ต่างคนต่างส่งผลกระทบต่อกัน ดังที่อัลลอฮฺ (ซุบฮานะฮฺวะฮฺตะอาลา) ได้กล่าววว่า

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۖ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ ۚ أُولَٰئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

ความว่า และบรรดามุมีน ชาย และบรรดามุมีนหญิงนั้น บางส่วน
ของพวกเขาต่างเป็นผู้ช่วยเหลืออีกบางส่วน ซึ่งพวกเขาจะช่วยให้
ปฏิบัติในสิ่งที่ชอบและห้ามปรามในสิ่งที่ไม่ชอบ และพวกเขาจะ
ดำรงไว้ซึ่งการละหมาดและจ่ายซะกาต และภักดีต่ออัลลอฮ์ และ
ร่อซูลของพระองค์เช่นเหล่านี้แหละ อัลลอฮ์จะทรงเอ็นดูเมตตาแก่
พวกเขา แท้จริงอัลลอฮ์นั้น เป็นผู้ทรงเดชานุภาพ ผู้ทรงปรีชา
ญาณ

(อัต-เตอาบะฮ์ 71)

2.13.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

นักวิชาการได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดไว้มากมาย ดังนี้
ปีน โค (2540) กล่าวถึงการปฏิบัติตนกับการป้องกันยาเสพติด ความรู้เกี่ยวกับยา
เสพติด เจคติเกี่ยวกับยาเสพติด ไว้ดังนี้

1. การปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกัน หมายถึง การมีทักษะที่จะทำการ
ปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษามารยาทและน้ำใจต่อผู้อื่น และผลประโยชน์ของตนในการป้องกัน
ปัญหา ยาเสพติดที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง การออกห่างจากยาเสพติดด้วยการกระทำรูปแบบต่าง ๆ เช่น
จำหน่ายยาบ้า การถูกชักจูงไปเสพหรือเป็นคนดูต้นทางให้กับผู้ชักจูงเพื่อลักลอบซื้อหรือจำหน่าย

สุขฤดี รัชตฤงคารสกุล (2543) กล่าวว่า พฤติกรรมการป้องกันและออกห่างจากยา
เสพติดคือ การปฏิบัติตนของนักเรียนที่แสดงเจตนาธรรมณ์เพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงการกระทำที่
เกี่ยวกับการติดยาเสพติด โดยการไม่ทดลองเสพ เลือคบเพื่อน ปฏิเสธเมื่อถูกชักจูง การปฏิบัติตาม
คำเตือนและคำแนะนำของครูและผู้ปกครอง

เสกสรร สงวนนาม (2544) กล่าวว่า พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดนั้นคือกระบวนการ
การที่บุคคลแสดงออกมาในขณะที่เผชิญสถานการณ์เกี่ยวกับยาเสพติดโดยการปฏิเสธหรือไม่ยอมรับ
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

2. ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด ความสามารถทางสติปัญญา เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด โทษ ผลกระทบและอาการที่เกิดต่อผู้เสพยาเสพติด สาเหตุของการติดยา แนวทางการป้องกันการติดหรือเสพยาเสพติด ตลอดจนการบำบัดและกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

3. เจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด หมายถึงความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยมที่มีต่อยาเสพติด และผลดีต่อการออกห่าง การไม่ติดหรือเสพยาเสพติด

จากข้อมูลข้างต้นพฤติกรรมกรรมการป้องกันยาเสพติด คือความรู้ เจตคติและการแสดงออก ของนักเรียน เมื่อประสบเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับยาเสพติดว่า ควรออกห่างอย่างไร ปฏิเสธแบบไหนและทราบถึงข้อดีของผู้ที่ไม่เสพยาเสพติด และข้อเสียต่อผู้ที่เสพยาเสพติดตลอดจนการวางแผนที่จะออกห่างจากเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

2.13.2 รูปแบบการป้องกันยาเสพติด

เฮเลน โนวลิส (Helen, Nowlis) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้กล่าวเกี่ยวกับองค์ประกอบของปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์ 3 องค์ประกอบ คือ คน ตัวยา และสิ่งแวดล้อม โดยให้แนวคิดและรูปแบบวิธีการในการป้องกันยาเสพติดไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบศีลธรรมและกฎหมาย แนวคิดนี้มองปัญหาของยาเสพติดโดยเน้นความสำคัญที่ตัวของยาเสพติดและการมีความเชื่อว่า ถ้ามีการเข้าถึงความอันตรายที่เกิดขึ้นจากยาเสพติดจะช่วยยับยั้งการใช้อย่างเสพติดได้ นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับความอันตรายของยาเสพติด การบอกกล่าวถึงข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดและบทลงโทษ และยังมีความเชื่อที่ว่า การลงโทษ หรือการขู่จะลงโทษเป็นสิ่งที่สามารถยับยั้งให้ผู้เสพเกิดความกลัวและออกห่างจากยาเสพติด รูปแบบวิธีการแบบนี้คือวิธีการสร้างความรู้แบบจริงจังเพื่อให้บุคคลเกิดความตระหนักและทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด

2. รูปแบบสุขภาพอนามัย รูปแบบการป้องกันยาเสพติดในรูปแบบนี้ มองปัญหาเสพติดว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ จึงเกิดแนวคิดจะสร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับบุคคลด้วยการจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการศึกษาและป้องกันยาเสพติด ซึ่งมักจะใช้วิธีการให้ข่าวสารเรื่องโทษภัยของยาเสพติด ตลอดจนอันตรายที่เกิดขึ้นต่อตัวของผู้เสพ

3. รูปแบบจิตวิทยาและสังคม แนวคิดนี้มองปัญหาเสพติดว่าเกิดขึ้นจาก 3 องค์ประกอบ คือ คน ตัวยา และสิ่งแวดล้อม เป็นองค์ประกอบสำคัญในการใช้ยา จึงควรสนใจ

เหตุผลและความจำเป็นที่ใครคนหนึ่งต้องการที่จะใช้ยา แนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับสังคมในด้านที่ว่า สังคมคือปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการเสพติด การปฏิบัติต่อการใช้สารเสพติด และผู้เสพติด จึงเสนอรูปแบบการแก้ปัญหาถึงความต้องการส่วนตัวและด้านสังคม

4. รูปแบบสังคมและวัฒนธรรม แนวคิดรูปแบบนี้มองว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมส่งผลต่อบุคคลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเห็นว่าบางสิ่งที่อยู่ในสังคมควรได้รับการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับบุคคล และความต้องการทางธรรมชาติของมนุษย์

จากแนวคิดทั้ง 4 รูปแบบวิธีการในการป้องกันปัญหาเสพติดรูปแบบที่ 3 จิตวิทยาและสังคมเป็นรูปแบบที่มีการแพร่หลายและนำมาใช้มากที่สุด เพราะเป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นการพัฒนาที่ตัวบุคคลและพฤติกรรม (สมศักดิ์ เทพงามถ้วน, 2539)

หากมองรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดที่ตัวบุคคล ตัวยา และสิ่งแวดล้อมสามารถแบ่งรูปแบบการป้องกันได้ 3 แนวทาง

1. การเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลแนวคิดนี้เชื่อว่าการแก้ไขปัญหานั้นจำเป็นต้องแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงระบบย่อยจาก โดยมีรูปแบบนิยมใช้ดังนี้

1.1 รูปแบบปรัชญาและเหตุผลเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านทฤษฎีที่มีความเชื่อว่าบุคคลทุกคนมีเหตุผลและพร้อมที่จะตอบสนองต่อข่าวสารใหม่ๆ และสามารถทำให้บุคคลสร้างและเปลี่ยนแปลงทัศนคติซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในที่สุด

1.2 รูปแบบสังคมและจิตวิทยาทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลนั้นจะต้องเกิดขึ้นจากอิทธิพลที่เป็นบรรทัดฐานจากกลุ่มซึ่งบุคคลนั้นมีความผูกพันและจะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ใน 3 ขั้นตอนคือ จากบิดามากกว่ามารดาและส่วนใหญ่ช่วงเวลาที่เกิดปัญหาจะเกิดขึ้นกับลูกในวัยเด็กจนถึงอายุเข้าวัยรุ่นคือ 14 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการเพื่อนมาชดเชยความสุขที่ขาดหาย แต่เนื่องจากตัวของเด็กได้รับการเลี้ยงดูและการอบรมที่บกพร่องจากพ่อแม่จึงทำให้ขาดทักษะและวิจารณญาณในการเลือกคบเพื่อนและพร้อมที่จะทำตามคำชักชวนของเพื่อนอยู่เสมอโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวของเขาเอง เช่นการชอบการทำทายมีบุคลิกภาพมั่วหะลุและต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคมนอกรอบข้าง

เป้าหมายของการป้องกันยาเสพติดโดยการเปลี่ยนแปลงบุคคล ได้แก่ ความรู้สึก เจตคติ ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายในของบุคคลและพฤติกรรม สำหรับความรู้สึกและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่

ต้องการให้เกิด คือ การสร้างความเกลียดชัง และกลัวต่อยาเสพติด และต้องการให้บุคคลมีพฤติกรรมในการใช้ยาในทางที่ถูกต้อง

2. การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อม แนวคิดนี้เชื่อว่าสภาพแวดล้อม เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลเป็นอย่างยิ่งต่อการเพิ่มหรือลดปริมาณของยาเสพติดในตลาด รวมทั้งการเพิ่มหรือลดความต้องการจากการเสพยาเสพติดดังนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งแนวคิดนี้มีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงได้แก่

2.1 รูปแบบค่อยเป็นค่อยไป การสร้างความเปลี่ยนแปลงตัวบุคคล และดำเนินการโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แบบค่อยเป็นค่อยไป โรงเรียนชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม เช่น โรงเรียนได้นำความรู้และวิชาการต่าง ๆ เผยแพร่ต่อชุมชนและเชิญผู้เชี่ยวชาญ ด้านยาเสพติดมาให้ความรู้พร้อมทั้งป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในเยาวชน

2.2 รูปแบบรุนแรง การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมตามแนวคิดนี้มีลักษณะฉับพลัน หลักการที่นำมาใช้คือ จิตวิทยากลุ่มชนปลูกเร้าและร่วมกันแก้ปัญหาที่ประสบอยู่

สรุปการป้องกันตนเองจากยาเสพติดโดยทั่วไปแล้ว คือการพัฒนาบุคคลให้สามารถปรับเปลี่ยนชีวิตให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน และสามารถรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ไม่พึ่งพาต่อสารเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542) ที่ส่งเสริมให้บุคคลมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินชีวิต เช่น การส่งเสริมการแสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความสนใจและความชอบเป็นต้น
2. การส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบตนเอง
3. การสนับสนุนให้มีจุดมุ่งหมายในการทำงาน และให้รู้จักเผชิญปัญหาซึ่งอาจเกิดขึ้น เช่น ความผิดหวังและความเสียใจ
4. การส่งเสริมให้มีโอกาสในการรับประสบการณ์ที่ดีในบ้าน ที่ทำงาน และชุมชนเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและให้ความเคารพต่อผู้อื่น

5. การพัฒนาทักษะของตนเองและสังคม ในสภาวะสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นการพัฒนาทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการปฏิเสธ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

จากหลักการสำคัญทั้ง 5 ประการนำไปสู่การจัดโครงการการศึกษาเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิดสามารถจัดได้โดยกระบวนการและวิธีการต่าง ๆ ต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2542)

1. การให้ข่าวสาร คือการให้ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับยาเสพติดและผลจากการใช้ยาเสพติด เนื่องจากความรู้เหล่านี้จะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจการใช้ยาเสพติด การให้ข่าวสารวิชาความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับยาเสพติดจะต้องคำนึงถึงความรู้ในด้านทัศนคติ ค่านิยม ชีวิต ความรู้สึกและความวิตกกังวลของกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นเราสามารถกล่าวได้ว่า การให้ข่าวสารที่จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกสามารถกระทำได้โดยวิธีการต่าง ๆ และควรมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มและข่าวสารนั้นจะต้องมีความเชื่อถือได้

2. การให้การศึกษาด้านจิตใจและความรู้สึก วิธีการนี้ มีสำคัญอย่างยิ่งในการให้การศึกษาเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติด เพราะถ้าหากขาดการพัฒนาทางด้านจิตใจแล้วการให้การศึกษาเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดก็ไม่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันได้ ดังนั้นผู้ทำงานด้านนี้จะต้องมีความเข้าใจในเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมอันพึงประสงค์ เช่น การตัดสินใจ ฝึกการแก้ปัญหาเมื่อเผชิญหน้ากับปัญหา ยาเสพติด และการทำค่านิยมให้เกิดความกระฉ่างในโทษของยาเสพติด ซึ่งเป็นวิธีการที่จะทำให้คนรู้จักการคิดและการตัดสินใจ ในการเลือกค่านิยมหรือสิ่งใด ๆ ก็ตาม หลังจากที่ได้พิจารณาผลของสิ่งนั้นเสียก่อน โดยการใช้เหตุผล สติปัญญาและวิจารณ์ญาณเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจ

3. เพื่อนช่วยเพื่อนหรือเป็นที่ปรึกษาให้กับเพื่อน วิธีนี้เป็นประโยชน์อย่างมากและสามารถเกิดขึ้นได้ง่าย ปกติแล้วเด็กจะปรึกษากับเพื่อนก่อนครู และพ่อแม่ หรือขอความช่วยเหลือและให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อน ซึ่งอาจจะเพื่อนวัยเดียวกันหรือต่างวัยก็ได้ ถ้าผู้ใหญ่ให้แนวคิดในการคบเพื่อนของเด็ก การให้การศึกษาและช่วยเหลือเพื่อนจะเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

4. การให้การศึกษาเกี่ยวกับการทำงานและการวางแผนในการทำงาน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เยาวชนมีความมุ่งมั่นและเป้าหมายในชีวิต เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

และภาคภูมิใจในตัวเอง ดังนั้นเมื่อเยาวชนมีเป้าหมายในชีวิตพวกเขาจะตัดสินใจด้วยหลักการและเหตุผลในการกระทำทุก ๆ อย่างก้าวของชีวิต

5. การสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวนั้น คือการสื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง ระหว่างพ่อ แม่ และลูก ที่มีความเข้าใจกัน สามารถปรึกษาปัญหาหารือระหว่างกันและกัน และทุกคนในครอบครัวสามารถเป็นที่พึ่งให้แก่กันและกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยขจัดปัญหาทั้งในด้านส่วนตัว ครอบครัว ในสังคมได้เป็นอย่างดี

6. ให้ทางเลือก คือ กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนและตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของคนเรามีมากมายหลากหลายรูปแบบ จึงสามารถเลือกนำไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย อาทิเช่น กิจกรรมที่เกี่ยวกับทางกาย ได้แก่ การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา กิจกรรมทางใจ ได้แก่ การศึกษาเกี่ยวกับศาสนา การฝึกอบรมจริยธรรม เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยช่วยให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และเห็นคุณค่าของเวลา ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการเบี่ยงเบนความสนใจของนักศึกษาหรือกลุ่มเป้าหมายให้หันเหไปจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการป้องกันยาเสพติดโดยทั่วไปจะมุ่งเน้นในการพัฒนาคนเป็นสำคัญ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างให้บุคคลมีคุณธรรมจริยธรรมจึงจะทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ การให้การศึกษาด้านจิตใจหรือที่เราเรียกว่าความรู้สึก เป็นวิธีการที่สำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อป้องกันตนเองจากยาเสพติด เพราะถ้าหากขาดการพัฒนาในด้านจิตใจแล้วตอนนี้การศึกษาเพื่อป้องกันยาเสพติด ก็ไม่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตัวบุคคลได้

2.13.3 สาเหตุการติดยาเสพติดของนักเรียน

จากผลสำรวจนักเรียน และนักศึกษา ใช้สารเสพติดสูงกว่าระดับอื่น ๆ ถ้าหากพิจารณาจากปัจจัยทางชีวภาพและปัจจัยจากสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัจจัยที่สำคัญและเอื้อต่อการเสพติด ดังนี้ (ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ 2539)

1. ธรรมชาติของวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษาที่อยู่ในช่วง 15 -20 ปีเป็นช่วงวัยรุ่นมีความต้องการที่จะลอง เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และเป็นช่วงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ จากเด็กสู่วัยรุ่น โดยธรรมชาติแล้วช่วงวัยนี้เป็นวัยที่ต้องการความอิสระ ต้องการการถูกยอมรับจากสังคมรอบข้าง ชอบทดลองทดสอบอะไรใหม่ ๆ มีอารมณ์อ่อนไหว แปรเปลี่ยนง่าย หลง

ง่าย รักษาง่าย เบื้อง่าย คลั่งง่าย และเป็นวัยที่ต้องการค้นหาตัวเอง ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อวัยรุ่นส่วนใหญ่ในการค้นหาตัวเอง ได้แก่

- 1) ไม่รู้จะค้นหาตัวเองเพื่อจะเข้าใจตัวเองได้อย่างไร
- 2) ค้นหาตัวเองไม่พบ
- 3) ตัวเองที่พบไม่ใช่ตัวเองโดยแท้จริง เช่นเป็นตัวอื่นในความคิดฝัน
- 4) มีภาพพจน์เกี่ยวกับตัวเองที่สับสน
- 5) ภาพของตัวเองที่ค้นพบเป็นภาพที่ด้อยศักดิ์ศรีและเต็มไปด้วย

ความน้อยเนื้อต่ำใจ

- 6) ค้นหาตัวเองอย่างผิดวิธี
- 7) สิ่งแวดล้อม สังคมรอบตัวไม่ได้เอื้อในการค้นหาตัวเองใน

รูปแบบที่ถูกต้องและมั่นคง

วัยรุ่นที่ค้นพบตัวเอง คือวัยรุ่นที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพมั่นคง ส่วนวัยรุ่นที่ไม่อยากค้นพบตัวเองหรือค้นหาตัวเองไม่พบ คือวัยรุ่นที่มีความรู้สึกสับสนกับตัวเองและจะกลายเป็นปัญหาของบ้าน สถานศึกษา สังคม ในรายที่ร้ายแรงก็อาจจะก่ออาชญากรรม เป็นอันธพาล ก่อความเดือดร้อนให้สังคม หรือเป็นวัยรุ่นที่เสพยาเสพติด

2. ลักษณะบุคลิกภาพ ลักษณะบุคลิกภาพบางอย่างของนักเรียน อาจมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การเสพยาเสพติดได้ ได้แก่ มีบุคลิกภาพที่อ่อนแอ จิตใจอ่อนไหว ขาดความมั่นใจและภูมิใจในตนเอง ขาดการวางแผนในการใช้ชีวิต ขาดเป้าหมายในชีวิตและมีปัญหาทางครอบครัว เป็นต้น

3. สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อผู้เรียนในด้านการเสพยา ผู้เสพยาเสพติดส่วนใหญ่จะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่รายรอบไปด้วยยาเสพติด ดังนั้นสถานศึกษา ชุมชน และบ้านควรจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดจากยาเสพติด

4. สาเหตุจากความเชื่อผิด ๆ เยาวชนเหล่านี้ส่วนใหญ่มักมีความเชื่อว่าการเสพยาจะก่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย ลืมปัญหาที่เป็นทุกข์ที่เกิดขึ้นกับชีวิต พวกเขาเริ่มจากการเริ่มสูบบุหรี่ หลังจากนั้นเปลี่ยนแปลงเป็นการสูบบุหรี่เพื่อลอง และถัดไปอีกเรื่อย ๆ และยังมีอีกกลุ่มที่มีความเชื่อว่าการเสพยานั้นจะช่วยเพิ่มสมรรถภาพทางเพศให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วไม่ใช่เป็นเช่นนั้นเลย

5. สาเหตุจากการขาดความอบอุ่นทางใจ เช่นครอบครัวแตกแยก สภาพครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะกันเป็นประจำจึงก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายและหาที่พึ่งพิง ไม่อยากกลับบ้าน ติดเพื่อน และอาจถูกเพื่อนที่ติดยาอยู่แล้วชักชวนให้ลองเสพยา เด็กบางกลุ่มเป็นเด็กที่เกเรอยู่แล้ว เนื่องจากขาดการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ และต้องช่วยเหลือตัวเองตั้งแต่เด็ก ไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ เด็กเหล่านี้จะมีความรู้สึกที่ไม่เป็นมิตรกับสังคม ทำทุกสิ่งทุกอย่างที่ตรงข้ามกับการยอมรับของสังคม เป็นต้น

6. ความเจ็บป่วยทางกาย

นักเรียนบางคนมีโรคทำให้เกิดความอ่อนแอและเจ็บปวดอยู่ประจำ เช่นโรคกระดูก นิ้วในไต หรือปวดศีรษะขั้นรุนแรงซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้ไม่ยอมไปพบแพทย์ และใช้ยาระงับความเจ็บปวดเป็นประจำ จนทำให้เกิดการติดยา

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า สาเหตุของการเสพยาเสพติดนั้น เกิดขึ้นได้จากหลากหลายสาเหตุ ดังนั้นการแพร่ระบาดของยาเสพติดนั้นมีความแตกต่างจากการแพร่ระบาดของโรคแต่จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีภูมิคุ้มกันดี อยู่ในสังคมที่ปราศจากการติดเชื้อมดและตรวจสอบร่างกายของตนเองเป็นประจำก็จะห่างไกลจากการติดโรคระบาด ยาเสพติดก็เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน

2.13.4 การป้องกันยาเสพติดในวัยรุ่น

เยาวชนที่ตกเป็นทาสของยาเสพติดส่วนใหญ่ เกิดจากปัญหาการอยากรู้ อยากรองสิ่งใหม่ อยากรับประสบการณ์ ไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงโทษภัยของยาเสพติด ดังนั้นการป้องกันปัญหา ยาเสพติดให้ห่างไกลจากวัยรุ่นสามารถปฏิบัติได้ ดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของสารเสพติด ปัจจุบันการแพร่ระบาดของสารเสพติดขยายเป็นวงกว้าง และได้เข้าไปสู่ประชาชนในกลุ่มต่าง ๆ ไม่เว้นแม้แต่นักเรียนนักศึกษา ปัญหายาเสพติดจึงเป็นปัญหาใกล้ตัว ที่สมควรได้รับการแก้ไขและป้องกันตนเองจากสารเสพติด ยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมีมากมายหลายชนิด ได้แก่ยาบ้า กัญชา ผงขาว ยาไอ และใบกระท่อม เป็นต้น การที่เยาวชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดประกอบกับความอยากรู้อยากลองในสิ่งใหม่ๆ หรือสาเหตุอื่น ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกที่จะนำไปสู่การติดยาเสพติด การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด โทษของยาเสพติด สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด และสาเหตุที่ชักจูงเยาวชนไปสู่การเสพยาเสพติด ความรู้ในเรื่องเหล่านี้จะช่วยให้เยาวชนรู้จักกับโทษและพิษภัยของยาเสพติดมากยิ่งขึ้น

2. มีความภาคภูมิใจโดยการนับถือตนเอง ชีวิตย่อมมีค่าตราบเท่าที่ได้อาศัยชีวิตเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้นการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ตามความรู้

ความสามารถที่มี ชีวิตคนเราจึงจะมีคุณค่า ทั้งในแง่ของตนเอง ครอบครัว และสังคม เมื่อชีวิตของคนทุกคนมีค่าก็ไม่สมควรที่จะบั่นทอนหรือทำลายความสามารถของตนเอง ด้วยการกระทำที่เสื่อมเสีย เช่น การตกอยู่ในอบายมุขต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด การเล่นเกมพนัน การประพฤตินอกทางที่ไม่ชอบ เป็นต้น

3. สำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนเอง บทบาทหน้าที่ของแต่ละคนนั้น ย่อมมีมากกว่า 1 อย่าง ตามสภาพของการดำเนินชีวิต บางคนรับบทบาทเป็นทั้ง พี่ น้อง ผู้เรียน และเพื่อน ดังนั้น การรู้จักในบทบาทของตนเองนั้น เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ห่างไกลจากอบายมุขต่างๆ ปฏิบัติตนเป็นคนดีของชาติ เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นพี่ที่ดีของน้อง ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

4. ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใส ชีวิตของเราที่เกิดมาบนโลกใบนี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดเอาไว้ โดยไม่สามารถที่จะเลือกได้ แต่การกระทำเป็นสิ่งที่เราสามารถเลือกได้ ด้วยการเลือกสิ่งที่ดีให้เข้ามาในชีวิต ทำจิตใจให้สดใส ยอมรับและภาคภูมิใจในสิ่งที่มี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ร่างกายและจิตใจแข็งแรง และเป็นแรงกระตุ้นให้เราสามารถอยู่ในสังคมนี้ได้อย่างมีความสุข ออกจากการพึ่งพายาเสพติด

5. เลือกคบเพื่อนที่ดี เพื่อนเปรียบเสมือนหน้าต่างของจิตใจ เป็นเรื่องปกติสำหรับวัยรุ่นที่พบเจอผู้คนมากมายเข้ามาในชีวิต การเลือกเพื่อนจึงเป็นสิ่งสำคัญๆ กับการเรียน เนื่องจากเพื่อนที่ดีนั้นจะคอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาที่ดี ในยามที่ประสบปัญหา เพื่อนที่ดีสามารถคอยเตือนสติในยามที่หลงผิด ดังนั้นการคบเพื่อนที่ดีจะช่วยให้เราประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต และห่างไกลจากยาเสพติด

6. การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เวลาเป็นทรัพยากรที่มีค่าต่อมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง ทุกคนย่อมมีเวลาว่างเป็นของตัวเอง การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เท่ากับว่าเราเป็นผู้ใช้เวลาได้คุ้มค่าที่สุด และการที่เราเอาเวลาว่างไปแสวงหาในสิ่งที่เป็นอบายมุข ก็จะทำให้เราประสบกับความล้มเหลวในชีวิตการทำงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสียเวลาไปกับยาเสพติด การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง มีมากมายหลายวิธี เช่น การออกกำลังกาย การอ่านหนังสือ การทำงานพิเศษ เป็นต้น การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ครอบครัวอาจทำได้โดยการช่วยพ่อแม่ทำงานเมื่อเรามีเวลาว่างจากการเรียนหนังสือ การช่วยปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเรือน ตลอดจนการใช้เวลาว่างอย่างมีความสุขกับครอบครัวไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในครอบครัวของเรา การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมทำได้โดยการเป็นจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือสังคม เช่น การ

ช่วยพัฒนาโรงเรียนในด้านความสะอาด การช่วยพัฒนามัธยมศึกษาให้มีความน่าอยู่และเหมาะสมกับการที่เป็นบ้านของพระเจ้า และอาสาผู้นำเยาวชนเป็นต้น

7. การรู้จักแก้ไขปัญหาชีวิตโดยวิธีการที่ถูกต้อง ในการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นใครก็จะต้องประสบพบเจอกับปัญหาไม่มากก็น้อยแตกต่างกันไป ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเยาวชนสามารถแก้ไขได้ถ้าหากพวกเขากล้าที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาเหล่านั้น แต่มีเยาวชนบางกลุ่มที่หลีกเลี่ยงปัญหาและพึ่งยาเสพติดในการแก้ไขปัญหา แทนที่จะเป็นการแก้ไขปัญหากับเป็นการเพิ่มปัญหาให้กับตนเองและสังคมอีกด้วย

2.13.5 การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

สมจิตต์ วงศ์ปา (2546) ได้กล่าวถึงการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดภายในโรงเรียนดังนี้

ปัญหายาเสพติดเกิดจากสาเหตุ 2 ประการ คือ จากตัวยา ปัญหาที่เกิดจากคน และปัญหาที่เกิดจากสังคมประกอบกัน ปัจจัยที่เป็นสาเหตุบางอย่างก็อาจจะแก้ไขได้แต่บางอย่างก็ไม่สามารถแก้ไขได้ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงจำเป็นที่จะต้องทราบถึงคุณลักษณะของปัญหาและทรัพยากร ตลอดจนรูปแบบวิธีการต่าง ๆ ที่มี และวางเป้าหมายที่เหมาะสมและเป็นไปได้ เพื่อกำหนดแผนการดำเนินการให้ดี และเพื่อที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หมดไปจากประเทศและสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการหวังผลที่มากจนเกินไปและมีโอกาสที่จะสำเร็จได้น้อยมาก ฉะนั้นเป้าหมายที่เหมาะสมที่สุด คือ การป้องกันและการลดปัญหาลงจนอยู่ในระดับที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศน้อยที่สุด

การสร้างภูมิคุ้มกันในเยาวชน ในการศึกษาลักษณะของการใช้ยาเสพติดของนักเรียนที่พบในโรงเรียนพบว่า เยาวชนบางคนไม่สนใจและไม่ลองในการเสพยาเสพติดเลย มีนักเรียนบางคนที่เคยลองยาเสพติดแต่ไม่ถึงขนาดกับติดยาเสพติด เนื่องจากพวกเขาสามารถเลือกได้ก่อน และมีนักเรียนบางคนที่ติดยาเสพติดกันจนงอมแงม ดังนั้นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อยาเสพติดที่ครูหรือผู้ปกครองสามารถช่วยกันสร้างให้เกิดแก่ตัวของนักเรียน หรือบุตรหลานได้ คือ

1. การให้ความรู้แก่นักเรียน ความรู้เป็นเครื่องคุ้มกันไม่ให้นักเรียนลองหรือเสพยาเสพติดและไม่ถูกหลอกให้กระทำความผิด การกล่าวถึงโทษของยาเสพติดจนเกินความจริงและสร้างความหวาดกลัวจนเกินเหตุ เป็นเรื่องความเชื่อที่ว่า การสร้างความกลัวนั้นจะส่งผลให้หลีกเลี่ยงเขาไกลยาเสพติด แต่ในความเป็นจริงอาจจะส่งผลกระทบกันข้ามกับตัวของนักเรียนได้เนื่องจาก นักเรียน

อาจได้รับความรู้สึกอีกด้านหนึ่งจากเพื่อนที่เป็นผู้เสพยา ดังนั้นสิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กขาดหลักการยึดเหนี่ยวอันเกิดจากสาเหตุที่มาจากความรู้ที่เกินจริง เพื่อสร้างความกลัวและกังวลให้แก่เด็ก อีกประการหนึ่งเด็กบางคนใช้ยาเสพติด เพราะคิดว่าการใช้ยาเสพติดนั้นเป็นการผจญภัยและโลดโผนต้องการการยอมรับจากเพื่อนฝูง การกล่าวถึงโทษของยาเสพติดยิ่งมากเท่าใด เด็กก็อาจจะรู้สึกโลดโผนมากยิ่งขึ้น และสนุกสนานกับการเสพยา ดังนั้นความรู้ที่เหมาะสมกับวัยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง

2. เจตคติและค่านิยม เจตคติที่ดีต่อชีวิต การรู้ว่าสิ่งไหนทำได้หรือทำไม่ได้ การมีระเบียบวินัยในตนเอง การรู้จักยับยั้งชั่งใจ ย่อมเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีที่จะทำให้เด็กป้องกันตนเองจากการเข้าสู่ปัญหาของยาเสพติด

3. การปลูกฝังทางบุคลิกภาพ ในการศึกษาปัญหายาเสพติดภายในรอบรั้วโรงเรียนคณะวิจัยจากสถาบันวิทยาศาสตร์การแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2521 พบว่าเด็กที่ใช้กัญชาและฝิ่น เคยประสบพบเจอกับปัญหาการเล่นการพนันนั้นจากจำนวนเงินที่มาก และอันตรายจากการจำหน่ายของ สูงกว่าเด็กนักเรียนที่ไม่ใช้ยาเป็นจำนวนมาก อุปนิสัยที่ไม่ดีเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นมาก่อนการใช้สารเสพติด ซึ่งอาจเกิดจากการยับยั้งชั่งใจ เกิดจากความเครียดจึงแก้ปัญหาด้วยการเสพยาเสพติดเพื่อลดความตึงเครียดของจิตใจ ดังนั้นในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน พ่อแม่ควรให้การเลี้ยงดูอย่างอบอุ่น มอบความรักให้แก่ลูก ให้อิสระแก่พวกเขา ไม่ปกป้องเด็กมากเกินไป ดังที่ปรากฏคำกล่าวในสังคมว่า พ่อแม่รังแกฉัน พ่อแม่ควรส่งเสริมให้เด็กกล้าจะตัดสินใจด้วยตนเอง รู้จักพึ่งตนเองและรู้ว่าสิ่งไหนควรไม่ควร ให้เขามีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ มีความตั้งใจใฝ่ดี รักความก้าวหน้าในชีวิตการทำงาน รู้จักปรับปรุงตัวเองให้อยู่ร่วมในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างมีความสุข สิ่งทีกล่าวมาข้างต้นนี้เกิดจากการอบรมสั่งสอน และประสบการณ์ในชีวิตของเด็กตั้งแต่เล็กจนโต

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การป้องกันและแก้ปัญหาเสพติดในครอบรั้วโรงเรียนมีเป้าหมายที่จะป้องกันและลดปัญหาเสพติด จนอยู่ในระดับที่ส่งผลกับสังคมน้อยที่สุด โดยการแก้ปัญหาจำเป็นที่จะต้องมีความร่วมมือจากทุกฝ่าย คือ ผู้ปกครองครูเพื่อนๆและชุมชนเพื่อเป็นการปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้ลดน้อยลงไปจากสถานศึกษา

2.13.6 แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา

สถานศึกษาถือเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดท่ามกลางสถานการณ์ปัญหาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายและซับซ้อนและ

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดระบบงานด้านยาเสพติดเพื่อบูรณาการทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล เพื่อรองรับการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา

1. ระบบข้อมูล เพื่อการจัดการและวางแผนที่เหมาะสมกับสถานการณ์การแก้ปัญหา ข้อมูลสำคัญในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษามีดังนี้

1.1 ข้อมูลสภาพปัญหาเสพติดในสถานศึกษา เช่น สถานะของสถานศึกษา สภาพการใช้ยาเสพติดในสถานศึกษา ครูและนักเรียนแกนนำ และสถานเรียนรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดภายในโรงเรียน เป็นต้น

1.2 ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ครอบครัว สถานะความเป็นอยู่ และข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมยาเสพติดและวิธีการแก้ปัญหา

1.3 ข้อมูลการดำเนินงาน เพื่อเป็นองค์ความรู้สำคัญในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสถานศึกษา

2. ระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด เพื่อทราบถึงสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาและกำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินงานได้ชัดเจน การดำเนินงานในแต่ละกลุ่มเป้าหมายมีดังนี้

2.1 กลุ่มนักเรียนทั่วไปที่ไม่มีประวัติเกี่ยวกับยาเสพติด เน้นกิจกรรมด้านการสร้างภูมิคุ้มกันในภาพมุกกว้างที่ครอบคลุมนักเรียนกลุ่มนี้ให้มีภูมิคุ้มกันโดยมีมาตรการในการดำเนินงานดังนี้

2.1.1 มาตรการทางการศึกษา เพื่อให้ความรู้ ปรับเปลี่ยนทัศนคติและเจตคติ ตลอดจนพฤติกรรมของนักเรียน เช่น การกำหนดเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในหลักสูตรของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ไม่สามารถผนวกหรือสอดแทรกในคาบเรียนปกติได้

2.1.2 มาตรการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เช่นการจัดกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการรณรงค์และสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ในวันสำคัญต่างๆ เป็นต้น

2.1.3 มาตรการทางเลือก จัดกิจกรรมทางเลือกต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ อาทิเช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านสังคม และด้านอาชีพ เป็นต้น

2.1.4 การสร้างเสริมทักษะวิชาชีพเพื่อสร้างความสามารถในเชิงสังคมจิตวิทยาแก่นักเรียน ให้มีความสามารถในการแก้ปัญหาเมื่อประสบกับเหตุการณ์เกี่ยวกับการชักชวนสู่การเสพยาเสพติด จัดกิจกรรมแบบเน้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถและทักษะของตนเองอย่างอิสระ ครูผู้สอนเป็นผู้คอยชี้แนะ

2.1.5 การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อน กิจกรรมกลุ่มเพื่อน คือ การดำเนินการโดยการฝึกอบรมนักเรียนให้มีบุคลิกและคุณลักษณะเป็นผู้นำให้เป็นแกนนำของกลุ่มเพื่อนและมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้ปฏิบัติ

2.1.6 การจัดการระเบียบและการปรับสภาพแวดล้อม เช่นการเพิ่มหรือเปิดพื้นที่ให้นักเรียนได้ใช้ประโยชน์ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน การควบคุมรถพื้นที่เสี่ยงไม่ให้มีมุมอับสายตาที่จะเป็นแหล่งมั่วสุมของนักเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ปลอดภัย

2.2 กลุ่มนักเรียนที่เสี่ยงหรือมีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด โดยกลุ่มนักเรียนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มักจะเริ่มจากการสูบบุหรี่ จนนำไปสู่การทดลองใช้ยาเสพติดในรูปแบบและประเภทต่าง ๆ ซึ่งอาจสังเกตได้จากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น ผลการเรียนตกต่ำ ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายไว้ มีอุปนิสัยที่เกเร เป็นต้น

นักเรียนกลุ่มนี้หากโรงเรียนละเลยไม่ดูแลใส่ใจและช่วยเหลือ อาจจะทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการที่เร่งด่วนเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่เพิ่งเริ่มใช้ยาเสพติด โดยการหยุดพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของนักเรียนได้ให้การช่วยเหลือโดยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1) โรงเรียนจัดบริการให้คำปรึกษาแนะนำโดยอาจารย์ผู้เกี่ยวข้องในเรื่องของการป้องกันและการปราบปรามยาเสพติดหรืออาจารย์แนะแนว

2) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ ให้อยู่ในกรอบของคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม โดยการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อนในการช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาเหล่านี้

- 3) สร้างค่านิยมใหม่ในเรื่องการคบเพื่อน และการไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
- 4) ประสานงานกับผู้ปกครองของนักเรียนที่ประสบปัญหา ยาเสพติด เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เช่นการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและนักเรียน เป็นต้น
- 5) การจัดกลุ่มบำบัดในลักษณะของค่ายนักเรียนในโรงเรียนโดยมีอาจารย์คอยดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาโดยผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในโครงการดังกล่าว หรือการนำนักเรียนที่ประสบปัญหา ยาเสพติด ไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ที่ศูนย์บำบัดยาเสพติดหลังจากการเสร็จสิ้นการบำบัดแล้วนักเรียนสามารถกลับมาเรียนได้เป็นปกติ วิธีการข้างต้นนี้จะช่วยทำให้การบำบัดประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2.3 การดำเนินงานกลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด พฤติกรรมโดยทั่วไปจะไม่สามารถเรียนหนังสือต่อไปได้ โทกหกหลอกลวง ขโมยทรัพย์สินของผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงในการหาเงินด้วยการค้าขายยาเสพติดไปกับนักเรียนคนอื่น ดังนั้นเพื่อเป็นประโยชน์ในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดไปสู่กลุ่มนักเรียนอื่น จึงควรประสานให้ผู้ปกครองนำนักเรียนที่ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ

ในกรณีที่ผู้ปกครองไม่สามารถนำนักเรียนเข้าสู่สถานบำบัดได้ โรงเรียนควรจัดการดำเนินการส่งนักเรียนเข้ารับการบำบัดโดยไม่ควรไล่เด็กออกจากสถานศึกษา ด้วยเหตุผลที่ว่า เด็กติดยาเสพติด ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อรองรับนักเรียนเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นค่ายฟื้นฟูสมรรถภาพ หรือโครงการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นต้น

2.4 กลุ่มนักเรียนมีพฤติกรรมในการค้ายาเสพติด ถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.4.1 นักเรียนที่ค้ายาเสพติดโดยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ การค้ายาเสพติดภายนอกสถานศึกษา หรือเป็นผู้ค้ารายย่อย โรงเรียนควรดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดก่อนปัญหาจะลุกลามและแพร่ระบาดเป็นวงกว้างภายในโรงเรียน

2.4.2 นักเรียนที่ติดยาเสพติดและค้ายาเสพติดให้กับเพื่อนนักเรียน เพราะต้องการยาเสพติดที่เป็นของแถมในการใช้เองหรือหาเงินเพื่อซื้อยาเสพติดมาเสพเอง นักเรียนกลุ่มนี้เป็นผู้ป่วยที่ติดยาเสพติดไม่ใช่อาชญากรโดยสันดาน โรงเรียนจะต้องมีการคัดเตือน

และภาคทัณฑ์สั่งให้ยุติการกระทำดังกล่าว และส่งให้นักเรียนผู้นั้นเข้ารับการบำบัดในสถานฟื้นฟูและบำบัดผู้ติดยาเสพติดต่อไป หากยังไม่ยุติการกระทำดังกล่าวการดำเนินการตามวิธีตามลำดับที่ 1

3. ระบบการให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาจะช่วยให้นักเรียนสามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองและถูกต้องด้วยวิธีการที่เหมาะสม ทั้งปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว และอื่น ๆ เป็นต้น โดยใช้ทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ปัญหาดังกล่าว อาทิ

3.1 กลุ่มเพื่อน โดยนักเรียนแกนนำจะได้รับการอบรมให้มีความสามารถในการช่วยเหลือโดยการให้คำปรึกษาและแนะนำตักเตือนเพื่อนภายในกลุ่ม หากปัญหานั้นเป็นปัญหาที่ใหญ่เกินไปนักเรียนแกนนำก็จะส่งต่อไปยังอาจารย์ที่ปรึกษา

3.2 อาจารย์ที่ปรึกษา นอกเหนือจากควบคุมระเบียบในชั้นเรียนแล้ว ยังมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล

3.3 อาจารย์แนะแนว หากปัญหาใดมีความรุนแรงไม่สามารถให้คำปรึกษาได้โดยอาจารย์ที่ปรึกษา จะต้องดำเนินการแนะนำส่งต่อไปยังจิตแพทย์เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน โดยอาจารย์แนะแนวควรมีความรู้ในการให้ความรู้พื้นฐานในระดับลึกตลอดจนเป็นผู้ที่คอยดูแลและพัฒนาระบบในการให้คำปรึกษาให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบ

4. ระบบเฝ้าระวัง สถานศึกษาควรสร้างระบบกลไกต่างจากการเฝ้าระวังยาเสพติดภายในโรงเรียนให้เป็นระบบแจ้งเตือนในเรื่องยาเสพติดให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตือนภัยและสร้างภาวะป้องกันยาเสพติดอย่างเหมาะสม สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

4.1 สำรวจปัญหาและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

4.2 รับแจ้งข่าวสารและเบาะแสจากบุคคลภายนอกสถานศึกษา และชุมชน โดยจัดให้มีช่องทางในการแจ้งข่าวสาร เช่น โทรศัพท์สายด่วน ตู้แจ้งเบาะแส หรือจดหมายน้อย เป็นต้น ทั้งนี้ต้องจัดให้มีการตรวจสอบข้อมูลและสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยให้กับผู้ให้ข่าวสารและแจ้งเบาะแส

2.14 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.14.1 งานวิจัยในประเทศ

คม เหล่าบุตรสา (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของผู้ต้องหาในคดียาเสพติดประเภท 1 ยาบ้า ในพื้นที่สถานีตำรวจภูธรสำโรงเหนือ พบว่า กลุ่มผู้เสพยาเสพติดประเภท 1 ส่วนใหญ่เป็นเพศชายอายุไม่เกิน 30 โสดและมีระดับการศึกษาประถมศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดในระดับมาก โดยเห็นด้วยในด้านครอบครัว รองลงมาเศรษฐกิจ ด้านเพื่อน และต่ำสุดคือสถานที่อยู่อาศัยวิธีการป้องกันและแก้ปัญหาเสพติด 1) ด้านครอบครัว สถาบันครอบครัวคือ สถาบันที่สำคัญในการดูแลอบรมสั่งสอนในการสร้างความตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุตรหลาน 2) ด้านเศรษฐกิจ นี่เป็นสิ่งที่ผู้วางนโยบายทั่วโลกต้องเผชิญหน้า คือ อัตราการว่างงานของวัยรุ่นที่เพิ่มมากขึ้น นับตั้งแต่เศรษฐกิจตกประสบวิกฤติทางการเงินในปี 2551 – 2552 และในช่วงที่ผ่านมาทำผู้ประกอบการขนาดเล็ก และกลางต่างก็ทยอยปิดตัวลง และสุดท้ายผู้ว่างงานเขาหายาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ อาทิเช่น ผู้ค้า รับจ้างขนยา และเป็นผู้เสพ ดังนั้น วิธีการให้ความรู้จึงเป็นวิธีหนึ่งที่เหมาะสม และควรมีการปราบปรามอย่างถูกต้อง กล่าวคือ แก้ปัญหาที่ต้นเหตุโดยมียุทธศาสตร์หลักที่สำคัญ คือ ลดปริมาณยาเสพติดพร้อม ๆ กับการลดความต้องการในการเสพยา โดยอาศัยมาตรการที่ชัดเจนได้แก่ มาตรการป้องกันและมาตรการบำบัดรักษา และฟื้นฟูร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติด

พาทูล กือแฉ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยรูปแบบ FADIL เพื่อพัฒนาทักษะการใช้สื่อการสอนอิสลาม สำหรับครูโรงเรียนอัลอิสลามียะห์ จังหวัดนราธิวาส เป็นงานวิจัยที่ใช้ระบบ ADDEI เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของครูโดยใช้ชุดกิจกรรมที่ออกแบบขึ้นมาชื่อ FADIL ผลของการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.05 จากการทดสอบด้วย t-test โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของชุดฝึกอบรมฯ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา โดยมีค่าเท่ากับ ($\bar{x} = 4.22, S.D = .391$) และ ผลของความพึงพอใจที่ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมฯ อยู่ในระดับดีมาก แสดงว่าผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมในครั้งนี้ สามารถนำความรู้ความสามารถหลักการฝึกอบรมไปใช้ได้ ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้คาดหวังเอาไว้ โดยมีค่าเท่ากับ ($\bar{x} = 4.40, S.D = .359$)

อารีรักษ์ มีแจ่ง (2560) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง การสอนภาษาอังกฤษแบบบูรณาการทักษะ สำหรับครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา ได้พบว่า 1) สภาพการ

เรียนการสอนที่ครูภาษาอังกฤษมี 3 ระดับ อันดับแรก คือ การสอนในรูปแบบสำหรับการสื่อสาร การสอนภาษาอังกฤษแบบบูรณาการ และการสอนตามรูปแบบแนวคิดการฝึกกลวิธี ส่วนการจัดรูปแบบการสอนใน 3 อันดับทีกล่าวมาข้างต้น ครูมีวิธีการสอนยังไม่หลากหลาย กิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียนยังไม่สามารถดึงดูดผู้เรียนได้ และการประเมินผลยังขาดความหลากหลาย 2) ชุดฝึกอบรมผ่านเว็บ เรื่อง การสอนภาษาอังกฤษแบบบูรณาการทักษะ สำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา มีประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ 5 โมดูล กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อในการฝึกอบรม และการประเมินผลการฝึกอบรม ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพของชุดฝึกอบรม 3) ผลของการใช้ชุดฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมาพบว่า ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม โดยใช้ชุดฝึกอบรมฯ มีคะแนนด้านความรู้และความเข้าใจในรูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบบูรณาการทักษะ หลังเข้าร่วมฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ .05 ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถออกแบบกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการทักษะ และมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรม เรื่อง การสอนภาษาอังกฤษแบบบูรณาการทักษะ สำหรับครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก

ณัฐสินี สมคิด (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในเขตเทศบาลตำบลหนองตาคง อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ศึกษา 44 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้และสถานภาพของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองตาคง อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 383 คน โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล และระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบทางสถิติด้วยค่า t-test และค่า One-way ANOVA และใช้ LSD เพื่อทดสอบว่าตัวแปรใดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วีณา วโรตมะวิชญ (2550) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการถามคำถามสำหรับครู ซึ่งกลุ่มเป้าหมายคือ ครูประถมศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเขตที่ 1 เชียงใหม่ จำนวน 130 คน จากการค้นคว้าพบว่า 1) ลักษณะของคำถามที่ถูกถามบ่อยโดยครูประถมศึกษาจะมีลักษณะเป็นคำถามประเภทการท่องจำ ความจริง 50.19 เปอร์เซ็นต์ และน้อยที่สุดคือคำถามประเภทเหตุผลรองรับที่ต้องใช้ความสามารถในการสังเกตและตีความ อยู่ที่ 2.21 เปอร์เซ็นต์ 2) ชุดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมาเป็นสื่อประเภทตำราที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง หลังฝึกอบรม

ด้วยชุดฝึกอบรบชุดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการตั้งคำถามสำหรับครู ช่วยให้ครูพัฒนาการตั้งคำถามได้ดีกว่าก่อนฝึกอบรบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ 0.5

นภาพร สิงห์ต (2551) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดการสอนรายบุคคล เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัยสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ โดยมีจุดประสงค์ของการวิจัยคือ เสริมสร้างสมรรถภาพด้านการวิจัยให้แก่ครูเป็นรายบุคคล และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในระเบียบของการวิจัยในชั้นตน มีทัศนคติที่ดีต่อการการทำวิจัย พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้จากชุดการสอนรายบุคคล เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัยสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ไปปฏิบัติได้จริง โดยชุดการสอนที่สร้างขึ้น สามารถนำไปปรับใช้กับรายคน กลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มย่อย และการอบรมในภาคสนามได้ ชุดการสอนรายบุคคล เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางการวิจัยสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการ แบบรายบุคคล มีค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 90/92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 แบบรายกลุ่มย่อย มีค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 82/87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 แต่น้อยกว่าค่าประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบรายบุคคลเล็กน้อย แบบภาคสนาม มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80/82 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดค่า 80/80 และน้อยกว่าอีก 2 กลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น ตามลำดับ โดยมรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังสูงกว่าก่อนการฝึกอบรบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ 0.1

สายยนต์ จ้อยนุแสง (2552) ได้ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกอบรบครู เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ทฤษฎีปัญหา ซึ่งเป็นวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรบครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ทฤษฎีปัญหา ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรบ (E1/E2) เท่ากับ 83.42/86.71 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ทฤษฎีปัญหาก่อนและหลังการฝึกอบรบ โดยมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังสูงกว่าก่อนการฝึกอบรบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรบ ซึ่งผู้เข้าร่วมการฝึกอบรบมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรบด้วยชุดฝึกอบรบครู เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ทฤษฎีปัญหา อยู่ในระดับดีในทุกด้าน

สำราญ วังนุราช (2552) ได้พัฒนาชุดฝึกอบรบด้วยตนเองเรื่อง การสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดสำหรับครูผู้สอนระดับประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบคะแนนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดของผู้สอนก่อนและหลังการ

ฝึกอบรม โดยพบว่าผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่อง การสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดสำหรับครูผู้สอนระดับประถมศึกษาอย่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 2) ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเรื่อง การสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดสำหรับครูผู้สอนระดับประถมศึกษา พบว่าชุดฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีความเหมาะสมในทุกด้าน และเป็นประโยชน์ต่อการฝึกอบรมเป็นอย่างยิ่ง

2.14.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Carter (1998) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมแบบสัมภาษณ์ทางวิดีโอทัศน์ เพื่อศึกษาทักษะด้านการสัมภาษณ์ของนักศึกษาสาขาจิตวิทยา โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 5 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีนักศึกษา 15 -16 คน แยกเป็นกลุ่มสำหรับการทดลองโดยการสอนแบบปกติ และแบ่งเป็นกลุ่มสำหรับควบคุม 2 กลุ่ม จากผลการทดลองพบว่า นักศึกษาสาขาจิตวิทยาในกลุ่มควบคุมมีทักษะการสัมภาษณ์หลังการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมแบบสัมภาษณ์ทางวิดีโอทัศน์ เพื่อศึกษาทักษะด้านการสัมภาษณ์ของนักศึกษาสาขาจิตวิทยา 86 เปอร์เซ็นต์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสูงกว่ากลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม

Haycraft (2005) ได้ศึกษาการประเมินผลการใช้ชุดฝึกอบรม สำหรับการสอนทักษะทางสังคมตามสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมของโรงเรียนอนุบาล กลุ่มตัวอย่างคือ ครูที่สอนนักเรียนที่เป็นออทิสติก โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อพัฒนาการสอนของครู โดยใช้เทคนิคการสอนแบบที่ละคน เพื่อศึกษาการตอบสนองของเด็กแต่ละกลุ่มและเป็นทางเลือกสำหรับครู เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับเด็กออทิสติก จากผลของการวิจัยพบว่า ครูที่ศึกษากับชุดฝึกอบรม สำหรับการสอนทักษะทางสังคมตามสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมของโรงเรียนอนุบาล มีทักษะ และความชำนาญด้านการสอนหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.5

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า มีการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ มาเสริมการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และชุดฝึกอบรมเป็นอีกหนึ่งนวัตกรรมการสอนที่สามารถช่วยเพิ่มความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นอย่างดี เนื่องจากมีกิจกรรมรองรับที่หลากหลาย ทำให้ผู้รับการฝึกอบรมที่ไม่เข้าใจเนื้อหาของชุดฝึกสามารถพัฒนาตนเองและเข้าใจเนื้อหาของชุดฝึกอบรมผ่านทางกิจกรรมที่กำหนดในชุดฝึกอบรม รวมทั้งยังสามารถสนองต่อความแตกต่างในการเรียนรู้ได้ดีอีกด้วย และสามารถยืดหยุ่นระยะเวลาได้อีกด้วย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงนำเสนอ เทคนิคการพัฒนาบุคลากร โดยการใช้ “ชุดฝึกอบรมการพัฒนาทักษะของครูในการสร้างชุดฝึกการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันยาเสพติด ในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา”

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) สร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมฯ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) ประเมินความรู้ความเข้าใจและทักษะการสร้างชุดฝึกอบรมฯ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการอบรมด้วยชุดฝึกอบรมฯ โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

ครูโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยาที่พักอาศัยภายในโรงเรียน คัดเลือกครูกลุ่มเป้าหมายโดยวิธีเจาะจง จำนวน 16 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวน 4 หน่วย

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

3.2.2.1 แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม

3.2.2.2 แบบประเมินชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่ครูพัฒนาขึ้น

3.2.2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรม

3.3 ขั้นตอนการพัฒนาและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 การพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ มีขั้นตอนการสร้างชุดฝึกอบรม ดังนี้

ขั้นที่ 1: ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาและสร้างชุดฝึกอบรม และลักษณะของชุดฝึกอบรมที่ดี จากนั้นได้สังเคราะห์องค์ประกอบของชุดฝึกอบรม โดยได้องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมดังนี้ 1. จุดประสงค์ปลายทาง 2. กลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน 3. องค์ประกอบของวัตถุประสงค์ 4. การประเมินผลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม คำชี้แจงในกิจกรรม 5. คู่มือ

สำหรับวิทยากร ซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจง วิธีการ การนำเข้าสู่บทเรียน และแบบเฉลยและแนวตอบ คำถามทั้งหมด

ขั้นที่ 2: พัฒนาแนวคิดด้านเนื้อหาสาระของชุดฝึกอบรม

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการจัดทำ เนื้อหาของชุดฝึกอบรมดังนี้

1.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับประเภทของยาเสพติด โทษของยาเสพติด รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และบทบาทของครูในการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

1.2 ศึกษาจุดหมาย วิสัยทัศน์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.3 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการสร้างชุดฝึกอบรม

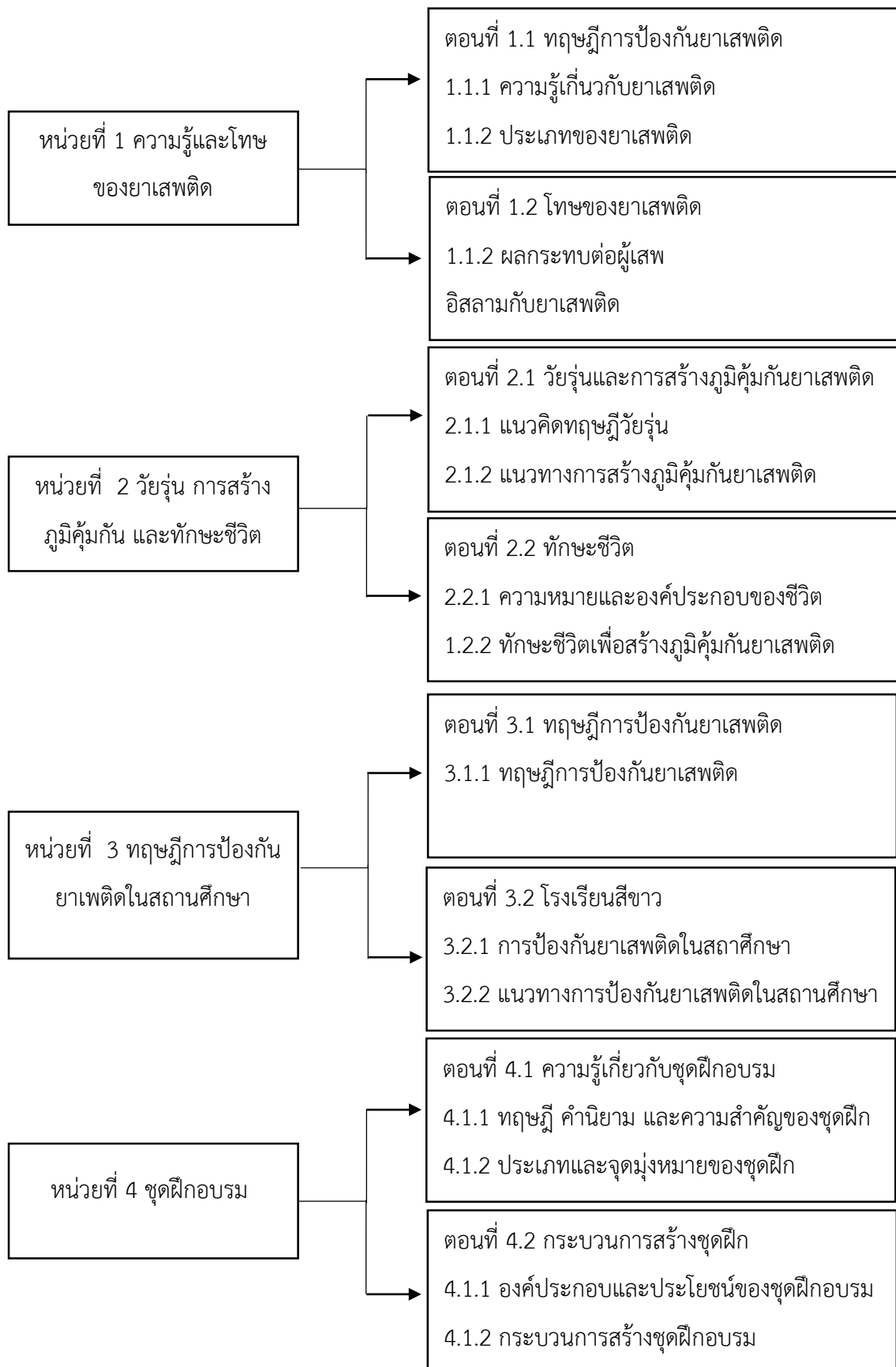
1.4 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

2. จัดทำแผนผังโครงสร้างเนื้อหาสาระของชุดฝึกอบรมตามรูปแบบของการ ออกแบบชุดฝึกอบรม ได้เนื้อหาชุดฝึกอบรมจำนวน 4 หน่วย

ขั้นที่ 3: พัฒนาชุดฝึกอบรมและให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดฝึกอบรมตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 กำหนดแผนโครงสร้างเนื้อหา โดยศึกษาจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด ประเภท โทษของยาเสพติด การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และการสร้างชุดฝึกอบรม เพื่อกำหนดรายละเอียดและแยกเนื้อหาออกเป็นหน่วย ตอน หัวเรื่อง ได้เนื้อหาสาระทั้งสิ้น 4 หน่วย ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 3.1

แผนภาพที่ 3.1: เนื้อหาของชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา

แผนภาพที่ 3.1 แสดงถึง เนื้อหาของชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา ซึ่งประกอบด้วย 4 หน่วยชุดฝึกอบรม ได้แก่ 1) ความรู้และโทษของยาเสพติด 2) วิทยากร การสร้างภูมิคุ้มกัน และทักษะชีวิต 3) ทฤษฎีการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา และ 4) ชุดฝึกอบรม

1.2 เขียนแผนการฝึกอบรมของหน่วยหรือตอน เป็นการกำหนดเค้าโครงหลักของหน่วยหรือตอน แผนการฝึกอบรมนั้นประกอบด้วย เนื้อหาสาระ แนวคิด วัตถุประสงค์ กิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างจัดฝึกอบรม ชุดสื่อการฝึกอบรม และการประเมินผล

1.3 กำหนดเนื้อหาสาระ และกิจกรรม เป็นขั้นตอนการนำเสนอรายละเอียดการฝึกอบรม ตามลำดับขั้นตอนที่ได้วิเคราะห์ และจัดเรียงลำดับไว้ เมื่อจบเนื้อหาแต่ละเรื่อง จะกำหนดกิจกรรมท้ายบทตามเนื้อหานั้น ๆ เพื่อให้ผู้ฝึกอบรมปฏิบัติเพิ่มเติม พร้อมกับจัดเตรียมคำตอบ เพื่อให้ผู้อบรมสามารถตรวจคำตอบได้ด้วยตนเอง

2. กำหนดค่าสถิติเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม

3. หนดวิทยากรผู้ให้การฝึกอบรมด้านทักษะพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครู

4. กำหนดแผนการจัดกิจกรรมที่มีในชุดฝึกอบรมตั้งแต่หน่วยที่ 1 – 4 ดังนี้

4.1 ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมทำแบบทดสอบก่อนการเข้าร่วมการฝึกอบรม

4.2 ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมศึกษาเนื้อหาสาระชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1

4.3 วิทยากรสรุปและเพิ่มเติม

4.4 ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมศึกษาเนื้อหาสาระชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 2

4.5 วิทยากรสรุปและเพิ่มเติม

4.6 ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมศึกษาเนื้อหาสาระชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3

4.7 วิทยากรสรุปและเพิ่มเติม

4.8 ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมศึกษาเนื้อหาสาระชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 4

4.9 ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมแบ่งปฏิบัติกิจกรรมการสร้างชุดฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ของนักเรียน และนำเสนอในที่ประชุม

4.10 วิทยากรสรุปและเพิ่มเติม

4.11 ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรมและตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรม

5. นำชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นตามขั้นตอน 1, 2, 3, และ 4 เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ลำดับขั้นตอนของการฝึกอบรมและความเหมาะสมของเนื้อหา โดยกำหนดคุณลักษณะของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้ ผู้ที่มีผลงานทางวิชาการ มีทักษะด้านการฝึกอบรม และประสบการณ์ด้านการพัฒนาชุดฝึกอบรม

ขั้นที่ 4: ปรับปรุงแก้ไขชุดฝึกตามผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาให้มีความสอดคล้องกับวิจัยมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม ประโยชน์ของชุดฝึกอบรม และชุดฝึกอบรมที่ดีควรประกอบด้วยอะไรบ้าง

2. ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมในชุดฝึกอบรมให้มีความหลากหลาย และน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนกิจกรรมที่มีอยู่ในชุดฝึกอบรมโดยอ้างอิงรูปแบบกิจกรรมจากโครงการโรงเรียนคุณธรรม

3. ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้มีการแก้ไขข้อสอบที่ใช้ในการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมให้ตรงตามแต่ละวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้แก้ไขโดยนำวัตถุประสงค์มาเป็นเกณฑ์ในการออกแบบข้อสอบ

ขั้นที่ 5: ทดสอบประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม

ผู้วิจัยนำชุดฝึกที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย โดยได้ดำเนินการดังนี้

การทดลองหาค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวน 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 ทดลองใช้กับผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร หรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรโดยได้คะแนนเท่ากับ 80 เต็ม 100 คะแนน ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนเป็นแบบค่าคะแนนที (T score) โดยมีคะแนนมากกว่า 65 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก (วิรัช วรรณรัตน์ 2539)

ค่าคะแนนที่ (T score)	ความหมายคะแนน	ระดับ
คะแนนที่ 65 ขึ้นไป	ระดับสูงมาก	ดีมาก
คะแนนที่ 55-64	ระดับสูง	ดี
คะแนนที่ 45-54	ระดับปานกลาง	พอใช้
คะแนนที่ 35-44	ระดับต่ำ	อ่อน
คะแนนที่ ต่ำกว่า 35	ระดับต่ำมาก	อ่อนมาก

ครั้งที่ 2 ทดลองใช้กับครูที่มีใบประกอบวิชาชีพของโรงเรียนอนุบาลวังทอง อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่จำนวน 8 คน ปรากฏผลตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1: ค่าสัดส่วนร้อยละของคะแนนกระบวนการ (กิจกรรมระหว่างอบรม) (E_1) ผลการทดสอบหลังการฝึกอบรม (E_2) และสัดส่วนของค่าคะแนน (E_1/E_2) และประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมจากการทดลองครั้งที่ 2 กับกลุ่มทดลอง จำนวน 8 คน

หน่วยชุดฝึกที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	E_1	E_2	E_1/E_2	ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม
1	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติดและโทษของยาเสพติด	80.00	84.72	80.00/84.72	มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2	ทฤษฎีวิยารุ่น แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดและทักษะชีวิต	82.50	89.10	82.50/89.10	มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
3	สภารศึกษาเกี่ยวกับยาเสพติด	80.00	98.43	80.00/98.43	มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
4	การสร้างชุดฝึกอบรม	75	91.25	75.00/91.25	มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
	เฉลี่ย	79.40	90.71	79.40/90.71	มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 3.1 แสดงถึงผลการทดลองครั้งที่ 2 ซึ่งพบว่า หน่วยชุดฝึกย่อย ได้แก่ หน่วยชุดฝึกที่ 1, 2, และ 3 ของชุดฝึกอบบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 อย่างไรก็ตาม พบว่า หน่วยชุดฝึกที่ 4 มีค่าประสิทธิภาพที่ได้จากการประเมินระหว่างจัดกิจกรรมอบรม (E_1) เท่ากับ 75.00 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80 ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาสาเหตุของการได้มาซึ่งค่าประสิทธิภาพที่ต่ำกว่าเกณฑ์ และพบว่า หน่วยชุดฝึกที่ 4 นั้น กลุ่มทดลองมีเวลาในการสร้างชุดฝึกน้อยเกินไป จึงไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ครบถ้วนภายในเวลาที่กำหนด ส่งผลต่อระดับประสิทธิภาพของชุดฝึกฯ ผลการศึกษาทดลองในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงความจำเป็นของการเพิ่มเวลาการสร้างชุดฝึก ซึ่งจะเป็แนวทางในการปรับแก้ชุดฝึกอบบรมฯ ในหน่วยที่ 4 ต่อไป โดยการเพิ่มเวลาการสร้างชุดฝึกให้มากขึ้น โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพของชุดฝึกอบบรมฯ (E_1/E_2) เท่ากับ 79.40/90.71 และหน่วยชุดฝึกที่ 1, 2, และ 3 มี E_1/E_2 เท่ากับ 80.00/84.72, 80.00/98.43, 80.00/98.43, 75.00/91.25 ตามลำดับ

ขั้นที่ 6 ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของชุดฝึกอบบรมฯ

ในการตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเหมาะสมของชุดฝึกฯ โดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาในชุดฝึก มีรายละเอียดความเหมาะสมของชุดฝึก ดังตารางที่ 3.2 รายละเอียดความเหมาะสมของชุดฝึก ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2: ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของชุดฝึกอบรมฯ

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ		
		คะแนนเฉลี่ย	คะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล
1	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติด	4.70 ทำใหม่ ค่าเฉลี่ย เท่ากัน	0.58 ทำใหม่ค่านี้เท่ากันด้วย	มากที่สุด
2	ทฤษฎีวิจัยรุ่น แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดและทักษะชีวิต	4.70	0.58	มากที่สุด
3	ทฤษฎีการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา	4.70	0.58	มากที่สุด
4	การสร้างชุดฝึกอบรม	4.70	0.58	มากที่สุด
รวม		4.70	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 3.2 พบว่า โดยภาพรวมผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.70 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58

ขั้นที่ 7: จัดทำชุดฝึกอบรมฉบับสมบูรณ์

จากผลการทดสอบประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมฯ พบว่าประสิทธิภาพของ E_1 ของหน่วยชุดฝึกที่ 4 มีค่าเท่ากับ 75.00 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แต่ค่าประสิทธิภาพของ E_2 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80 จากสาเหตุที่ส่งผลทำให้ค่าประสิทธิภาพของหน่วยชุดฝึกที่ 4 ต่ำกว่าเกณฑ์ตามที่ได้กล่าวข้างต้น ส่งผลทำให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมไม่สามารถสร้างชุดฝึกให้สมบูรณ์ตามเวลาที่กำหนดได้ จึงจำเป็นต้องเพิ่มเวลาการสร้างชุดฝึกฯ อีก 30 นาที ดังนั้นในชุดฝึกอบรมฉบับสมบูรณ์ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มเวลาการสร้างหน่วยชุดฝึกที่ 4 จาก 1 ชั่วโมง เป็น 1 ชั่วโมง 30 นาที

3.3.2 การสร้างแบบทดสอบก่อนและหลังเข้ารับการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา จังหวัดกระบี่ มีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมฯ ดังนี้

ขั้นที่ 1: ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบ และรูปแบบการวัดและประเมินผล เทคนิคต่าง ๆ ในการเขียนข้อสอบ

ขั้นที่ 2: วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาของชุดฝึกอบรม และกำหนดจำนวนข้อสอบ เปรียบเทียบจุดประสงค์และเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 4 โดยกำหนดให้แต่ละหน่วยมีข้อสอบทั้งหมด 10 ข้อ ซึ่งต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา

ขั้นที่ 3: นำผลของการวิเคราะห์ในขั้นที่ 2 มาสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ความรู้ความเข้าใจด้านการสร้างชุดฝึกอบรม) จำนวน 40 ข้อ

ขั้นที่ 4: นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยใช้สูตร ดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2553)

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการกับจุดประสงค์การเรียนรู้

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ผลการตรวจสอบค่า IOC ของแบบทดสอบ (ประกอบด้วยข้อสอบจำนวน 40 ข้อ) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด สามารถนำข้อสอบทุกข้อมาใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับครูโรงเรียนมุสลิมวังทองได้

ขั้นที่ 5: นำแบบทดสอบ จำนวน 40 ข้อ ไปศึกษาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกและค่าความยากง่าย โดยผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบไปวิเคราะห์เป็นรายข้อ เพื่อหาความยากง่าย (p) และหาอำนาจจำแนก (r) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อสอบ และคัดเลือกข้อสอบเฉพาะข้อที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ มีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.20-0.80 และอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์พบว่า แบบทดสอบมีค่าความยากง่าย (p)

เท่ากับ 0.65 และอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.30 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ส่วนข้อสอบที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด มีจำนวนทั้งหมด 11 ข้อ ได้แก่ 4, 9, 13, 14, 18, 22, 25, 27, 28, 35 และ 37 ผู้วิจัยจึงได้ตัดข้อสอบเหล่านี้ออก เหลือข้อสอบทั้งหมด จำนวน 29 ข้อ

ขั้นที่ 6: จัดทำข้อสอบฉบับสมบูรณ์ หลังจากดำเนินการพัฒนาแบบทดสอบเสร็จสิ้นตามขั้นตอนที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้จัดทำแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์สำหรับการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

3.3.3 การพัฒนาแบบประเมินชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่ครูพัฒนาขึ้น มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดจุดประสงค์หลักของการฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้กำหนดจุดประสงค์หลักของการฝึกอบรม ด้วยชุดฝึกอบรมฯ โดยจุดประสงค์หลักคือ ครูที่เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถสร้างชุดฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่นักเรียนได้

ขั้นที่ 2 ออกแบบกิจกรรมและใบงาน ในแต่ละหน่วยของชุดฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมและใบงานในแต่ละหน่วยให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์หลักของการฝึกอบรม พร้อมทั้งออกแบบให้กิจกรรมและใบงานในหน่วยที่ 4 ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละหน่วย เพื่อวัดทักษะในการสร้างชุดฝึกอบรมของครู

ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมกิจกรรมและใบงานจากหน่วยที่ 1 ถึงหน่วยที่ 4

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมกิจกรรมและใบงานจากหน่วยที่หนึ่งถึงหน่วยที่ 4 แล้วนำเสนอต่อวิทยากร ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสร้างชุดฝึกอบรม เพื่อทำการประเมินทักษะการสร้างชุดฝึกอบรม ที่ครูผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสร้างขึ้น

ขั้นที่ 4 วิธีการประเมิน

ผู้วิจัยและวิทยากรเป็นผู้ประเมิน โดยประเมินจาก 1) ชื่อเรื่องและระบุปัญหา 1 คะแนน 2) วัตถุประสงค์ 20 คะแนน 3) ด้านเนื้อหา 30 คะแนน 4) ด้านกิจกรรม 30 คะแนน 5) ด้านการวัดและประเมินผล 10 คะแนน มีคะแนนรวมเท่ากับ 100 คะแนน ผู้วิจัยได้ใช้ค่าคะแนนที่ (T Score) เป็นมาตรฐานในการประเมิน และใช้ค่าคะแนนที่ (T Score) แทนคะแนนดิบ ค่าคะแนนเฉลี่ยเป็น 50 ค่า คะแนนเต็ม 100 คะแนน และการแปลความหมายของคะแนนมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ (วิรัช วรรณรัตน์, 2539)

ค่าคะแนนที่	ความหมายคะแนน	เกณฑ์
คะแนนที่ ตั้งแต่ 65 ขึ้นไป	ระดับสูงมาก	ดีมาก
คะแนนที่ 55-64	ระดับสูง	ดี
คะแนนที่ 45-54	ระดับปานกลาง	พอใช้
คะแนนที่ 35-44	ระดับต่ำ	อ่อน
คะแนนที่ ต่ำกว่า 35	ระดับต่ำมาก	อ่อนมาก

3.3.4 การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการอบรมด้วยชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

ขั้นที่ 1: ศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหาสาระและภาพรวมของชุดฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหา และภาพรวมของชุดฝึกอบรมทั้งหมด เพื่อกำหนดรูปแบบและประเด็นในการทำแบบสอบถามความพึงพอใจ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด

ขั้นที่ 2: กำหนดรูปแบบของแบบสอบถามความพึงพอใจ

ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยกำหนดแบบสอบถามที่ใช้วัดความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) มีระดับคะแนนความพึงพอใจของครูที่มีต่อการอบรมด้วยชุดฝึกฯ เป็น 5 ระดับคะแนนดังนี้

ความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก	5 คะแนน
ความพึงพอใจอยู่ในระดับดี	4 คะแนน
ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง	3 คะแนน
ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย	2 คะแนน
ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยมาก	1 คะแนน

ขั้นที่ 3: จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจ

ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการอบรมด้วยชุดฝึกฯ ใน 4 เรื่อง ดังนี้

1. โครงสร้างชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1- 4
2. เนื้อหาสาระของชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1- 4
3. ประโยชน์ของการนำชุดฝึกอบรมไปใช้
4. การจัดรูปแบบและภาพรวมของชุดฝึกอบรม

ขั้นที่ 4: พิจารณาปรับปรุงแก้ไขโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมด ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของการใช้ภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้มีการปรับแก้ ดังนี้

- 1) การใช้ภาษา
- 2) การสะกดคำ
- 3) การออกแบบคำถาม

ผู้วิจัยได้ปรับแก้ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะ และนำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของการใช้ภาษาอีกครั้ง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 5: วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม

และข้อคำถาม (IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ค่า IOC ที่ระดับตั้งแต่ 0.60 – 1.00 โดยในขั้นนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยพิจารณาความสอดคล้องข้างต้น ผลการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามและข้อคำถาม (IOC) พบว่าแบบสอบถามทุกมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นที่ 6: จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

หลังจากพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามตามขั้นตอนที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อเอาใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยนำชุดฝึกอบรมทั้ง 4 หน่วย ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ ครูของโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยาจำนวน 16 คน เมื่อวันที่ 10 – 12 พฤษภาคม 2563 ณ ห้องประชุมของโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในแผนการจัดฝึกอบรม ดังนี้

1. ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมทำแบบสอบถามก่อนการเข้าร่วมฝึกอบรม ใช้เวลา 30 นาที
2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ในชุดฝึกอบรม
  - 2.1 ผู้เข้าร่วมศึกษาเอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 ด้วยตัวเอง

- 2.2 ผู้วิจัยสรุปความคิดรวบยอดในหน่วยที่ 1 เพิ่มเติม
- 2.3 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาเอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 2 ด้วยตัวเอง
- 2.4 ผู้วิจัยสรุปความคิดรวบยอดในหน่วยที่ 2 เพิ่มเติม
- 2.5 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาเอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3 ด้วยตัวเอง
- 2.6 ผู้วิจัยสรุปความคิดรวบยอดในหน่วยที่ 3 เพิ่มเติม
- 2.7 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาเอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 4 ด้วยตัวเอง
- 2.8 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อฝึกปฏิบัติจริง จำนวน 3 กลุ่ม
- 2.9 ตัวแทนทั้ง 3 กลุ่มนำเสนอผลงานในที่ประชุม
- 2.10 ผู้วิจัยสรุปความคิดรวบยอดในหน่วยที่ 4 เพิ่มเติม
3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบสอบหลังการฝึกอบรม ใช้เวลา 30 นาที
4. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมฝึกอบรม

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.5.1 วิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมครูๆ โดยการเปรียบเทียบค่าของประสิทธิภาพกระบวนการ E_1 จากคะแนนแบบฝึกและภาคปฏิบัติกับประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E_2 จากแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรม ตามเกณฑ์ 80/80 โดยสถิติการวิเคราะห์ E_1/E_2

3.5.2 วิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ โดยการหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.5.3 วิเคราะห์คะแนนทักษะการสร้างชุดฝึกที่ได้จากการประเมินโดยแบบประเมินชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่ครูพัฒนาขึ้น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

3.5.4 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจ โดยศึกษา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของความพึงพอใจของครูโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยาที่พักอาศัยภายในโรงเรียน

3.5.5 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยศึกษาผลสัมฤทธิ์ของครูโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยาที่พักอาศัยภายในโรงเรียน ที่ใช้ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ โดยใช้สถิติ t -test แบบ *dependent* เพื่อศึกษา

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจในการสร้างชุดฝึกระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน หรือเป็นกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว

สำหรับการวิเคราะห์ สถิติ *t - test* นั้น มีเงื่อนไขของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิเคราะห์ไม่ควรน้อยกว่า 30 คน แต่ในการวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน ซึ่งมีจำนวนค่อนข้างน้อย จึงจำเป็นต้องตรวจสอบความผิดปกติของข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ *t - test* แบบ *Dependent Samples* โดยตรวจสอบค่า Shapiro-Wilk ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ค่านัยสำคัญทางสถิติ (sig) มากกว่า .05 จึงสรุปว่า ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีการแจกแจงแบบปกติ สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ *t - test* แบบ *Dependent Samples* ได้ โดยผลการวิเคราะห์ค่า Shapiro-Wilk ปรากฏดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3: ทดสอบการแจกแจงแบบปกติของข้อมูล

คะแนน	Shapiro - Wilk		
	Statistic	df	Sig
ก่อน	.929	16	.239
หลัง	.912	16	.123

ตารางที่ 3.3 แสดงค่า Sig ≥ 0.05 แสดงว่าข้อมูลแจกแจงแบบปกติ

3.6 เกณฑ์และการแปลผลคะแนน

3.6.1 เกณฑ์ที่ใช้ประเมิน E_1/E_2 คือ 80%/80% คะแนนชุดฝึกอบรมที่ได้อยู่ในระดับ 80% หรือมากกว่า แสดงว่าชุดฝึกที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ

3.6.2 ประเมินความรู้ความเข้าใจในการสร้างชุดฝึกอบรมฯ โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมฯ โดยพิจารณาจากค่านัยสำคัญทางสถิติของของค่า *t-test* ที่น้อยกว่า .05 ($p < .05$) กล่าวคือ ค่า p ที่น้อยกว่า .05 แสดงว่า ครูมีความรู้และความเข้าใจในการสร้างชุดฝึกอบรมมากขึ้นแตกต่างจากก่อนที่จะได้รับการฝึกอบรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.6.3 ประเมินทักษะด้านการสร้างชุดฝึกอบรมฯ โดยเก็บคะแนนจากแบบประเมินเล่มชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่ครูพัฒนาขึ้น กำหนดเกณฑ์ที่ระดับไม่น้อยกว่า 80% หากคะแนนประเมินเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่า ครูได้รับการพัฒนาด้านทักษะการสร้างชุดฝึกอบรมฯ

3.6.4 การประเมินระดับความพึงพอใจของครู

ในการอธิบายระดับความพึงพอใจของครูที่มีต่อการอบรมด้วยชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้

- 4.51 – 5.00 ความคิดพึงพอใจในระดับสูงมาก
- 3.51 – 4.50 ความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง
- 2.51 – 3.50 ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 ความพึงพอใจอยู่ในระดับต่ำ
- 1.01 – 1.50 ความพึงพอใจอยู่ในระดับต่ำมาก

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาเน้นการพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ มีรายละเอียดการนำเสนอ ดังนี้

4.1 ผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

4.2 ผลประเมินความรู้ความเข้าใจและทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูต่อชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

4.1 ผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ กับครูโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวน 16 คน พบว่า ค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1: ค่าสัดส่วนร้อยละของคะแนนกระบวนการ (กิจกรรมระหว่างอบรม) (E_1) ผลการทดสอบหลังการฝึกอบรม (E_2) สัดส่วนของค่าคะแนน (E_1/E_2) และประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม

หน่วยที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	E_1	E_2	E_1/E_2	ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม
1	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติดและโทษของยาเสพติด	82.50	81.25	82.50/81.25	มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2	ทฤษฎีวิยรุ่น แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และทักษะชีวิต	81.25	87.50	81.25/87.50	มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
3	สถานศึกษากับยาเสพติด	85.00	90.63	85.00/90.63	มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
4	การสร้างชุดฝึก	88.75	88.28	88.75/88.28	มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
	คะแนนเฉลี่ย	84.38	86.64	84.38/86.64	มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 4.1 แสดงผลค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ฉบับสมบูรณ์ ผลการนำชุดฝึกไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย พบว่า มีค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) โดยรวมเท่ากับ 84.38/86.64 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 และมีค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติดและโทษของยาเสพติดทฤษฎีวิยรุ่น หน่วยที่ 2: แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และทักษะชีวิต หน่วยที่ 3: สถานศึกษากับยาเสพติด หน่วยที่ 4: การสร้างชุดฝึก ดังนี้ 82.50/81.25, 81.25/87.50, 85.00/90.63 และ 88.75/88.28 ตามลำดับ

4.2 ผลประเมินความรู้ความเข้าใจและทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ของครูที่เข้ารับการฝึกอบรม ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกเพื่อเสริมสร้าง ภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

4.2.1 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจโดยการทดสอบค่าทีของสองกลุ่มไม่อิสระจากกัน (t- test dependent) กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 16 คน ที่เข้าร่วมฝึกอบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ มีค่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม ดังปรากฏในตารางที่ 4.2 ดังนี้

ตารางที่ 4.2: ความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
ก่อนเรียน	16	29	19.06	1.389	18.807	.000*
หลังเรียน	16	29	25.13	1.408		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.2 พบว่า คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด หลังฝึกอบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมาสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

4.2.2 ผลการประเมินทักษะการสร้างชุดฝึกอบรมของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรมโดยแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรม (ครู) เป็น 3 กลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิก 5 – 6 คน เพื่อปฏิบัติกิจกรรมหน่วยที่ 4.2.2 คือ การสร้างชุดฝึกอบรมการสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหาเสพติดแก่นักเรียน ประกอบด้วย 1) ชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธ 2) ชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยการเรียนรู้จากอัลกรุอ่านและหะดีษ 3) ชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยใช้ทักษะการควบคุมตนเอง โดยชุดฝึกอบรมฯ ที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินจาก วิทยากร คือ ผู้วิจัย และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชุดฝึกอบรม ผลคะแนนประเมินของชุดฝึกอบรมทั้ง 3 ชุด ปรากฏตามตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3: คะแนนทักษะการสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหาเสพติด จำนวน 3 ชุด

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	คะแนนเต็ม	ชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดย		
			ชุดที่ 1 : ใช้ทักษะการปฏิเสธ (คะแนนที่ได้)	ชุดที่ 2 : การเรียนรู้จากอัลกรู อ่านและหัดเขียน (คะแนนที่ได้)	ชุดที่ 3: ใช้ทักษะการควบคุม ตนเอง (คะแนนที่ได้)
.1	ชื่อเรื่องและระบุปัญหา - มีความชัดเจน - รู้ว่าสื่อถึงสิ่งใด - อธิบายความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง	10	8.50	700.	800.
.2	วัตถุประสงค์ - ระบุสิ่งที่ต้องการ - เหมาะสมกับชุดฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น	20	1700.	17.50	1700.
.3	ด้านเนื้อหา - มีการนำหลักทฤษฎีและหลักคำสอนของศาสนามาใช้ - มีความชัดเจน - การเรียบเรียงเนื้อหาเป็นระบบเดียวกัน - มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	30	2900.	2700.	27.50
.4	ด้านกิจกรรม - มีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา - กิจกรรมมีความหลากหลาย - กิจกรรมทำให้ผู้เรียนมีความสนใจมากยิ่งขึ้น	30	29.50	26.50	29.50
.5	ด้านการประเมินผล - วัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ - วัดและประเมินผลเน้นการประเมินตามสภาพจริง	10	7.50	800.	7.50
	รวม	100	91.50	86.00	89.50

ตารางที่ 4.3 แสดงคะแนนทักษะการสร้างชุดฝึกอบรบเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน 3 ชุด ดังนี้

คะแนนทักษะการสร้างชุดฝึกอบรบเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยใช้ทักษะการปฏิเสธ (ชุดฝึกอบรบชุดที่ 1) ของครูกลุ่มที่ 1 เท่ากับ 91.5/100 ซึ่งอยู่ในระดับที่ดีมาก เมื่อพิจารณาประเด็นการประเมินในแต่ละด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมมีคะแนนมากที่สุด คือ 29.5/30 และด้านการประเมินผลมีคะแนนน้อยที่สุด คือ 7.5/10

คะแนนทักษะการสร้างชุดฝึกอบรบการสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยการเรียนรู้จากอัลกรูอ่านและฮาติช (ชุดฝึกอบรบชุดที่ 2) ของครูกลุ่มที่ 2 มีคะแนนเท่ากับ 86/100 ซึ่งอยู่ในระดับที่ดีมาก เมื่อพิจารณาประเด็นการประเมินในแต่ละด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา มีคะแนนมากที่สุด คือ 27/30 และด้านการกำหนดชื่อเรื่องและระบุปัญหา มีคะแนนน้อยที่สุด คือ 7/10

คะแนนของชุดฝึกอบรบการสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยใช้ทักษะการควบคุมตนเอง (ชุดฝึกอบรบชุดที่ 3) ของครูกลุ่มที่ 3 มีคะแนนอยู่ที่ 89.50/100 ซึ่งอยู่ในระดับที่ดีมาก เมื่อพิจารณาประเด็นการประเมินในแต่ละด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมมีคะแนนมากที่สุด คือ 29.50/30 และด้านการประเมินผลมีคะแนนน้อยที่สุด คือ 7.50/10

4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูต่อชุดฝึกอบรบสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

การประเมินความพึงพอใจของครูต่อชุดฝึกอบรบสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ พบว่าครูมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรบฯ ดังตาราง 4.4

ตารางที่ 4.4: ผลการประเมินความพึงพอใจของครูต่อการใช้ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

ความพึงพอใจของครู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. โครงสร้างชุดฝึกอบรม 1 – 4			
1.1 ความชัดเจนของคำชี้แจงการใช้ชุดฝึกอบรม	4.25	0.45	มาก
1.2 ความสอดคล้องของชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 4 กับ พรบ. การศึกษา พ.ศ. 2562 หมวด 1 การบริหารกิจการนักเรียน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.88	0.62	มาก
1.3 เนื้อหาสาระของชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 4 มีรายละเอียดชัดเจน	3.87	0.62	มาก
1.4 การเรียบเรียงเนื้อหาของชุดฝึกอบรม ๓ จัดทำเป็นระบบเดียวกัน	4.19	0.40	มาก
1.5 เนื้อหาของชุดฝึกเหมาะสมกับครูสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	4.19	0.40	มาก
2. เนื้อหาของชุดฝึกอบรม ๓ มีความชัดเจน	4.25	0.45	มาก
2.1 ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1	4.31	0.48	มาก
2.2 ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 2	4.38	0.62	มาก
2.3 ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3	3.88	0.40	มาก
2.4 ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 4			
3. การนำชุดอบรมฯ ไปใช้ประโยชน์	4.13	0.50	มาก
3.1 เพิ่มความรู้เรื่องยาเสพติด การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนให้ห่างไกลจากยาเสพติด	4.31	0.48	มาก
3.2 เนื้อหาส่วนใหญ่มีประโยชน์สามารถนำไปจัดประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และแนวทางในการบริหารโรงเรียนให้ห่างไกลจากยาเสพติด	4.56	0.51	มากที่สุด
3.3 เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกลจากยาเสพติด			

ต่อตารางที่ 4.4

ความพึงพอใจของครู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4.การจัดรูปเล่มของชุดฝึกอบรม			
4.1 การจัดรูปเล่มของชุดฝึกอบรมน่าอ่านและน่าสนใจ	4.31	0.48	มาก
4.2 การใช้ภาษาและการเรียบเรียงเนื้อหาของชุดฝึกอบรมสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.00	0.00	มาก
4.3 ภาพประกอบในชุดฝึกอบรมช่วยให้เข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น	4.31	0.48	มาก
4.4 การจัดพิมพ์ถูกต้องและสวยงาม	4.31	0.48	มาก
รวม	4.20	0.11	มาก

ตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทอง อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของชุดฝึกอบรมฯ ตั้งแต่หน่วยที่ 1 - 4 อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการนำชุดฝึกอบรมไปใช้อยู่ในระดับมากและมากที่สุด ส่วนความพึงพอใจต่อโครงสร้างและการจัดรูปเล่มอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ถึงคะแนนเฉลี่ยจากความความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมโดยภาพรวมแล้วพบว่า คะแนนเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 4.20 ซึ่งอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ เป็นรูปแบบการวิจัยแบบพัฒนา (Research and Development) ซึ่งผู้วิจัยขอสรุปสาระสำคัญต่างๆ ในการวิจัยไว้ ดังนี้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ 2) ประเมินความรู้ความเข้าใจและทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ของครูที่เข้ารับการฝึกอบรมระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ 3) ประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อการอบรมด้วยชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ โดยมีรูปแบบการดำเนินการมี 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 คือการพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ขั้นตอนที่ 2 คือ การพัฒนาเครื่องมือวิจัยเพื่อเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย คือ 1) การสร้างแบบทดสอบก่อนและหลังเข้ารับการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา จังหวัดกระบี่ และ 2) การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเข้ารับการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา จังหวัดกระบี่ ขั้นตอนที่ 3 คือ การนำชุดฝึกอบรมและเครื่องมือวิจัยไปใช้ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ซึ่งได้ดำเนินการในช่วงเวลา ระหว่าง 10 – 12 พฤษภาคม 2563 ณ ห้องประชุมของโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ วิทยากรในการฝึกอบรม ได้แก่ ผู้วิจัย และผู้เชี่ยวชาญในการสร้างชุดฝึกอบรม เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จำนวน 4 หน่วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม แบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรม และแบบประเมินชุดฝึกอบรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดที่ครูพัฒนาขึ้น

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ทำให้ได้ชุดฝึกอบรมที่ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ได้แก่ 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติดและโทษของยาเสพติด 2) วัยรุ่น ภูมิคุ้มกันยาเสพติด และทักษะชีวิต 3) สถานศึกษากับยาเสพติด และ 4) การสร้างชุดฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการฝึกอบรมได้แก่ ครูโรงเรียนมุสลิมวังทองที่พักอาศัยภายในโรงเรียนจำนวน 16 คน จากผลการศึกษาพบว่า 1) ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อนำไปตรวจสอบคุณภาพโดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ชุดฝึกอบรมมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายพบว่า ได้ค่าประสิทธิภาพโดยรวม (E_1/E_2) เท่ากับ 84.38/86.64 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 2) จากผลการใช้ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างชุดฝึกเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูสามารถสร้างชุดฝึกอบรมได้ตามกิจกรรมที่ 4.2.2 คือ การสร้างชุดฝึกอบรมการสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแก่นักเรียน และมีค่าคะแนนมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80 คะแนน โดยแต่ละชุดฝึกอบรมที่ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมสร้างขึ้นมานั้น ประกอบไปด้วย ชื่อเรื่อง ปัญหา วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และการประเมินผล ดังนั้นจึงสรุปว่า จากผลการใช้ชุดฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้นพบว่า กลุ่มครูที่เข้าร่วมฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจและแสดงทักษะด้านการสร้างชุดฝึกอบรมมากขึ้นสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย นอกจากนั้น ชุดฝึกอบรมฯ สามารถเสริมสร้างความพึงพอใจของครูผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม โดยครูผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมแสดงความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.2$ S.D. = 0.1)

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ จากการศึกษาสำรวจกับครู จำนวน 8 คน ของโรงเรียนอนุบาลวังทอง อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่า ค่าประสิทธิภาพโดยรวมเท่ากับ 79.40/90.71 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80 จากการตรวจประสิทธิภาพของชุดฝึกที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด พบว่า กลุ่มที่ใช้ศึกษานำร่องมีเวลาในการทำกิจกรรมประจำหน่วยที่ 4 (การสร้างชุดฝึกอบรม) น้อยเกินไป ทำให้การสร้างชุดฝึกอบรมไม่สมบูรณ์ครบทุกองค์ประกอบเนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องเวลา ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มเวลากิจกรรมในหน่วยที่ 4 จาก 1 ชั่วโมง เป็น 1 ชั่วโมง 30 นาที หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ปรับเพิ่มเวลาและนำชุดฝึกอบรมไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ชุดฝึกอบรมสำหรับครูฯ มีค่าประสิทธิภาพเพิ่มจากเดิมเป็น 84.38/86.64 มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาชุดฝึกอบรมตามขั้นตอนของการพัฒนาดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดและขั้นตอนของการพัฒนาชุดฝึกอบรม 2) ยกร่างชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมของชุดฝึกอบรม 4 หน่วย ในแต่ละแผนนั้นมีการกำหนดเวลาเนื้อหา กิจกรรม สื่อ/อุปกรณ์ หัวเรื่อง แนวคิด วัตถุประสงค์ และการประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ หุ่นสวัสดิ์ (2540) ที่ผลิตชุดฝึกอบรม ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระในการนำเสนอ สื่ออุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม ใบงาน และใบวัดและประเมินผล 3) ตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรมฯ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของชุดฝึกอบรม ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมด้วยการทดสอบหาค่า IOC และหาค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม จนได้ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่องการพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา ที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

2) ผลการใช้ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องครอบคลุมทุกประการ เช่น ยาเสพติด การ

สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียน และอิสลามกับยาเสพติด นอกจากนี้กิจกรรมการฝึกอบรมโดยใช้ชุดฝึกฯ เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้ศึกษาเอกสารประกอบการอบรมด้วยตนเอง และฝึกปฏิบัติสร้างชุดฝึกฯระหว่างการฝึกอบรม นอกจากนี้ชุดฝึกอบรมที่ใช้สามารถพัฒนาครูให้มีทักษะการสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยาในระดับที่มากขึ้นด้วยเช่น ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมฝึกอบรมให้ครูได้ทำใบงาน ประกอบด้วย ใบงานที่ 1: การทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด ใบงานที่ 2: การวิเคราะห์ปัญหาเสพติดจากสื่อวีดิทัศน์ ใบงานที่ 3: การค้นหาปัญหาสำคัญเพื่อแก้ไข ใบงานที่ 4: การศึกษาปัญหาเสพติดของโรงเรียน สาเหตุของปัญหา การแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ใบงานที่ 5: การจัดทำตารางวิเคราะห์การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ใบงานที่ 6: การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดด้วยชุดฝึกอบรม และใบงานที่ 7: การสร้างชุดฝึกอบรม โดยกิจกรรมของแต่ละใบงานมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเข้าใจวิธีการและขั้นตอนการสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา กระบวนการจัดกิจกรรมตามใบงานที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลทำให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้ศึกษาและฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง และสามารถตรวจสอบข้อสอบได้ด้วยตนเอง จากแนวคำตอบที่จัดเตรียมไว้ในชุดฝึกอบรมฯ ซึ่งการออกแบบให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ศึกษาด้วยตนเองตามชุดฝึกอบรมฯ นี้ มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ที่กำหนดว่า ในการศึกษาควรคำนึงถึงความรู้เดิม ความพร้อมที่จะเริ่มศึกษา เงื่อนไข และวิธีการช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้ค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ รวมทั้งแนวทางในการเรียนรู้ (สุนทร สุนันท์ชัย, 2539) ชุดฝึกอบรมสำหรับครูฯ เป็นสื่อ นวัตกรรมทางการศึกษาที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมฝึกอบรม เนื่องจากเป็นสื่อที่ประกอบด้วย ใบความรู้ ใบกิจกรรม ใบงาน และใบวัดและประเมินผล ซึ่งการใช้ชุดฝึกอบรมในการวิจัยในครั้งนี้ได้รับความสนใจและความร่วมมือจากผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมเป็นอย่างดี โดยเฉพาะหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ ความสอดคล้องกับแนวคิดของ เริงลักษณ์ ไรจพันธ์ (2539) ที่กล่าวว่า การสอนผู้ใหญ่ นั้นควรมีรูปแบบวิธีการสอนที่เน้นการปฏิบัติเชื่อมโยงกับประสบการณ์ และการสอนจะประสบความสำเร็จและเพิ่มพูนความรู้ได้ดั่งนั้น จำเป็นที่ต้องจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อผู้เรียนในการใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ดังนั้นการใช้สื่อการสอนที่หลากหลายที่เหมาะสมกับเทคนิคการสอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาดีกว่าการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว

3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการใช้ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่องการพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด พบว่า โดยภาพรวมครูมีความพึงพอใจในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เพราะชุดฝึกอบรมที่สร้าง

ขึ้นมาออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับธรรมชาติของวัยผู้ใหญ่โดยเน้นการฝึกปฏิบัติและการประเมินด้วยตนเอง โดยโครงสร้างของชุดฝึกมีความชัดเจน การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีภาพประกอบบรรยายเนื้อหาด้วยรูปภาพที่สวยงาม อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ ด้วยจุดเด่นของชุดฝึกอบรบตามที่กล่าวมานี้ทำให้ครูเกิดความพึงพอใจต่อชุดฝึกที่พัฒนาขึ้นมา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ของ ลัดดา อ่อนมุล (2539) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ควรคำนึงถึงความเป็นธรรมชาติและอ้างอิงการสอนจากความรู้เดิมที่มี อีกทั้งยังเน้นการปฏิบัติจริงมากกว่าการเรียนการสอนแบบบรรยายเนื้อหา เพื่อเพิ่มความต้องการในการเรียนรู้ให้แก่ผู้ใหญ่

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ชุดฝึกอบรบสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด เป็นชุดฝึกอบรบที่สามารถเพิ่มความรู้ความเข้าใจและพัฒนาทักษะของครูในการสร้างชุดฝึกให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถช่วยส่งเสริมให้ครูพัฒนาตัวเองในด้านการจัดกิจกรรมฝึกอบรบ และจากการศึกษาวิจัย พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรบในระดับที่มาก เนื่องจากชุดฝึกอบรบนี้เน้นการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ทุกประเด็นข้อคำถามในชุดฝึกอบรบมีแนวคำตอบให้เรียบร้อย ในระหว่างการจัดกิจกรรมฝึกอบรบมีวิทยากรเป็นผู้กำกับดูแลและให้คำปรึกษาอยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้เข้ารับการอบรบมีความสุข และเกิดความสนิทสนมในกลุ่มของตนเองและกับวิทยากรอบรบได้อย่างรวดเร็ว ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลสาระสนเทศสำคัญในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ชุดฝึกอบรบสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทอง มีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการทำการวิจัย

ในการนำชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยาไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ผลการศึกษานำร่องชุดฝึกอบรมกับกลุ่มครู พบว่า ค่าประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมที่ได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างชุดฝึกอบรมไม่เพียงพอส่งผลทำให้ชุดฝึกอบรมที่พัฒนาโดยกลุ่มศึกษานำร่องไม่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ จึงเสนอแนะให้ผู้ใช้ชุดฝึกอบรมออกแบบกิจกรรมและกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม เพื่อให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปด้วยความราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์

2) ผลการศึกษา พบว่า ระดับทักษะการสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านการประเมินผลค่อนข้างต่ำ จึงเสนอแนะให้ผู้ใช้ชุดฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น เพิ่มกิจกรรมและระยะเวลาการอบรมด้านการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล

3) ผลการศึกษา พบว่า ชุดฝึกอบรมมีประโยชน์ในด้านการจัดประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนให้ห่างไกลจากยาเสพติด จึงเสนอแนะให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดกระบี่นำชุดฝึกอบรมนี้ไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกลจากยาเสพติด

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยนำชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนของโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา

2) ควรศึกษาวิจัยโดยขยายกรอบของกลุ่มเป้าหมายให้ใหญ่ขึ้นครอบคลุมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในอำเภออื่นๆ ของจังหวัดกระบี่

3) ควรศึกษาเจตคติของครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมฝึกอบรมโดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมอบรม

บรรณานุกรม

- กชกร เป้าสุวรรณ, ธนภัทร ปัจฉิม และสุจิตรา ฉายปัญญา. (2550). *ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการมาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*. ศูนย์สุขุทัย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- กรมอนามัย. (2539). *การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. โครงการพัฒนาบุคลากรการสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์: กรมอนามัย ประจวบคีรีขันธ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ. (2539). *คู่มือปฏิบัติงาน : การใช้กระบวนการแนะแนวเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษามัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2544). *คู่มือผู้นำชุมชนในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัญญา ธัญมณฑา. (2547). *การป้องกันยาเสพติดในชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กัลยาณี จิตต์การุณย์. (2546). *รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้บริหารของกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวง. กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกษม ไชยวรรณ. (2550). *ผลงานทางวิชาการเรื่อง การดำเนินการนิเทศภายในเชิงระบบ*. ค้นจาก <http://klangnoi.udon4.go.th>
- คม เหล่าบุตรสา. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของผู้ต้องหาในคดีเสพยาเสพติดประเภทที่ 1 (ยาบ้า)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.
- ครรชิต มาลัยวงศ์. (2557). *เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา*. ค้นจาก http://www.drkanchit.com/general_articles/articles/general_24.html.
- คำพันธ์ กำมุขโซ. (2535). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยตนเองเพื่อพัฒนามโนทัศน์ด้านการสอนของครูประถมศึกษาในโรงเรียนก้นดง :การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เจริญ แฉกพิมาย และปนัดดา ศรีธนสาร. (2557). *พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 5(1), 1-9.
- ชัยยงค์ พรมวงศ์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สิ้นสกุล. (2531). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. (2531). หน่วยที่ 10 การศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษามวลชน. ในบุษิตา รัตน์ไธสง และสมพิศ นิชลาภนทร์ (บรรณาธิการ). *เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา*. หน้า 705-708. นนทบุรี: มหาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. (2523). หน่วยที่ 10 การศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษามวลชน. ในบุษิตา รัตน์ไธสง และสมพิศ นิชลาภนทร์ (บรรณาธิการ). *เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา*. นนทบุรี: มหาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2547). ชุดฝึกอบรม. ในบุษิตา รัตน์ไธสง และสมพิศ นิชลาภนทร์ (บรรณาธิการ). *เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา เล่ม 2*. นนทบุรี: มหาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2551). *การสร้าง ชุดการสอน :ชุดการสอน 2*. ค้นจาก <https://www.ino-sawake.blogspot.com>
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย* (5)1.
- ชูชัย สมितिไกร. (2548). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณัฐสินี สมคิด. (2553). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในเขตเทศบาลตำบลหนองตาคง อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสตรมหาบัณฑิต) วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ทวีป อภิลิทธิ. (2536). *เทคนิคการเป็นวิทยากรและนักฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน.
- ทิพย์ภา เชษฐุ์ชาวลิต. (2541). *จิตวิทยาพัฒนาการสำหรับพยาบาลสงขลา*. ชานเมืองการพิมพ์
- ธงชัย ต้นทัพไทย. (2548). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และค่านิยมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- นงนุช วงษ์สุวรรณ. (2553). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. จันทบุรี : ภาควิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นฤมล สุทธวารี. (2550). *เรื่องง่าย ๆ ในการปลูกฝังจิตสำนึกการประหยัดพลังงานในองค์กรโดยใช้วิธีการฝึกอบรม*. ค้นหา <http://beed.dip.go.th/energy/objects/Article/File>
- นภาพร สิงห์รา. (2550). *ความหมายของชุดฝึกอบรม*. ค้นจาก <http://researchers.in.th>
- นิพนธ์ สุขปรีดี. (2547). *ชุดฝึกอบรม*. นนทบุรี: มหาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- นิพนธ์ สุขปรีดี. (2537). *นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.

- นุชตรียา ผลพานิชย์. (2548). *การพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรม*. นครราชสีมา: คณะวิทยาการ.
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ SR
printing.
- บุษกร ดอนพานเหล็ก. (2551). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่อง การอนุรักษ์พลังงานแบบมีส่วนร่วมของ
พนักงาน บริษัท ศรีไทยซูเปอร์แวร์ จำกัด (มหาชน) สาขาโคราช*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรม
หาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2554). *หลักการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ปริญญา ประหยัดทรัพย์. (2554). *การปรับตัวของมุสลิมใหม่ในชุมชนมุสลิมพื้นที่ชายฝั่งอันดามันหลัง
เข้ารีตอิสลาม*. (ดุฆฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต) วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ปัตตานี.
- ปรีชา วิทโคโต. (2547). *ทฤษฎีและกระบวนการเรียนรู้*. ในเอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและ
สื่อสารการสอน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปิ่น โค. (2540). *ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันยาบ้าของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- ปิ่น โค. (2540). *ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาที่มีพฤติกรรมป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษา ปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- พรภักดิ์ พานพิศ. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันปัญหาเสพติดของนักศึกษานอก
ระบบของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอพระประแดง จังหวัด
สมุทรปราการ*. (ดุฆฎีนิพนธ์ปริญญาสาตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ
- พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560. (2560). *ราช
กิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 63 ก, หน้า 1-12.
- พูนสุข นิติวัดนะ. (2545). *การดำเนินการและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของผู้บริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- เพชร กล้าหาญ. (2552). *การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานบุคคลของ
ผู้บริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา
เขต 7*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา, นครราชสีมา.
- เพ็ญจันทร์ สังข์แก้ว. (2544). *การบริหารการฝึกอบรม*. เพชรบูรณ์: คณะวิทยาการจัดการ.

- เพ็ญลักษณ์ บุญความดี. (2543). *ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมกำบังกันตนเองจากยาบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เพลินตา กะลัมพากร. (2544). *การมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันสารเสพติดของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนขยายโอกาสการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ชลบุรี.
- พาสีล กือแณ. (2560). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมด้วยรูปแบบ FADIL เพื่อพัฒนาทักษะการใช้สื่อการสอนอิสลาม สำหรับครูโรงเรียนอัลอิสลามียะห์ จังหวัดนราธิวาส*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ภาวิณี อยู่ประเสริฐ. (2540). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- มิ่งขวัญ ภาคสัญไชย. (2555). *การวิจัยและพัฒนาชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาปริญญาตรี*. (ดุขฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุขฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รมย์ฤดี เวสน์. (2554). *การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้ผ่านการเปลี่ยนแปลงและทฤษฎีการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเสริมสร้างจิตบริการสำหรับพนักงานสายการบิน*. (ดุขฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุขฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รสริน พิมลบรรยงก์. (2550). *เอกสารการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาเทคโนโลยีการศึกษา*. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ระพินทร์ โพธิ์ศรี. (2545). *การสร้างชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้*. อดตรดิตถ์: คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอดตรดิตถ์
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชันส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชันส์.
- เริงลักษณ์ โรจนพันธ์. (2539). *เทคนิคการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ลัดดา อ่อนมุล. (2539). *การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียนรู้สำหรับครูอนุบาลสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ลีน่า พอนมาเจตี. (2554). *สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารงานบุคคลในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์บัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วรภรณ์ ตรีกุลสถุณี. (2543). *จิตวิทยาการปรับตัว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *จากหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา : กระบวนทัศน์ใหม่การพัฒนา*. กรุงเทพฯ: จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.
- วิน เชื้อโพธิ์หัก. (2537). *การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- วิรัช วรรณรัตน์. (2539). *การวัดประเมินผลการศึกษา*. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิไลวรรณ ยะสินธ์. (2552). *การบริหารงานบุคคลโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ภายหลังการย้ายไปสังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วีระ สุรินทร์. (2553). *การบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ศิริพรรณ สายหงส์ และสมประสงค์ วิทย์เกียรติ. (2534). *การผลิตและการใช้ชุดฝึกอบรมเพื่อ การศึกษานอกระบบ. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาและการใช้สื่อการศึกษานอกระบบ. หน่วยที่ 9-15 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- ศุภนันท์ บุญชอบ. (2548). *ชุดฝึกอบรมด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่าย เรื่องการจัดเก็บเอกสาร สำหรับเจ้าหน้าที่ธุรการ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- สมคิด บางโม. (2544). *เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม*. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์
- สมจิตต์ วงศ์ปา. (2546). *การพยาบาลผู้ป่วยวัยรุนแรงเสพยา*. กรุงเทพฯ: สถาบันยาเสพติดธัญญารักษ์
- สมชาย กิจยรรยง. (2537). *เทคนิคการจัดการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : เอช.เอ็น.กรุ๊ป
- สมศักดิ์ เทตงานถ้วน. (2539). *การศึกษาและแก้ไขปัญหาสารระเหยในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สอฝันะ จันพรมศรี. (2552). *สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคลากรตามทัศนะของบุคลากรในสังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ยะลา.

- สายยนต์ จ้อยนุแสง. (2552). *การพัฒนาชุดแบบฝึกอบรมครู เสริมสร้างความสามารถ ด้านจัดกิจกรรมเรียนรู้ โดยประยุกต์ทฤษฎีพุทัญญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2553). *ความรู้และแนวทางการป้องกันและแก้ปัญหาเสพติด* (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร: บางกอกเทคโนโลยีแกนนิงแอนด์เซอร์วิสจำกัด.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกระบี่. (2560). *รายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดกระบี่ ประจำปี 2560*. ค้นจาก <http://krabi.m-society.go.th/2572-2/>
- สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *แนวทางการนิเทศเติมพิักัด*. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ : คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา. (2555). *หลังสูตรอิสลามศึกษา 2546 ฉบับปรับปรุง 2555*. ค้นจาก <https://www.skprivate.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2546). *พระราชบัญญัติครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546*. ค้นจาก <https://person.mwit.ac.th>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2550). *พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 3) พ.ศ. 2553* กรุงเทพมหานคร: พรึกหวานกราฟฟิัก
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2541). *แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ :อรุณการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2542). *แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2553). *การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด*. กรุงเทพฯ :อรุณการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2560). *ประเภทของยาเสพติด*. ค้นจาก <http://www.sri.cmu.ac.th>
- สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). *แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. ค้นจาก <https://www.nesdc.go.th>
- สุขฤดี ธัชศฤงการสกุล. (2543). *โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตกรุงเทพฯ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- สุทธิพันธ์ ตรรกไพจิตร. (2544). *ยาเสพติดอันตรายของคนรุ่นใหม่*. กรุงเทพฯ : ประสานมิตร.
- สุเทพ หุนสวัสดิ์. (2540). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ สำหรับนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในวิทยาลัยเทคนิค*. (ดุชนิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุชนิพนธ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ปทุมธานี.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2539). *การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาตลอดชีวิต*. กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน
- สุนันทา เลहनันท์. (2546). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ธนะการพิมพ์
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). *21 วิธีการจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- เสกสรร สงวนนาม. (2544). *เจตคติต่อยาเสพติดและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุดรธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสารคราม, มหาสารคราม.
- โสภณัท นุชนาด. (2542). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชภัฏธนบุรี
- อภิญา เคนบุปผา. (2546). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการทดลองวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารและสมบัติของสารสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. (ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- อรรถพล พามี. (2556). *การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเทศบาลอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนครพนม, นครพนม.
- อัมพวัน อัมพรสินธุ์. (2544). *เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาและการแนะแนวเด็กวัยรุ่น : Adolescence Psychology and Guidance*. ราชบุรี: สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- อารีรักษ์ มีแจ้ง. (2560). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมผ่านเว็บ เรื่องการสอนกลวิธีการอ่าน สำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มธส.* 13(1). 1-14.
- อุทัย พรรณสุดใจ. (2545). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย จังหวัดชลบุรี*. กรุงเทพฯ: ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.
- เอกราช หนูแก้ว. (2548). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. (ครุศาสตรบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. นครราชสีมา.

ภาษาอังกฤษ

- Applewhite, P. B. (1965). *Organization Behavior Englewood Cliffs*. New York: Prentice Hall.
- Bandura, A. *Social learning Theory*. Englewood Cliffs. New Jersey : Prentice – Hall Inc.

- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw – Hill Book Company.
- Kazdin, A.E. (1980). *Behavior Modification in Applied Setting. 2nd ed.* Homewood : The Dorsey Press.
- Skinner, B.F. (1953). *Science and Human Behavior*. New York : Macmillin.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development Theory and Practice*. New York : Harcourt, Brace and World.
- Tyler. (1950). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago :University of Chicago Press.
- World Health Organization (WHO) (1994). *Life Skills Education for Children and Adolescents in school*. Geneva WHO.

ภาษาอาหรับ

- أبو بكر أحمد بن علي بن ثابت بن أحمد بن مهدي الخطيب البغدادي. (2000). *الزهد والرقائق للخطيب البغدادي*. الناشر : دار البشائر الإسلامية – بيروت / لبنان.
- عثمان بن حسن بن أحمد الشاكر الخوبري. (2013). *درة الناصحين في الوعظ والإرشاد*. الناشر : مكتبة ومطبعة محمد النهدي وأولاده.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและหนังสือขอความอนุเคราะห์

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง

ตำแหน่ง	รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา
สถานที่ทำงาน	คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟ อัสซอลีฮีย์

ตำแหน่ง	รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะวิทยาการอิสลาม
สถานที่ทำงาน	คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

3. ดร.ยุทธนา เกื้อกุล

ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำ
สถานที่ทำงาน	คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะวิทยาการอิสลาม สำนักงานเลขานุการ งานบัณฑิตศึกษา 07331 3930-50
ต่อ 2259

ที่ มอ 205/ ว 1491

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุซัง

ด้วยนายเฟาซี เถาว์กลอย รหัสนักศึกษา 6120420102 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาชุดฝึกอบรมครู เพื่อสร้างความตระหนักต่อโทษของยาเสพติด ของนักเรียนโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร. อับดุลฮากีม เฮ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ คณะวิทยาการอิสลาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมนี้ได้แนบบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยมาด้วยแล้ว จำนวน 2 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟลี แวหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะวิทยาการอิสลาม สำนักงานเลขานุการ งานบัณฑิตศึกษา 07331 3930-50
ต่อ 2259

ที่ มอ 205/ ว 1491

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.ยุทธนา เกื้อกุล

ด้วยนายเฟาซี เถาว์กลอย รหัสนักศึกษา 6120420102 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาชุดฝึกอบรมครู เพื่อสร้างความตระหนักต่อโทษของยาเสพติด ของนักเรียนโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร. อับดุลฮากีม เฮ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ คณะวิทยาการอิสลาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมนี้ได้แนบบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยมาด้วยแล้ว จำนวน 2 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มูหัมมัดรอฟลี แวะหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะวิทยาการอิสลาม สำนักงานเลขานุการ งานบัณฑิตศึกษา 07331 3930-50
ต่อ 2259

ที่ มอ 205/ว 1491

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลิฮีย์

ด้วยนายเฟาซี เถาว์กลอย รหัสนักศึกษา 6120420102 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาชุดฝึกอบรมครู เพื่อสร้างความตระหนักต่อโทษของยาเสพติด ของนักเรียนโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่” โดยมี ดร. อับดุลฮากีม เอ็งปียา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ คณะวิทยาการอิสลาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมนี้ได้แนบบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยมาด้วยแล้ว จำนวน 2 ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มุฮัมมัดรอฟลี แวะหะมะ)

คณบดีคณะวิทยาการอิสลาม

ภาคผนวก ข
เครื่องมือในการวิจัย

คู่มือชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง

การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

ในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

จัดทำโดย

นายเฟาซี เถาว์กลอย

นักศึกษาปริญญาโท คณะบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

คำนำ

ผู้วิจัยได้จัดทำชุดฝึกอบรมครูฯ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด วิธีการสร้าง
ภูมิคุ้มกันยาเสพติด และทักษะในการสร้างชุดฝึกอบรมของนักเรียนโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา

ชุดฝึกอบรม ฯ เล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับยาเสพติด แนวทางในการสร้าง
ภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหาเสพติดภายในโรงเรียน และทักษะในการสร้างชุดฝึกอบรม ผู้วิจัยหวังว่า
ชุดฝึกอบรม ฯ เล่มนี้ สร้างมาใช้ประโยชน์ในการจัดประสบการณ์ได้เป็นอย่างดี

นายฟาซี เถาว์กลอย

นักศึกษาปริญญาโท

คณะบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. คำชี้แจงในการใช้ชุดฝึกอบรมครูโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา	
1.1 คำอธิบายชุดฝึกอบรม	1
1.2 วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรม	1
1.3 องค์ประกอบของชุดฝึกอบรม	1
1.4 บทบาทหน้าที่ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม	2
1.5 บทบาทของวิทยากร3	
2. ตารางการฝึกอบรมครูโรงเรียนมุสลิมวังทอง	5
3. แผนการจัดกิจกรรมชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 -4	7
4. แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม	15
5. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม	27
6. ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1	30
7. ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 2	57
8. ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3	83
9. ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 4	114

1. คำชี้แจงในการใช้ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่

1.1 คำอธิบายชุดฝึกอบรม

ชุดฝึกอบรม

ชุดฝึกอบรมสำหรับครู เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา จังหวัดกระบี่ เป็นชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการสร้างชุดฝึก เสริมสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันปัญหาเสพติด ตลอดจนการจัดกิจกรรมให้ครูที่เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกัน ออกแบบชุดฝึกอบรมที่จะใช้กับนักเรียน เพื่อสร้างเสริมภูมิคุ้มกันยาเสพติด อาทิเช่น การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะในการปฏิเสธ กิจกรรมเรื่องพิษภัยของยาเสพติด และกิจกรรมการป้องกันโรงเรียนจากยาเสพติด โดยผู้ให้การฝึกอบรมใช้ประกอบการจัดฝึกอบรมทั้งหมด และผู้ฝึกอบรมสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเรียนรู้จากปฏิบัติงานร่วมเป็นกลุ่ม

1.2 วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรม

- 1.2.1 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด ประเภทของยาเสพติด และโทษของยาเสพติด
- 1.2.2 เพื่อให้รู้ถึงทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น จิตวิทยา และทักษะชีวิต เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด
- 1.2.3 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวทางในการป้องกันสถานศึกษาจากยาเสพติด
- 1.2.4 เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม และสามารถผลิตชุดฝึกอบรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่นักเรียนได้

1.3 องค์ประกอบของชุดฝึกอบรม

ชุดฝึกอบรมประกอบด้วย

- 1.3.1 คู่มือวิทยากร ประกอบด้วยรายละเอียด คือ
  - 1) คำชี้แจงการใช้ชุดฝึกอบรม
  - 2) ตารางการฝึกอบรม

- 3) แผนการในการฝึกอบรมหน่วย 1 – 4
- 4) แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม
- 5) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมฝึกอบรม
- 6) ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 4

1.3.2 คู่มือผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม

- 1) คำชี้แจงการใช้ชุดฝึกอบรม
- 2) แผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 4
- 3) ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 4

1.4 บทบาทของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.4.1 การฝึกอบรมครั้งนี้เน้นให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม การสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหาเสพติด สามารถเป็นที่ปรึกษาของนักเรียนในเรื่องยาเสพติดได้ สามารถนำความรู้เรื่องยาเสพติดไปประยุกต์ใช้ในวิชาที่สอน และรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรงเรียนจากยาเสพติด ผ่านกิจกรรมการฝึกอบรมที่จัดขึ้นที่กำหนดไว้ในเอกสารชุดฝึกอบรม บางกิจกรรมผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมจะต้องเรียนรู้จากการปฏิบัติงานแบบกลุ่ม โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่นการระดมสมอง การวิเคราะห์ การอภิปราย การชูรอ และนำเสนอผลงาน

1.4.2 ให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม ศึกษาแผนการฝึกอบรมประจำแต่ละหน่วย ประกอบด้วย ชื่อหน่วย ตอนที่ แนวคิด วัตถุประสงค์ กิจกรรมระหว่างการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม การประเมินความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม

1.4.3 ให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมปฏิบัติตามกิจกรรมที่ถูกระบุในชุดฝึกอบรม ตามขั้นตอนของเอกสารชุดฝึกอบรม ดังนี้

- 1) ฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับเอกสารชุดฝึกอบรม
- 2) ประเมินความรู้ตนเองก่อนการฝึกอบรมหน่วยที่ 1 - 4
- 3) ปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนดไว้ในชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 -4
- 4) ฟังการสรุปเพิ่มเติมเมื่อจบกิจกรรมในเอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 4
- 5) ประเมินความรู้ตนเองหลังการฝึกอบรมทั้ง 4 หน่วย

1.5 บทบาทวิทยากร

1.5.1 การเตรียมการ

- 1) จัดสถานที่สำหรับฝึกอบรมให้มีความเหมาะสม ประกอบด้วย ห้องฝึกอบรม อุปกรณ์ตกแต่งห้องเพื่อให้เกิดความรู้สึกละผ่อนคลาย
- 2) จัดเตรียมเอกสารคู่มือผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม เอกสารชุดฝึกอบรมและแบบประเมินความพึงพอใจในการฝึกอบรม เท่าจำนวนผู้เข้าฝึกอบรม
- 3) เตรียมวัสดุ – อุปกรณ์สำหรับปฏิบัติกิจกรรมตามชุดฝึกอบรมมี ดังนี้

(1) กระดาษเอกสาร A4	จำนวน 1 รีม
(2) กระดาษมันปู	จำนวน 10 แผ่น
(3) ปากกาเคมี	จำนวน 1 กล่อง
(4) สีเมจิก	จำนวน 3 กล่อง
(5) กาว 2 หน้า	จำนวน 1 ม้วน
(6) ไวน์วิสกี้ภาพสารเสพติด	จำนวน 1 แผ่น
(7) วัสดุอื่น ๆ ตามความเหมาะสม	
- 4) ศึกษารายละเอียดและขั้นตอนของชุดฝึกอบรมทั้ง 4 หน่วย อย่างละเอียดก่อนดำเนินการฝึกอบรม

1.5.2 การดำเนินการ

- 1) แนะนำตัวเองและผู้ช่วยวิทยากร
- 2) ชี้แจงให้ผู้ฝึกอบรมทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ในการเข้าร่วมการฝึกอบรม ทั้งการเรียนรู้เพื่อสรุปความรู้ด้วยตนเองและการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มร่วมกับผู้อื่น
- 3) จัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อสร้างความคุ้นเคย ระหว่างวิทยากรและผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมและผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมด้วยกันเอง ดังที่กล่าวไว้ในคู่มือชุดฝึกอบรม
- 4) ดำเนินการฝึกอบรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ตามแผนการฝึกอบรมซึ่งกำหนดไว้ในเอกสารการฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 4 ดังนี้
  - (1) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบประเมินความรู้ก่อนการเข้าร่วมการฝึกอบรม
  - (2) ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับเอกสารการฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 4

(3) ให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม ปฏิบัติกิจกรรมในเอกสารการ
ฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 4

(4) เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมในเอกสารการฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 4 ใน
แต่ละหน่วยนั้น ให้วิทยากรสรุปเพิ่มเติมด้วยแผ่นใสอีกครั้งหนึ่ง

(5) ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบประเมินความรู้หลังการ
ฝึกอบรม

5) ดูแลให้คำปรึกษาผู้เข้าร่วมฝึกอบรมอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่ปฏิบัติ
กิจกรรม

6) พึงระลึกอยู่เสมอว่า วิทยากรเป็นเพียงแค่วิทยากรผู้ให้คำแนะนำและ
อำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเท่านั้น

7) หลังจากผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมได้ศึกษาเอกสาร และปฏิบัติกิจกรรม
ครบถ้วนทุกหน่วยแล้ว วิทยากรจะต้องรวบรวมคะแนนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมทุกเรื่องไว้ เพื่อศึกษา
ความก้าวหน้า และความรู้ความเข้าใจในการสร้างความตระหนัก และป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติด
แก่นักเรียน

1.5.3 การประเมินผล

- 1) ประเมินผลจากแบบประเมินความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม
- 2) ประเมินจากการทำกิจกรรมในเอกสารชุดฝึกอบรม
- 3) ประเมินจากการทำกิจกรรมในเอกสารชุดฝึกอบรม
- 4) ประเมินจากความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมฝึกอบรม

2. ตารางการฝึกอบรมครูโรงเรียนมุสลิมวังทอง

เรื่อง การพัฒนาทักษะการสร้างชุดฝึกเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา
อำเภอเนินอคลอง จังหวัดกระบี่

วันที่ 1 ของการฝึกอบรม

08.00 – 09.00 น. รายงานตัว

09.00 – 10.15 น. พิธีเปิดและรับฟังบรรยายจากผู้เชี่ยวชาญ

10.15 – 10.45 น. ทดสอบก่อนเข้าร่วมการฝึกอบรม

10.45 – 11.00 น. พักรับประทานอาหารว่าง

11.00 – 12.00 น. เปิดประเด็นพูดคุยก่อนศึกษาเอกสารการฝึกอบรม

12.00 – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน และละหมาด

13.00 – 14.30 น. ศึกษาเอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1

1) ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

2) โทษของยาเสพติด

14.30 – 14.40 น. วิทยากรสรุปเพิ่มเติม

14.40 – 15.00 น. พักรับประทานอาหารว่าง

15.00 – 16.30 น. ศึกษาเอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 2

1) ทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น

2) แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

16.30 – 16.40 น. วิทยากรสรุป

วันที่ 2 ของการฝึกอบรม

08.00 – 10.30 น. ศึกษาเอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3

- 1) ทฤษฎีการป้องกันยาเสพติดและพฤติกรรมกรรมการป้องกันยาเสพติด
- 2) การป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนและแนวทางในการแก้ไขปัญหา

10.30 – 10.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง

10.45 – 12.00 น. วิทยากรสรุปเพิ่มเติม

12.00 – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวันและละหมาด

13.00 – 14.30 น. ศึกษาเอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 4

- 1) ความรู้เกี่ยวกับชุดฝึกอบรม
- 2) กระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม

14.30 – 15.30 น. วิทยากรสรุปเพิ่มเติม

15.30 – 16.30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

วันที่ 3 ของการฝึกอบรม

8.00 – 10.30 น. ฝึกปฏิบัติตามชุดเอกสารการฝึกอบรมหน่วยที่ 4

- 1) แบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาชุดฝึกอบรมภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่นักเรียน กลุ่มละ 1 หัวข้อ

นักเรียน กลุ่มละ 1 หัวข้อ

10.30 – 12.00 น. 1) ทุกกลุ่มนำเสนอผลงานต่อที่ประชุม

- 2) แสดงผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม

12.00 – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวันและละหมาด

13.00 – 14.00 น. ทดสอบหลังการฝึกอบรม

14.00 – 14.30 น. ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม

14.30 – 15.00 น. พิธีปิด

3. แผนการจัดกิจกรรมชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1

เรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติดและโทษของยาเสพติด

แนวคิด ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมี ที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติ หรืออาจเกิดจากการสังเคราะห์ขึ้นโดยมนุษย์ ซึ่งเมื่อนำเข้าสู่ร่างกาย ด้วยวิธีการสูบ ดม ฉีด หรือวิธีการใด ๆ ก็ตาม เป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งหรือเป็นประจำ จะทำให้ร่างกายและสมองทรุดโทรม ตกเป็นทาสของสารหรือนายันั้น ๆ ยาเสพติดติดส่งผลกระทบต่อร่างกาย สมอง และจิตใจเป็นอย่างมาก ซึ่งโทษของมันนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นกับตัวผู้เสพเท่านั้น แต่จะส่งผลกระทบต่อ ครอบครัว สังคม และประเทศอีกด้วย และอิสลามก็ห้ามปราม ด้วยการห้ามแบบจริงจังในเรื่องของยาเสพติด

เวลา	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การประเมินผล
40 นาที	1.อธิบายความหมายและประเภทของยาเสพติด	1.ความรู้เบื้องต้นและโทษของยาเสพติด 1.1 ความหมายของยาเสพติด 1.2 ประเภทของยาเสพติด	1.1 วิทยากรชี้แจงวิธีการเรียนรู้ และสรุปความรู้ด้วยตนเอง จากเอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 1.2 ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมศึกษาชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 ตอนที่ 1.1 ด้วยตนเอง 1.3 ทำกิจกรรมที่ 1.1.1 และ 1.1.2 1.4 ตรวจสอบคำตอบจากแนวการตอบกิจกรรมที่ 1.1.1 และ 1.1.2	1. เอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 ตอนที่ 1.1	1. ตรวจสอบผลงานจาก กิจกรรมที่ 1.1.1 และ 1.1.2

3. แผนการจัดกิจกรรมชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 (ต่อ)

เวลา	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การประเมินผล
20 นาที	2.อธิบายโทษของยาเสพติดที่เกิดขึ้นต่อตัวผู้เสพและโทษของผู้เสพยาในทัศนะของอิสลาม	2.โทษของยาเสพติด 2.1 ผลกระทบต่อตัวผู้เสพ 2.2 อิสลามกับยาเสพติด	2.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 ตอนที่ 1.2 ด้วยตนเอง 2.2 ทำกิจกรรมที่ 1.2.1 และ 1.2.2 2.3 ตรวจสอบคำตอบจากแนวการตอบกิจกรรมที่ 1.2.1 และ 1.2.2	1. เอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 ตอนที่ 1.2	1. ตรวจสอบผลงานจาก กิจกรรมที่ 1.2.1 และ 1.2.2

3 . แผนการจัดกิจกรรมชุดฝึกอบรบหน่วยที่ 2

เรื่อง วัยรุ่น และการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

แนวคิด ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการปฏิเสธ เพื่อจะนำความรู้เหล่านี้ไปถ่ายทอดสู่นักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ ประสบการณ์ ในการปฏิเสธเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ซับซ้อนเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างถูกต้อง โดยการรู้จักการปฏิเสธ การหลีกเลี่ยงอย่างถูกวิธีและมีมารยาททางสังคม

เวลา	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การประเมินผล
45 นาที	1. เข้าใจเด็กที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่น 2. ทราบถึงแนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด	1.ทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น 1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น 1.2 แนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด	1.1 วิทยากรชี้แจงวิธีการเรียนรู้ และสรุปความรู้ด้วยตนเอง จากเอกสารชุดฝึกอบรบหน่วยที่ 2 1.2 ผู้เข้าร่วมฝึกอบรบศึกษาชุดฝึกอบรบหน่วยที่ 2 ตอนที่ 2.1 ด้วยตนเอง 1.3 ทำกิจกรรมที่ 2.1.1 และ2.1.2 1.4 ตรวจสอบคำตอบจากแนวการตอบกิจกรรมที่ 2.1.1 และ 2.1.2	1. เอกสารชุดฝึกอบรบหน่วยที่ 2 ตอนที่ 2.1	1. ตรวจสอบผลงานจาก กิจกรรมที่ 2.1.1 และ 2.1.2

3. แผนการจัดกิจกรรมชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 2 (ต่อ)

เวลา		เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การประเมินผล
30 นาที	1.อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต	1.ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต 1.1 ความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิต 1.2 ทักษะชีวิตเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด	1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 2 ตอนที่ 2.2 ด้วยตนเอง 2. ทำกิจกรรมที่ 2.2.1 และ 2.2.2 3. ตรวจสอบคำตอบจากแนวการตอบกิจกรรมที่ 2.2.1 และ 2.2.2	1. เอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 2 ตอนที่ 2.2	1. ตรวจสอบผลงานจาก กิจกรรมที่ 2.2.1 และ 2.2.2

3. แผนการจัดกิจกรรมชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3

เรื่อง ทฤษฎีการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา

แนวคิด สถานศึกษาถือเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดลงสู่นักเรียนนักศึกษา ท่ามกลางสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายและซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดระบบงานด้านยาเสพติดเพื่อบูรณาการทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล เพื่อรองรับการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา

เวลา	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การประเมินผล
45 นาที	1. เข้าใจและสามารถอธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด	1.ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด 1.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด 1.2 รูปแบบการป้องกันยาเสพติด 1.3 การป้องกันยาเสพติดในวัยรุ่น	1.1 วิทยากรชี้แจงวิธีการเรียนรู้ และสรุปความรู้ด้วยตนเอง จากเอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3 1.2 ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมศึกษาชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3 ตอนที่ 3.1 ด้วยตนเอง 1.3 ทำกิจกรรมที่ 3.1.1 1.4 ตรวจสอบคำตอบจากแนวการตอบกิจกรรมที่ 3.1.1	1. เอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3 ตอนที่ 3.1	1. ตรวจสอบผลงานจาก กิจกรรมที่ 3.1.1

3. แผนการจัดกิจกรรมชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3 (ต่อ)

เวลา	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การประเมินผล
30 นาที	1. เข้าใจและสามารถอธิบายการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา	1. การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา 2. แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษา	1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3 ตอนที่ 3.2 ด้วยตนเอง 2. ทำกิจกรรมที่ 3.2.1 และ 3.2.2 3. ตรวจสอบคำตอบจากแนวการตอบกิจกรรมที่ 3.2.1 และ 3.2.2	1. เอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3 ตอนที่ 3.2	1. ตรวจสอบผลงานจาก กิจกรรมที่ 3.2.1 และ 3.2.2

4. แผนการจัดกิจกรรมชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 4

เรื่อง ชุดฝึกอบรม

แนวคิด การจะสร้างชุดฝึกอบรมขึ้นมา นั้น จำเป็นที่จะต้องเข้าใจความหมายของชุดฝึกอบรม ประเภท จุดมุ่งหมายของชุดฝึกอบรมเสียก่อน ทฤษฎี คำนิยาม และ ความสำคัญของชุดฝึกอบรม กระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ที่มากมาย เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ การกำหนดสื่อและกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้ได้ชุดฝึกที่มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริง

เวลา	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การประเมินผล
30 นาที	1. ทราบถึง ความสำคัญ และ องค์ประกอบต่าง ๆ ใน ชุดฝึกอบรม	1. ความรู้เกี่ยวกับชุดฝึกอบรม 1.1 ทฤษฎี คำนิยาม และ ความสำคัญ ของชุดฝึกอบรม 1.2 ประเภทและจุดมุ่งหมายของชุด ฝึกอบรม	1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 4 ตอนที่ 4.1 ด้วยตนเอง 2. ทำกิจกรรมที่ 4.1.1 และ 4.1.2 3. ตรวจสอบคำตอบจากแนวการตอบกิจกรรมที่ 4.1.1 และ 4.1.2	1. เอกสาร ชุดฝึกอบรม หน่วยที่ 4 ตอนที่ 4.1	1. ตรวจสอบผลงาน จาก กิจกรรมที่ 4.1.1 และ 4.1.2

4. แผนการจัดกิจกรรมชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 4 (ต่อ)

เวลา	วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์	การประเมินผล
1 ชั่วโมง 30 นาที	1. เข้าใจกระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม 2. สามารถสร้างชุดฝึกอบรมได้	1. กระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม 1.1 กระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม 1.2 องค์ประกอบและประโยชน์ของชุดฝึกอบรม	1. ผู้เข้ารับการศึกษาชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 4 ตอนที่ 4.2 ด้วยตนเอง 2. ทำกิจกรรมที่ 4.2.1 และ 4.2.2 3. ตรวจสอบคำตอบจากแนวการตอบกิจกรรมที่ 4.2.1 และ 4.2.2	1. เอกสารชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 4 ตอนที่ 4.2	1. ตรวจสอบผลงานจาก กิจกรรมที่ 4.2.1 และ 4.2.2

4. แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม

คำชี้แจง ให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงบนคำตอบที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุด

แบบทดสอบหน่วยที่ 1 : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติดและโทษของยาเสพติด

1. สารเสพติด หมายถึงสิ่งใด

ก. สารหรือยาที่ต้องการเสพ

ข. สารหรือยาที่ฉีดมีผลต่อตัวเรา

ค. สารหรือยาที่เสพและมีความต้องการ

ง. สารหรือยาที่เสพเข้าสู่ร่างกาย มีผลต่อร่างกาย และจิตใจ

2. ข้อใดเป็นยาเสพติดตามธรรมชาติ (Natural Drugs)

ก. ฝิ่น กัญชา ยาบ้า

ข. ไบกระท่อม มอร์ฟิน ใบจาก

ค. ทินเนอร์ กัญชา เฮโรอีน

ง. ฝิ่น ไบกระท่อม กัญชา

3. สารเสพติดชนิดใดมีความเสี่ยงต่อการเป็นถุงลมโป่งพอง

ก. ฝิ่นและกัญชา

ข. กระท่อมและบุรี

ค. กัญชาและบุรี

ง. ฝิ่นและกระท่อม

4. ยาเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุดในประเทศไทย คืออะไร

ก. ฝิ่น กัญชา โคเคน

ข. ยาบ้า กัญชา น้ำกระท่อม

ค. เฮโรอีน กาว เห็ดขี้ควาย

ง. มอร์ฟิน โคเคน ฝิ่น

5. พิษภัยของยาเสพติดที่เห็นชัดคือข้อใด

ก. ร่างกายทรุดโทรม ผอม และสมองเสื่อม

ข. ร่างกายขาดน้ำ สมองขาดออกซิเจน และทำให้ซ็อกได้

ค. อารมณ์ดี และหัวเราะ

ง. ถูกทั้งข้อ ก และ ข

6. ยาเสพติดถูกเทียบเคียงกับคำว่าอะไรใน อัล-กรูอาน

ก. สิ่งที่มีนเมา

ข. สิ่งที่เป็นบาป

12. ความสัมฤทธิ์ผลหรือความสำเร็จ หมายถึงอะไร

- ก. การจัดการกับสาเหตุของพฤติกรรม
 ข. การเกิดและคงอยู่ของพฤติกรรม
 ค. การที่บุคคลได้รับการยกย่องความเชื่อใจจากบุคคลอื่น
 ง. การจัดการผลลัพธ์ของพฤติกรรม

13. การรู้สึกร่มงุ่น หมายถึง

- ก. การจัดการที่เป็นแรงเสริมให้แก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยตนเอง
 ข. การเสริมความรู้ความเข้าใจในการควบคุมตนเอง
 ค. การเสริมแรงเพื่อให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดน้อยลง
 ง. มีโครงสร้างของชีวิต รู้ถึงวัตถุประสงค์ของตนเอง

14. องค์ประกอบของทักษะชีวิต คือข้อใด

- ก. ความรู้ ทศนคติ และทักษะที่ใช้ในการจัดการปัญหารอบตัว
 ข. ความเข้าใจกัน ความเห็นอกเห็นใจ และการปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่ออนาคต
 ค. พุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย
 ง. เจตคติ ความภาคภูมิใจในตนเอง และความเข้าใจ

15. แนวการใช้ทักษะชีวิตนั้นจะมีหลักที่กระทรวงศึกษาธิการได้นำมาประยุกต์ใช้ในการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษามีกี่ประการ

- ก. 5 ประการ
 ข. 10 ประการ
 ค. 15 ประการ
 ง. 20 ประการ

แบบทดสอบหน่วยที่ 3 ทฤษฎีการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

16. สถานศึกษาควรทำอย่างไรเมื่อพบเจอกับนักเรียนที่ติดยาเสพติด

- ก. ปฏิบัติตามกฎหมายของโรงเรียนด้วยการไล่ออก
 ข. ช่วยเหลือและหาวิธีการแก้ปัญหา
 ค. พักการเรียนเพื่อให้แก่นักเรียนสำนึกผิด
 ง. ดำเนินการตามกฎหมาย

17. กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมค้ายาเสพติดโรงเรียนควรจัดการอย่างไร

ก. เชิญผู้ปกครองและไล่นักเรียนออก	ข. เชิญตำรวจเข้ามาเจรจา
ค. เชิญผู้ปกครองและส่งสถานบำบัด	ง. เชิญวิทยากรด้านยาเสพติด

18. นักเรียนช่วงอายุใดเสี่ยงต่อการเสพยา

ก. 12 – 15 ปี	ข. 15 – 24 ปี
ค. 12 – 17 ปี	ง. 20 – 24 ปี

19. ข้อใดถูกต้องที่สุดในการแยกนักเรียนกลุ่มเสี่ยงกับนักเรียนปกติ

ก. เพื่อเฝ้าดูแล	ข. เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา
ค. เพื่อช่วยเหลือและดูแลอย่างถูกต้อง	ง. เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาด

20. การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่นักเรียนควรประกอบด้วยด้านใดบ้าง

- ก. ด้านความอิสระ ด้านความเหมาะสม ด้านเจตคติ
 ข. ด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านบุคลิกภาพ
 ค. ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านอารมณ์ ด้านความประพฤ
 ง. ถูกทุกข้อ

21. ความหมายของพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด คืออะไร

ก. การชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติดี	ข. การทำให้ตัวเองเข้าใจผู้ติดยาเสพติด
ค. การเผชิญหน้ากับยาเสพติด	ง. การปฏิบัติตนออกห่างจากยาเสพติด

แบบทดสอบหน่วยที่ 4 กระบวนการสร้างชุดฝึก

22. เป้าหมายของการฝึกอบรมคือ ข้อใด

ก. มีความรู้ในเรื่องที่ฝึกอบรม	ข. ละลายพฤติกรรม

ค. สร้างทักษะหรือพฤติกรรมใหม่ ๆ

ง. ถูกทุกข้อ

23. การกำหนดสื่อ มีความสำคัญอย่างไร

ก. ช่วยให้เข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น

ข. ช่วยให้การอบรมสะดวกขึ้น

ค. ช่วยสร้างบรรยากาศ

ง. ช่วยให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์

24. การค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร ว่าประสบปัญหาหรือมีความต้องการพัฒนาองค์กรและบุคลากร หมายถึงข้อใด

ก. การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม

ข. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

ค. การกำหนดโครงการฝึกอบรม

ง. การบริหารโครงการฝึกอบรม

25. วัตถุประสงค์และเนื้อหาชุดฝึกอบรม ต้องมีความสอดคล้องกันหรือไม่ เพราะเหตุใด

ก. ไม่ต้องมี เพราะเป็นคนละส่วนกัน

ข. ไม่ต้องมี เพราะวัตถุประสงค์ที่ดีต้องสามารถปรับเปลี่ยนได้

ค. ต้องมี เพราะเป็นตัวคอยกำหนดรูปแบบ วิธีการ สื่อ และการประเมินผล

ง. ต้องมี เพราะเป็นตัวคอยกำหนดเนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการประเมินผล

26. การทดสอบคุณภาพของชุดฝึกควรทำอย่างไร

ก. นำชุดฝึกไปปฏิบัติจริง

ข. นำชุดฝึกไปปรึกษากับผู้รู้

ค. นำชุดฝึกไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง

ง. ถูกทุกข้อ

27. ชุดฝึกอบรมหมายถึงอะไร

ก. การเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ข. การเรียนรู้โดยอ้างอิงจากห้องสมุด เพื่อเสริมสร้างความรู้

ค. การเรียนแบบออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับยุค 4.0

ง. ถูกทุกข้อ

28. การกำหนดโครงการฝึกอบรมหมายถึงอะไร

ก. การเอาความจำเป็นในการฝึกอบรมมาทำการวิเคราะห์

ข. การบรรจุเป้าประสงค์ของโครงการนั้น ๆ

ค. การประเมินผลการฝึกอบรม

ง. การวางแผนและการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน

29. การประเมินพฤติกรรมก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรมเพื่ออะไร

ก. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม

ข. เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์

ค. เพื่อให้เป็นไปตามขั้นตอนของการใช้ชุดฝึก

ง. เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลง่ายขึ้น

เฉลยคำตอบ

แบบทดสอบก่อนและหลังจัดกิจกรรม

ชุดอบรมหน่วยที่ 1 - 4

1. ง	2. ง	3. ค	4. ข	5. ง
6. ก	7. ก	8. ข	9. ข	10. ก
11. ข	12. ค	13. ง	14. ค	15. ก
16. ข	17. ค	18. ข	19. ค	20. ข
21. ง	22. ค	23. ก	24. ก	25. ง
26. ค	27. ก	28. ง	29. ข	

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม

ตอนที่ 2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงสร้าง เนื้อหา และประโยชน์ในการใช้ชุดฝึกอบรม

รายการ	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. โครงสร้างชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 4					
1.1 ความชัดเจนของคำชี้แจงการใช้ชุดฝึกอบรม					
1.2 ความสอดคล้องของชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 4 กับ พรบ.การศึกษา พ.ศ. 2542 หมวด 1 การบริหารกิจการนักเรียน และ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
1.3 เนื้อหาสาระของชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 4 มีรายละเอียดชัดเจน					
1.4 การเรียบเรียงเนื้อหาของชุดฝึกอบรม ฯ จัดทำเป็นระบบเดียวกัน					
1.5 เนื้อหาของชุดฝึกเหมาะสมกับครูสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น					
2. เนื้อหาของชุดฝึกอบรม ฯ					
ความชัดเจนของเนื้อหาในชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 – 4 ก่อให้เกิดความเข้าใจและนำไปจัดประสบการณ์แก่นักเรียนได้					
2.1 ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติดและโทษ ของยาเสพติด					
1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติด					
2) โทษของยาเสพติด					
2.2 ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 2 วัยรุ่น การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และ ทักษะชีวิต					
1) ทฤษฎีวัยรุ่น และแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด					
2) ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต					
2.3 ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3 สถานศึกษากับยาเสพติด					
1) ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา					
2) สถานศึกษากับยาเสพติด					
2.4 ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 4 การสร้างชุดฝึกอบรม					
1) ความรู้เกี่ยวกับชุดฝึกอบรม					
2) กระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม					

ตอนที่ 2.2 ต่อ

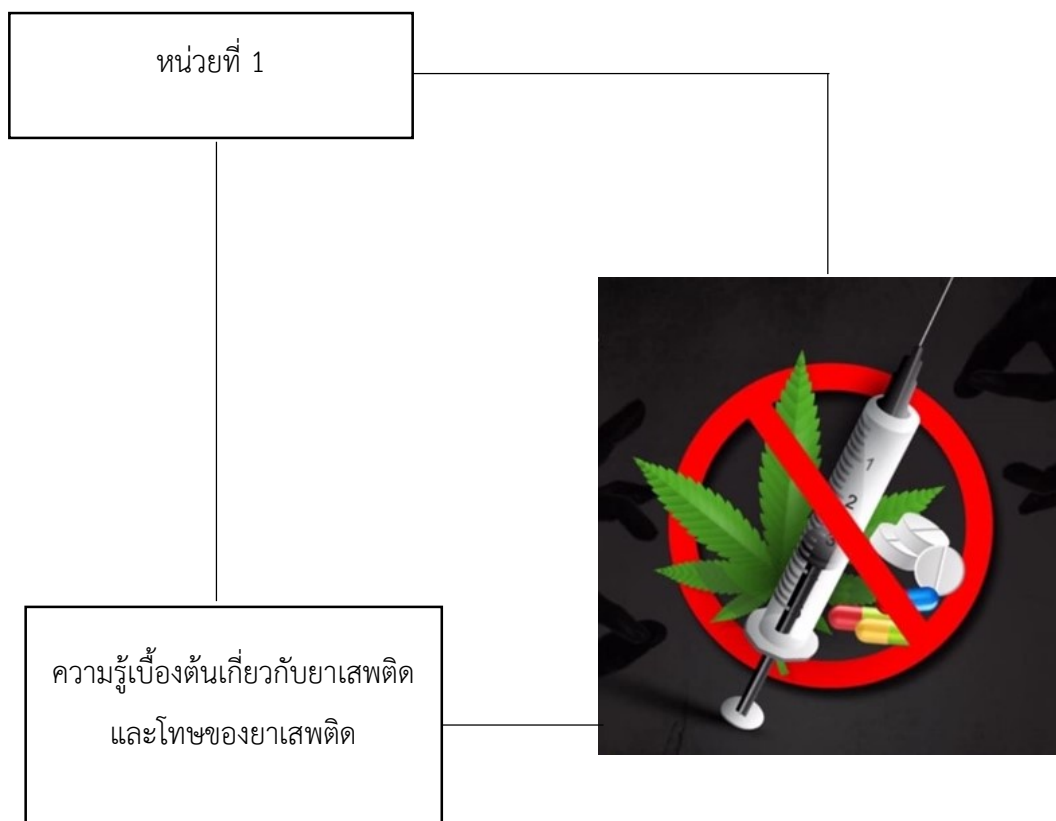
รายการ	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3. การนำชุดอบรม ฯ ไปใช้ประโยชน์					
3.1 เพิ่มความรู้เรื่องยาเสพติด การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนให้ห่างไกลจากยาเสพติด สำหรับครูโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา					
3.2 เนื้อหาส่วนใหญ่มีประโยชน์มีประโยชน์สามารถนำไปจัดประสบการณ์ เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และแนวทางในการบริหารโรงเรียนให้ห่างไกลจากยาเสพติด					
3.3 เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้นักเรียนห่างไกลยาเสพติด					

ตอนที่ 2.2 ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อรูปเล่มและภาพรวมของชุดกิจกรรม

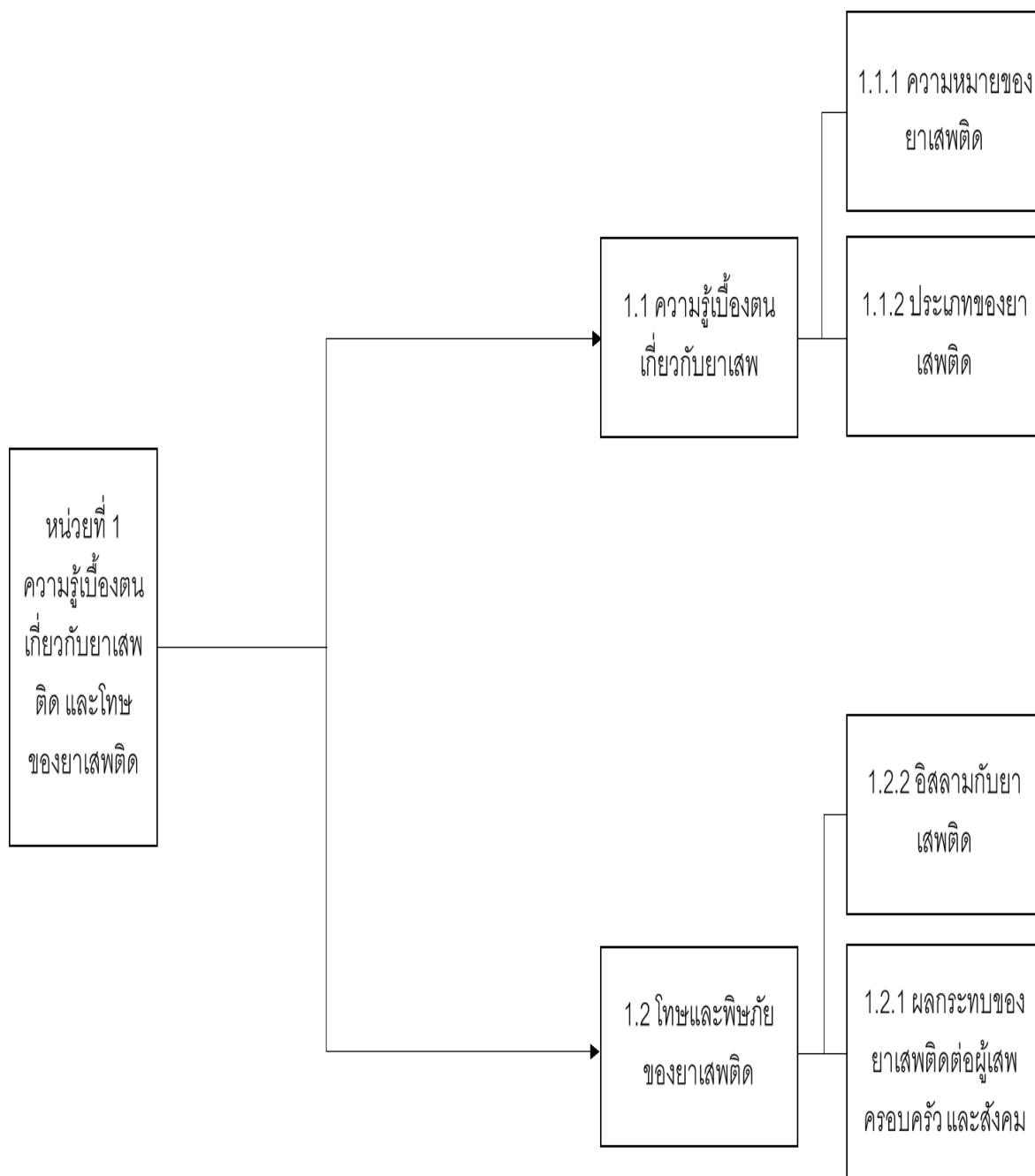
รายการ	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. การจัดรูปเล่มของชุดฝึกอบรมน่าอ่านและน่าสนใจ					
2. การใช้ภาษาและการเรียบเรียงเนื้อหาของชุดฝึกอบรมสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย					
3. ภาพประกอบในชุดฝึกอบรมช่วยให้เข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น					
4. การจัดพิมพ์ถูกต้องและสวยงาม					

ขอบคุณอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
นายเฟาซี เถาว์กลอย นักศึกษาปริญญาโท
คณะบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

6. ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1

แผนโครงสร้างเนื้อหาหน่วยที่ 1

แผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 1

หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นและโทษของยาเสพติด

ตอน 1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติด

1.2 โทษของยาเสพติด

แนวคิด

ตอนที่ 1.1 ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมี ที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติ หรืออาจเกิดจากการสังเคราะห์ขึ้นโดยมนุษย์ ซึ่งเมื่อนำเข้าสู่ร่างกาย ด้วยวิธีการสูบ ดม ฉีด หรือวิธีการใด ๆ ก็ตาม เป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งหรือเป็นประจำ จะทำให้ร่างกายและสมองทรุดโทรม ตกเป็นทาสของสารหรือยานั้น ๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ยาเสพติดมีมากมายหลายประเภท ประเภทออกฤทธิ์กดประสาท กระตุ้นประสาท และหลอนประสาท

ตอนที่ 1.2 ยาเสพติดติดส่งผลกระทบต่อร่างกาย สมอง และจิตใจเป็นอย่างมาก ซึ่งโทษของมันนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นกับตัวผู้เสพเท่านั้น แต่จะส่งผลกระทบต่อ ครอบครัว สังคม และประเทศอีกด้วย และอิสลามก็ห้ามปราม ด้วยการห้ามแบบจริงจังในเรื่องของยาเสพติด พร้อมทั้งอธิบายโทษทัณฑ์ของผู้ที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างชัดเจนไว้ในอัลกรุอ่าน

วัตถุประสงค์

เมื่อจบหน่วยที่ 1 แล้วผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถ

1. อธิบายความหมายและประเภทของยาเสพติดได้
2. อธิบายเรื่องโทษของยาเสพติดที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม พร้อมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องข้อห้ามของศาสนาอิสลามที่เกี่ยวกับยาเสพติด โทษต่าง ๆ ที่ศาสนากำหนด

กิจกรรมระหว่างการเรียนรู้

1. ศึกษาเอกสารการเรียนรู้ 1.1 และ 1.2
2. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในเอกสารการเรียนรู้แต่ละตอน

สื่อการฝึกอบรม

เอกสารฝึกอบรมหน่วยที่ 1

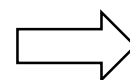
ตอนที่ 1.1 เรื่องความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติด

ตอนที่ 1.2 เรื่องโทษของยาเสพติด

ประเมินผล

1. ประเมินผลจากแบบประเมินตนเองก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม
2. ประเมินผลจากการปฏิบัติกิจกรรมในเอกสารการฝึกอบรมหน่วยที่ 1

เมื่อผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมอ่านแผนการฝึกอบรม
หน่วยที่ 1 จบแล้ว ขอให้เริ่มทำแบบประเมิน
ตนเองก่อนแล้วศึกษาเอกสารฝึกอบรมต่อไป

ตอนที่ 1.1

ความรู้เบื้องต้นและโทษของยาเสพติด

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิดและวัตถุประสงค์ของตอนที่ 1.1 แล้วศึกษารายละเอียด

หัวเรื่อง

1.1.1 ความหมายของยาเสพติด

1.1.2 ประเภทของยาเสพติด

แนวคิด

ตอนที่ 1.1.1 ยาเสพติด คือ สารเคมีหรือยา ที่เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นจากการสังเคราะห์ ผู้ที่รับสารเสพติดเข้าไปเป็นระยะเวลาหนึ่งนั้น จะส่งผลให้เข้าเกิดอาการติด ถ้าหากขาดการเสพยา นั้น จะทำให้เกิดอาการลงแดง

ตอนที่ 1.1.2 ยาเสพติดหลากหลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทยานั้นจะออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทในรูปแบบที่แตกต่างกัน อาทิ ประเภทกดประสาท กระตุ้นประสาท หลานประสาท เป็นต้น

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 1.1 จบแล้วผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถ

1. อธิบายความหมายของยาเสพติดได้
2. สามารถบอกประเภทของยาเสพติดได้

เรื่องที่ 1.1.1

ความหมายของยาเสพติดและประเภทของยาเสพติด

ความหมายของยาเสพติด

องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายว่าสารใด ๆก็ตามที่เข้าสู่ร่างกาย โดยการฉีด รับประทาน สูบหรือดม ที่ส่งผลต่อจิตใจและร่างกายของผู้ใช้ และผู้ใช้สาเป็นเวลานาน จะมีความต้องการที่มากขึ้น ไม่สามารถขาดสารนั้นได้ เมื่อหยุดใช้จะเกิดอาการ คลุ้มคลั่ง หรือส่งผลต่าง ๆต่อร่างกายและจิตใจ (ภาวิณี อยู่ประเสริฐ 2540 : 35)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2541 :25) ได้ให้ความหมายต่อ ยาเสพติดโดยทั่วไปและความหมายทางกฎหมาย ดังนี้

1.ความหมายโดยทั่วไป หมายถึง สารชนิดใดก็ตาม เมื่อบุคคลใดเสพหรือ ได้รับสารเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะเป็นวิธีใดก็ตาม เช่นดูด ดม รับประทาน ฉีด แล้วส่งผลกระทบต่อร่างกาย และจิตใจ ไม่ว่าจะใช้สารเป็นครั้งคราว หรือตลอดเวลา และต้องเพิ่มปริมาณขึ้นไปเรื่อย ไม่สามารถขาดสารนั้นได้ ซึ่งการใช้สารดังกล่าวทำให้ร่างกายเสื่อมโสม หรือเกิดผลกระทบทางด้านจิตใจเพียง อย่างเดียว และเมื่อต้องการหยุดไม่สามารถบังคับความต้องการได้

2. ความหมายตามกฎหมายยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ 2 พ.ศ. 2534 แบ่งออกเป็น 3กลุ่ม คือ

1) ยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ความว่า สารเคมีหรือวัตถุใด เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายแล้วไม่ว่าจะเป็น การฉีด ดูด ดม หรือรับ รับประทาน จะส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจโดยมีลักษณะที่มีความต้องการในการเสพเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆมีอาการกระวนกระวาย โมโหร้าย ทำร้ายตัวเองหรือผู้อื่นเมื่อขาดยา มีความต้องการที่จะเสพยาทั้ง ร่างกายและจิตใจ และร่างกายโดยรวมดูทรุดโทรมลง

2) วัตถุออกฤทธิ์ ตามพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตใจและ ระบบประสาท พ.ศ. 2518 วัตถุออกฤทธิ์ หมายถึง วัตถุใด ๆที่ออกฤทธิ์ต่อจิตใจและระบบประสาทไม่ว่า จะมาจากธรรมชาติ หรือเป็นวัตถุที่สังเคราะห์ขึ้นมาทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

3) สารระเหย ตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 สารระเหย หมายถึง สารใด ๆ ที่รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขและรัฐมนตรีกระทรวงอุตสาหกรรมประกาศว่าเป็นสารระเหย

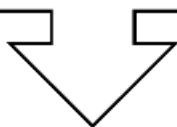
เพลินตา กะลัมพากร (2544 : 12) ได้ให้ความหมายยาเสพติดว่า สารเคมีหรือยาที่เป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ หรือเกิดจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อทำการเสพหรือรับประทานเข้าไปในร่างกายเข้าเป็นเวลาระยะหนึ่ง หรือติดต่อกันนาน ก็จะทำให้เกิดอาการตกเป็นทาสสิ่งนั้น ทั้งร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ยังมีความต้องการเสพในปริมาณที่มากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้สุขภาพร่างกายของผู้เสพเสื่อมโทรม และจะเกิดอาการคลุ้มคลั่งหรือลงแดงเมื่อไม่ได้เสพเป็นระยะเวลาานาน

กระทรวงสาธารณสุข (2544: 48 -49) ได้ให้ความหมายของยาเสพติดไว้ว่า สารที่เสพเข้าสู่ร่างกายเป็นเวลาซ้ำ ๆ กันไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม

จากที่ทฤษฎีข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า ยาเสพติด คือสารหรือวัตถุที่ได้จากธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นจากการสังเคราะห์ ที่ถูกนำพาเข้าสู่ร่างกายของบุคคลใด ด้วยการฉีด ดูด ดม และรับประทาน จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ เมื่อใช้สารหรือวัตถุนั้นเป็นเวลานาน จะเกิดการติดและมีความต้องการในการเสพที่เพิ่มมากขึ้นไม่สามารถหยุดความต้องการของตนได้ ถ้าหากขาดการเสพเป็นช่วงเวลานาน จะเกิดอาการต่าง ๆ เช่น คลุ้มคลั่ง ทำร้ายตัวเองและผู้อื่น และสภาพร่างกายและจิตใจโดยรวมของผู้เสพอยู่ในสภาพทรุดโทรม

หลังจากจบการศึกษาเนื้อหาสาระเอกสารชุดฝึกอบรม

เรื่องที่ 1.1.1 กรุณาปฏิบัติกิจกรรมที่ 1.1.1

กิจกรรมที่ 1.1.1

มีผู้ให้ความหมายของ “ยาเสพติด” ไว้มากมาย ให้ท่านสรุปความหมายของ “ยาเสพติด” ตามความเข้าใจของท่านลงในช่องว่างที่กำหนด

1. ความหมายของยาเสพติด คือ

.....

.....

.....

.....

.....

แนวตอบกิจกรรม 1.1.1

ท่านสามารถตรวจสอบคำตอบได้จากชุดฝึกอบรม

1. ยาเสพติด ติด คือสารหรือวัตถุที่ได้จากธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นจากการสังเคราะห์ ที่ถูกนำพาเข้าสู่ร่างกายของบุคคลใด ด้วยการฉีด ดูด ดม และรับประทาน จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ เมื่อใช้สารหรือวัตถุนั้นเป็นเวลานาน จะเกิดการติดและมีความต้องการในการเสพที่เพิ่มมากขึ้น

เรื่องที่ 1.1.2

ประเภทของยาเสพติด

ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แบ่งยาเสพติดออกเป็น 5 ประเภท

ประเภทที่ 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรงไม่เป็นประโยชน์ทางการแพทย์ เช่น เฮโรอีน (Heroin) แอมเฟตามีน (Amphetamine) เป็นต้น

ประเภทที่ 2 ยาเสพติดให้โทษโดยทั่วไป เช่น มอร์ฟิน (Morphine) โคเคน (Cocaine)

ประเภทที่ 3 ยาเสพติดให้โทษมีลักษณะเป็นต้นตำหรับยาแต่มียาเสพติดแบบชนิดให้โทษผสมอยู่ด้วย เช่น ยาแก้ไอผสมโคเดอีน (Codeine Cough Syrup)

ประเภทที่ 4 สารเคมีที่ใช้สำหรับผลิตยาเสพติดชนิดแรกกับชนิดที่ 2 ได้แก่ แอซิติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) และอะซิติกคลอไรด์ (Acetic Chloride)

ประเภทที่ 5 ยาเสพติดที่ไม่ได้อยู่ในประเภทใดเลยจาก 1 - 4 ได้แก่ กัญชา ใบกระท่อม ฝิ่น และเห็ดขี้ควม

นักวิชาการด้านยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2553 : 8-9) ได้แบ่งประเภทของยาเสพติดไว้ ดังนี้

แบ่งได้จากแหล่งที่กำเนิด ได้แก่

1. ยาเสพติดตามธรรมชาติ (Natural Drugs) คือ ยาเสพติดที่เป็นผลผลิตจากพืช เช่น ฝิ่น พืชกระท่อม กัญชา เป็นต้น

2. ยาเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) เป็นการผลิตยาเสพติดจากกรรมวิธีทางเคมี เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน

แบ่งตามการออกฤทธิ์ ต่อประสาท ได้แก่

1. ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์กดประสาท ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟิน เฮโรอีน ยานอนหลับ ยากล่อมประสาท เครื่องดื่มมีเมาทุกชนิด และสารระเหย เช่น ทินเนอร์ แล็กเกอร์ กาว เป็นต้น มักพบว่าผู้ที่เสพยาเสพติดประเภทกดประสาทมักจะมีร่างกายชুবวม อ่อนแรง อารมณ์เปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่สามารถควบคุมตนเองได้

2. ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ได้แก่ ยาบ้า ยาอี พืชใบกระท่อม โคเคน มักพบว่าผู้ที่เสพยาเสพติดประเภทนี้มีอาการหงุดหงิดง่าย กระวนกระวาย หวาดระแวงและสับสน บางครั้งอาจมีอาการคลุ้มคลั่ง เช่น ทำร้ายตนเอง ฆ่าผู้อื่น เป็นต้น

3. ยาเสพติดประเภทหลอนประสาท ได้แก่ แอลเอสดี เห็ดขี้ควาย เป็นต้น ผู้เสพยาเสพติดประเภทหลอนประสาทมักมีอาการประสาทหลอน เห็นรูปภาพต่าง ๆ หูแว่ว ควบคุมตัวเองไม่ได้ และมักป่วยเป็นโรคจิต

4. ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน คือ กระทันและหลอนประสาทรวมกัน ได้แก่ กัญชา ผู้เสพยาเสพติดมักมีอาการหวาดระแวง ความคิดเห็นสับสน หูแว่ว หัวเราะสนุกสนาน กินอาหารได้เยอะ ไม่เป็นตัวของตัวเอง สุดท้ายอาจจะเป็นคนป่วยโรคจิตได้

ต่อมามีการประกาศจากกระทรวงสาธารณสุขได้ลงในราชกิจจานุเบกษา ประกาศฉบับทั่วไปบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2539 คือการเพิกถอนสารในกลุ่มแอมเฟตามีนอนุพันธ์ของแอมเฟตามีน วัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 และ 2 รวม 16 ชนิดจากพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ. 2518 และให้นำมาประกาศเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และประกาศควบคุมสารและเคมีภัณฑ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการผลิตวัตถุเสพติดจำนวน 12 ชนิดเป็นยาเสพติดให้โทษ

ยาเสพติดที่พบบ่อยในประเทศไทย

นักวิชาการด้านยาเสพติด สำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2553 : 34-47) ได้กล่าวถึงยาเสพติดที่แพร่ระบาดในประเทศไทย ดังนี้

ลักษณะยางฝิ่น

ดอกฝิ่น

1. ฝิ่น เป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่ง ที่ขึ้นในพื้นที่ที่มีป่าเขา และบริเวณที่ราบสูงมีอากาศหนาวเย็น ต้นฝิ่น จะมีดอกและเจริญเติบโตเป็นผลฝิ่นต่อไป เมื่อผลแก่ตัว ใช้มีดกรีดบริเวณผลฝิ่น จะมียางลักษณะสีขาวไหลออกมา เมื่อถูกอากาศจะกลายเป็นสีคล้ำเหนียว รสชาติขม เมื่อนำไปเคี้ยวกับน้ำและความร้อนจะมีกลิ่นเฉพาะ เพื่อใช้ในการสูบหรือนำไปสังเคราะห์ทำยาเสพติดชนิดอื่น

ในเนื้อฝิ่นมีสารเคมีมากมายหลายชนิด ประกอบด้วย โปรตีน เกลือ แร่ ยางและกรดอินทรีย์ เป็น อัลคาลอยด์ ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ฝิ่น เป็นยาเสพติดร้ายแรง อัลคาลอยด์แบ่งออกเป็น 2 ชนิด

1) ประเภทออกฤทธิ์ ทำให้เกิดอาการมึนเมา เป็นยาเสพติดที่ก่อให้เกิดโทษโดยตรง อัลคาลอยด์ประเภทนี้ ทางเภสัชวิทยาถือว่าเป็นยาที่ส่งผลให้นอนหลับ และอัลคาลอยด์ที่เป็นสารเสพติดที่ออกฤทธิ์ตัวสำคัญในฝิ่นก็คือ มอร์ฟีน (Morphine)

2) ประเภทออกฤทธิ์ทำให้กล้ามเนื้อคลายตัว ทางเภสัชวิทยาถือว่าเป็นอัลคาลอยด์ประเภทนี้ไม่ใช่สารเสพติด แต่มีฤทธิ์ทำให้กล้ามเนื้อคลายตัว

ฤทธิ์ของฝิ่นจะกระตุ้นประสาทส่วนกลางของสมอง ซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยควบคุมความพึงพอใจ อารมณ์ของผู้เสพฝิ่น คือทำให้เกิดการเคลิบเคลิ้ม สมองสั่งงานช้า ง่วงซึมตลอดเวลา ใจลอย ไม่รู้สึกเบื่ออาหาร ซึ่พจรเต้นช้า ม่านตาหด ฮอโมนทางเพศลดลง ภูมิคุ้มกันร่างกายลดลงทำให้ติดเชื้อโรคได้ง่าย อาการขาดยา คือ หงุดหงิด กระวนกระวาย โกรธง่าย ตกใจง่าย กล้ามเนื้อกระตุก ปวดหลัง อาเจียน นอนไม่หลับ หายใจหอบและถี่ อาการขาดยาจะรุนแรงหรือน้อยขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ใช้สารเสพติดนั้น ๆ

พืชกระท่อมพันธุ์ก้านเขียว

พืชกระท่อมพันธุ์ก้านแดง

2. พืชใบกระท่อม

พืชใบกระท่อมเป็นพืชเสพติดชนิดหนึ่ง ที่พบได้ในทวีปเอเชียส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในประเทศไทยและประเทศอินเดีย ลักษณะเป็นต้นไม้ยืนต้นขนาดกลาง มีแกนไม้ที่แข็งแรง ลักษณะใบคล้ายกับใบกระดังงา หรือใบฝรั่ง ต้นกระท่อมมี 2 ชนิด ชนิดที่มีก้านสีแดง และเส้นใบสีแดงเรื่อๆ และชนิดที่มีก้านสีเขียวใบสีเขียว ดอกกลมโตเท่าผลพุทรา คล้ายดอกกระถิน ในใบกระท่อมมีสารไมตราจันนิน (Mitragynine) ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทและกดประสาท วิธีการเสียบที่ หลากหลาย สามารถกินใบดิบได้เลยหรือนำใบกระท่อมไปตากแห้งแล้วหมดเป็นผง นำผงที่ได้มาผสม

กับน้ำร้อนแบบชาจีน ในปัจจุบันมีการนำใบกระท่อมมาผสมกับส่วนผสมต่าง ๆ หรือที่เรียกว่าสูตร 4
คุณ 100 ซึ่งมีส่วนผสม ดังนี้

1. น้ำใบกระท่อม โศก ยาแก้ไอ และยากันยุง
2. น้ำใบกระท่อม โศก ยาแก้ไอ และยากล่อมประสาท
3. น้ำใบกระท่อม โศก ยาแก้ไอ และน้ำยาแช่ผ้าขาวไฮเตอร์
4. น้ำใบกระท่อม โศก ยาแก้ไอ และกาแฟ
5. น้ำใบกระท่อม โศก ยาแก้ไอ และนมเปรี้ยว

พืชกระท่อม ออกฤทธิ์ทั้งกระตุ้นและกดประสาท ผลจากการเสพน้ำ
กระท่อม จะทำให้หายปวดเมื่อยตามตัว มีความสุข ทำงานได้ในเวลาที่นานขึ้น ทนแดดได้ดี สำหรับ
คนที่เสพเป็นครั้งแรก จะเกิดอาการมึนงง อาเจียน คอแห้ง ของน้ำกระท่อมนั้นจะอยู่ได้นาน 3-4
ชั่วโมง และเมื่อเสพไปนาน ๆ จะส่งผลให้ร่างกายมีผิวหนังแห้งเกรียมเหมือนคนโดนแดดจัด เริ่มมี
อาการหงุดหงิด กระวนกระวาย มึนงง เบื่ออาหาร เกียจคร้าน นอนไม่หลับ ปวดท้อง

อุปกรณ์ในการเสพกัญชา

ใบกัญชา

3. กัญชา

กัญชาเป็นพืชล้มลุกจำพวกหญ้ามาขึ้นในเขตร้อน ลักษณะใบจะแยก
ออกเป็น 5 แฉกถึง 8 แฉก คล้ายใบมันสำปะหลัง วิเคราะห์ใบจะมีรอยหยัก ดอกมีลักษณะเป็นช่อเล็ก
ๆตามง่ามของกิ่งก้าน ส่วนที่คนนำมาเสพได้แก่ กิ่ง ใบ ดอก โดยนำมาตากแห้งและบดให้เป็นผงหยาบ
ๆจากนั้นจึงนำมาอัดใส่ในบุหรี่ สูบบังกัญชา บ้างก็ใช้เคี้ยว หรือผสมในอาหาร ซึ่งกลิ่นของกัญชาจะมี
ลักษณะคล้ายกับหญ้าแห้งที่โดนไฟ ปัจจุบันรูปแบบของกัญชานั้นมีทั้งแบบแห้งอัดแท่งแท่ง แบบสด
และน้ำมันกัญชา ซึ่งมีลักษณะเป็นของเหลวสีน้ำตาลเข้มออกดำ ได้มาจากการนำกัญชามาผ่าน
กระบวนการสกัดซ้ำแล้วซ้ำเล่าหลายๆครั้ง ได้เป็นน้ำมันกัญชาที่มีฤทธิ์ต่อประสาทสูงถึง 20 ถึง 80

เปอร์เซ็นต์ หรืออาจจะพบในรูปแบบของยางกัญชา เป็นอย่างยิ่งที่ได้จากใบและดอกกัญชา โดยทั่วไปจะมีฤทธิ์แรงยิ่งกว่ากัญชาสด และปริมาณของฤทธิ์ต่อประสาท ประมาณ 4-8 เปอร์เซ็นต์

กัญชาเป็นสารเสพติดชนิดหนึ่งที่มีฤทธิ์หลายอย่างต่อระบบประสาท ส่วนกลาง คือ กระตุ้นหลอนและกดประสาท สารที่ออกฤทธิ์ในกัญชามีหลายชนิด แต่สารที่เป็นตัวหลักที่ส่งผลให้สมองร่างกาย อารมณ์ และจิตใจเปลี่ยนไป คือ เตตราไฮโดรแคนนาบินอล (Tetrahydrocannabinol) หรือ THC ที่มีอยู่มากในส่วนของยอดกัญชา สารนี้จะออกฤทธิ์ในการกระตุ้นประสาท ทำให้ผู้เสพมีความรู้สึกตื่นเต้น สนุกสนาน ช่างพูด และหัวเราะตลอดเวลา ต่อมาจะออกฤทธิ์ในการกดประสาท ทำให้ผู้เสพยามีอาการคล้ายคลึงกับคนเมาเหล้าอ่อนๆ เชื่องซึม ง่วงนอน หากเสพเข้าไปในปริมาณมาก จะเกิดอาการ เห็นภาพหลอน หูแว่ว ความคิดสับสน เป็นต้น

เฮโรอีนแบบผง

เฮโรอีนอัดแท่ง

4. เฮโรอีน

เฮโรอีน เป็นยาเสพติดที่ได้จากการสังเคราะห์ทางเคมีจากปฏิกิริยาของมอร์ฟีนและสารเคมีบางชนิด เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic anhydride) หรือ อาเซทิลคลอไรด์ (Acetyl chloride) หรือ เอทิลิดีน ไดอะเซเตต (Ethylidene diacetate) ผู้คิดค้นวิธีการสังเคราะห์เฮโรอีนจากมอร์ฟีนคือ นักวิจัยชาวอังกฤษ ชื่อ C.R Wrigth ซึ่งบริษัท(Bayer)เป็นผู้ผลิตและนำสู่ตลาด โดยใช้ชื่อทางการค้าว่า (Heroin) หลังจากมีการนำเฮโรอีนมาใช้ทางการแพทย์ในระยะเวลาจนถึง 18 ปี จึงทำให้รู้ว่า เฮโรอีนมีผลอันตรายอย่างมากต่อร่างกายและเป็นสารเสพติดที่ให้โทษอย่างร้ายแรง จนถึงปี พ.ศ. 2467 ประเทศอเมริกาได้ประกาศให้เฮโรอีนเป็นสารเสพติดให้โทษและห้ามใช้หรือครอบครองเป็นต้นมา หลังจากนั้นเฮโรอีนได้เข้าสู่ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2502 และประเทศไทยได้ประกาศให้เฮโรอีน และมอร์ฟีนเป็นยาเสพติดให้โทษในปี พ.ศ. 2504

เฮโรอีนเป็นยาเสพติดที่มีหลายเบอร์ และเบอร์ที่ระบาดในประเทศไทยคือ เบอร์ 3กับ4 เฮโรอีนเบอร์ 3 คือเฮโรอีนที่มีความบริสุทธิ์ต่ำ และมีการผสมกับสารชนิดต่าง ๆ อาทิ

สารหนู สตรีกนิน ยานอนหลับ คาเฟอีน น้ำตาล แป้ง หรืออาจมีการแต่งสีให้มีสีสันอ่อนๆ เช่น สีม่วงอ่อน แดงอ่อน เป็นต้น เฮโรอีนเบอร์ 4 เป็นเฮโรอีนไฮโดรคลอไรด์ที่มีความบริสุทธิ์สูง มีลักษณะเป็นผงๆ สีขาว หรือเป็นลูกกลม ๆ คล้ายไขปลา หรือพบเป็นลักษณะเป็นอัดก้อนสีเหลี่ยม ไม่มีกลิ่น มีแต่รส

วิธีการเสพคือ การสูดดม หรือนำไปละลายน้ำแล้วฉีดเข้าร่างกาย หรือนำไปผสมกับไซบูรีแล้วนำมาสูบ ผลที่เกิดขึ้นจากการเสพเฮโรอีน ผู้เสพปวดกล้ามเนื้อ กระตุก ปวดตามข้อ มีนงง ปวดหัวอย่างรุนแรง หงุดหงิด นอนไม่หลับ มีอาการหนาวๆ ร้อนๆ จุกหน้าอก หายใจไม่ค่อย ออกคล้ายใจจะขาด ประสาทเสื่อมความจำเสื่อม

สารระเหย

การเสพโดยใช้ถุงพลาสติก

5. สารระเหย

มีลักษณะเป็นของเหลวและสามารถระเหยได้ง่ายเมื่อพบเจอกับอากาศ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นสีใส มีกลิ่นหอมหรือกลิ่นเฉพาะตัว ละลายได้ดีในไขมัน มีสารประกอบจาก โทลูอีน (Toluene) อะซีโตน (Acetone) บิวเทน (Butene) เบนซีน (Benzene) ไตรคลอโรเอทิลีน (Trichloroethylene) ซึ่งสารเหล่านี้สามารถพบได้ในแลคเกอร์ ทินเนอร์ น้ำมันเบนซิน น้ำมันก๊าด สี กระจกสำหรับพน เป็นต้น สารระเหยจะออกฤทธิ์ในการกดประสาท มีวิธีเสพที่หลากหลาย เช่น ใช้ สำลีเป็นสื่อกลางในการสูดดม ใช้ถุงพลาสติกแล้วขยี้ก่อนสูดดม หรือฉีดใส่ถุงเสื้อผ้าแล้วเข้าไปดม สาร เหล่านี้เมื่อเสพเป็นปริมาณที่มากจะทำให้เคลิบเคลิ้ม ตื่นเต้น พุดจาไม้ขีด น้ำมูกน้ำลายไหลออกมาก เนื่องจากมีสารเคมีที่ทำให้เกิดการระคายเคืองต่อเยื่อภายในจมูกและปาก

ผลที่เกิดขึ้นจากการสูดดมสารระเหยเป็นระยะเวลานาน จะทำให้ระบบ หายใจล้มเหลว มีอาการระคายเคืองหลอดลม มีเลือดออกจากเยื่อจมูก ปอดอักเสบ ทำลายระบบ ทางเดินอาหาร ทำลายระบบปัสสาวะ ทำให้ตับอักเสบและอาจพิการได้ ทำลายระบบการสารเม็ด เลือด เม็ดเลือดแดงต่ำ เกล็ดเลือดต่ำ ทำให้เลือดแข็งตัวช้าตลอดจนทำให้เป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาว

ทำลายหลอดเลือดหัวใจ ทำลายระบบประสาทและเซลล์สมอง ทำให้ปลายประสาทอักเสบและสมองพิการ

ยาบ้า

อุปกรณ์เสพยาบ้า

6. ยาบ้า เมทแอมเฟตามีน (Methamphetamines)

ยาบ้า มีลักษณะเป็นยาเม็ดกลมเล็ก ๆ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 6-8 มิลลิเมตรหน้า 3 มิลลิเมตร น้ำหนักเบาประมาณ 80 – 100 กรัม มีหลากหลายสี เช่น สีแดง สีชมพู สีเทา สีเหลือง สีฟ้าและสีเขียว มีกลิ่นคล้ายช็อกโกแลต หรือน้ำหอมกลิ่นช็อกโกแลต มีสัญลักษณ์ปรากฏบนเม็ดยา เช่น พ m M TG WY R 99 หรืออาจเป็นสัญลักษณ์แบ่งครึ่ง ในยาบ้า มักประกอบด้วย เมทเฟตามีนปริมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ คาเฟอีน 60 เปอร์เซ็นต์ แป้งแลสารอื่น ๆ อีก 10 เปอร์เซ็นต์ ยาบ้าเป็นสารเสพติดชนิดออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ทำให้ไม่หิวอาหาร วิธีการเสพยาบ้าวันเข้าไปในร่างกาย โดยการนำยาบ้าตั้งบนฝอยที่พับเรียบร้อยแล้วมีลักษณะคล้ายเรือ และดูดด้วยหลอดที่มีการปรับแต่งให้รูทางเข้าควรมีขนาดเล็กเนื่องจากการใส่น้ำเข้าไปในหลอด (การดูดผ่านน้ำ) หรือการใช้กระดาษแทนหลอดใส่น้ำโดยการหมุนกระดาษให้เป็นกรวยที่มีรูทางเข้าของควมขนาดใหญ่กว่ารูทางดูด และใช้เหรียญ 10 ร่องใต้ริมฝีปากด้านในเพื่อป้องกันการฝุของฟัน

เมื่อเข้าสู่ร่างกายในระยะแรก ๆ จะทำให้ตื่นตัว หัวใจเต้นเร็ว ความดันสูง ใจสั่น ประสาทตึงเครียด พุดมาก น้ำลายเป็นยาง เมื่อสูบบุหรี่ตามจะรู้สึก มีน ๆ ตึง ๆ ลอย ๆ แต่เมื่อหมดฤทธิ์จะทำให้เกิดอาการอ่อนเพลีย นอนตลอดเวลา ถ้าใช้นาน ๆ จะทำให้ประสาททลอน เห็นภาพต่าง ๆ นา ๆ คลั่งคลั่งเสียสติ พุดไม่รู้เรื่อง ทำร้ายผู้อื่น หรือในกรณีมีการเสพยาเป็นปริมาณที่มาก จะทำให้ฤทธิ์ของยาไปกดประสาทและระบบหายใจ ทำให้เสียชีวิตได้

ยาไอซ์

อุปกรณ์เสพยาไอซ์

7. ไอซ์

ไอซ์ คือ เมทแอมตามีนในรูปแบบผลึกใส เหมือนเกล็ดน้ำแข็งมีความบริสุทธิ์สูง ไม่มีกลิ่น ไม่มีรสชาติ จึงทำให้เป็นที่นิยมของผู้เสพยาเพราะสามารถจับได้ยาก สกัดได้จากสารอีเฟดรีน (Ephedrine) หรือซูอีเฟดรีน (Pseudoephedrine) ยาไอซ์จะส่งผลให้ผู้เสพยารู้สึกเปลี่ยมสุข วิธีการเสพยาไอซ์สามารถเสพได้ด้วยการสูดดมหรือนัตถ์ โดยวิธีนี้ยาจะออกฤทธิ์ 5 – 10 นาทีหลังจากเสพและจะคงอยู่ประมาณ 1- 3 ชั่วโมง การเสพด้วยการกินยาจะออกฤทธิ์หลังจากกิน 20 – 30 นาทีและจะคงอยู่ 3 – 5 ชั่วโมง การละลายน้ำฉีด ยาจะออกฤทธิ์ 2 นาทีหลังจากฉีดและคงอยู่ 2 – 4 ชั่วโมง

ไอซ์ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ทำให้ผู้เสพยารู้สึกเปลี่ยมสุข ตาแข็งนอนไม่หลับ ริมฝีปากแห้ง พุดมาก หัวใจเต้นไม่สม่ำเสมอปอดและไตทำงานผิดปกติ น้ำหนักลดเร็ว กระวนกระวาย หงุดหงิด อารมณ์รุนแรง เหงื่อออกมากอุณหภูมิในร่างกายสูง สมาธิสั้น จิตตก หวาดระแวง คลั่ง เพ้อ กลัวคนทำร้าย เก็บตัว

หลังจากจบการศึกษาเนื้อหาสาระเอกสารชุดฝึกอบรม

เรื่องที่ 1.1.2 กรุณาปฏิบัติกิจกรรมที่ 1.1.2

กิจกรรมที่ 1.1.2

ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในประเทศไทยมีหลายชนิด และแต่ละชนิดก็ออกฤทธิ์แตกต่างกัน ท่าน (คือครู ภายในที่คอยช่วยเหลือและสอดส่องนักเรียน) พบเจอยาเสพติดประเภทใดบ่อยที่สุดในโรงเรียน

1. สารเสพติดชนิดใดที่พบบ่อยในโรงเรียน ออกฤทธิ์แบบใด

.....

.....

.....

.....

.....

2. นักวิชาการได้แบ่งสารเสพติดจากแหล่งกำเนิดไว้กี่ประเภท พร้อมยกตัวอย่างจากประเภทต่าง ๆ

.....

.....

.....

.....

แนวตอบกิจกรรม 1.1.2

1. ยาบ้าที่ พบเจอบ่อยในโรงเรียน คือ (ตอบตามประเภทและฤทธิ์ของยาเสพติด นั้น ๆ)
2. นักวิชาการด้านยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2553 : 8-9) ได้แบ่งประเภทของยาเสพติดไว้ ดังนี้ แบ่งได้จากแหล่งที่กำเนิด ได้แก่

- 1) ยาเสพติดตามธรรมชาติ (Natural Drugs) คือ ยาเสพติดที่เป็นผลผลิตจากพืช เช่น ฝิ่น พืชกระท่อม กัญชา เป็นต้น

- 2) ยาเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) เป็นการผลิตยาเสพติดจากกรรมวิธีทางเคมี เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน

ตอนที่ 1.2

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิดและวัตถุประสงค์ของตอนที่ 1.2 แล้วศึกษารายละเอียด

หัวเรื่อง

1.2.1 ผลกระทบของยาเสพติดต่อผู้เสพ ครอบครัว และสังคม

1.2.2 อิสลามกับยาเสพติด

แนวคิด

ตอนที่ 1.2.1 พิษภัยของยาเสพติดนั้น ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อตัวเองโดยตรงเท่านั้น ยังส่งผลกระทบทางอ้อมต่อสังคม และครอบครัวอีกด้วย

ตอนที่ 1.2.2 อิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญกับการเป็นอยู่ของผู้ที่เป็นมุสลิมเป็นอย่างมากในทุก ๆ ด้าน หลักการของอิสลามนั้นประกอบด้วย 2 หลักการใหญ่ ๆ คือ หลักปฏิบัติตนและหลักการศรัทธา ทั้ง 2 หลักการนี้จะครอบคลุมทุก ๆ ภารกิจของอิสลาม ไม่ว่าจะเป็นการกิน การดื่ม การปฏิบัติคุณงามความดี ๆต่าง และตลอดจนการยับยั้งไม่ให้กระทำความชั่ว อาทิเช่น การมั่วซสุ่มในเรื่องของยาเสพติด เป็นต้น

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 1.2 จบแล้วผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถ

1. ทราบถึงผลกระทบจากยาเสพติดที่ส่งผลต่อตัวผู้เสพ ครอบครัว และสังคม
2. เข้าใจและสามารถอธิบายหลักการปฏิบัติตน หลักศรัทธาในอิสลาม และยาเสพติดในทัศนะอิสลาม

เรื่องที่ 1.2.1

โทษและพิษภัยของยาเสพติด

โทษและพิษภัยของยาเสพติด

พิษภัยที่เกิดจากยาเสพติด ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบทางอ้อมต่อครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติ (พูนสุข นิติวัดนะ 2545 : 17)

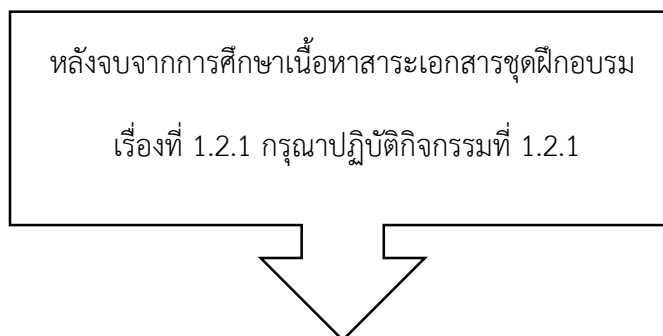
1. พิษภัยจากการเสพสารเสพติดที่เห็นได้ชัดเจนคือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากฤทธิ์ที่ส่งผลกระทบต่อระบบต่าง ๆ ในร่างกาย เมื่อผู้เสพใช้สารเหล่านี้เป็นประจำ จะก่อให้เกิดความผิดปกติในการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย เช่นร่างกายทรุดโทรม ชูบผอม ผิวหนังหมองคล้ำ สมองเสื่อม และป่วยด้วยโรคต่าง ๆ อาทิเช่น โรคทางเดินหายใจ โรคปอด โรคหัวใจ โรคไต โรคประสาท และอื่น ๆ อีกมากมาย

2. พิษภัยที่เกิดขึ้นกับครอบครัว ผู้ติดยาเสพติดไม่ใช่แค่เพียงทำร้ายตัวเองเท่านั้นแต่พวกเขา กำลังทำร้ายคนรอบข้าง ครอบครัว และคนที่รัก การติดยาเสพติดนั้นส่งผลกระทบอย่างยิ่งต่อ ครอบครัว เราสามารถสังเกตได้ว่า ครอบครัวที่มีผู้นำติดยาเสพติดนั้นมักจะประสบกับปัญหาการหย่าร้าง การทะเลาะวิวาท และปัญหาในด้านปัจจัยยังชีพ อันเนื่องมาจาก ผู้ติดยานั้นเกิดอารมณ์โกรธได้ง่าย และทุกครั้งที่ไม่มีเงินก็จะนำไปใช้ซื้อหายามาเสพ จึงทำให้ค่าใช้จ่ายในบ้านไม่เพียงพอ เป็นสาเหตุให้ขาดปัจจัยยังชีพในการดำเนินชีวิตอย่างราบรื่น หรือถ้าครอบครัวเป็นครอบครัวที่มีเงินทอง ผู้เสพก็จะตกเป็นภาระของครอบครัวในการส่งตัวผู้เสพเข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด

3. พิษภัยที่เกิดต่อสังคมและระบบเศรษฐกิจ ผู้ติดยาเสพติดสามารถก่อปัญหาให้เกิดขึ้นในสังคมได้หลากหลายรูปแบบ เช่นการก่ออาชญากรรม การปล้น การชิงทรัพย์ ทำร้ายผู้อื่น และยังเป็น 1 ในต้นเหตุของการสูญเสียชีวิตผู้บริสุทธิ์อีกด้วย เช่นการก่ออุบัติเหตุบนท้องถนน การเกิดอัคคีภัย นอกจากนี้ผู้ติดยาเสพติดจะถูกสังคมมองในด้านลบ เนื่องจากพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นเป็นการถ่วงความเจริญก้าวหน้า และการพัฒนาของสังคม สภาวะการณ์ดังกล่าวก็จะกลายเป็นภาระของสังคม ที่จะต้องจัดสรรบุคคลากรแรงงาน และงบประมาณในการปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

4. พิษภัยที่เกิดต่อประเทศชาติ อาจจะกล่าวได้ว่าผู้ติดยาเสพติดนั้น เป็นผู้บ่อนทำลายประเทศ เศรษฐกิจ ความมั่นคง และความสงบสุขขอชาติ เนื่องจากรัฐต้องคอยจัดสรรงบประมาณเพื่อปราบปรามและบำบัดผู้ติดยาเสพติด อีกทั้งยังทำให้ประเทศขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ซึ่งส่งผลให้ประเทศเสียกำลังส่วนหนึ่งไปอย่างน่าเสียดาย โดยเฉพาะผู้ติดยาเสพติดที่ยังเป็นเยาวชน ทำให้ชาติสูญเสียพลังกำลังในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าอย่างสง่างาม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ยาเสพติดทุกชนิดนั้น ส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ และจะส่งผลกระทบทางตรงต่อตัวผู้เสพเอง และส่งผลกระทบทางอ้อมต่อครอบครัว และประเทศชาติ

กิจกรรมที่ 1.2.1

นักวิชาการได้อธิบายถึงโทษและพิษของยาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อตัวผู้เสพ ครอบครัว และสังคม ให้ท่านสรุปตามความเข้าใจของท่าน แล้วเขียนคำตอบลงในช่องว่างที่กำหนด

1. พิษภัยของยาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อตัวผู้เสพ

.....

.....

.....

2. พิษภัยของยาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว

.....

.....

.....

3. พิษภัยของยาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อสังคม

.....

.....

.....

4. พิษภัยของยาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 1.2.2

ใบงานที่ 1

ทดสอบความเข้าใจอิสลามกับยาเสพติด

ชื่อ - นามสกุล.....

คำชี้แจง พิจารณาข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ เป็นเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง

ลำดับ	รายการ	เกี่ยวข้อง	ไม่เกี่ยวข้อง
1	وَلَا تُقْفُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ (ซูเราะฮ์ บากอเราะฮ์ 195) ความว่า และจงอย่าโยนตัวของพวกเจ้าสู่ความพินาศ		
2	لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ (हादिथ) ความว่า ไม่สร้างความเดือดร้อน ทำลายให้กับตัวเองและผู้อื่น		
3	وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ (ซูเราะฮ์ นิส้า 14) ความว่า และผู้ใดฝ่าฝืนอัลลอฮ์ และร่อซูลของพระองค์ และละเมิดขอบเขตของพระองค์แล้วไซ้ร้ พระองค์ก็จะทรงให้เขาเข้านรก โดยที่เขาจะอยู่ในนรกนั้นตลอดกาล และเขาจะได้รับการลงโทษที่ยังความอับยศ		
4	نِسَائِكُمْ هُنَّ لِيَاسٍ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِيَاسٍ لَهُنَّ (ซูเราะฮ์ บากอเราะฮ์ 187) ความว่า นางทั้งหลายนั้นคือเครื่องนุ่งห่มของพวกเจ้า และพวกเจ้าก็คือเครื่องนุ่งห่มของพวกนาง		
5	كُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ (ซูเราะฮ์ บากอเราะฮ์ 187) ความว่า จงกิน และดื่มจนกระทั่งเส้นขาว จะประจักษ์แก่พวกเจ้า จากเส้นดำ เนื่องจากแสงรุ่งอรุณ		

แนวตอบกิจกรรม 1.2.1

ท่านสามารถตรวจสอบความคิดเห็นของท่านตามแนวต่อไปนี้

1. พิษภัยจากการเสพสารเสพติดที่เห็นได้ชัดเจนคือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจ ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากฤทธิ์ที่ส่งผลต่อระบบต่าง ๆ ในร่างกาย เมื่อผู้เสพใช้สารเหล่านี้เป็นประจำ จะก่อให้เกิดความผิดปกติในการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย

2. พิษภัยที่เกิดขึ้นกับครอบครัว ผู้ติดยาเสพติดไม่ใช่แค่เพียงทำร้ายตัวเองเท่านั้นแต่พวกเขา กำลังทำร้ายคนรอบข้าง ครอบครัว และคนที่รัก การติดยาเสพติดนั้นส่งผลกระทบต่อ ครอบครัว เราสามารถสังเกตได้ว่า ครอบครัวที่มีผู้นำติดยาเสพติดนั้นมักจะประสบกับปัญหาการหย่าร้าง การทะเลาะวิวาท และปัญหาในด้านปัจจัยยังชีพ อันเนื่องมาจาก ผู้ติดยานั้นเกิดอารมณ์โกรธได้ง่าย และทุกครั้งที่จะมีเงินก็จะนำไปใช้ซื้อหายามาเสพ จึงทำให้ค่าใช้จ่ายในบ้านไม่เพียงพอ เป็นสาเหตุให้ขาดปัจจัยยังชีพในการดำเนินชีวิตอย่างราบรื่น

3. พิษภัยที่เกิดต่อสังคมและระบบเศรษฐกิจ ผู้ติดยาเสพติดสามารถก่อปัญหาให้เกิดขึ้นในสังคมได้หลากหลายรูปแบบ เช่นการก่ออาชญากรรม การปล้น การชิงทรัพย์ ทำร้ายผู้อื่น และยังเป็นหนึ่งในต้นเหตุของการสูญเสียชีวิตผู้บริสุทธิ์

4. พิษภัยที่เกิดต่อประเทศชาติ อาจจะกล่าวได้ว่าผู้ติดยาเสพติดนั้น เป็นผู้บ่อนทำลายประเทศ เศรษฐกิจ ความมั่นคง และความสงบสุขของชาติ เนื่องจากรัฐต้องคอยจัดสรรงบประมาณเพื่อปราบปรามและบำบัดผู้ติดยาเสพติด อีกทั้งยังทำให้ประเทศขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ซึ่งส่งผลให้ประเทศเสียกำลังส่วนหนึ่งไปอย่างน่าเสียดาย โดยเฉพาะผู้ติดยาเสพติดที่ยังเป็นเยาวชน ทำให้ชาติสูญเสียพลกำลังในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าอย่างสง่างาม

เรื่องที่ 1.2.2

อิสลามกับยาเสพติด

หลักการอิสลามในการครองตน

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่เคร่งครัดในเรื่องหลักความเชื่อหรือหลักศรัทธาโดยปราศจากการการสงสัยและเคลือบแคลง และปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดในกรอบและแนวทางของอิสลาม หลักคำสอนของอิสลามที่ผู้เป็นมุสลิม มีสติสัมปชัญญะ และเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ จำเป็นต้องเรียนรู้และศึกษา คือ หลักการปฏิบัติและหลักการศรัทธา

หลักการศรัทธา

หลักการศรัทธาในอิสลามนั้น มีอยู่ 6 ประการดังที่ได้กล่าวในหาดีษญิบรีล อะลัยฮิสสะลาม ในขณะที่ท่านญิบรีลได้ถามท่านนบี ซ.ล.เกี่ยวกับอี้หมาน ท่านนบี ซ.ล.จึงได้ตอบว่า

أَنْ تُوْمِنَ بِاللّٰهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدْرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مَتَّفِقٌ عَلَيْهِ
 ความว่า : “การที่ท่านให้การศรัทธามั่นในอัลลอฮฺ, มลาอิกะฮ์, บรรดาคัมภีร์ต่าง ๆ, บรรดาเราะซูล, วันกียามะฮ์ และการศรัทธาในกำหนดการต่าง ๆ ของอัลลอฮฺเกี่ยวกับความดีและความชั่ว”

หลักการปฏิบัติในอิสลาม

หลักการปฏิบัติในอิสลามนั้นถือเป็นหลักการที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของศาสนาอิสลาม หลักการปฏิบัติตนในอิสลามนั้น มีอยู่ 5 ประการ

1. กล่าวคำปฏิญาณตน $\text{لا إله إلا الله وأشهد أن محمد الرسول الله}$
2. การดำรงการละหมาด
3. การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน
4. การจ่ายซากาต
5. การทำฮัจญ์ที่นครมักกะฮ์ถ้าหากมีความสามารถ

ดังที่ได้กล่าวในหาดีษญิบรีล อะลัยฮิสสะลาม ในขณะที่ท่านญิบรีลได้ถามท่านนบี ﷺ เกี่ยวกับอี้หมาน ท่านนบี ﷺ จึงได้ตอบว่า

وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا. متفق عليه

ความว่า โอ้มุฮัมหมัด จงบอกฉันเกี่ยวกับอิสลาม? ท่านร่อซูลุลเลาะห์ (คือลัลลอฮุอะลัยฮิ วะซัลลัม) กล่าวไว้ว่า อิสลามนั้นคือ ท่านต้องยืนยันว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลเลาะห์ และมุฮัมหมัดเป็นร่อซูลของอัลเลาะห์ ท่านต้องดำรงการละหมาด ท่านต้องจ่ายซะกาต ท่านต้องถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน ท่านต้องไปทำฮัจญ์หากท่านสามารถที่จะปฏิบัติได้

หลักอิฮซาน

หลักอิฮซานเป็นหลักการเป็นหลักการที่บ่งบอกถึงความอิคลาสในหัวใจของมนุษย์บ่งบอกถึงการกระทำความดีของมนุษย์ละเว้นจากความชั่ว ไม่ว่าจะอยู่ต่อหน้าหรือลับหลังเพราะผู้ที่เห็นในการกระทำของมนุษย์ทั้งในที่แจ้งและที่ลับ คืออัลเลาะห์ ซ.บ.ดั่งนั้นใครก็ตามที่ได้เดินตามหลักอิฮซานอย่างแน่วแน่ แน่แท้เขาผู้นั้นก็จะไม่กระทำความผิด เนื่องจากเขาพึงทราบดีว่าพระองค์ทรงเห็นพวกเขาตลอดเวลา ดังที่ท่านร่อซูล ﷺ ได้กล่าวตอบแก่ญิบรีล อ.ซ.ว่า

فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ . قَالَ : أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ . متفق عليه

ความว่าจงบอกกับฉัน (โอ้มุฮัมหมัด) เกี่ยวกับอิฮซาน ท่านนบีมุฮัมหมัดได้กล่าวว่า อิฮซาน คือ ให้ท่านอิบาดะฮ์ (ทำความดี) ต่ออัลเลาะห์ประดุจว่าท่านแลเห็นพระองค์ แม้จะไม่ปรากฏว่าท่านแลเห็นพระองค์ แต่แท้จริงพระองค์ทรงแลเห็นท่าน

จากฮาดิษข้างต้นชี้ให้เห็นถึงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับอิสลามในการศรัทธาและการปฏิบัติตนตามสิ่งที่ อัลเลาะห์ ซ.บ.ได้ทรงสั่งใช้ให้เรากระทำอย่างเคร่งครัด หรืออีกในหนึ่งสิ่งถูกสั่งใช้นี้เรียกว่า อิบาดะฮ์ และศาสนาอิสลามยังมีข้อห้ามอีกมากมายที่ผู้บรรลุนิติภาวะด้านศาสนาบัญญัติจำเป็นที่จะต้องทราบและเรียนรู้ อาทิเช่นการไม่เล่นการพนัน การไม่ดื่ม กิน หรือเสพสิ่งเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ การออกห่างจากการรวมประเวณีโดยผิดหลักศาสนา (ซิน่า) การไม่ยุ่งเกี่ยวกับเงินดอกเบี้ยและอื่น ๆ ที่สามารถสืบหาข้อมูลได้จากอินเทอร์เน็ต และหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับข้อห้ามและการตอบแทนของอัลเลาะห์ หรือศึกษาจากผู้รู้

ยาเสพติดในทัศนะของอิสลาม

ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาที่น่าพาแต่สิ่งดี ๆ ให้เกิดแก่มนุษย์ และต่อสู้กับสิ่งชั่วร้ายที่เกิดขึ้นกับตัวเอง และสังคม ปัจจุบันสังคมรอบตัวของเยาวชนเต็มไปด้วยสิ่งอบายมุขต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น

การพนัน การผิดประเวณี รักร่วมเพศ แต่กายไม่สุภาพเรียบร้อย และที่อันตรายยิ่งกว่านั้นคือ ปัญหา ยาเสพติดที่ค่อยทำลายเยาวชน ชุมชน สังคม ตลอดจนประเทศชาติ

อิสลามนั้นสอนให้เราปกป้องอิหม่าม ศาสนา ร่างกาย ทรัพย์สิน ตลอดจน สติปัญญา และเกียรติของวงศ์ตระกูล จากการทำให้เกิดความเสียหายและภัยอันตราย เช่น การดื่มสุรา การผิดประเวณี และการพนันในรูปแบบต่าง ๆ และอิสลามก็ห้ามเราไม่ให้กระทำในสิ่งที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นการเสพยาเสพติด หรือสิ่งใด ๆ ก็ตามที่ทำให้ร่างกายและสติปัญญาเกิดความอันตราย ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างที่อิสลามห้ามปรามนั้นย่อมมีผลดีที่แอบแฝงอยู่มากมาย ดังที่อัลเลาะห์ ได้กล่าวในอัลกุรอานว่า

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْحَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (90) إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْحَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنتَهُونَ (91)

ความว่า ผู้ศรัทธาทั้งหลาย! ที่จริงสุราและการพนันและแท่นหินสำหรับเชือดสัตว์บูชาญ และการเล่นเสี่ยงตัว นั้นเป็นสิ่งโสมนอนอันเกิดจากการกระทำของชัยฏอน ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลจากมันเสียเพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ(90) ที่จริงชัยฏอนนั้นเพียงต้องการที่จะให้เกิดการเป็นศัตรูกันและการเกลียดชังกันระหว่างพวกเจ้าในสุราและการพนัน เท่านั้น และมันจะหันเหพวกเจ้าออกจากภารกิจถึงอัลลอฮ์ และการละหมาด แล้วพวกเจ้าจะยุติใหม่ (91)

ยาเสพติดนั้นเป็นสิ่งที่อิสลามได้ห้ามปรามอย่างเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขาย เสพ หรือยุ่งเกี่ยวในด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งยาเสพติดจะถูกนำมาเทียบเคียงกับสุรา เนื่องจากยาเสพติดเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดอาการมึนเมา ซึ่งอาการมึนเมานั้น ไม่ว่าจะเป็นการขาดสติ มึนเมา และไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ ดังที่ได้กล่าวในฮดีษที่รายงานจากอิหม่ามมุสลิม ว่า

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : كُلُّ مُسْكِرٍ حَمْرٌ ، وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ

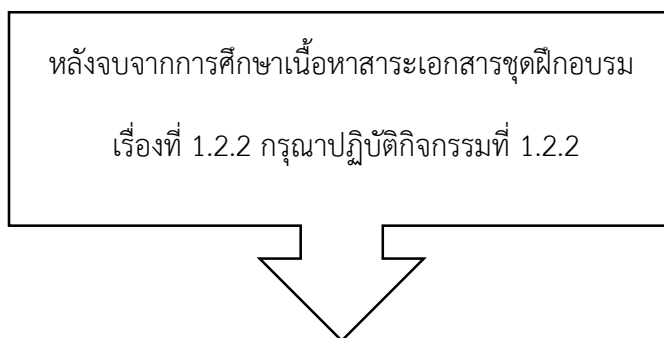
ความว่า ท่านรอซูล,ลเลาะห์ ซ.ล.กล่าวว่า ทุก ๆ สิ่งที่ทำให้มึนเมานั้น คือสุรา และทุก ๆ สิ่งที่มีเมานั้น เป็นสิ่งฮารอม

ดังนั้นเราจะเห็นได้ว่าสิ่งที่ทำให้เกิดความมึนเมาและขาดสติในการควบคุมตนเองนั้นไม่ใช่แค่สุราเท่านั้น แต่รวมไปถึงยาเสพติดทุก ๆ ชนิดไม่ว่าจะเป็น น้ำกระท่อมสูตร 4คูณ100 ยาบ้า ยาไอซ์ ผื่น ยาไอซ์ และผงขาว ซึ่งยาเสพติดเหล่านี้ทำให้เกิดอาการดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น และเป็นสารเสพติดที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย การดูแลและหวังรักษาตัวเองให้ปลอดภัยนั้น คือสิ่งที่อิสลามเชดสั่งสอน

เราปฏิบัติและกระทำอย่างเคร่งครัด เพราะปัจจุบันมีเยาวชนวัยรุ่นมากมายที่นำตัวเองไปสู่ความพินาศ และหายนะ ซึ่งตรงกับพระดำรัสของอัลเลาะห์ที่กล่าวว่า

وَلَا تُؤْتُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ : سورة البقرة: 195

ความว่า และพวกเจ้าอย่าได้โยนตัวของพวกเจ้าสู่ความหายนะการนำพาตัวเองสู่ความหายนะนั้น มีมากมายหลายรูปแบบและหัวใจหลักอย่างหนึ่งของความหายนะคือ การเสพยาเสพติด เนื่องจากยาเสพติดนั้นเป็นบ่อเกิดแห่งปัญหา อาทิเช่น ปัญหาทางด้านร่างกาย สติปัญญา ครอบครัว ลักทรัพย์ ตลอดจนปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการคลุ้มคลั่งจากการขาดยา หรือจากการเสพยาเกินขนาด ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในสังคมปัจจุบัน

กิจกรรมที่ 1.2.2

อิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญ และมีความพิถีพิถันเป็นอย่างมากต่อการใช้ชีวิต หลักการปฏิบัติตนและหลักการศรัทธาถือเป็นพื้นฐานหลักและครอบคลุมทุกอิริยาบถของมุสลิม ไม่ว่าจะป็นคำสั่งใช้ให้กระทำ และออกห่าง ให้ท่านอ่านเอกสารข้างต้นและทำการตอบคำถามในช่องว่า ต่อไปนี้

1. จงอธิบายความเกี่ยวข้องของยาเสพติดกับหลักการปฏิบัติตน และหลักการศรัทธา พร้อมยกหลักฐาน

.....

.....

.....

.....

2. ทำไมอิสลามถึงห้ามปรามจากการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด พร้อมยกหลักฐาน

.....

.....

.....

.....

แนวการตอบคำถาม

ท่านสามารถอ่านจากเอกสารข้างต้นในหน่วยที่ 1.2.2 เพื่อตอบคำถามในช่องว่าง หรือตอบตามแนวนี้

1. การละหมาดนั้นเป็นหลักการหนึ่งของหลักการปฏิบัติตน และอัลเลาะห์ ช.บ.ได้กล่าวในอัลกรุอ่านว่า

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ

ความว่า แท้จริงการละหมาด นั้นจะยับยั้งการทำลามกและความชั่ว

การเสพ การขาย หรือการมีส่วนร่วมในเรื่องราวของยาเสพติดนั้น ถือเป็นความชั่ว และการละหมาดนั้นจะช่วยยับยั้งเขาจากความชั่วร้ายต่าง ๆ และการศรัทธาต่ออัลเลาะห์นั้น คือหลักการแรกของหลักการศรัทธา ผู้ที่ศรัทธาต่ออัลเลาะห์อย่างเคร่งครัดนั้น ย่อมปฏิบัติตามคำสั่งใช้และหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ถูกห้าม ดังที่อัลเลาะห์ได้กล่าวว่า

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ

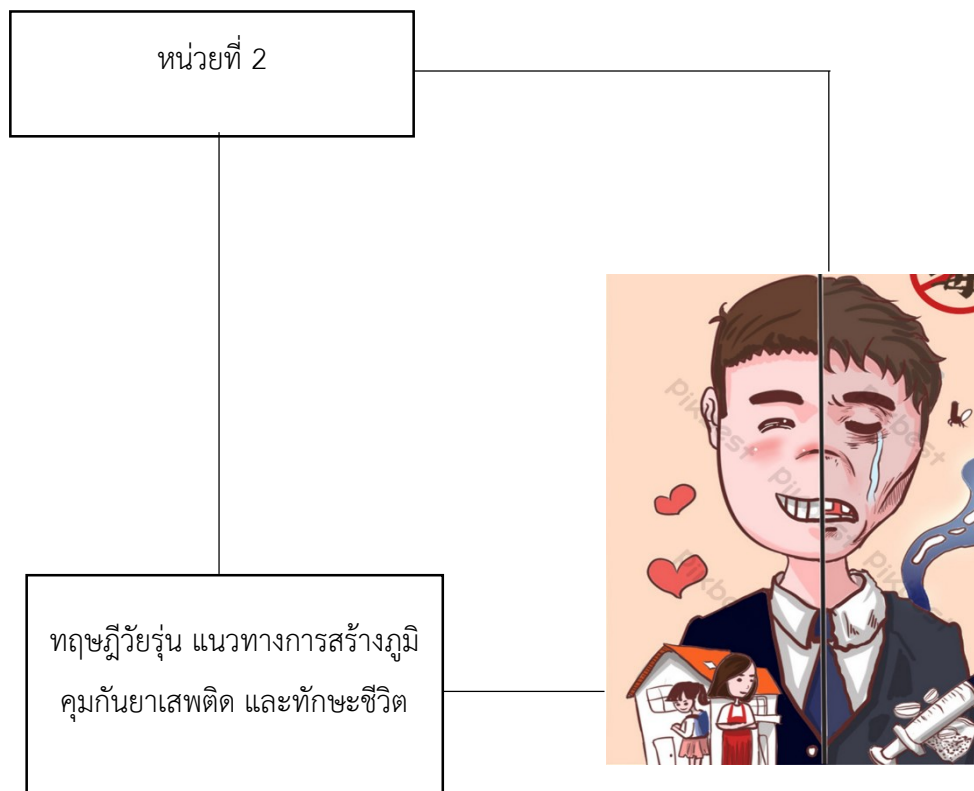
ความว่า โอ้อับรรดาผู้ที่ศรัทธา พวกท่านจงเชื่อฟังอัลลอฮ์ และ จงเชื่อฟังรอซูล และผู้นำของพวกท่าน แต่หากพวกท่าน

2. อิสลามไม่อนุญาตให้คนมุสลิมยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และทุก ๆ การงานที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเอง และผู้อื่น ดังที่ท่านนบี ﷺ กล่าวว่า

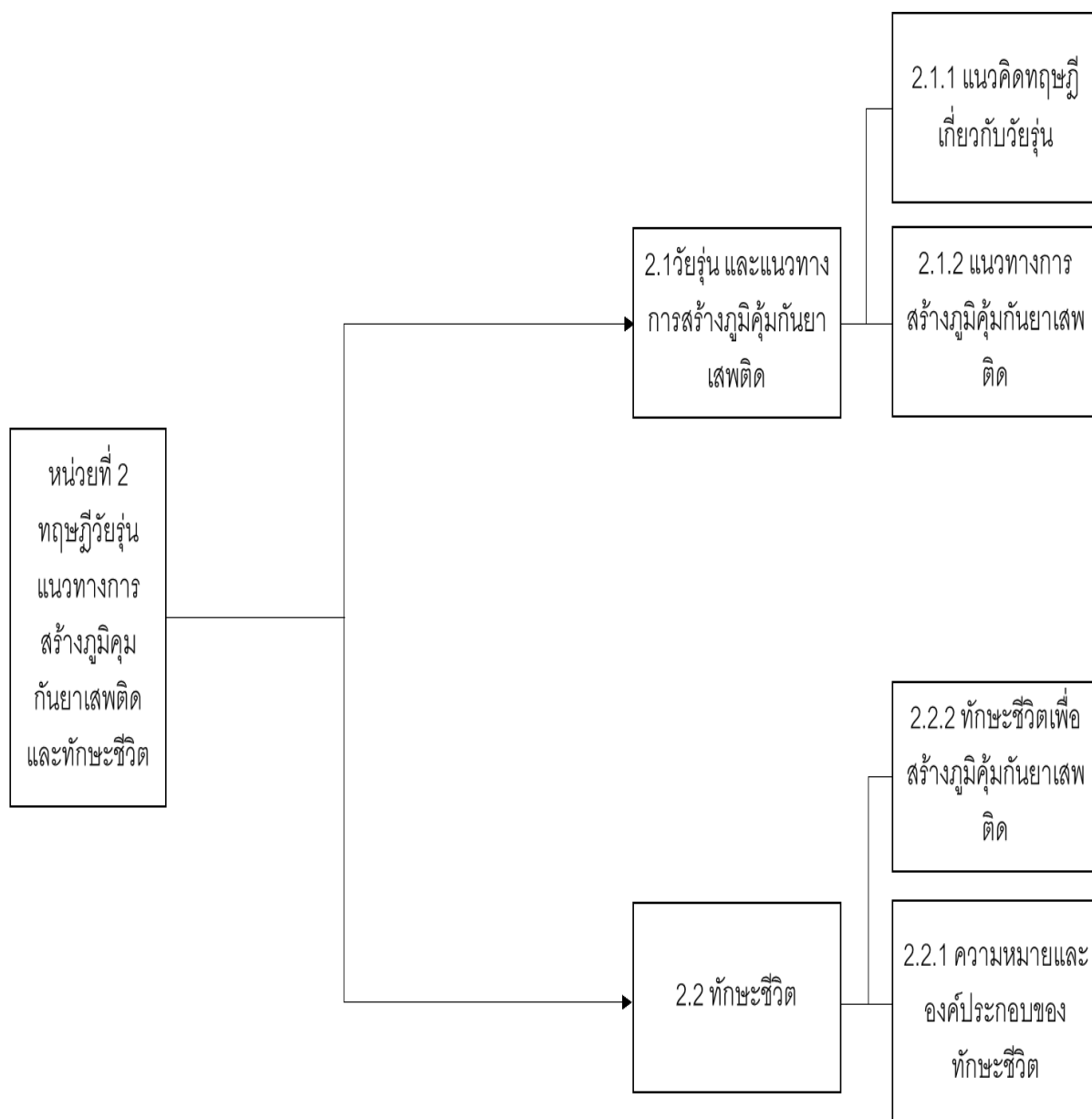
لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ

ความว่า "ไม่อนุญาตให้สร้างความเดือดร้อน ทำลายให้กับตัวเองและผู้อื่น"

7. ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 2

แผนโครงสร้างเนื้อหาหน่วยที่ 2

แผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 2

หน่วยที่ 2 วัยรุ่น และแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

ตอน 2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต

แนวคิด

ตอนที่ 2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น

ตอนที่ 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต

วัตถุประสงค์

เมื่อจบหน่วยที่ 1 แล้วผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถ

1. เข้าใจแนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกัน
2. สามารถอธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิตได้

กิจกรรมระหว่างการศึกษา

1. ศึกษาเอกสารการฝึกอบรม 2.1 และ 2.2
2. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในเอกสารการฝึกอบรมแต่ละตอน

สื่อการฝึกอบรม

เอกสารฝึกอบรมหน่วยที่ 2

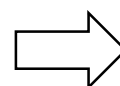
ตอนที่ 2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น

ตอนที่ 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะชีวิต

ประเมินผล

1. ประเมินผลจากแบบประเมินตนเองก่อนการศึกษาและหลังการศึกษา
2. ประเมินผลจากการปฏิบัติกิจกรรมในเอกสารการฝึกอบรมหน่วยที่ 2

เมื่อผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมอ่านแผนการฝึกอบรม
หน่วยที่ 2 จบแล้ว ขอให้เริ่มทำแบบประเมิน
ตนเองก่อนแล้วศึกษาเอกสารฝึกอบรมต่อไป

ตอนที่ 2.1

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิดและวัตถุประสงค์ของตอนที่ 2.1 แล้วศึกษารายละเอียด

หัวเรื่อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น
2. แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

แนวคิด

ตอนที่ 2.1.1 การเจริญเติบโตขึ้นของเด็กจากช่วงอายุหนึ่ง ไปสู่อีกช่วงอายุหนึ่งจาก 13 – 25 ปี วัยรุ่นเป็นวัยที่ร่างกาย สติปัญญา และความต้องการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น และวัยรุ่นที่มีแนวโน้มในการใช้ยาเสพติด พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นต้องมีเหตุจูงใจ และในแต่ละพฤติกรรมที่แสดงออกมาต้องสามารถที่จะอธิบายได้ทางจิตวิทยา

ตอนที่ 2.1.2 แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดนั้น 6 รูปแบบ 1. การนับถือตนเอง 2. ความสัมพันธ์ผลหรือความสำเร็จ 3. การรู้สึกมุ่งมั่น 4. ความเคารพตนเอง 5.การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล 6. การพัฒนาทักษะในการประกอบวิชาชีพ

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 2.1 จบแล้วผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถ

1. ทราบแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น
2. ทราบถึงแนวทางในการช่วยเหลือนักเรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

เรื่องที่ 2.1.1

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ.2550 มาตรา 4 กำหนดให้เยาวชนเป็นบุคคลที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 18 จนถึง 25 ปีบริบูรณ์ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2551)

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2553 ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับวัยรุ่นว่า เป็นบุคคลที่อายุเกิน 15 ปี บริบูรณ์และยังไม่เข้าช่วงอายุ 18 ปี บริบูรณ์ (พ.ร.บ.เดิมอายุไม่ถึง 14 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี)

วัยรุ่น หมายถึง การเจริญเติบโตขึ้นของเด็กจากช่วงอายุหนึ่ง ไปสู่อีกช่วงอายุหนึ่งจาก 13 – 25 ปี วัยรุ่นเป็นวัย ร่างกาย สติปัญญา และความต้องการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความต้องการทางเพศ การต้องการเป็นที่ยอมรับจากสังคม ต้องการโลกส่วนตัวสูง ต้องการความอิสระทางด้านความคิดซึ่งมีความสอดคล้องกับการให้ความหมายของโสภณัท นุชนาถ (2542) วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์(2543) และอัมพวัน อัมพรสินธุ์ (2544) ที่กล่าวว่า วัยรุ่นคือวัยที่มีการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นวัยที่เข้าสู่ภาวะทางเพศอย่างสมบูรณ์ เป็นวัยที่กำลังพัฒนาตนเองสู่วัยผู้ใหญ่ต่อไป

จากความหมายของคำว่าวัยรุ่นที่ถูกกล่าวมาข้างต้นพบว่า นักวิชาการแต่ละท่านมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งโดยรวมแล้วความหมายของวัยรุ่นก็คือ วัยที่อยู่ระหว่างการพัฒนาระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย และจิตใจอย่างฉับพลัน จนบางครั้งพวกเขาอาจจะมีอารมณ์ที่แปรปรวน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พุทธศักราช 2550 วัยรุ่นนั้นคือวัยที่อยู่ในช่วงอายุ 15 จนถึง 25 ปี

แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาที่วิเคราะห์การเสพยาของวัยรุ่น

กัญญา ธัญมันทา (2547 : 32-37) กล่าวว่า วัยรุ่นที่มีแนวโน้มในการใช้ยาเสพติด พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นต้องมีเหตุจูงใจ และในแต่ละพฤติกรรมที่แสดงออกมาต้องสามารถที่จะอธิบายได้ทางจิตวิทยา ดังนี้

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ เป็นจิตวิทยาสาขาหนึ่ง ที่มีเนื้อหาที่กว้างขวางและครอบคลุม โดยเฉพาะการปรับตัวของกลไกการป้องกันตนเองในรูปแบบต่าง ๆ นั้น สามารถนำมาอธิบายอย่างมีเหตุผล และเป็นจิตวิทยาสาขาที่มองมนุษย์ในแง่ลบ กล่าวคือ เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนนั้นเป็นผู้ที่มีความชั่วร้ายอยู่ในจิตใจมาตั้งแต่กำเนิด และการขัดเกลาทางสังคมจะช่วยให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตามความต้องการของสังคม ในขณะที่เดียวกันแรงผลักดันในตัวมนุษย์นั้นก็เปรียบเสมือนของเหลวที่ต้องการทางออก ไม่ว่าจะทางออกนั้นจะเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่ก็ตาม

freud (1953 อ้างถึงใน ทิพย์ภา เชษฐชูชาวลิต, 2541) ได้ทำการพัฒนาทฤษฎีบุคลิกภาพในต้นศตวรรษที่ 20 ซึ่งถูกรู้จักกันอย่างดีผ่านทฤษฎีจิตวิเคราะห์ โดยได้แบ่งโครงสร้างทางบุคลิกภาพที่อยู่ภายใต้จิตสำนึกของแต่ละบุคคลไว้ 3 ส่วน คือ Id Ego และ Super Ego

Id คือพลังพลงสัญชาตญาณทางชีววิทยา คือเป็นสภาพจิตใจที่มีมาติดตัวและก่อนที่จะมีการขัดเกลา Id เป็นพลังผลักดันที่สามารถทำให้บุคคลกระทำการต่าง ๆ ตามความปรารถนาของตน

Ego คือส่วนประกอบของโครงสร้างบุคลิกภาพที่พัฒนาต่อมาจาก Id เมื่อผ่านการเรียนรู้ Ego จึงเป็นส่วนของบุคลิกภาพที่ทำให้ตระหนักถึงความเป็นจริงของโลกและเป็นตัวควบคุม Id ให้แสดงออกถึงสัญชาตญาณต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

Super Ego เป็นภาวะของจิตใจขั้นสูงที่ผ่านการขัดเกลามาแล้วของแต่ละบุคคล โดยรับการอบรมสั่งสอนมาจากพ่อแม่ เช่น ศีลธรรม ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้บุคคลคิดคำนึงและตระหนักอยู่เสมอว่า เรื่องที่ทำความถูกต้องหรือไม่ ยึดมั่นถึงสิ่งที่สังคมเรียนรู้พวกพฤติกรรมแบบไหนเป็นสิ่งที่สังคมต้องการ

เมื่อพิจารณาบุคลิกภาพกับพฤติกรรมในด้านสังคม ก็จะสามารถอธิบายได้ว่า Ego อยู่ตรงกลางระหว่าง Id มีความ มีความแข็งแกร่งมากกว่า Super ego จะทำให้เด็กและเยาวชนมีความประพฤติตามใจตนเอง โดยไม่สนสังคมนรอบข้าง ทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ผิดกฎหมาย และนำไปสู่การต่อต้านสังคมในที่สุด เมื่อพิจารณาจากการพัฒนาการของกระบวนการเหล่านี้ เด็กและเยาวชนที่ได้รับการตอบสนองในแต่ละกระบวนการอย่างถูกต้องและเหมาะสม จะส่งผลให้พวกเขามีบุคลิกภาพในระดับปกติ มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และในทางตรงกันข้าม หากพวกเขาได้รับการตอบสนองในแต่ละกระบวนการไม่เหมาะสม บุคคลก็จะเกิดความก้าวร้าวและต่อต้านสังคมโดยเฉพาะในวัยรุ่น (freud อ้างถึงใน ทิพย์ภา เชษฐชูชาวลิต, 2541)

ดังนั้น การที่วัยรุ่นเสพยาเสพติด ตามความเชื่อของทฤษฎีนี้ สาเหตุคือ วัยรุ่นที่ชอบแสวงหาความสุขสนุกสนาน ตามแรงขับเคลื่อนของสัญชาตญาณ ที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่เกิด มักจะ

แสวงหาความสุขสบาย ความสนุก และยาเสพติดเป็นหนึ่งในวิธีการที่ทำให้เกิดความสุข ความเคลิบเคลิ้ม ในขณะที่เล่น และยายังมีฤทธิ์อยู่ หลังจากหมดฤทธิ์ยาความทุกข์ก็จะกลับมา พร้อมกับอาการที่ส่งผลจากการเล่นยาเสพติด นี่เป็นเหตุผลหลักที่ทำให้วัยรุ่นกลับไปเสพยา และติดยาเสพติด

สรุปได้ว่าแนวคิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์สาเหตุของการเสพยาของวัยรุ่นเกิดจาก การทำงานของจิตใต้สำนึก Ego Id และ Super Ego มีการทำงานที่ไม่สอดคล้องกัน ส่งผลให้เกิดสุขภาพจิตตามมา ดังนั้นครอบครัว ครู และผู้ปกครองของวัยรุ่นต้องเอาใจใส่ให้ความอบอุ่นความ พวกเขาจะได้เติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มิเช่นนั้นแล้ว อาจทำให้พวกเขาหันเหไปสู่การเสพยาเพื่อหาความสุขให้กับตนเอง และแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อสังคม

2. ทฤษฎีจิตสังคมของ Erikson เห็นว่า Ego มีความสำคัญมากกว่า ID เพราะบุคลิกภาพในช่วงวัยรุ่นนั้นมีความสัมพันธ์กับสังคมซึ่งมีส่วนในการตัดสินใจ และโอกาสที่วัยรุ่นจะสามารถพัฒนาตนเองเพื่อความอยู่รอดในชีวิต เขาเห็นว่าทั้งบุคคลและสังคมต่างก็สามารถอยู่ร่วมกันได้และมีความต้องการที่จะเจริญก้าวหน้า

ขั้นพัฒนาการของ Erikson (อ้างถึงในทิพท์ภา เซษฐ์เขาวลิต 2541) มี 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เขาเรียกมันว่า การพัฒนาความไว้วางใจกลับการไม่ไว้วางใจ ระยะเวลานี้จะอยู่ในช่วงวัยทารก ซึ่งเป็นวัยของการพัฒนาความไว้วางใจเมื่อได้รับการตอบสนองทางร่างกายและจิตใจ รูปแบบสังคมของทารกนั้น มีมารดาซึ่งมีอิทธิพลที่จะทำให้เด็กทารกไว้วางใจตนเองและผู้อื่น เด็กทารกที่ได้รับการตอบสนองทางความต้องการที่มากนั้น ก็จะมีนิสัยใจคอที่เชื่อคนอื่นได้ง่าย ในด้านตรงกันข้ามเด็กทารกที่ถูกละเลยต่อการตอบสนองของความต้องการจะทำให้เด็กทารกกลุ่มนี้เป็นเด็กที่กลัวง่ายและระแวงง่าย

ขั้นที่ 2 ขั้นความเป็นตัวของตัวเองกับความละอาย และความขี้อาย ระยะเวลานี้จะอยู่ในช่วง 2-3 ปี จะมีความพยายามที่จะเป็นตัวเองโดยการแสดงถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวเอง สังคมของเด็กนั้น ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กในช่วงวัยนั้น ๆ หากควบคุมเด็กมากเกินไปเด็กก็จะรู้สึกละอายและไม่มีความมั่นใจในตัวเอง จะส่งผลต่อบุคลิกภาพที่ชอบทำอะไรแอบๆ ซ่อนๆ โทก และถ้าหากปล่อยให้พวกเขาเป็นอิสระมากเกินไป จะทำให้เด็กหลุดออกนอกกรอบของสังคมเป็นผู้ที่ต่อต้านสังคม

ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาความคิดริเริ่มกับความรู้สึกลึกซึ้ง เด็กช่วงวัยนี้จะมีอายุอยู่ระหว่าง 3 ถึง 5 ปี โดยประมาณ เป็นวัยที่เด็กมีความต้องการที่จะเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมมากขึ้น พึ่งตนเองได้ดีขึ้น มีการเคลื่อนไหวอย่างคล่องแคล่ว เข้าใจภาษาได้มากขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นผู้ที่มิพบบาท

สำคัญสำหรับเด็กก็คือครอบครัว หากเด็กถูกสกัดกั้นจากความคิดสร้างสรรค์หรือความฝันของตนเอง หรือลงโทษเด็กมากเกินไป พวกเขา ก็จะเกิดความรู้สึกผิดและกลัวการถูกลงโทษและจะส่งผลให้เด็ก เป็นคนที่ชอบหลีกเลี่ยงความจริง หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนต้องการ

ขั้นที่ 4 เป็นการพัฒนาความชยันกับความรู้สึกที่เป็นต่อมใด เด็กจะอยู่ในช่วงอายุ 6-12 ปี เป็นระยะที่เด็กต้องการกระทำในสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จด้วยตนเอง อยากให้คนรอบข้างยอมรับและชื่นชม เคารพกฎระเบียบของสังคมในวัยเด็ก ก็คือโรงเรียนประถม หากพวกเขาไม่บรรลุในความสำเร็จที่ คาดหมายเอาไว้หรือถูกตำหนิในสิ่งที่พวกเขากระทำ เด็กจะมีความรู้สึกเป็นปมด้อยและท้อถอยที่จะ ทำในสิ่งที่ผมต้องการ และหากถูกยอมรับที่เหมาะสมหรือให้ความคาดหวังกับเด็กพอสมควร พวกเขา จะเกิดความมุ่งมั่นและพยายามให้สำเร็จในการงานที่ถูกมอบหมายเอาไว้ ส่งผลให้เหมาะที่จะฝึก กิจกรรมต่าง ๆ

ขั้นที่ 5 การพัฒนาความมีเอกลักษณ์กับความรู้สึกที่สับสน เด็กจะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 12 - 19 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นทางร่างกายและจิตใจ เด็กในวัยนี้ชอบความอิสระจากพ่อแม่ ต้องการเรียนรู้และทดลองสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง พฤติกรรม ลักษณะแบบนี้จะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก่อนที่จะเติบโตกลายเป็นวัยของผู้ใหญ่ และมีความต้องการที่จะ กำหนดเส้นทางของตัวเอง มีจุดมุ่งหมายในชีวิต สังคมของเด็กวัยนี้ส่วนใหญ่มักจะเป็นกลุ่มเพื่อน ซึ่งจะใช้ชีวิตด้วยการยึดแบบอย่างจากเพื่อนและกลุ่มบุคคลที่อยู่ในอุดมคติของพวกเขา แต่อาจจะมี ความขัดแย้งด้านสัมพันธภาพกับผู้ใหญ่ เพื่อนวัยเดียวกัน เพื่อนต่างเพศ และสังคม หรือบางครั้ง อาจมีความสับสน เช่น ควรจะเชื่อฟังพ่อแม่หรือเชื่อตามความคิดของตน และหากเด็กในวัยนี้ไม่ สามารถที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้จะส่งผลให้บุคลิกภาพของพวกเขาไม่มีความมั่นคง มีพฤติกรรม อันไม่พึงประสงค์ อาจแสดงออกโดยการต่อต้านสังคม หรือไม่เชื่อฟังคำสั่งของพ่อแม่ และครูบา อาจารย์ หากเด็กในวัยนี้ได้รับโอกาสในการทดลองทำหรือเรียนรู้บทบาทต่าง ๆ พวกเขา ก็สามารถที่จะ ประเมินตนเองได้ว่า เขาคือใคร มีคุณลักษณะอย่างไร มีความสามารถในด้านใดบ้าง มีแผนการดำเนิน ชีวิตเพื่อไปสู่ความสำเร็จอย่างไร

ขั้นที่ 6 การพัฒนาความใกล้ชิดกับการแยกตัว วันนี้จะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 20 - 39 ปี สังคมของบุคคลวัยนี้ คือสังคมเพื่อนรัก คู่รักหรือคู่ครอง ช่วงวัยนี้จะเป็นช่วงวัยที่จะเริ่มมีความผูกพัน พัฒนาความรัก แสวงหามิตรภาพ รู้จักเสียสละบางอย่างเพื่อความรัก หากสามารถสร้างมิตรภาพที่ มั่นคงได้ จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเชื่อใจ และมีความนับถือซึ่งกันและกัน แต่ในด้าน

ตรงกันข้ามถ้าหากผู้ใหญ่ไม่สามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือหามิตรแท้ไม่ได้เขาก็จะมีความรู้สึก
อ้างว้าง โดดเดี่ยวเดียวดาย แยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อนและสังคม เป็นคนที่รักเฉพาะตนเอง

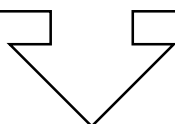
ขั้นที่ 7 เป็นขั้นพัฒนาความมั่นคงเพื่อเป็นหลักแก่ผู้อื่น กับความเฉยชาไม่ต้องการอะไรในชีวิต
เป็นช่วงที่อายุย่างเข้าสู่ 40- 59 ปี สังคมวัยนี้จะเป็นสังคมที่อยู่กับครอบครัว เพื่อนร่วมงาน จะมี
ความรู้สึกอยากช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่ถ้าหากไม่สามารถกระทำได้ในเรื่อง
ข้างต้น พวกเขาจะไม่รู้สึกมีความสุข มีชีวิตต่อไปเรื่อย ๆ เฉยต่อการกระทำของตน

ขั้นที่ 8 การพัฒนาความภูมิใจกับความสิ้นหวังในตนเอง ช่วงวัยนี้เป็นช่วงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
ปีขึ้นไปสังเคราะห์คือเพื่อนร่วมวัยเป็นระยะที่มองย้อนกลับไปดูเรื่องราวที่ผ่านมาในอดีตที่เป็น
ความภาคภูมิใจของตน แต่ในด้านตรงกันข้ามคนที่อยู่ในวัยนี้ถ้าหากไม่มีอะไรที่ภาคภูมิใจเขาก็จะรู้สึก
ล้มเหลวในชีวิตไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้เกิดความรู้สึกคับข้องใจท้อแท้ และสิ้นหวัง

จากทฤษฎีที่ถูกกล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาทั้ง 8 ขั้นตอนนั้น จะมีครอบครัว
ซึ่งเป็นฐานของความสุข และเป็นต้นแบบให้ประสบความสำเร็จ ในการทำงาน และชีวิต ดังนั้นผู้ที่ถูก
อบรมบ่มนิสัยโดยครอบครัวอย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนมีสังคมรอบข้างที่ดี จะทำให้ช่วงอายุ
ในแต่ละวัยของเขาประสบความสำเร็จ มีความภาคภูมิใจในตนเอง แต่ถ้าหากว่า ครอบครัวเป็น
ต้นแบบที่ไม่ดีหรือตอบสนองอย่างไม่เหมาะสม ก็จะทำให้บุคคลคนนั้น เติบโตขึ้นมาโดยมีปมด้อย และ
ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตและการทำงาน ส่งผลให้บุคคลนั้นใช้ยาเสพติดเพื่อเป็นวิธีการหาความสุข
ให้กับตนเอง

หลังจากการศึกษาเนื้อหาสาระเอกสารชุดฝึกอบรม

เรื่องที่ 2.1.1 กรุณาปฏิบัติกิจกรรมที่ 2.1.1

กิจกรรมที่ 2.1.1

1. จงสรุป แนวคิด ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่วิเคราะห์การเสพยาของวัยรุ่น

.....

.....

.....

.....

2. ทฤษฎีจิตสังคมของ Erikson มีกี่ขั้น อธิบายแบบสรุป

.....

.....

.....

.....

แนวตอบกิจกรรม 2.1.1

1. สรุปได้ว่าแนวคิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์สาเหตุของการเสพยาของวัยรุ่นเกิดจาก การทำงานของจิตได้สำนึก Ego Id และ Super Ego มีการทำงานที่ไม่สอดคล้องกัน ส่งผลให้เกิดสุขภาพจิตตามมา ดังนั้นครอบครัว ครู และผู้ปกครองของวัยรุ่นต้องเอาใจใส่ให้ความอบอุ่นความ พวกเขาจะได้เติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มิเช่นนั้นแล้ว อาจทำให้พวกเขาหันเหไปสู่การเสพยาเพื่อหาความสุขให้กับตนเอง และแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อสังคม

2. สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาทั้ง 8 ขั้นตอนนั้น จะมีครอบครัวซึ่งเป็นฐานของความสุข และเป็นต้นแบบให้ประสบความสำเร็จ ในการงาน และชีวิต ดังนั้นผู้ที่ถูกอบรมป้อนนิสัยโดยครอบครัวอย่างถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนมีสังคมรอบข้างที่ดี จะทำให้ช่วงอายุในแต่ละวัยของเขาประสบความสำเร็จ มีความภาคภูมิใจในตนเอง แต่ถ้าหากว่า ครอบครัวเป็นต้นแบบที่ไม่ดีหรือตอบสนองอย่างไม่เหมาะสม ก็จะทำให้บุคคลคนนั้น เติบโตขึ้นมาโดยมีปมด้อย และไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต และการทำงาน ส่งผลให้บุคคลนั้นใช้ยาเสพติดเพื่อเป็นวิธีการหาความสุขให้กับตนเอง

เรื่องที่ 2.1.2

แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

1. การนับถือตนเอง เป็นความรู้สึกนึกถึงคุณค่าของตนเอง ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการแสดงออกความสามารถ ท่าทาง และการพิจารณาจากผู้อื่น การนับถือตนเองภายในตัวบุคคลนั้น อาจมีความแตกต่างกันในแต่ละสถานการณ์ การนับถือตนเองเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันและแก้ปัญหาเสพติด เพราะเป็นภูมิคุ้มกันที่จะต้องนำมาใช้มาตรการทางการศึกษาเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นภายในตัวของบุคคล เมื่อบุคคลมองเห็นคุณค่าของตนเองและความสำคัญของตนเองก็จะมีพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์โดยการหันไปพึ่งยาเสพติด

2. ความสัมฤทธิ์ผลหรือความสำเร็จ คือการที่บุคคลได้รับการยกย่องความเชื่อใจ จากบุคคลอื่น และสิ่งเหล่านี้จะสร้างความเชื่อมั่นให้กับตัวเองให้เกิดการพัฒนาร่างกาย สมองและ จิตใจได้ ส่งผลให้นำไปสู่การนับถือตนเองต่อไป

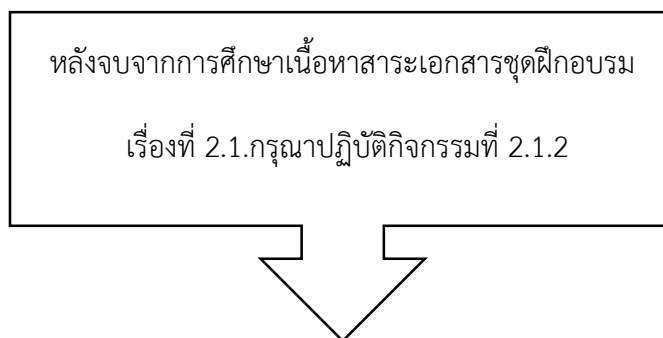
3. การรู้สึกมุ่งมั่น คือการมีโครงสร้างของชีวิต รู้ถึงวัตถุประสงค์ของตนเองและผู้อื่นในการสร้างสรรค์ เห็นแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต มีอิสระในการตัดสินใจเลือกแนวทางของตนเอง และมีพลังผลักดันเมื่อพบเจอกับอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต

4. ความเคารพตนเอง และผู้อื่น คือรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับตนเองตามที่ถนัด ถนัดและชอบกับกิจกรรมนั้น การปฏิบัติตนตามบทบาทความเป็นบุตร นักเรียน รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตัวเองตามวัย จะส่งผลให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตัวเองมีความถนัดและความชอบ เป็นสิ่งที่จะช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่ นักเรียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเคารพตนเองและผู้อื่น ทำให้มีวินัยในตนเองมากขึ้น รู้สึกว่าตนเองมีค่ามีศักดิ์ศรี จึงไม่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ทำให้ตัวเองเสื่อมเสีย

5. การพัฒนาทักษะส่วนตน หมายถึงความสามารถของบุคคลในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบไว้ ทักษะส่วนตนและทักษะทางสังคมนั้นเป็นสิ่งที่จะต้องอยู่ควบคู่กันไปตลอด เพราะมนุษย์จะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการพัฒนาทักษะส่วนตนและทักษะสังคมจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ไม่ว่าจะพัฒนาทักษะการปฏิเสธ ทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นต้น

6. การพัฒนาทักษะในการประกอบวิชาชีพ เป็นการที่บุคคลมีอาชีพมีรายได้เป็นของตนเอง การที่จะทำให้เด็กและเยาวชนประสบความสำเร็จในวิชาชีพนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนสอนทักษะให้กับเด็กในการประกอบวิชาชีพตามความรู้ความถนัดของเด็กในแต่ละคน รู้จักช่องทางในการดำรงชีพอย่างสุจริต ตรงไปตรงมา ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น การที่ทำให้เด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และยังให้เด็กมองเห็นถึงวิชาชีพตามความถนัดของตนในอนาคตข้างหน้า ต่ออาชีพ ถือว่าเป็นภูมิคุ้มกันยาเสพติดอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญมาก

จากที่กล่าวมาข้างต้น แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดนั้น 6 รูปแบบ ซึ่งในแต่ละรูปแบบนั้นก็จะมีข้อดีที่แตกต่างกันไป และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับเยาวชนและนักเรียนได้อย่างยั่งยืน ภายใต้สังคมที่มีความซับซ้อนของปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้น

กิจกรรมที่ 2.2.1

1. จงสรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น

.....

.....

.....

.....

.....

2. จงอธิบายแนวทางสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ความเคารพตนเอง และการพัฒนาทักษะ

ส่วนตน

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2.1.2 ใบงานที่ 1

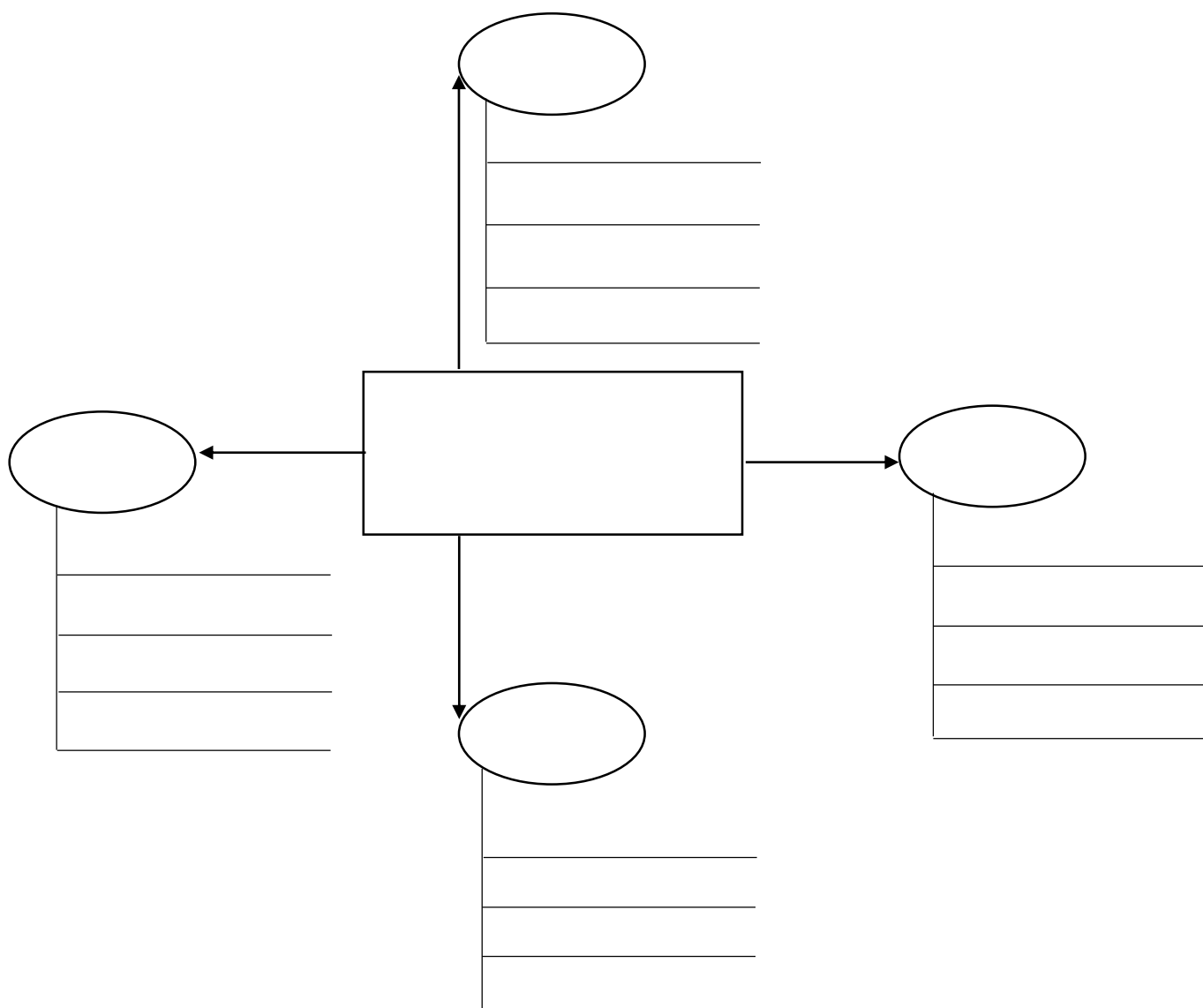
วิเคราะห์การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดจากสื่อวีดิทัศน์

ชื่อ - นามสกุล.....

คำชี้แจง 1. เขียนชื่อวิดีโอที่รับชมในช่องสี่เหลี่ยม

2. บันทึกปัญหาเสพติดที่พบในการชมวีดิทัศน์ ในช่องวงรี

3. บันทึกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่พบจากปัญหาเสพติด ลงในทางปลา

* QR Code สำหรับรับชมวิดีโอ

แนวตอบกิจกรรมที่ 2.1.2

1. พบว่า นักวิชาการแต่ละท่านมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งโดยรวมแล้วความหมายของวัยรุ่นก็คือ วัยที่อยู่ระหว่างการพัฒนาระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นไวมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย และจิตใจอย่างฉับพลัน จนบางครั้งพวกเขาอาจจะมีอารมณ์ที่แปรปรวน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พุทธศักราช 2550 วัยรุ่นนั้นคือวัยที่อยู่ในช่วงอายุ 15 จนถึง 25 ปี

2. ความเคารพตนเอง และผู้อื่น คือรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับตนเองตามที่ถนัดถนัดและชอบกับกิจกรรมนั้น การปฏิบัติตนตามบทบาทความเป็นบุตร นักเรียน รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตัวเองตามวัย จะส่งผลให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตัวเองมีความถนัดและความชอบ เป็นสิ่งที่จะช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่ นักเรียนได้

การพัฒนาทักษะส่วนตน หมายถึงความสามารถของบุคคลในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบไว้ ทักษะส่วนตนและทักษะทางสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ต้องอยู่ควบคู่กันไปตลอด เพราะมนุษย์จะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา

ตอนที่ 2.2

ทักษะชีวิต

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิดและวัตถุประสงค์ของตอนที่ 2.2 แล้วศึกษารายละเอียด

หัวเรื่อง

2.2.1 ความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิต

2.2.2 ทักษะชีวิตเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

แนวคิด

ตอนที่ 2.2.1 ทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถทางสังคมจิตวิทยา ซึ่งเป็นทักษะที่สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ตามจากแรงปะทะภายนอกและภายใน เช่นพ่อแม่พี่น้อง สังคมรอบข้าง และการเปลี่ยนแปลงภายในตัวบุคคลเอง คือ ความอยากรู้อยากลอง รู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเอง โดยมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม

ตอน 2.2.2 เป็นความสามารถที่มีหลายองค์ประกอบ อันได้แก่ ความรู้ ทักษะ และทักษะที่ใช้ในการจัดการปัญหารอบตัวในสภาพปัญหาสังคมปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตภายภาคหน้า ซึ่งเน้นเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 2.1 จบแล้วผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถ

1. เข้าใจความหมายของทักษะชีวิต
2. สามารถอธิบายทักษะชีวิตสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดได้

เรื่อง 2.2.1

ความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิต

ความหมายของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก(WHO 1994 : 1 - 4) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า ความสามารถทางจิตสังคม ความคล่องแคล่วในการปรับตัว และวิเคราะห์ปัญหาเพื่อประเมินสถานการณ์ในสถานะที่เกิดวิกฤต โดยเลือกมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ถึงแม้จะต้องประสบกับปัญหาและแรงกดดันต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (240 :17) ได้ให้ความหมายทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถทางสังคมจิตวิทยา ซึ่งเป็นทักษะที่สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ตามจากแรงปะทะภายนอกและภายใน เช่นพ่อแม่พี่น้อง สังคมรอบข้าง และการเปลี่ยนแปลงภายในตัวบุคคลเอง คือ ความอยากรู้อยากลอง รู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเอง โดยมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม

กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต(2542 : 1) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถที่ประกอบด้วย ความรู้เจตคติ และทักษะอันที่จะจัดการกับปัญหารอบ ๆ ตัว ในสภาพสังคมปัจจุบัน และมีความพร้อมในการปรับตัวต่อสภาพสังคมในอนาคต ในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องยาเสพติด บทบาทชายหญิง ชีวิตครอบครัว เป็นต้น

จรรยา ลาภศิริอนันต์กุล (2543 : 38) ได้สรุปความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า ความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคล ในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมกับตนเอง ในการประชุมกับปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบด้านในสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับเปลี่ยนตัวเองในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการถ่ายทอดสดการด้วยการฝึกอบรม เพื่อป้องกันการปรับสภาพการขาดสมดุลให้คืนสู่สภาพปกติ ทำให้บุคคลนั้นอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

เทพ สงวนกิตติพันธ์ (2545 : 1) ได้กล่าวถึงทักษะชีวิตว่า ความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญที่จะช่วยให้ความเป็นอยู่หรือการดำเนินกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย สังคม และจิตใจ ให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในชีวิต

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ทักษะชีวิตหมายถึงความสามารถตามจิตสังคมในการปรับตัวเมื่อเผชิญปัญหากับสังคมปัจจุบัน และสามารถที่จะเรียนรู้การปรับตัวได้เป็นอย่างดีในอนาคตข้างหน้า โดยมีพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม

องค์ประกอบของทักษะชีวิต

กรมสุขภาพจิต (2542 : 1-4) กล่าวว่าทักษะชีวิตเป็นความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะที่เกี่ยวกับการจัดการปัญหารอบ ๆ ตัว ในสภาพสังคมปัจจุบันและมีการเตรียมความพร้อมสำหรับปรับตัวในอนาคตภายภาคหน้า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ สารเสพติด บทบาทของผู้หญิง ชีวิตครอบครัว เป็นต้น

องค์การอนามัยโลก ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 10 องค์ประกอบ จะเป็น 5 คู่ และยังสามารถแบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้ ได้เป็น 3 ด้าน

1. พุทธิพิสัย ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์
2. จิตพิสัย ได้แก่ ความตระหนักรู้ในตนเองและเห็นใจผู้อื่น
3. ทักษะพิสัย 3 คู่ ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสาร การตัดสินใจ การสื่อสาร การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

องค์ประกอบของทักษะชีวิตหลักมีดังนี้ (WHO 1994 : 2 - 3)

1. การตัดสินใจ เป็นความสามารถในการตัดสินใจกระทำในเรื่องต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่เข้ามาในชีวิต โดยมีการประเมินทางเลือกและผลจากการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้นจะมีผลต่อชีวิตของคนคนนั้น
2. การแก้ปัญหา เป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะแก้ปัญหาในชีวิตทั้งด้านร่างกายและจิตใจเมื่อตกอยู่ในวิกฤตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
3. ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการปรับเปลี่ยนแนวคิดจากประสบการณ์ที่ผ่านมา นำไปใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม มีส่วนผสมในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ในการหาทางเลือกต่าง ๆ และผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือกที่ได้ตัดสินใจเอาไว้
4. การคิดอยากมีวิจรรย์ญาณ เป็นการคิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อเจตคติและพฤติกรรม

5. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการใช้คำพูดและภาษาท่าทางเพื่อแสดงความรู้สึก ความคิดของตนอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น

6. ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพ เป็นความสามารถที่ช่วยให้บุคคลสามารถรักษาและดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดี ในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขและราบรื่น มีตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมโดยรวม

7. ความตระหนักในตนเอง เป็นความสามารถ เป็นความสามารถในการเข้าใจตนเองในเรื่องของจุดด้อยและจุดเด่นของตน อะไรที่ตนปรารถนาและไม่พึงปรารถนา และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลอื่นเป็นอย่างดีสามารถอยู่ด้วยกันได้อย่างเป็นสุขภายใต้แรงกดดันในชีวิตได้

8. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกและมีการเห็นใจผู้อื่นที่แตกต่างออกไปจากตนไม่ว่าจะคุ้นเคยหรือไม่ก็ตาม ซึ่งจะสามารถช่วยให้เราเข้าใจและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น

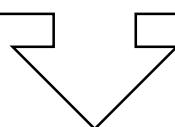
9. การจัดการอารมณ์ เป็นการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นว่ามีผลต่อพฤติกรรมซึ่งจะทำให้ตอบสนองและแสดงออกได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

10. การจัดการความเครียด เป็นความสามารถหน่วงการรู้ถึงสาเหตุของความเครียดที่เกิดขึ้นในตนเองและสามารถควบคุมได้ พร้อมกับสามารถผ่อนคลายระดับความเครียดที่เกิดขึ้นได้ดี

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของทักษะชีวิตนั้นประกอบไปด้วย ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความตระหนักในตนเอง ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นในตน การสื่อสารและการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาในขณะที่เหมาะสมกับสภาวะสังคมในปัจจุบัน ที่เต็มไปด้วยปัญหา

หลังจากจบการศึกษาเนื้อหาสาระเอกสารชุดฝึกอบรม

เรื่องที่ 2.2.1 กรุณาปฏิบัติกิจกรรมที่ 2.2.1

กิจกรรมที่ 2.2.1

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย ✓ ในวงเล็บ หรือ × พร้อมบอกเหตุผล

1. การตัดสินใจ เป็นทักษะชีวิต ( )

เหตุผล .....

.....

.....

2. ความคิดสร้างสรรค์ เป็นทักษะชีวิต ( )

เหตุผล.....

.....

.....

3. ความสามารถในการจัดตารางชีวิต เป็นทักษะชีวิต ( )

เหตุผล.....

.....

.....

เรื่อง 2.2.2

ทักษะชีวิตเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

1. ด้านความรู้

- 1.1 ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ สามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดได้
- 1.2 ความคิดสร้างสรรค์ สามารถเสนอแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดที่กำลังระบาดในโรงเรียนได้

2. ด้านเจตคติ

2.1 ความตระหนักรู้ในตนเอง คือความตระหนักว่าตนเองมีข้อดีต่าง ๆ ในการป้องกัน ในขณะที่ถูกชักจูงให้เสพยาเสพติด และข้อใดที่เสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้เสพยาเสพติด ตระหนักในปัญหาที่เกิดจากการใช้สารเสพติด

2.2 ความเห็นใจผู้อื่น คือความเห็นใจและเข้าใจผู้ใช้สารเสพติด เห็นใจและเข้าใจผู้เลิกใช้สารเสพติด และเห็นใจและเข้าใจผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหายาเสพติด

2.3 ความภูมิใจในตนเอง คือความภูมิใจที่ไม่เสพยาเสพติด

2.4 ความรับผิดชอบต่อสังคม คือสามารถแสดงความคิดเห็นต่อบทบาทความรับผิดชอบของตนเองในการป้องกันตนเอง ครอบครัว และสังคมรอบข้างจากการเสพยาเสพติด

3. ด้านทักษะ

3.1 การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร คือมีความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทางในการบอกความรู้สึก ความที่ต้องการของตนเองต่อผู้อื่น ได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถในการปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์ที่ถูกชักจูงเพื่อไปเล่นหรือลองยาเสพติดได้ถูกต้องตามกระบวนการปฏิเสธ

3.2 การตัดสินใจและการแก้ปัญหา คือสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์คับขัน เช่น ถูกชักจูงให้เล่นยาเสพติด

3.3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียดของตนเอง คือ มีความสามารถในการเลือกใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ ในการจัดการอารมณ์ตนเอง และความเครียดได้ดี

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ทักษะชีวิตที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น จะเกิดจาก 3 ประการ 1) ตัวคน 2) ตัวอย่าง 3) สิ่งแวดล้อม ดังนั้นผู้ต้องการที่จะออกห่างจากยาเสพติดจะต้องออกห่างจากบุคคลที่เสพยาเสพติด ยาเสพติด และสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมในการเล่นหรือลองยาเสพติด

การใช้ทักษะเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดกันยาเสพติด

ทักษะชีวิต เป็นความสามารถที่มีหลายองค์ประกอบ อันได้แก่ ความรู้ ทักษะคิด และทักษะที่ใช้ในการจัดการปัญหารอบตัวในสภาพปัญหาสังคมปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตภายภาคหน้า ซึ่งเน้นเรื่องการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด การสอนทักษะชีวิตเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก หรือที่เรียกกันว่าการเรียนแบบมีส่วนร่วม โดยมีพื้นฐานสำคัญที่สุดก็คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ที่มีแนวดำเนินการสำคัญ คือมุ่งให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพและพัฒนาสังคมตามระดับวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะเป็นช่วงอายุ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งแนวการใช้ทักษะชีวิตนั้นจะมีหลักอยู่ทั้งหมด 10 ประการ จากแนวทักษะชีวิตดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการได้นำมาประยุกต์ใช้ในการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังต่อไปนี้ (สุทธิพันธ์ ตรีภักโพน 2544 : 116 – 119)

1. การส่งเสริมความนับถือตนเอง คือการส่งเสริมบุคคลให้มีความสามารถในการสร้างความนับถือตนเองที่มีต่อสังคม รู้ว่าตนเองมีคุณค่า มีประโยชน์ มีความสามารถและมีความสำคัญต่อผู้อื่น อาทิเช่น รู้จักตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ มีความสามารถในการทำงานที่เหมาะสมกับตนเอง มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายไว้ มีความคิดสร้างสรรค์ การนับถือตนเองจะเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง โดยใช้ประสบการณ์และความรู้ที่ตนมีประกอบกับการประเมินตนเองจากการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ครอบครัว และเพื่อน เป็นต้น

2. การส่งเสริมสัมฤทธิ์ผล คือการส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ไม่ว่าจะเป็นการเรียน การทำงาน หรือการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่มีการร่วมมือกับบุคคลอื่น เช่น มีความรู้และประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมกับงานนั้น ๆ สามารถนำหลักการคิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ มีความสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งตนเองและส่วนรวม สัมฤทธิ์ผลจะเกิดขึ้นได้จากการส่งเสริมให้ผู้ทำงาน หรือเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยและมุ่งเน้นในการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น

3. การส่งเสริมให้มีความรู้สึกมุ่งมั่น คือการส่งเสริมให้บุคคลสำนึกในคุณค่าการงานของตนเอง รู้จักวางเป้าหมายให้กับตนเอง มีจุดประสงค์ของตนเอง มีอิสระทางด้านความคิด วิเคราะห์ทางเลือกและตัดสินใจที่จะนำทางเลือกนั้นมาเป็นเป้าหมาย รู้จักที่จะต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อบรรลุ

เป้าหมาย เช่นสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เสมอต้นเสมอปลาย สามารถบังคับตนเองได้ และสามารถกำหนดแผนให้กับตนเองได้

4. การส่งเสริมความเคารพตนและให้เกียรติภูมิของผู้อื่น คือการส่งเสริมให้บุคคลมีประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ที่ถูกรับมอบหมาย รู้จักเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น เช่นไม่โกหกตนเองและผู้อื่น มีสัมมาคารวะต่อผู้อื่น

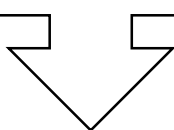
5. การพัฒนาทักษะส่วนตนและทักษะทางสังคม คือการพัฒนาความสามารถส่วนตนเองและสังคม ที่ใช้ในการปฏิบัติงานและมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมอย่างดี โดยมุ่งเน้นให้บุคคลมีโอกาสในการฝึกการวิเคราะห์ การเรียนรู้ โดยกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง พร้อมทั้งมีความสามารถในการสื่อความหมายและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้คนรอบข้าง เช่น มีพื้นฐานในการทำงานและอาชีพ มีความพร้อมที่จะประกอบอาชีพ มีความสามารถในการตัดสินใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามาประสบกับตน มีสัมพันธภาพที่ดีกับหมู่คณะ

6. การเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ คือการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเลือกการดำเนินชีวิตของตนเองที่จะทำงานตามความสามารถของตน รู้จักช่องทางในการทำงานอย่างสุจริตและตรงตามความถนัดของตนเอง จัดประสบการณ์ตรงเพื่อส่งเสริมความสามารถพัฒนาความชำนาญฝึกฝนอาชีพจนสามารถมีอาชีพอิสระได้

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การใช้ทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดนั้นมีแนวทางปฏิบัติ โดยการส่งเสริมให้นับถือตนเองและบุคคลรอบข้าง ส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียนและประกอบวิชาชีพ สร้างความเคารพตนเองและเกียรติภูมิของผู้อื่น สามารถพัฒนาความสามารถส่วนตนและสังคมที่ใช้ต่อการปฏิบัติงานและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในสังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิต โดยใช้ความถนัดของผู้เรียนเป็นหลัก

หลังจากจบการศึกษาเนื้อหาสาระเอกสารชุดฝึกอบรม

เรื่องที่ 2.2.2 กรณูปฏิบัติกิจกรรมที่ 2.2.2

กิจกรรมที่ 2.2.2

ทักษะชีวิต เป็นความสามารถที่มีหลายองค์ประกอบ อันได้แก่ ความรู้ ทักษะ และทักษะที่ใช้ในการจัดการปัญหารอบตัวในสภาพปัญหาสังคมปัจจุบัน

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. การใช้ทักษะเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันกันยาเสพติด คืออะไร จงสรุป

.....

.....

.....

.....

2. การใช้ทักษะชีวิตในการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันกันยาเสพติด ท่านคิดว่ามีคามสำคัญมากน้อยเพียงใด จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

แนวทางการตอบคำถาม 2.2.2

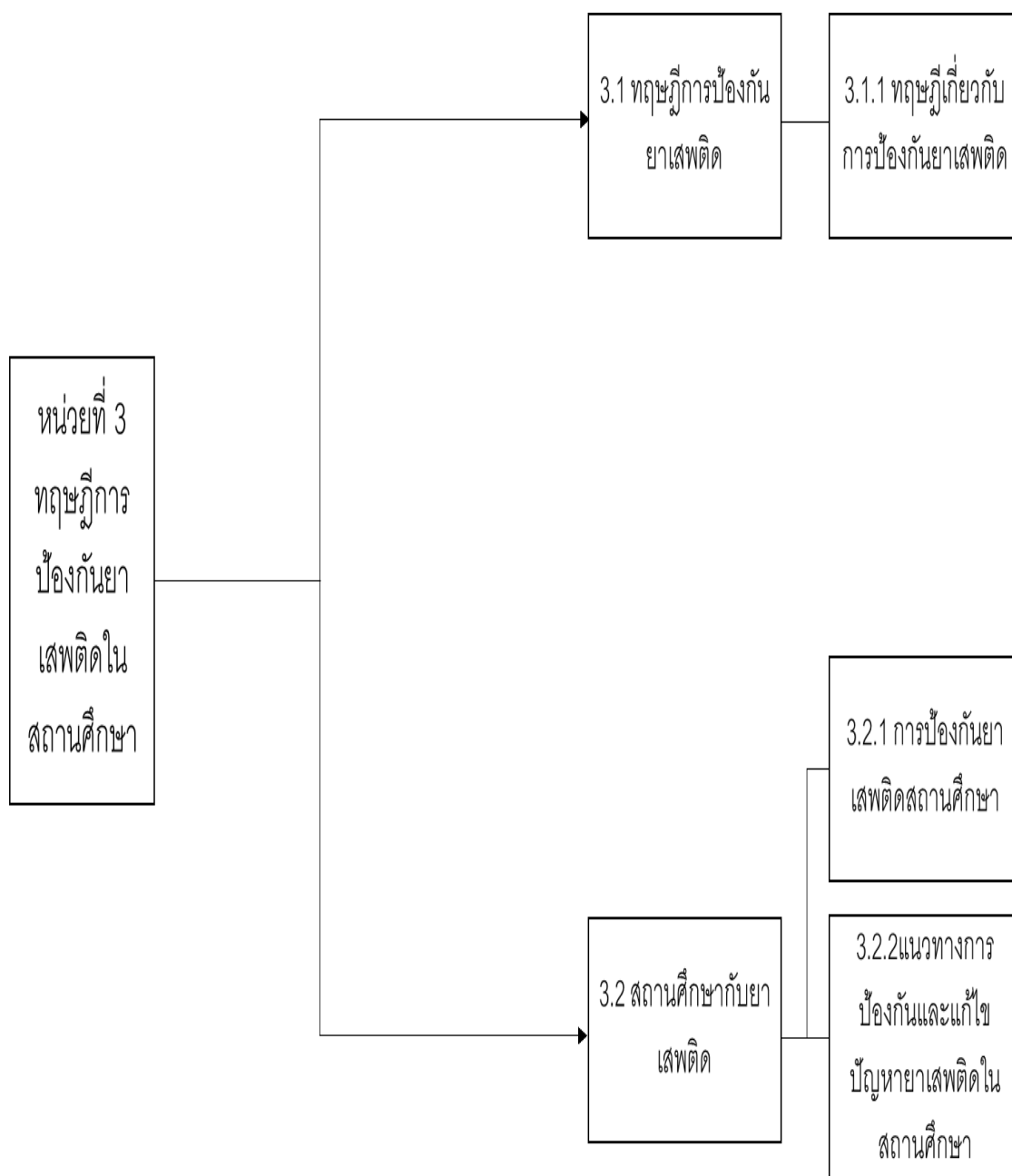
1. ทักษะชีวิต เป็นความสามารถที่มีหลายองค์ประกอบ อันได้แก่ ความรู้ ทศนคติ และทักษะที่ใช้ในการจัดการปัญหารอบตัวในสภาพปัญหาสังคมปัจจุบัน และเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตภายภาคหน้า ซึ่งเน้นเรื่องสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ปัญหายาเสพติด การสอนทักษะชีวิตเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก หรือที่เรียกกันว่าการเรียนแบบมีส่วนร่วม โดยมีพื้นฐานสำคัญที่สุดก็คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ที่มีแนวดำเนินการสำคัญ คือมุ่งให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพและพัฒนาสังคมตามระดับวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะเป็นช่วงอายุ

2. ทักษะชีวิตมีความสำคัญมากในสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด เนื่องจากบุคคลใดที่ขาดทักษะชีวิตไม่ว่าด้านใดก็ตาม อาจจะทำให้เข้าไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการเล่าเรียน การทำงาน สัมพันธภาพทางสังคม เมื่อบุคคลนั้น ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต เขาจะเกิดความเครียด และความเครียด คือสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนเสพยาเสพติด

8. ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3

แผนโครงสร้างเนื้อหาหน่วยที่ 3

แผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 3

หน่วยที่ 3 ทฤษฎีการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

ตอน 3.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

3.2 สถานศึกษากับยาเสพติด

แนวคิด

ตอนที่ 3.1 การออกห่างจากยาเสพติดโดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับตัวยา หรือผู้เสพยา พร้อมทั้งมีความรู้ความเข้าใจต่อโทษของยาเสพติดที่เกิดขึ้นกับผู้เสพ มีเจตคติและผลดีต่อการออกห่างจากเรื่องราวของยาเสพติด

ตอนที่ 3.2 การจัดการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับยาเสพติดรอบรั้วโรงเรียน พร้อมกับการป้องกันนักเรียนของโรงเรียนด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อให้นักเรียนออกห่างจากยาเสพติด และการจัดเตรียมมาตรการต่าง ๆ ของโรงเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

วัตถุประสงค์

เมื่อจบหน่วยที่ 3 แล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถ

1. อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด
2. มีความรู้ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดต่อนักเรียนและสถานศึกษาได้

กิจกรรมระหว่างการศึกษา

1. ศึกษาเอกสารการฝึกอบรม 3.1 และ 3.2
2. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในเอกสารการฝึกอบรมแต่ละตอน

สื่อการฝึกอบรม

เอกสารฝึกอบรมหน่วยที่ 3

ตอนที่ 3.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

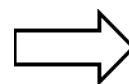
ตอนที่ 3.2 สถานศึกษากับยาเสพติด

ประเมินผล

1. ประเมินผลจากแบบประเมินตนเองก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม
2. ประเมินผลจากการปฏิบัติกิจกรรมในเอกสารการฝึกอบรมหน่วยที่ 3

เมื่อผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมอ่านแผนการฝึกอบรม
หน่วยที่ 3 จบแล้ว ขอให้เริ่มทำแบบประเมิน
ตนเองก่อนแล้วศึกษาเอกสารฝึกอบรมต่อไป

ตอนที่ 3.1

ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิดและวัตถุประสงค์ของตอนที่ 3.1 แล้วศึกษารายละเอียด

หัวเรื่อง

3.1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

แนวคิด

ตอนที่ 3.1.1 ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการป้องกันยาเสพติด เพื่อจะนำความรู้เหล่านี้ไปถ่ายทอดสู่นักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ เจตคติ และวิธีการออกห่างจากยาเสพติดอย่างถูกต้องโดยการรู้จักการปฏิเสธ การหลีกเลี่ยงเพื่อรักร้อยอย่างถูกวิธีและมีมารยาททางสังคม

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 3.1 จบแล้วผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถ

1. ทราบถึงทฤษฎีที่เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากยาเสพติด
2. เข้าใจและสามารถอธิบายทฤษฎีการป้องกันตนเองจากยาเสพติดได้

เรื่องที่ 3.1.1

ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

นักวิชาการได้ให้ความหมายของพฤติกรรมกรรมการป้องกันยาเสพติดไว้มากมาย ดังนี้

ปีนโค(2540: 12) กล่าวถึงการปฏิบัติตนกับการป้องกันยาเสพติด ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เจตคติเกี่ยวกับยาเสพติด ไว้ดังนี้

1. การปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกัน หมายถึง การมีทักษะที่จะทำการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษามารยาทและน้ำใจต่อผู้อื่น และผลประโยชน์ของตนในการป้องกันปัญหาเสพติดที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง การออกห่างจากยาเสพติดด้วยการกระทำรูปแบบต่าง ๆ เช่น จำหน่ายยาบ้า การถูกชักชวนไปเสพหรือเป็นคนดูต้นทางให้กับผู้ชักชวนเพื่อลักลอบซื้อหรือจำหน่าย

สุขฤดี รัชศฤงคารสกุล (2543:10) กล่าวว่า พฤติกรรมการป้องกันและออกห่างจากยาเสพติดคือ การปฏิบัติตนของนักเรียนที่แสดงเจตนารมณ์เพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงการกระทำที่เกี่ยวกับการติดยาเสพติด โดยการไม่ทดลองเสพ เลือกคบเพื่อน ปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน การปฏิบัติตามคำเตือนและคำแนะนำของครูและผู้ปกครอง

เสกสรร สงวนนาม (2544:6) กล่าวว่า พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดนั้นคือกระบวนการที่บุคคลแสดงออกมาในขณะที่เผชิญสถานการณ์เกี่ยวกับยาเสพติด โดยการปฏิเสธหรือไม่ยอมรับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

2. ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด ความสามารถทางสติปัญญาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด โทษ ผลกระทบและอาการที่เกิดต่อผู้เสพยาเสพติด สาเหตุของการติดยา แนวทางการป้องกันการติดหรือเสพยาเสพติด ตลอดจนการบำบัดและกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

3. เจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด หมายถึงความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยมที่มีต่อบาเสพติด และผลดีต่อการออกห่าง การไม่ติดหรือเสพยาเสพติด

จากข้อมูลข้างต้นพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด คือความรู้ เจตคติและการแสดงออก ของนักเรียน เมื่อประสบเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับยาเสพติดว่า ควรออกห่างอย่างไร ปฏิเสธแบบไหนและทราบถึงข้อดีของผู้ที่ไม่เสพยาเสพติด และข้อเสียต่อผู้ที่เสพยาเสพติดตลอดจนการวางแผนที่จะออกห่างจากเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

รูปแบบการป้องกันยาเสพติด

เฮเลน โนวลิส (Helen, Nowlis) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้กล่าวเกี่ยวกับองค์ประกอบของปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์ 3 องค์ประกอบ คือ คน ตัวยา และสิ่งแวดล้อม โดยให้แนวคิดและรูปแบบวิธีการในการป้องกันยาเสพติดไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบศีลธรรมและกฎหมาย แนวคิดนี้มองปัญหาของยาเสพติดโดยเน้นความสำคัญที่ตัวของยาเสพติดละการมีความเชื่อว่า ถ้ามีการยับยั้งความอันตรายที่เกิดขึ้นจากยาเสพติดจะช่วยยับยั้งการใช้ยาเสพติดได้ นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับความอันตรายของยาเสพติด การบอกกล่าวถึงข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดและบทลงโทษ และยังมีเชื่อว่าการลงโทษ หรือการชู้จะลงโทษเป็นสิ่งที่สามารถยับยั้งให้ผู้เสพเกิดความกลัวและออกห่างจากยาเสพติด รูปแบบวิธีการแบบนี้คือวิธีการสร้างความรู้แบบจริงจังเพื่อให้บุคคลเกิดความตระหนักและทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด

2. รูปแบบสุขภาพอนามัย รูปแบบการป้องกันยาเสพติดในรูปแบบนี้ มองปัญหาเสพติดว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ จึงเกิดแนวคิดจะสร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับบุคคลด้วยการจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการศึกษาและป้องกันยาเสพติด ซึ่งมักจะใช้วิธีการให้ข่าวสารเรื่องโทษภัยของยาเสพติด ตลอดจนอันตรายที่เกิดขึ้นต่อตัวของผู้เสพ

3. รูปแบบจิตวิทยาและสังคม แนวคิดนี้มองปัญหาเสพติดว่าเกิดขึ้นจาก 3 องค์ประกอบ คือ คน ตัวยา และสิ่งแวดล้อม เป็นองค์ประกอบสำคัญในการใช้ยา จึงควรสนใจเหตุผลและความจำเป็นที่ใครคนหนึ่งต้องการที่จะใช้ยา แนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับสังคมในด้านที่ว่า สังคมคือปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการเสพสารเสพติด ปฏิกริยาต่อการใช้สารเสพติด และผู้เสพสารเสพติด จึงเสนอรูปแบบการแก้ปัญหาถึงความต้องการส่วนตัวและด้านสังคม

4. รูปแบบสังคมและวัฒนธรรม แนวคิดรูปแบบนี้มองว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมส่งผลต่อบุคคลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเห็นว่าบางสิ่งที่อยู่ในสังคมควรได้รับการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับบุคคล และความต้องการทางธรรมชาติของมนุษย์

จากแนวคิดทั้ง 4 รูปแบบวิธีการในการป้องกันปัญหายาเสพติดรูปแบบที่ 3 จิตวิทยาและสังคมเป็นรูปแบบที่มีการแพร่หลายและนำมาใช้มากที่สุด เพราะเป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นการพัฒนาที่ตัวบุคคลและพฤติกรรม(สมศักดิ์ เทศงามถ้วน 2539 : 41 – 42)

หากมองรูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดที่ตัวบุคคล ตัวยา และสิ่งแวดล้อม สามารถแบ่งรูปแบบการป้องกันได้ 3 แนวทาง

1. การเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลแนวคิดนี้เชื่อว่าการแก้ไขปัญหานั้นจำเป็นต้องแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงระบบย่อยจาก โดยมีรูปแบบนิยมใช้ดังนี้

1.1 รูปแบบปรัชญาและเหตุผลเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านทฤษฎีที่มีความเชื่อว่าบุคคลทุกคนมีเหตุผลและพร้อมที่จะตอบสนองต่อข่าวสารใหม่ๆ และสามารถทำให้บุคคลสร้างและเปลี่ยนแปลงทัศนคติซึ่งจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในที่สุด

1.2 รูปแบบสังคมและจิตวิทยาทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลนั้นจะต้องเกิดขึ้นจากอิทธิพลที่เป็นบรรทัดฐานจากกลุ่มซึ่งบุคคลนั้นมีความผูกพันและจะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ใน 3 ขั้นตอนคือจากบิดามากกว่ามารดาและส่วนใหญ่ช่วงเวลาที่เกิดปัญหาครอบครัวจะเป็นช่วงที่ลูกอยู่ในวัยเด็กจนถึงอายุเข้าวัยรุ่นคือ 14 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการเพื่อนมาชดเชยความสุขที่ขาดหาย แต่เนื่องจากตัวของเด็กได้รับการเลี้ยงดูและการอบรมที่บกพร่องจากพ่อแม่จึงทำให้ขาดทักษะและวิจารณญาณในการเลือกคบเพื่อนและพร้อมที่จะทำตามคำชักชวนของเพื่อนอยู่เสมอโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวของเขาเอง เช่นการชอบการทำท่ายมีบุคลิกภาพมั่วซุกและต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคมรอบข้าง

เป้าหมายของการป้องกันยาเสพติดโดยการเปลี่ยนแปลงบุคคล ได้แก่ ความรู้สึก เจตคติ ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายในของบุคคลและพฤติกรรม สำหรับความรู้สึกและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิด คือ การสร้างความเกลียดชัง และกลัวต่อยาเสพติด และต้องการให้บุคคลมีพฤติกรรมในการใช้ยาในทางที่ถูกต้อง

2 การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมในการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมแนวคิดนี้เชื่อว่าสภาพ การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมแนวคิดนี้เชื่อว่าสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลเป็นอย่างยิ่งต่อการเพิ่มหรือลดปริมาณของยาเสพติดในตลาด

รวมทั้งการเพิ่มหรือลดความต้องการจากการเสพยาเสพติดตั้งนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งแนวคิดนี้มีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงได้แก่

2.1 รูปแบบค่อยเป็นค่อยไป การสร้างความเปลี่ยนแปลงตัวบุคคล และดำเนินการโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แบบค่อยเป็นค่อยไป โรงเรียนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม เช่น โรงเรียนได้นำความรู้และวิชาการต่าง ๆ เผยแพร่ต่อชุมชนและเชิญผู้เชี่ยวชาญ ด้านยาเสพติดมาให้ความรู้พร้อมกับป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในเยาวชน

2.2 รูปแบบรุนแรง การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมตามแนวคิดนี้มีลักษณะฉับพลัน หลักการที่นำมาใช้คือ จิตวิทยากลุ่มชนปลูกเร้าและร่วมกันแก้ปัญหาที่ประสบอยู่

สรุปการป้องกันโดยทั่วไปพัฒนาบุคคลเป็นเป็นสำคัญสิ่งทีควรคำนึงถึงมีดังต่อไปนี้

(สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2542: 10)

1. การส่งเสริมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินชีวิต เช่น การส่งเสริมการแสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความสนใจและความชอบเป็นต้น

2. การส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบตนเอง

3. การสนับสนุนให้มีจุดมุ่งหมายในการทำงาน และให้รู้จักขอเชิญปัญหาซึ่งอาจเกิดขึ้น เช่น ความผิดหวังและความเสียใจ

4. การส่งเสริมให้มีโอกาสในการรับประสบการณ์ที่ดีในบ้าน ที่ทำงาน และชุมชนเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและให้ความเคารพต่อผู้อื่น

5. การพัฒนาทักษะของตนเองและสังคม ในสภาวะสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นการพัฒนาทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการปฏิเสธ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

หลักการทั้ง 5 ประการที่กล่าวข้างต้น นำไปสู่การจัดทำโครงการศึกษาเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดอย่างผิด สามารถจัดได้หลากหลายวิธีต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2542 : 12)

จากหลักการสำคัญทั้ง 5 ประการนำไปสู่การจัดโครงการการศึกษาเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิดสามารถจัดได้โดยกระบวนการและวิธีการต่าง ๆ ต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2542:12)

1. การให้ข่าวสาร คือการให้ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับยาเสพติดและผลจากการใช้ยาเสพติด เนื่องจากความรู้เหล่านี้จะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจการใช้ยาเสพติด การให้ข่าวสารวิชาความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับยาเสพติดจะต้องคำนึงถึงความรู้ในด้านทัศนคติ ค่านิยม ชีวิต ความรู้สึก และความวิตกกังวลของกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นเราสามารถกล่าวได้ว่า การให้ข่าวสารที่จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกสามารถกระทำได้โดยวิธีการต่าง ๆ และควรมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มและข่าวสารนั้นจะต้องมีความเชื่อถือได้

2. การให้การศึกษาด้านจิตใจและความรู้สึก วิธีการนี้ มีสำคัญอย่างยิ่งในการให้การศึกษาเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติด เพราะถ้าหากขาดการพัฒนาทางด้านจิตใจแล้วการให้การศึกษาเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดก็จะเป็นการไม่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันได้ ดังนั้นผู้ทำงานด้านนี้จะต้องมีความเข้าใจในเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมอันพึงประสงค์ เช่น การตัดสินใจ ฝึกการแก้ปัญหาเมื่อเผชิญหน้ากับปัญหาเสพติด และการทำค่านิยมให้เกิดความกระจ่างในโทษของยาเสพติด ซึ่งเป็นวิธีการที่จะทำให้คนรู้จักการคิดและการตัดสินใจ ในการเลือกค่านิยมหรือสิ่งใด ๆ ก็ตามหลังจากที่ได้พิจารณาผลของสิ่งนั้นเสียก่อน โดยการใช้เหตุผล สติปัญญาและวิจารณญาณเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจ

3. เพื่อนช่วยเพื่อนหรือเป็นที่ปรึกษาให้กับเพื่อน วิธีนี้เป็นประโยชน์อย่างมากและสามารถเกิดขึ้นได้ง่าย ปกติแล้วเด็กจะปรึกษากับเพื่อนก่อนครู และพ่อแม่ หรือขอความช่วยเหลือและให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อน ซึ่งอาจจะเพื่อนวัยเดียวกันหรือต่างวัยก็ได้ ถ้าผู้ใหญ่ให้แนวคิดในการคบเพื่อนของเด็ก การให้การศึกษาและช่วยเหลือเพื่อนจะเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

4. การให้การศึกษาเกี่ยวกับการทำงานและการวางแผนในการทำงาน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เยาวชนมีความมุ่งมั่นและเป้าหมายในชีวิต เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ความสำเร็จมีความและภาคภูมิใจในตัวเอง ดังนั้นเมื่อเยาวชนมีเป้าหมายในชีวิตพวกเขาจะตัดสินใจด้วยหลักการและเหตุผลในการกระทำทุก ๆ อย่างก้าวของชีวิต

5. การสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวนั้น คือการสื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง ระหว่างพ่อ แม่ และลูก ที่มีความเข้าใจกัน สามารถปรึกษาปัญหาระหว่าง

กันและกัน และทุกคนในครอบครัวสามารถเป็นที่พึ่งให้แก่กันและกันนักเรียนเอากัน สิ่งเหล่านี้จะช่วย
 จัดปัญหาทั้งในด้านส่วนตัว ครอบครัว ในสังคมได้เป็นอย่างดี

6. ให้ทางเลือก คือ กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนและตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน
 ของคนเรามีมากมายหลากหลายรูปแบบ จึงสามารถเลือกนำไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
 อาทิเช่น กิจกรรมที่เกี่ยวกับทางกาย ได้แก่ การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา กิจกรรมทางใจ ได้แก่
 การศึกษาเกี่ยวกับศาสนา การฝึกอบรมจริยธรรม เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เด็กใช้เวลาว่าง
 ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และเห็นคุณค่าของเวลา ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการเบี่ยงเบนความสนใจของ
 นักศึกษาหรือกลุ่มเป้าหมายให้หันเหไปจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการป้องกันยาเสพติดโดยทั่วไปจะมุ่งเน้นในการ
 พัฒนาคอนเป็นสำคัญ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างให้บุคคลมีคุณธรรมจริยธรรมจึงจะทำให้เกิดการ
 ดำเนินงานอย่างบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ การให้การศึกษาด้านจิตใจหรือที่เราเรียกว่าความรู้สึก เป็น
 วิธีการที่สำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อป้องกันตนเองจากยาเสพติด เพราะถ้าหากขาด
 การพัฒนาในด้านจิตใจแล้วตอนนี้การศึกษาเพื่อป้องกันยาเสพติด ก็ไม่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตัว
 บุคคลได้

การป้องกันยาเสพติดในวัยรุ่น

เยาวชนจำนวนไม่น้อยที่ตกภายใต้การควบคุมของยาเสพติด เนื่องจากสาเหตุอยากรู้ อยาก
 ลอง อยากเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นต้น ซึ่งการป้องกันตนเองของ
 เยาวชนให้ปลอดภัยจากสารเสพติดสามารถทำได้ดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของสารเสพติด ปัจจุบันการแพร่ระบาดของสาร
 เสพติดยาเป็นวงกว้าง และได้เข้าไปสู่ประชาชนในกลุ่มต่าง ๆ ไม่เว้นแม้แต่เด็กนักเรียนนักศึกษา ปัญหา
 ยาเสพติดจึงเป็นปัญหาใกล้ตัว ที่สมควรได้รับการแก้ไขและป้องกันตนเองจากสารเสพติด ยาเสพติดที่
 มีการแพร่ระบาดมีมากมายหลายชนิด ได้แก่ยาบ้า กัญชา ผงขาว ยาไอ และใบกระท่อม เป็นต้น การที่
 เยาวชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดประกอบกับความอยากรู้อยากลองสาเหตุอื่น ๆ อาจจะไม่รู้ว่าจะ
 เอาไปลองใช้หรือถูกหลอกให้ใช้ยาเสพติดด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งเป็นขั้น ตอนแรกที่จะนำไปสู่
 การติดยาเสพติด การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด โทษของยาเสพติด สถานการณ์การแพร่
 ระบาดของยาเสพติด และสาเหตุที่ชักจูงเยาวชนไปสู่การเสพยาเสพติดจะช่วยให้เยาวชนรู้เท่าทันและ
 ปลอดภัยจากยาเสพติด

ปัจจุบันสังคมไทยได้อยู่ในยุค 4.0 เป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีการพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้มีประสิทธิภาพสูงในการส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทำให้การเผยแพร่ข้อมูลมีมากมายหลายรูปแบบและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด จึงทำได้หลากหลายวิธีนอกเหนือจากการเรียนรู้จากตำรา เช่นการรับความรู้และข่าวสารต่าง ๆ จากการท่องเที่ยวโลกอินเทอร์เน็ต การรับฟังวิทยุ มีโทรทัศน์แล้วนำมาคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุมีผล จะทำให้เยาวชนเกิดความเข้าใจข้อโทษและสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. มีความภาคภูมิใจโดยการนับถือตนเอง ชีวิตย่อมมีค่าตราบเท่าที่ได้ใช้ชีวิตเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ดังนั้นการกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ตามความรู้ความสามารถที่มีชีวิตคนเราจึงจะมีคุณค่า ทั้งในแง่ของตนเอง ครอบครัว และสังคม เมื่อชีวิตของคนทุกคนมีค่าก็ไม่สามารถที่จะบั่นทอนหรือทำลายความสามารถของตนเอง ด้วยการกระทำที่เสื่อมเสีย เช่น การตกอยู่ในอบายมุขต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด การเล่นเกมพนัน การประพฤตินอกทางที่ไม่ชอบ เป็นต้น

3. สำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ในการดำรงชีวิตของแต่ละคน ย่อมมีบทบาทหน้าที่มากกว่า 1 อย่างไปตามสภาพที่ได้รับ เช่น บทบาทหน้าที่ของลูก นักเรียน ครูผู้สอน เพื่อนและพ่อแม่ เยาวชนควรมีความสำนึกในคุณค่าของบทบาทหน้าที่ตนและประพฤตินในสิ่งที่เป็นประโยชน์ตามกฎของสังคม บทบาทหน้าที่ของเยาวชนต่อสังคมคือการประพฤติปฏิบัติไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นและสังคม การสำนึกในหน้าที่จะช่วยให้เยาวชนประสบความสำเร็จในชีวิต

4. ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใส คนเราไม่สามารถที่จะเลือกเกิดได้แต่สามารถเลือกการดำเนินชีวิตได้ การเข้าใจในชีวิตยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น พอใจในสิ่งที่ตนมีและใช้สิ่งที่มีนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ มองโลกในแง่ดี จะทำให้เยาวชนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิต รู้จักการแก้ปัญหาในชีวิต เพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานออกห่างจากการตกเป็นทาสของยาเสพติด

5. เลือกคบเพื่อนที่ดี ในโลกแห่งความเป็นจริงนั้น เยาวชนจะต้องพบปะผู้คนมากมายหลายประเภท มีทั้งดีและไม่ดีปะปนกันไป การคบเพื่อนและบุคคลต่าง ๆ เยาวชนควรจะรู้จักการคบเพื่อนและนำเฉพาะสิ่งดี ๆ ของเพื่อนเหล่านั้นมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตน และจะต้องรู้จักการปฏิเสธในสิ่งที่เป็นอบายมุขและล่อแหลม เช่น การชักชวนของเพื่อนในการเสพยาเสพติด

6. การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เวลาเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างหนึ่งของมนุษย์ นอกจากเวลาที่ใช้ในการทำงานและการทุ่มเทในเวลาเรียนแล้ว ทุกคนย่อมมีเวลาว่างเพื่อการพักผ่อน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อร่างกาย แต่ถ้าหากว่าเราปล่อยเวลาให้ล่องลอยไปโดยไร้ประโยชน์และนำเวลาอันมีค่าของเราไปปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ชอบไม่ควร เท่ากับว่าเราเป็นผู้ใช้เวลาได้อย่างไม่คุ้มค่าที่สุด และยิ่งไปกว่านั้นอาจก่อให้เกิดโทษต่อตนเองและสังคมรอบข้าง เช่น การนำเวลาไปมั่วสุมในเรื่องของยาเสพติด หรือการละเล่นต่าง ๆ ที่เป็นอบายมุข

การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง มีมากมายหลายวิธี เช่น การออกกำลังกาย การอ่านหนังสือ การทำงานพิเศษ เป็นต้น

การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ครอบครัวอาจทำได้โดยการช่วยพ่อแม่ทำงานเมื่อเรามีเวลาว่างจากการเรียนหนังสือ การช่วยปรับปรุงซ่อมแซมบ้านเรือน ตลอดจนการใช้เวลาว่างอย่างมีความสุขกับครอบครัวไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในครอบครัวของเรา

การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมทำได้โดยการเป็นจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือสังคม เช่น การช่วยพัฒนาโรงเรียนในด้านความสะอาด การช่วยพัฒนามัสยิดให้มีความน่าอยู่และเหมาะสมกับการที่เป็นบ้านของพระเจ้า และอาสาผู้นำเยาวชน เป็นต้น

7. การรู้จักแก้ไขปัญหาชีวิตโดยวิธีการที่ถูกต้อง ในการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นใครก็จะต้องประสบพบเจอกับปัญหาไม่มากนักน้อยแตกต่างกันไป ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเยาวชนสามารถแก้ไขได้ ถ้าหากพวกเขากล้าที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาเหล่านั้น แต่มีเยาวชนบางกลุ่มที่หลีกเลี่ยงปัญหาและพึ่งยาเสพติดในการแก้ไขปัญหา แทนที่จะเป็นการแก้ไขปัญหากับเป็นการเพิ่มปัญหาให้กับตนเองและสังคมอีกด้วย

หลังจากการศึกษาเนื้อหาสาระเอกสารชุดฝึกอบรม

เรื่องที่ 3.1.1 กรณปฏิบัติกิจกรรมที่ 3.1.1

กิจกรรมที่ 3.1.1

นักวิชาการได้ให้ความหมายของแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดไว้มากมาย รวมถึงได้บอกรูปแบบในการป้องกันตนเองจากยาเสพติด และการป้องกันยาเสพติดในวัยรุ่น

1. จงสรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับยาเสพติดพร้อมบอกรูปแบบการป้องกันยาเสพติด

.....

.....

.....

.....

2. สรุปเนื้อหาเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดในวัยรุ่น

.....

.....

.....

.....

แนวตอบกิจกรรม 3.1.1

การมีความรู้ เจตคติ และทักษะที่จะทำการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษามารยาทและน้ำใจต่อผู้อื่น และผลประโยชน์ของตนในการป้องกันปัญหายาเสพติดที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง การออกห่างจากยาเสพติดด้วยการกระทำรูปแบบต่าง ๆ เช่น เลือกกคบเพื่อน ปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน การปฏิบัติตามคำเตือนและคำแนะนำของครูและผู้ปกครอง

รูปแบบการป้องกันยาเสพติด

1. รูปแบบศีลธรรมและกฎหมาย แนวคิดนี้มองปัญหาของยาเสพติดโดยเน้นความสำคัญที่ตัวของยาเสพติดและการมีความเชื่อว่า ถ้ามีการเข้าถึงความอันตรายที่เกิดขึ้นจากยาเสพติดจะช่วยยับยั้งการใ้ยาเสพติดได้

2. รูปแบบสุขภาพอนามัย รูปแบบการป้องกันยาเสพติดในรูปแบบนี้ มองปัญหาเสพติดว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ จึงเกิดแนวคิดจะสร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับบุคคลด้วยการจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการศึกษาและป้องกันยาเสพติด ซึ่งมักจะใช้วิธีการให้ข่าวสารเรื่องโทษภัยของยาเสพติด ตลอดจนอันตรายที่เกิดขึ้นต่อตัวของผู้เสพ

3. รูปแบบจิตวิทยาและสังคม แนวคิดนี้มองปัญหาเสพติดว่าเกิดขึ้นจาก 3 องค์ประกอบคือ คน ตัวยา และสิ่งแวดล้อม เป็นองค์ประกอบสำคัญในการใ้ยา จึงควรสนใจเหตุผลและความจำเป็นที่ใครคนหนึ่งต้องการที่จะใ้ยา

4. รูปแบบสังคมและวัฒนธรรม แนวคิดรูปแบบนี้มองว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมส่งผลต่อบุคคลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเห็นว่าบางสิ่งที่อยู่ในสังคมควรได้รับการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับบุคคล และความต้องการทางธรรมชาติของมนุษย์

ตอนที่ 3.2

สถานศึกษากับยาเสพติด

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิดและวัตถุประสงค์ของตอนที่ 3.2 แล้วศึกษารายละเอียด

หัวเรื่อง

3.2.1 การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

3.2.2 แนวทางการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

แนวคิด

ตอนที่ 3.2.1 ปัญหายาเสพติดไม่ได้เกิดขึ้นแค่ในชุมชนเท่านั้น แต่ในสถานศึกษาก็เป็นที่สุ่มเสี่ยงในการเสพยาเสพติด จำหน่าย ก้น ปัจจัยที่เป็นสาเหตุบางอย่างก็อาจจะแก้ไขได้แต่บางอย่างก็ไม่สามารถแก้ไขได้ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงจำเป็นที่จะต้องทราบถึงคุณลักษณะของปัญหาและทรัพยากร ตลอดจนรูปแบบวิธีการต่าง ๆ ที่มี และวางเป้าหมายที่เหมาะสมและเป็นไปได้ เพื่อกำหนดแผนการดำเนินการให้ดี และเพื่อที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หมดไปจากประเทศและสังคม

ตอน 3.2.2 สถานศึกษาถือเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดลงสู่นักเรียนนักศึกษา ท่ามกลางสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายและซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานศึกษาจำเป็นที่จะต้องจัดระบบงานด้านยาเสพติดเพื่อบูรณาการทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล เพื่อรองรับการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 3.1 จบแล้วผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถ

1. ทราบถึงการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา
2. สามารถนำแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมาใช้ในสถานศึกษาได้

เรื่อง 3.2.1

การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ลงวันที่ 22 มกราคม 2563 เรื่อง แผนการปฏิบัติด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563 โดยมีเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์มุ่งเน้นในเรื่องการแก้ไขปัญหายาเสพติด ลดระดับความรุนแรง ในการแก้ไขปัญหาเสพติดตามยุทธศาสตร์ชาติ และนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ สังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติด ซึ่งประกอบไปด้วย 5 มาตรการ ได้แก่ ความร่วมมือกันระหว่างประเทศ การปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย การป้องกันยาเสพติด การบำบัดยาเสพติด และการบริหารจัดการแบบบูรณาการ รวมทั้งสิ้น 9 แนวทาง 18 แผนงาน 49 โครงการสำคัญ ทางนี้มาตรการการป้องกันยาเสพติดกระทรวงศึกษาธิการ มีส่วนร่วมสำคัญและเป็นภารกิจหลักในการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับประชากรกลุ่มเสี่ยง ที่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 15-24 ปี เพื่อตัดวงจรแพร่ระบาดของยาเสพติดไปสู่ไลน์ใหม่

เพื่อให้การดำเนินการด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแผนชาติ โดยให้ผู้บริหารหน่วยงาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่บุคลากรทางการศึกษาทุกท่าน ให้เห็นถึงความสำคัญในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาภายใต้กรอบมาตรการสำคัญดังต่อไปนี้

1. มาตรการสร้างการรับรู้และการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา

1.1 สถานศึกษาสร้างการรับรู้ ทัศนคติ ประชาสัมพันธ์ ในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดที่หลากหลายช่องทางในสถานศึกษา เช่น เสียงตามสายในสถานศึกษา ช่องทางสื่อสารในโซเชียลมีเดียต่าง ๆ รวมไปถึงการสอดแทรกเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน

1.2 ขยายช่องทางการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ และการประชาสัมพันธ์ ในการป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติดในสถานศึกษาไปยังเครือข่ายบุคคล เช่น เครือข่ายนักเรียน เครือข่ายครู เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และเครือข่ายชุมชน เป็นต้น

1.3 ส่งเสริมกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาภายใต้กรอบแนวคิด 5 ด้าน คือ การค้นหา การสร้างภูมิคุ้มกัน การเฝ้าระวัง การบำบัดรักษา เพื่อให้เกิดรูปแบบและวิธีการในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างถูกต้องและตรงจุด เป็นระบบ ต่อเนื่อง และยั่งยืน

1.4 ส่งเสริม พัฒนา และยกระดับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเข้มแข็ง โดยเน้นให้มีบุคลากรที่มีความรู้เชิงจิตวิทยา เป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษา

1.5 สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง

1) สถานศึกษามีการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ให้มีการนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างพัฒนาทักษะของสมองในการวางรากฐานภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง

2) สถานศึกษามีการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ให้เสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติดโดยบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ พร้อมกับสอดแทรกกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุน ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเพื่อป้องกันยาเสพติดผ่านวิทยากรป้องกันหลากหลายตามบริบทและความเหมาะสม

3) สถานศึกษามีการเรียนการสอนระดับมัธยมและอาชีวะ ให้เสริมสร้างทักษะชีวิต ทักษะสังคม ยังมีความต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนแบบปกติ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมตามความสนใจและความถนัดของนักเรียน กิจกรรมกลุ่มเพื่อน กิจกรรมในลักษณะการสร้างคุณค่าให้กับตัวเอง กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น ควบคู่กับการดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเฝ้าระวังและค้นหา เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในรูปแบบที่เหมาะสมให้แก่เรียน

4) สถานศึกษา กศน. ให้เร่งค้นหาประชากรวัยเรียนคือเข้าสู่ระบบการศึกษา พร้อมทั้งให้ความรู้และเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดสอดแทรกในการเรียนแบบปกติ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ต่าง ๆ ควบคู่กับการประสานหน่วยงานให้ดูแลช่วยเหลือ และส่งต่อกรณีกลุ่มเป้าหมายมีความเสี่ยงในเรื่องของยาเสพติด

2. มาตรการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา

โดยการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้

2.1 สถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ดำเนินการคัดกรองและค้นหา นักเรียนนักศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยเน้นนักเรียนนักศึกษาที่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา และอาชีวฯ ที่ตกอยู่ในสภาวะสุ่มเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดเป็นเป้าหมายเร่งด่วนลำดับแรกสุด และให้จัดทำข้อมูลของแต่ละบุคคลเพื่อการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม

2.2 สถานศึกษาจัดให้มีการช่วยเหลือดูแลเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายอย่างเร่งด่วนดังนี้

1) กลุ่มเสี่ยง ให้สถานศึกษาเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความคิดของผู้เรียน โดยมีการส่งเสริมกิจกรรมเชิงบวก หรือกิจกรรมช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคุณค่าของตัวเอง และมีความภาคภูมิใจในตนเอง ร่วมด้วยการให้คำปรึกษา ติดตาม ฝ้าระวังพฤติกรรม และการเยี่ยมเยียนบ้านของนักเรียน ทั้งนี้ให้สถานศึกษาสร้างช่องทางสื่อสารใกล้ชิดกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ

2) กลุ่มใช้ยาเสพติด ให้สถานศึกษานั้นการดูแลรักษาด้วยการทำจิตสังคัมในสถานศึกษาเป็นลำดับแรกสุด โดยมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างครู ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่การศึกษานั้น ๆ โดยสถานศึกษาให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนอย่างปกติ ทั้งนี้ในกรณีที่นักเรียนติดยาเสพติดในระดับที่ไม่สามารถดูแลรักษาในรูปแบบจิตสังคัมในสถานศึกษาได้ ขอให้สถานศึกษาร่วมกันพิจารณาระวังครู ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเขตพื้นที่ เป็นรายกรณีไป เพื่อบำบัดดูแลรักษาโดยการส่งต่อไปยังสถานพยาบาลหรือสถานที่บำบัดยาเสพติด

2.3 ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเครือข่ายเยาวชน ในลักษณะรูปแบบกิจกรรมที่เป็นการสื่อสารระหว่างเยาวชนกับเยาวชน เช่น กิจกรรมพลังเชิงบวก กิจกรรมพัฒนาตนเอง และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ต่าง ๆ เป็นต้น

2.4 ส่งเสริมและพัฒนาให้มีระบบการฝ้าระวังดูแลปัญหาเสพติดในสถานศึกษา โดยใช้กลไกบุคคลหรือเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมลูกเสือต้านภัยยาเสพติด พร้อมทั้งมอบบทบาทให้ลูกเสือปฏิบัติหน้าที่ฝ้าระวังในสถานศึกษาร่วมกับครู เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และคนในชุมชน เพื่อให้เกิดช่องทางสื่อสารเพื่อแจ้งข่าวสาร และการแจ้งเตือนจากสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด

3. มาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา

ให้สถานศึกษาให้ความสำคัญในการดำเนินโครงการโรงเรียนสีขาว ปลอดภัยจากยาเสพติด และอบายมุข

3.1 ปรับเปลี่ยนทัศนคติเชิงบวกในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาเพื่อการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม รวมถึงการให้โอกาสนักเรียนโดยไม่ถือเป็นความผิดของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 ดำเนินโครงการภายใต้กฎเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดประกอบด้วย (1) มาตรการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ การป้องกัน การค้นหา การระงับรักษา การเฝ้าระวัง และการบริหารจัดการ (2) กลยุทธ์ 4 ไม่ คือ ไม่ปกปิดข้อมูล และไม่ไล่ผู้เรียนออก ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีความเข้มแข็งและเป็นระเบียบ ต่อเนื่อง และยั่งยืน นำไปสู่การลดปัญหาเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดของนักเรียนและปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์แบบองค์รวมในสถานศึกษา

3.3 เน้นบทบาทนักเรียนแกนนำ ในการดำเนินโครงการร่วมกับครูที่ปรึกษา

3.4 จัดทำแผน โครงการ กิจกรรม รongรับการขับเคลื่อนงาน

4. มาตรการอำนวยการ

4.1 การตรวจสอบราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ให้บรรจุประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับงานด้านยาเสพติดไว้ในการตรวจติดตามหรือนิเทศงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

4.2 ให้สถานศึกษารายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในระบบ NISPA และรายงานสภาพการใช้สารเสพติด โครงการทักษะชีวิตรวมพลังเด็กและเยาวชน การพัฒนารูปแบบการให้คำปรึกษา การค้นหา และการคัดกรอง ตลอดจนการดูแลช่วยเหลือ โครงการ TO BE NUMBER ONE กิจกรรมรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย การประชุมหน่วยงาน การประชุมคณะกรรมการ เป็นต้น

จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ในเรื่องดังกล่าวมีความสอดคล้อง คำกล่าวของนักวิชาการที่ได้กล่าวเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในโรงเรียน ดังนี้

สมจิตต์ วงศ์ปา (2546: 97-98) ได้กล่าวถึงการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดภายในโรงเรียนดังนี้

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน เพราะมีทั้งปัญหาที่เกิดจากตัวยา ปัญหาที่เกิดจากคนและปัญหาที่เกิดจากสังคมประกอบกัน ปัจจัยที่เป็นสาเหตุบางอย่างก็อาจจะแก้ไขได้แต่บางอย่างก็ไม่สามารถแก้ไขได้ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดจึงจำเป็นต้องทราบถึงคุณลักษณะของปัญหาและทรัพยากร ตลอดจนรูปแบบวิธีการต่าง ๆ ที่มี และวางเป้าหมายที่เหมาะสมและเป็นไปได้ เพื่อกำหนดแผนการดำเนินการให้ดี และเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาเสพติดให้หมดไปจากประเทศและสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการหวังผลที่มากจนเกินไปและมีโอกาสที่จะสำเร็จได้น้อยมาก ฉะนั้นเป้าหมายที่เหมาะสมที่สุด คือ การป้องกันและการลดปัญหาลงจนอยู่ในระดับที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและประเทศน้อยที่สุด

การสร้างภูมิคุ้มกันในเยาวชน ในการศึกษาลักษณะของการใช้ยาเสพติดของนักเรียนที่พบในโรงเรียนพบว่า เยาวชนบางคนไม่สนใจและไม่ลองในการเสพยาเสพติดเลย มีนักเรียนบางคนที่เคยลองยาเสพติดแต่ไม่ถึงขนาดกับติดยาเสพติด เนื่องจากพวกเขาสามารถเลือกได้ก่อน และมีนักเรียนบางคนติดยาเสพติดกันงอมแงม ดังนั้นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อยาเสพติดที่ครูหรือผู้ปกครองสามารถช่วยกันสร้างให้เกิดแก่ตัวของนักเรียน หรือบุตรหลานได้ คือ

1. การให้ความรู้แก่นักเรียน ความรู้ที่ถูกต้องย่อมเป็นส่วนสำคัญเป็นเครื่องคุ้มกันไม่ให้นักเรียนลองหรือเสพยาเสพติดและไม่ถูกหลอกในการกระทำความผิด การกล่าวถึงโทษของยาเสพติดจนเกินความจริงและสร้างความหวาดกลัวจนเกินเหตุแต่นักเรียนอาจจะส่งผลตรงกันข้ามกับตัวของนักเรียนได้เนื่องจากอาจได้รับความรู้สึกอีกด้านหนึ่งจากเพื่อนที่เป็นผู้เสพยา และมีหลักฐานที่เชื่อถือได้ว่าความรู้ที่ได้รับที่ไม่ถูกต้องและไม่มีความเชื่อถืออาจจะทำให้เด็กขาดหลักการยึดเหนี่ยว

อีกประการหนึ่งเด็กบางคนใช้ยาเสพติด เพราะคิดว่าการใช้ยาเสพติดนั้นเป็นการผจญภัยและโลดโผน ต้องการการยอมรับจากเพื่อนฝูง การกล่าวถึงโทษของยาเสพติดยิ่งมากเท่าใด เด็กก็อาจจะรู้สึกลดผลมากยิ่งขึ้นและสนุกสนานกับการเสพยา ดังนั้นความรู้ที่เหมาะสมกับวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

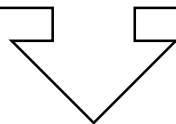
2. เจตคติและค่านิยม เจตคติที่ดีต่อชีวิต การรู้ว่าสิ่งไหนทำได้หรือทำไม่ได้ การมีระเบียบวินัยในตนเอง การรู้จักยับยั้งชั่งใจ เข้มเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีที่จะทำให้เด็กป้องกันตนเองจากการเข้าสู่ปัญหาของยาเสพติด

3. การปลูกฝังทางบุคลิกภาพ ในการศึกษาปัญหายาเสพติดภายในรอบรั้วโรงเรียนคณะวิจัย จากสถาบันวิทยาศาสตร์การแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2521 พบว่า เด็กที่ใช้กัญชา และพิน เคยประสบพบเจอกับปัญหาการเล่นการพนันนั้นจากจำนวนเงินที่มาก และอันตรายจากการ จำนำของ สูงกว่าเด็กนักเรียนที่ไม่ใช้ยาเป็นจำนวนมาก อุปนิสัยที่ไม่ดีเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นมาก่อนการ ใช้สารเสพติด ซึ่งอาจเกิดจากการยับยั้งชั่งใจ เกิดจากความเครียดจึงแก้ปัญหาด้วยการเสพยาเสพติด เพื่อลดความตึงเครียดของจิตใจ ดังนั้นในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน พ่อแม่ควรให้การเลี้ยงดูอย่าง อบอุ่น มอบความรักให้แก่ลูก ไอ้ฮิสระแก่พวกเขา ไม่ปกป้องเด็กมากเกินไป ดังที่ปรากฏคำกล่าวใน สังคมว่า พ่อแม่รังแกฉัน พ่อแม่ควรส่งเสริมให้เด็กกล้าจะตัดสินใจด้วยตนเอง รู้จักพึ่งตนเองและรู้ว่าสิ่ง ไหนควรไม่ควร ให้เขามีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจ มีความตั้งใจใฝ่ดี รักความก้าวหน้าในชีวิตการงาน รู้จักปรับปรุงตัวเองให้เข้าร่วมในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างมีความสุข สิ่งทีกล่าวมาข้างต้นนี้ เกิดจากการอบรมสั่งสอน และประสบการณ์ในชีวิตของเด็กตั้งแต่เล็กจนโต

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การป้องกันและแก้ปัญหา ยาเสพติดใน รอบรั้ว โรงเรียนมีเป้าหมายที่จะป้องกันและลดปัญหา ยาเสพติด จนอยู่ในระดับที่ส่งผลกับสังคมน้อยที่สุด โดย การแก้ปัญหาจำเป็นที่จะต้องมีความร่วมมือจากทุกฝ่าย คือ ผู้ปกครองครู เพื่อนๆ และชุมชนเพื่อเป็น การปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้ลดน้อยลงไปจากสถานศึกษา

หลังจบจากการศึกษาเนื้อหาสาระเอกสารชุดฝึกอบรม

เรื่องที่ 3.2.1 กรุณาปฏิบัติกิจกรรมที่ 3.2.1

กิจกรรมที่ 3.2.1

1. ท่านคิดว่าการสร้างภูมิคุ้มกันในเยาวชนให้ออกห่างจากยาเสพติดควรทำอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. การค้นหา การระวังรักษา การเฝ้าระวัง และการบริหารจัดการ ควรทำอย่างไร จงอธิบาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แนวการตอบกิจกรรมที่ 3.2.1

1. การสร้างภูมิคุ้มกันในเยาวชน ในการศึกษาลักษณะของการใช้ยาเสพติดของนักเรียนที่พบในโรงเรียนพบว่า เยาวชนบางคนไม่สนใจและไม่ลองในการเสพยาเสพติดเลย มีนักเรียนบางคนที่เคยลองยาเสพติดแต่ไม่ถึงขนาดกับติดยาเสพติด เนื่องจากพวกเขาสามารถเลือกได้ก่อน และมีนักเรียนบางคนที่ติดยาเสพติดกั๊งอมแงม ดังนั้นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อยาเสพติดที่ครูหรือผู้ปกครองสามารถช่วยกันสร้างให้เกิดแก่ตัวของนักเรียน หรือบุตรหลานได้ คือ

1.1 การให้ความรู้แก่นักเรียน ความรู้ที่ถูกต้องย่อมเป็นส่วนสำคัญเป็นเครื่องคุ้มกันไม่ให้นักเรียนลองหรือเสพยาเสพติดและไม่ถูกหลอกในการกระทำความผิด

1.2 . เจตคติและค่านิยม เจตคติที่ดีต่อชีวิต การรู้ว่าสิ่งไหนทำได้หรือทำไม่ได้ การมีระเบียบวินัยในตนเอง การรู้จักยับยั้งชั่งใจ เข้มเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีที่จะทำให้เด็กป้องกันตนเองจากการเข้าสู่ปัญหาของยาเสพติด

1.3 การปลูกฝังทางบุคลิกภาพ ในการศึกษาปัญหาเสพติดภายในรอบรั้วโรงเรียน คณะวิจัยจากสถาบันวิทยาศาสตร์การแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2521 พบว่า เด็กที่ใช้กัญชาและฝิ่น เคยประสบพบเจอกับปัญหาการเล่นการพนันนั้นจากจำนวนเงินที่มาก และอันตรายจากการจำหน่ายของ สูงกว่าเด็กนักเรียนที่ไม่ใช้ยาเป็นจำนวนมาก อุปนิสัยที่ไม่ดีเหล่านี้ ส่วนใหญ่เป็นมาก่อนการใช้สารเสพติด ซึ่งอาจเกิดจากการยับยั้งชั่งใจ เกิดจากความเครียดจึงแก้ปัญหาด้วยการเสพยาเสพติดเพื่อลดความตึงเครียดของจิตใจ

2. การป้องกัน การค้นหา การระงับรักษา การเฝ้าระวัง และการบริหารจัดการ

2.1 ด้านการค้นหา

สำรวจ ค้นหา คัดกรอง โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการสังเกต ชักถาม และแบ่งกลุ่มเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เหมาะสมและถูกต้อง ได้แก่ กลุ่มทั่วไป กลุ่มเสี่ยง กลุ่มใช้ยาเสพติด

2.2 ด้านการรักษา

ให้โอกาสเมื่อเด็กพลั้งพลาดในการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีแนวโน้มในการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการปรับความคิดหรือพฤติกรรม เพื่อสร้างค่านิยมใหม่ พร้อมกับดูแลช่วยเหลือ ติดตามอย่างใกล้ชิด ระหว่าง ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ทั้งนี้ สถานศึกษาจะต้องเปิดให้โอกาสให้เด็กได้

เรียนต่อตามปกติ

- กลุ่มเสียง : ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลุ่มเสียง การให้คำปรึกษา ติดตาม เยี่ยมบ้าน ฯลฯ
- กลุ่มใช้ยาเสพติด : กรณีค้นพบในสถานศึกษา โดยการทำจิตสังคมบำบัดในสถานศึกษา ร่วมมือกัน
อย่างใกล้ชิดระหว่าง ครู ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

2.3 ด้านการเฝ้าระวัง

สอดส่อง เฝ้าระวัง เป็นหูเป็นตา ร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด /1 ตำรวจ 1
โรงเรียน /การจัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษา

2.4 ด้านการบริหารจัดการ

การพัฒนาบุคลากร /การขับเคลื่อนกลไกคณะกรรมการ คณะทำงานที่เกี่ยวข้อง /การจัดทำ
แผนงาน งบประมาณ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน
สถานศึกษา

เรื่อง 3.2.2

แนวทางการป้องกันและการแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา

สถานศึกษาถือเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดลงสู่ นักเรียนนักศึกษา ท่ามกลางสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายและ ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดระบบงานด้านยาเสพติดเพื่อ บูรณาการทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเต็ม ประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล เพื่อรองรับการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา

1.ระบบข้อมูล เพื่อการวางแผนและวิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์การแก้ปัญหา ข้อมูล สำคัญในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษามีดังนี้

1.1 ข้อมูลสภาพปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา เช่น สถานะของสถานศึกษา สภาพการ ใ้ยาเสพติดในสถานศึกษา ครูและนักเรียนแกนนำ และสถานเรียนรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดภายในโรงเรียน เป็นต้น

1.2 ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทุกด้านทั้งดีและไม่ดี ข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมการเสพยาเสพติดและวิธีการแก้ปัญหา

1.3 ข้อมูลการดำเนินงาน เพื่อเป็นองค์ความรู้สำคัญในการป้องกันและปราบปรามยา เสพติดในสถานศึกษา

2.ระบบป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อทราบถึงสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นภายใน สถานศึกษาและกำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินงานได้ชัดเจน การดำเนินงานในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย มีดังนี้

2.1 กลุ่มนักเรียนทั่วไปที่ไม่มีประสบการณ์ในการใ้ยาเสพติด เน้นกิจกรรมด้านการ ป้องกันในภาพกว้างที่ครอบคลุมนักเรียนกลุ่มนี้ให้มีภูมิคุ้มกันโดยมีมาตรการในการดำเนินงานดังนี้

2.1.1 มาตรการทางการศึกษา เพื่อให้ความรู้ ปรับเปลี่ยนทัศนคติและเจตคติ ตลอดจนพฤติกรรมของนักเรียน เช่น การกำหนดเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในหลักสูตร

ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ไม่สามารถผนวกหรือสอดแทรกในคาบเรียนปกติได้

2.1.2 มาตรการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เช่น การจัดป้ายนิเทศ การจัดนิทรรศการเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ การจัดกิจกรรมหน้าเสาธง หรือการจัดกิจกรรมบรรยายพิเศษจากผู้เชี่ยวชาญในด้านยาเสพติด เป็นต้น

2.1.3 มาตรการทางเลือก จัดกิจกรรมทางเลือกต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ อาทิเช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านสังคม และด้านอาชีพ เป็นต้น

2.1.4 การสร้างเสริมทักษะวิชาชีพเพื่อสร้างความสามารถในเชิงสังคมจิตวิทยาให้กับนักเรียนนักศึกษาให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนครูเป็นผู้คอยชี้แนะหรือชี้แนะเมื่อนักเรียนประสบปัญหาหรือไม่เข้าใจในสิ่งเหล่านั้น เช่น การระดมสมองและการฝึกปฏิบัติ โดยอาศัยบทบาทสมมุติ เป็นต้น

2.1.5 การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อน กิจกรรมกลุ่มเพื่อน คือการดำเนินการโดยการฝึกอบรมนักเรียนให้มีบุคลิกและคุณลักษณะเป็นผู้นำให้เป็นแกนนำของกลุ่มเพื่อนและมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้ปฏิบัติ เช่น บทบาทเพื่อนสนิทในการให้คำแนะนำ บทบาทของนักเรียนแกนนำ เป็นต้น (จัดสวนที่มีประสิทธิภาพ คือ นักเรียนแกนนำฯ 1 คนต่อนักเรียนทั่วไป 10 คน) กระจายให้ทั่วถึงในทุกกลุ่มทุกระดับชั้น และควรส่งเสริมให้สร้างและขยายขอบข่ายการทำงานของนักเรียนแกนนำฯ เพื่อเป็นการทำงานและดูแลช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนด้วยกันอย่างทั่วถึง

2.1.6 การจัดการระเบียบและการปรับสภาพแวดล้อม เช่นการเพิ่มหรือเปิดพื้นที่ให้นักเรียนได้ใช้ประโยชน์ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน การควบคุมรถพื้นที่เสี่ยงไม่ให้มีมุมอับสายตาที่จะเป็นแหล่งมั่วสุมของนักเรียน และการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ปลอดภัย

2.2 กลุ่มนักเรียนที่เสี่ยงหรือมีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด โดยกลุ่มนักเรียนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มักจะเริ่มจากการสูบบุหรี่ จนนำไปสู่การทดลองใช้ยาเสพติดในรูปแบบและประเภทต่าง ๆ ซึ่งอาจสังเกตได้จากพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น ผลการเรียนตกต่ำ ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายไว้ มีอุปนิสัยที่เกเร เป็นต้น

นักเรียนกลุ่มนี้หากโรงเรียนละเลยไม่ดูแลใส่ใจและช่วยเหลือ อาจจะทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการที่เร่งด่วนเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่เพิ่งเริ่มใช้ยาเสพติด โดยการหยุดพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของนักเรียนได้ให้การช่วยเหลือ โดยวิธีการต่างๆ ดังนี้

(1) โรงเรียนจัดบริการให้คำปรึกษาแนะนำโดยอาจารย์ผู้เกี่ยวข้องในเรื่องของการป้องกันและการปราบปรามยาเสพติดหรืออาจารย์แนะแนว

(2) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ ให้อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม โดยการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อนในการช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาเหล่านี้

(3) สร้างค่านิยมใหม่ในเรื่องการคบเพื่อน และการไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

(4) ประสานงานกับผู้ปกครองของนักเรียนที่ประสบปัญหาเสพยาเสพติดเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เช่นการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและนักเรียน เป็นต้น

(5) การจัดกลุ่มบำบัดในลักษณะของค่ายนักเรียนในโรงเรียนโดยมีอาจารย์คอยดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาโดยผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในโครงการดังกล่าว หรือการนำนักเรียนที่ประสบปัญหาเสพยาเสพติด ไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ที่ศูนย์บำบัดยาเสพติด หลังจากการเสร็จสิ้นการบำบัดแล้วนักเรียนสามารถกลับมาเรียนได้เป็นปกติ วิธีการข้างต้นนี้จะช่วยให้การบำบัดประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2.3 การดำเนินงานกลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด พฤติกรรมโดยทั่วไปจะไม่สามารถเรียนหนังสือต่อไปได้ โทกหกหลอกลวง ขโมยทรัพย์สินของผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมที่เสี่ยงในการหาเงินด้วยการค้าขายยาเสพติดไปกับนักเรียนคนอื่น ดังนั้นเพื่อเป็นประโยชน์ในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดไปสู่กลุ่มนักเรียนอื่น จึงควรประสานให้ผู้ปกครองนำนักเรียนที่ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ

ในกรณีที่ผู้ปกครองไม่สามารถนำนักเรียนเข้าสู่สถานบำบัดได้ โรงเรียนควรจัดการดำเนินการส่งนักเรียนเข้ารับการบำบัดโดยไม่ควรไล่นักเรียนออกจากสถานศึกษา ด้วยเหตุผลที่ว่า เด็กติดยาเสพติด ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อรองรับนักเรียนเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นค่ายฟื้นฟูสมรรถภาพ หรือโครงการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นต้น

2.4 กลุ่มนักเรียนมีพฤติกรรมในการค้ายาเสพติด ถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.4.1 นักเรียนที่ค้ายาเสพติดโดยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ การค้ายาเสพติด ภายนอกสถานศึกษา หรือเป็นผู้ค้ารายย่อย โรงเรียนควรดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ก่อนปัญหาจะลุกลาม และแพร่ระบาดเป็นวงกว้างภายในโรงเรียน

2.4.2 นักเรียนที่ติดยาเสพติดและค้ายาเสพติดให้กับเพื่อนนักเรียน เพราะต้องการยาเสพติดที่เป็นของแถมในการใช้เองหรือหาเงินเพื่อซื้อยาเสพติดมาเสพเอง นักเรียนกลุ่มนี้เป็นผู้่วยที่ติดยาเสพติดไม่ใช่อาชญากรโดยสันดาน โรงเรียนจะต้องมีการตักเตือน และภาคทัณฑ์สั่งให้ยุติการกระทำดังกล่าว และส่งให้นักเรียนผู้นั้นเข้ารับการบำบัดในสถานฟื้นฟูและบำบัดผู้ติดยาเสพติดต่อไป หากยังไม่ยุติการกระทำดังกล่าวการดำเนินการตามวิธีตามลำดับที่ 1

3.ระบบการให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาจะช่วยให้นักเรียนสามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองและถูกต้องด้วยวิธีการที่เหมาะสม ทั้งปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว และอื่นๆเป็นต้น โดยใช้ทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ปัญหา ดังกล่าว อาทิ

3.1กลุ่มเพื่อน โดยนักเรียนแกนนำจะได้รับการอบรมให้มีความสามารถในการช่วยเหลือโดยการให้คำปรึกษาและแนะนำตักเตือนเพื่อนภายในกลุ่ม หากปัญหานั้นเป็นปัญหาที่ใหญ่เกินไปนักเรียนแกนนำก็จะส่งต่อไปยังอาจารย์ที่ปรึกษา

3.2 อาจารย์ที่ปรึกษา นอกเหนือจากควบคุมระเบียบในชั้นเรียนแล้ว ยังมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล

3.3 อาจารย์แนะแนว หากปัญหาใดมีความรุนแรงไม่สามารถให้คำปรึกษาได้โดยอาจารย์ที่ปรึกษา จะต้องดำเนินการแนะนำส่งต่อไปยังจิตแพทย์เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน โดยอาจารย์แนะแนวควรมีความรู้ในการให้ความรู้พื้นฐานในระดับลึก ตลอดจนเป็นผู้ที่คอยดูแลและพัฒนาระบบในการให้คำปรึกษาให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบ

4.ระบบเฝ้าระวัง สถานศึกษาควรสร้างระบบกลไกต่างจากในการเฝ้าระวังยาเสพติดภายในโรงเรียนให้เป็นระบบแจ้งเตือนในเรื่องยาเสพติดให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตือนภัยและสร้างภาวะป้องกันยาเสพติดอย่างเหมาะสม สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

4.1 สสำรวจปัญหาและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

4.2 รับแจ้งข่าวสารและเบาะแสจากบุคคลภายนอกสถานศึกษาและชุมชน โดยจัดให้มีช่องทางในการแจ้งข่าวสาร เช่น โทรศัพท์สายด่วน ตู้แจ้งเบาะแส หรือจดหมายน้อย เป็นต้น ทั้งนี้ต้องจัดให้มีการตรวจสอบข้อมูลและสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยให้กับผู้ให้ข่าวสารและแจ้งเบาะแส

แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันการพึ่งยาเสพติด

1. การนับถือตนเอง คือความรู้สึกที่คำนึงถึงคุณค่าของตัวเอง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการแสดงออกในด้านทางความสามารถ ทักษะ การพิจารณาจากผู้อื่น การนับถือตนเองที่มีอยู่ในแต่ละบุคคลอาจมีความแตกต่างกันไปในแต่ละสถานการณ์ การนับถือตนเองนั้น นับเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหอันตรายที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด เพราะเป็นภูมิคุ้มกันที่จะต้องใช้มาตรการทางการศึกษาเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่วัยเด็กให้เกิดขึ้น เมื่อเด็กเห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเองแล้ว เด็กก็จะไม่เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์โดยการหันไปใช้ยาเสพติด

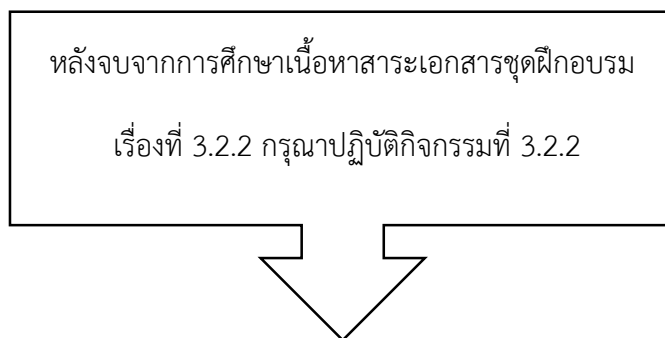
2. ความสัมฤทธิ์ผลของความสำเร็จ เป็นโอกาสที่บุคคลได้รับการยกย่องความเชื่อมั่นในตนเอง ความสัมฤทธิ์ผลในความสำเร็จนั้น เป็นสิ่งที่สามารถสร้างความเชื่อในตนเองที่จะพัฒนาร่างกายและสติปัญญาที่จะนำไปสู่การนับถือตนเอง

3. ความมุ่งมั่น โครงการมีโครงสร้างของชีวิต รู้จุดมุ่งหมายของตนเอง อันจะนำไปสู่พลังผลักดันตัวเองเพื่อเผชิญกับอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชีวิต

4. ความเคารพตนเอง และผู้อื่นและเกียรติภูมิของบุคคล คือกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมตามความต้องการ ความสนใจ ความชอบ และความถนัดของเยาวชน การปฏิบัติตามบทบาทของความเป็นลูก นักเรียน เพื่อน รวมทั้งรับผิดชอบในบทบาทที่ตนมี ดังนั้นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สามารถช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่เยาวชนนักเรียนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์ในด้านของการเคารพตนเองและเกียรติภูมิของบุคคล ทำให้นักเรียนมีวินัยเกิดขึ้นในตนเอง รักในศักดิ์ศรีของตัว รู้สึกตัวเองมีคุณค่า

5. การพัฒนาทักษะส่วนตนและทักษะสังคม ที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติตน ทักษะส่วนตนหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการทำกิจกรรมตามภารกิจที่ถูกมอบหมายให้ตามหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ

ทักษะส่วนตนและทักษะส่วนสังคม เป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องมีควบคู่กันไป เพราะมนุษย์จำเป็นที่จะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ดังนั้นองค์ประกอบเหล่านี้สามารถช่วยสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาให้กับบุคคลได้

กิจกรรมที่ 3.2.2

แบ่งกลุ่ม ออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อตอบคำถามและอธิบาย

1. ท่านพบเจอนักเรียนที่เสพยาเสพติด หรือมีส่วนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ท่านมีแนวทางอย่างไรในการช่วยเหลือนักเรียน

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีแนวทางอย่างไรในการป้องกันยาเสพติดให้ออกห่างจากโรงเรียน (อธิบายตามความคิดของท่านเองและต้องสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน)

.....

.....

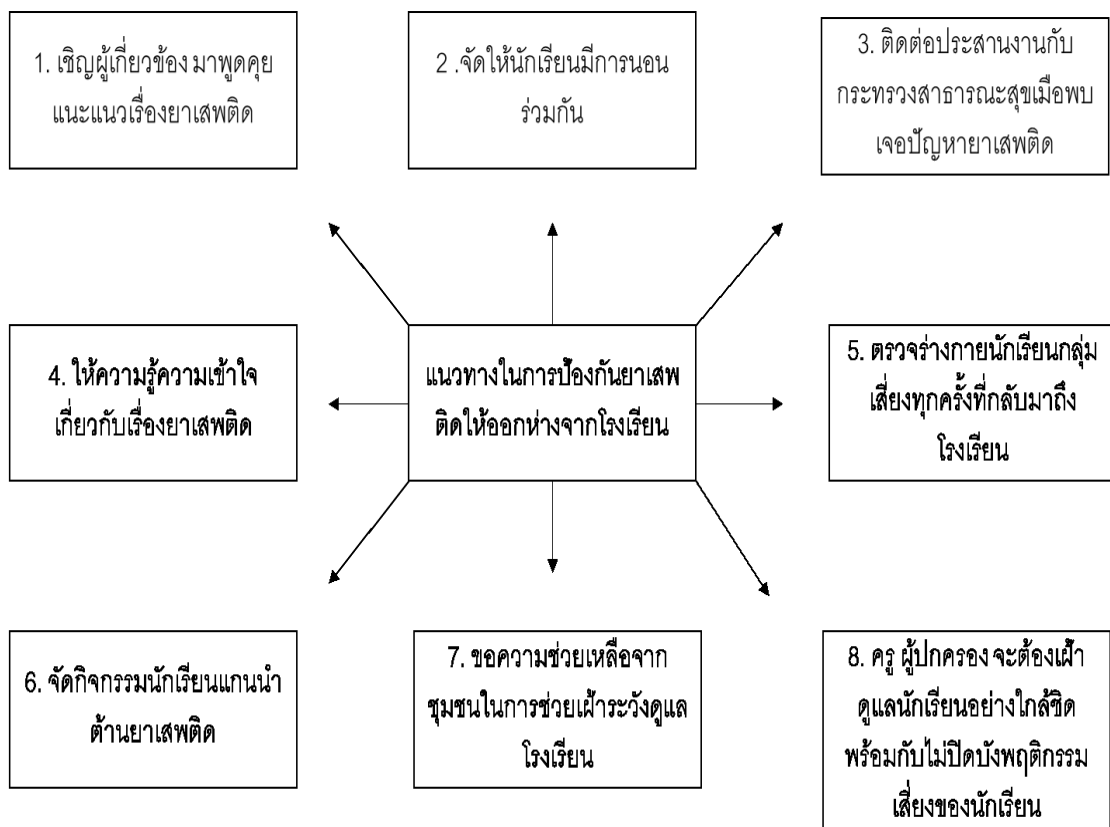
.....

.....

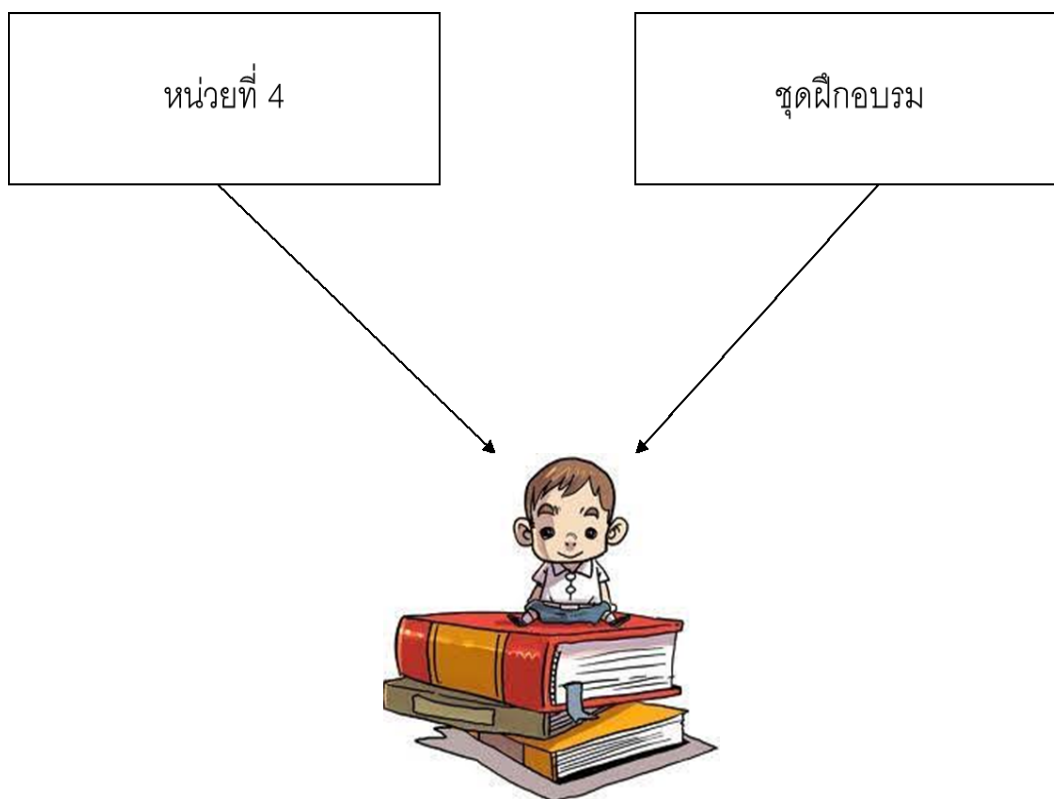
.....

แนวตอบกิจกรรม 3.2.2

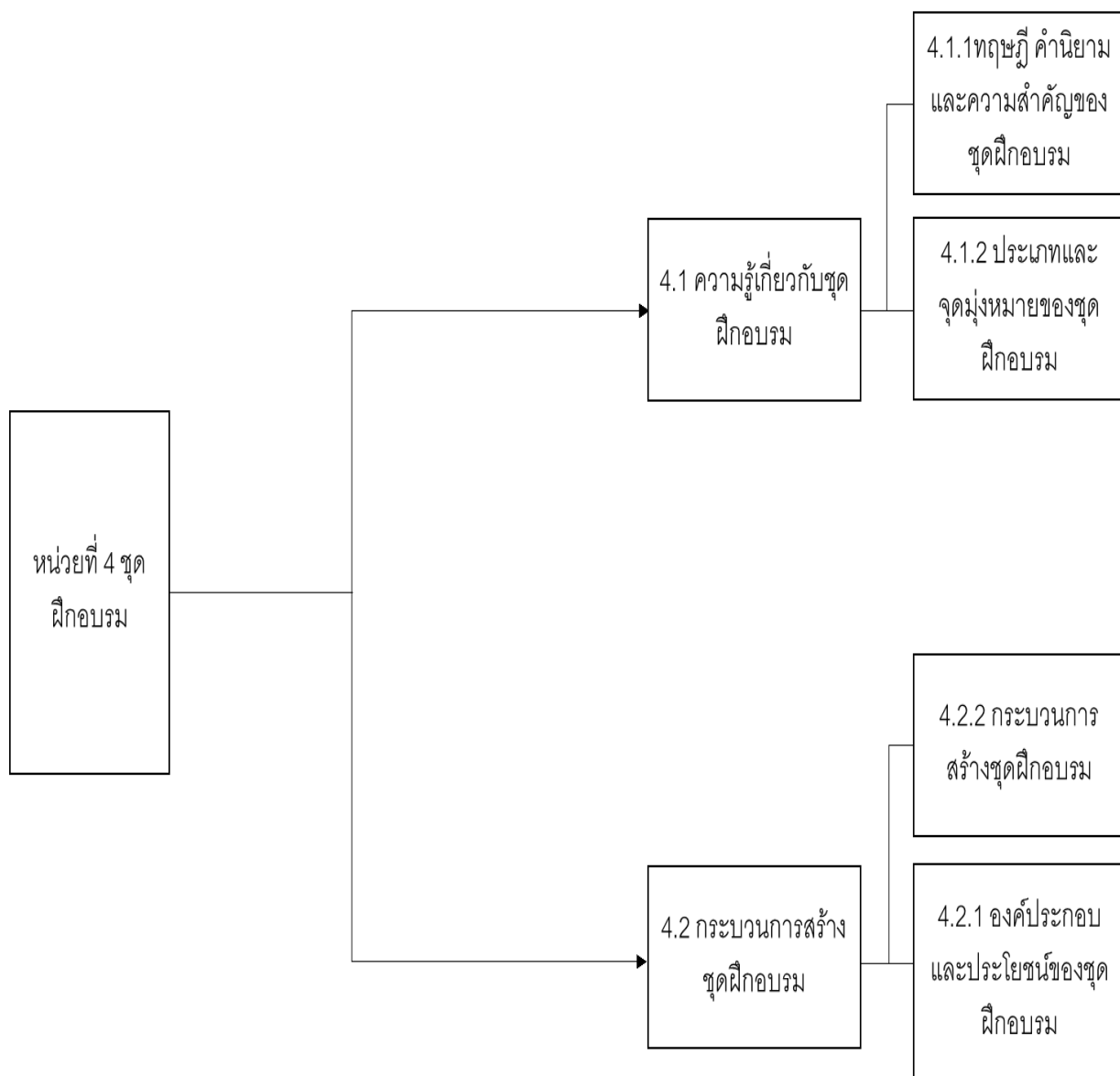
1. (1) โรงเรียนจัดบริการให้คำปรึกษาแนะนำโดยอาจารย์ผู้เกี่ยวข้องในเรื่องของการป้องกันและการปราบปรามยาเสพติดหรืออาจารย์แนะแนว
  - (2) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ ให้อยู่ในกรอบของคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม โดยการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อนในการช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาเหล่านี้
  - (3) สร้างค่านิยมใหม่ในเรื่องการคบเพื่อน และการไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
  - (4) ประสานงานกับผู้ปกครองของนักเรียนที่ประสบปัญหาเสพติดเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เช่นการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและนักเรียน เป็นต้น
  - (5) การจัดกลุ่มบำบัดในลักษณะของค่ายนักเรียนในโรงเรียนโดยมีอาจารย์คอยดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาโดยผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในโครงการดังกล่าว หรือการนำนักเรียนที่ประสบปัญหาเสพติด ไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ที่ศูนย์บำบัดยาเสพติดหลังจากการเสร็จสิ้นการบำบัดแล้วนักเรียนสามารถกลับมาเรียนได้เป็นปกติ วิธีการข้างต้นนี้จะช่วยทำให้การบำบัดประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น
2. แนวทางการป้องกันยาเสพติดให้ออกห่างจากโรงเรียน

9. ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 4

แผนโครงสร้างเนื้อหาหน่วยที่ 4

แผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 4

หน่วยที่ 4 ชุดฝึกอบรม

ตอน 4.1 ความรู้เกี่ยวกับชุดฝึกอบรม

4.2 กระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม

แนวคิด

ตอนที่ 4.1 ความรู้เกี่ยวกับชุดฝึกอบรม การจะสร้างชุดฝึกอบรมขึ้นมา นั้น จำเป็นที่จะต้องเข้าใจความหมายของชุดฝึกอบรม ประเภท และจุดมุ่งหมายของชุดฝึกอบรมเสียก่อน ซึ่งชุดฝึกอบรมนั้น ประกอบด้วยทฤษฎี คำนิยาม และความสำคัญของชุดฝึกอบรม

ตอนที่ 4.2 กระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ที่มากมาย เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การกำหนดสื่อและกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้ได้ชุดฝึกที่มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริง

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 4 จบแล้วผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถ

1. เข้าใจความหมายของชุดฝึกอบรม
2. สามารถสร้างชุดฝึกอบรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่นักเรียนได้

กิจกรรมระหว่างฝึกอบรม

1. ศึกษาเอกสารการฝึกอบรม 4.1 และ 4.2
2. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในเอกสารการฝึกอบรมแต่ละตอน

สื่อการฝึกอบรม

เอกสารฝึกอบรมหน่วยที่ 4

ตอนที่ 4.1 ความรู้เกี่ยวกับชุดฝึกอบรม

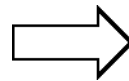
ตอนที่ 4.2 กระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม

ประเมินผล

1. ประเมินจากแบบประเมินตนเองก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม
2. ประเมินผลจากการตอบกิจกรรมในหน่วยที่ 4
3. ประเมินผลจากการสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

เมื่อผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมอ่านแผนการฝึกอบรม
หน่วยที่ 1 จบแล้ว ขอให้เริ่มทำแบบประเมิน
ตนเองก่อนแล้วศึกษาเอกสารฝึกอบรมต่อไป

ตอนที่ 4.1

ความรู้เกี่ยวกับชุดฝึกอบรม

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิดและวัตถุประสงค์ของตอนที่ 4.1 แล้วศึกษารายละเอียด

หัวเรื่อง

4.1.1 ทฤษฎี ค่านิยม และความสำคัญของชุดฝึกอบรม

4.1.2 ประเภท และจุดมุ่งหมายของชุดฝึกอบรม

แนวคิด

ตอนที่ 4.1.1 ชุดฝึกอบรมเป็นชุดสื่อประสมที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองตามหลักปรัชญาสภาพนิยม โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และใคร่ครวญตามที่ละนิดตามลำดับ ได้ร่วมกิจกรรมอย่างมีความสนใจและสนุกสนาน ได้รับคำชม ประสพการณ์ที่เป็นความสำเร็จ และเกิดความพึงพอใจ

ตอนที่ 4.1.2 ชุดกิจกรรมในปัจจุบันนี้มีความหลากหลายในด้านของประเภทชุดฝึกอบรม โดยการเลือกประเภทชุดฝึกอบรมนั้นจะต้องมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย และพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก นักวิชาการได้แบ่งชุดฝึกอบรมออกเป็นประเภทต่างๆ

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 4.1 จบแล้วผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถ

1. เข้าใจทฤษฎี ค่านิยม และความสำคัญของชุดฝึกอบรม
2. สามารถแยกแยะประเภทของชุดฝึกได้

เรื่อง 4.1.1

ทฤษฎี ค่านิยม และความสำคัญของชุดฝึกอบรม

ทฤษฎีเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2531 : 39) กล่าวถึงการผลิตชุดสื่อที่แบ่งออกเป็น 5 แนวคิดได้แก่

แนวคิดที่ 1 ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล นักศึกษาได้ทำการประยุกต์ระหว่างหลักจิตวิทยาและการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงผู้เรียนมีความต้องการ ความสนใจ และถนัดอย่างไร เนื่องจากแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันในแต่ละด้าน คือ ความสามารถด้านสติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ตลอดจนอารมณ์และสังคมที่ต่างกันออกไป ในการวัดการเรียนการสอนที่มีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล วิธีการที่เหมาะสม คือการจัดการเรียนการสอนเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการศึกษาแบบเสรี การศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นอิสระในการเรียน ตามความสามารถและสติปัญญาโดยมีครูคอยให้คำแนะนำ และช่วยเหลือ

แนวคิดที่ 2 เป็นการพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนในรูปแบบเดิม คือครูเป็นศูนย์กลางแหล่งการเรียนรู้ แต่จะเปลี่ยนเป็นการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนโดยการนำสื่อความรู้ต่าง ๆ มาใช้ การศึกษารูปแบบนี้ครูเป็นคนให้ความรู้เพียงแค่ 1 ใน 3 อีกสองหน่วยผู้เรียนจะเรียนรู้เองตามสื่อที่ครูได้จัดเตรียมเนื้อหาเอาไว้

แนวคิดที่ 3 โสตทัศนอุปกรณ์ เป็นรูปแบบการสอนโดยใช้สื่อประสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ แทนการให้ครูมาเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้

แนวคิดที่ 4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และตัวของผู้เรียนกับสภาพแวดล้อม เดิมที่นักเรียนเป็นผู้รับความรู้จากครูเพียงอย่างเดียว และทำให้ขาดทักษะต่าง ๆ ในการเรียนรู้ และผู้ที่ไม่กล้าถามในสิ่งที่ตนสงสัย จึงได้มีการนำกระบวนการสัมพันธ์มาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมกัน ซึ่งจะนำมาถึงการผลิตสื่อในการจัดการเรียนการสอน

แนวคิดที่ 5 การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนโดยนำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้เป็นการสอนแบบโปรแกรม ซึ่งหมายถึงการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน

ด้วยตัวเอง รับรู้การตัดสินใจหรือการปฏิบัติงานของตนว่าถูกต้องหรือไม่อย่างไร ทราบผลที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นซ้ำในอนาคตและได้เรียนรู้ความสามารถและความต้องการของตัวเอง

ปรีชา วิหคโต(2547 :111-138) กล่าวว่า มีทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และสามารถนำมาเป็นสาเหตุหรือปรัชญาหรือแนวคิดในการพัฒนาชุดกิจกรรมดังนี้

1) ทฤษฎีกลุ่มเชื่อมโยงนิยม (S-R Theories) พฤติกรรมการเรียนรู้เป็นผลแต่ละบุคคลที่ได้รับแรงกระตุ้น แล้วตอบสนองมีปฏิริยาระหว่างตัวกระตุ้นกับการตอบสนองเป็นในรูปแบบลูกโซ่ โดยมีการเสริมแรงช่วยเหลือ ให้มีพฤติกรรมดังกล่าวต่อไปเรื่อย ๆ ซึ่งจะให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรบบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดการเรียนรู้

2) ทฤษฎีกลุ่มประสบการณ์นิยม (Castelt Theories) เชื่อว่าการเรียนรู้ขึ้น เกิดขึ้นจากการแก้ไขปัญหา กล่าวคือการเรียนรู้เพื่อการอยู่รอดที่ได้จากประสบการณ์แล้วเกิดการเรียนรู้ขึ้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และวาสนา ทวีกุลทรัพย์ (2544: 110) กล่าวว่า ชุดฝึกอบรบเป็นชุดสื่อประสมที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองตามหลักปรัชญาสภาพนิยม โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และใคร่ครวญตามที่ละนิดตามลำดับ ได้ร่วมกิจกรรมอย่างมีความสนใจและสนุกสนาน ได้รับคำชม ประสบการณ์ที่เป็นความสำเร็จ และเกิดความพึงพอใจ

นิยามของชุดฝึกอบรบ

จากคำนิยามจากนักวิชาการสามารถสรุปคำนิยามได้ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (อ้างถึงในบุญเลิศ บุญประกอบ 2542: 8) ชุดฝึกอบรมนั้น เป็นชุดฝึกสำเร็จรูป ที่ใช้เป็นรูปแบบและแนวทางในการฝึกอบรบอย่างมีระเบียบและขั้นตอนที่ชัดเจน ทั้งในส่วนของวิทยาการ สมาชิก โดยมีการขั้นตอนกำหนดชุดฝึกอบรบ การกำหนดสื่อ กำหนดรูปแบบกิจกรรม กำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ รวมทั้งการกำหนดอุปกรณ์เครื่องมือในการจัดการฝึกอบรบไว้อย่างครบถ้วน

นิพนธ์ ศุขปรีดี (2547 : 151) กล่าวว่า การจัดทรัพยากรในการจัดฝึกอบรบโดยรวมถึงสื่อ เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านการประเมินแล้วเพื่อให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรบได้รับประสบการณ์ตรงหรือใกล้เคียง ได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ตามเนื้อหาสาระที่ละนิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรบปฏิบัติกิจกรรมได้ถูกต้อง และมีการเสริมแรงขณะปฏิบัติกิจกรรม

ศุภนันท์ บุญชอบ (2548:9) ชุดฝึกอบรมคือชุดสำเร็จที่ใช้ในการฝึกอบรมและเป็นอุปกรณ์ในการจัดฝึกอบรม ที่มีการกำหนดขั้นตอนในการนำสื่อต่าง ๆ มาใช้อย่างเป็นระบบ โดยมีความเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม และเรื่องที่เป็นชุดฝึกนั้น ๆ และผู้เข้าร่วมการอบรมต้องมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า ชุดฝึกอบรมคือ สื่อที่วิทยากรสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการฝึกอบรม อาจจะมีสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่นำมาประสมประสานกัน เพื่อให้เกินความเหมาะสมกับเนื้อหา และเกิดความสนใจของผู้ร่วมการฝึกอบรม การฝึกอบรมนั้นจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ และสามารถทำให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและตรงตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม พร้อมทั้งมีการเสริมแรงตลอดการจกฝึกอบรม เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีแรงกระตุ้นและดำเนินพฤติกรรมที่เกิดความเปลี่ยนแปลงในขณะจัดฝึกอบรมไปเรื่อยตลอดไป

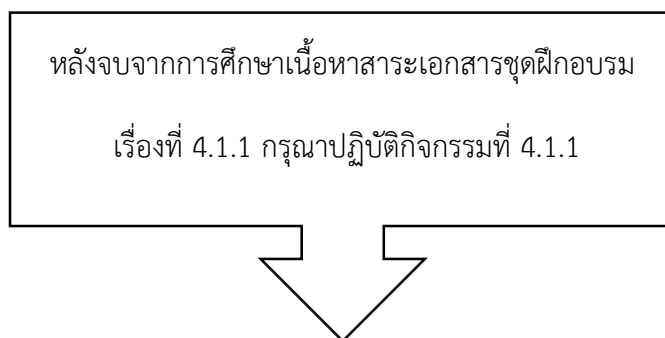
ความสำคัญของชุดฝึกอบรม

ชุดฝึกอบรมเป็นสื่อเพื่อถ่ายทอดความรู้ผ่านทางเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อ ประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรม โดยสามารถประมวลจากนักวิชาการที่ให้ความสำคัญของชุดสื่อได้ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2547: 152-153)

- 1) วิทยากรในการฝึกอบรมลดการเตรียมการฝึกอบรม วิทยากรสามารถปรับปรุงชุดฝึกอบรมโดยไม่ต้องผลิตใหม่
- 2) ระบบการฝึกอบรมนั้นมีมาตรฐาน เพราะผู้อบรมที่อยู่ต่างสถานที่สามารถใช้ชุดเดียวกันได้
- 3) มาตรฐานการวัดการฝึกอบรมใช้มาตรฐานเดียวกัน
- 4) ส่งเสริมให้เกิดเครื่องมือในการฝึกอบรม
- 5) ผู้รับการฝึกอบรมมีโอกาสในการรับประสบการณ์ตรงหรือใกล้เคียงจากชุดฝึกอบรม
- 6) ไม่จำกัดเวลาหรือสถานที่
- 7) เปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้การฝึกอบรมเป็นผู้แนะนำ
- 8) ประหยัดทรัพยากร
- 9) ส่งเสริมให้วิทยากรผู้จัดฝึกอบรมจัดการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ

ดังนั้นเราสามารถสรุปประโยชน์ของชุดฝึกอบรมได้ว่า ชุดฝึกอบรมนั้นสามารถช่วยลดเวลาในการเตรียมตัวของวิทยากร ประหยัดทรัพยากรได้เป็นอย่างดีเนื่องจากการจัดฝึกอบรมนั้นสามารถทำได้หลายครั้งและไม่จำเป็นต้องที่วิทยากรในการจัดการฝึกอบรมผลิตสื่อใหม่ แคนำสื่อเก่ามาปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการฝึกอบรมนั้น ๆ ได้ และยังช่วยเป็นโอกาสให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์จากชุดฝึกอบรมได้โดยตรงหรือใกล้เคียง ซึ่งมีความสอดคล้องกับการจำกัดความเกี่ยวกับประโยชน์ของชุดฝึกอบรมของ นิพนธ์ ศุขปรีดี (2547 : 152-153)

กิจกรรมที่ 4.1.1

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม ถูกแบ่งเป็นกี่แนวคิด อะไรบ้าง พร้อมอธิบาย

.....

.....

.....

.....

2. จงสรุป คำนิยามและความสำคัญของชุดฝึกอบรม

.....

.....

.....

.....

แนวตอบกิจกรรมที่ 4.1.1

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมตามให้ให้ความหมายของชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ ถูกแบ่งออกเป็น 5 แนว คิด

แนวคิดที่ 1 ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล นักศึกษาได้ทำการประยุกต์ระหว่างหลักจิตวิทยา และการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงผู้เรียนมีความต้องการ ความสนใจ และถนัดอย่างไร เนื่องจากแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันในแต่ละด้าน คือ ความสามารถด้านสติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ตลอดจนอารมณ์และสังคมที่ต่างกันออกไป ในการวัดการเรียนการสอนที่มีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล วิธีการที่เหมาะสม

แนวคิดที่ 2 เป็นการพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนในรูปแบบเดิม คือครูเป็นศูนย์กลาง แหล่งการเรียนรู้ แต่จะเปลี่ยนเป็นการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนโดยการนำสื่อความรู้ต่าง ๆ มาใช้ การศึกษารูปแบบนี้ครูเป็นคนให้ความรู้เพียงแค่ 1 ใน 3 อีกสองหน่วยผู้เรียนจะเรียนรู้เองตามสื่อที่ครู ได้จัดเตรียมเนื้อหาเอาไว้

แนวคิดที่ 3 โสตทัศนูปกรณ์ เป็นรูปแบบการสอนโดยใช้สื่อประสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการ เรียนรู้ แทนการให้ครูมาเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้

แนวคิดที่ 4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และตัวของผู้เรียนกับสภาพแวดล้อม เดิมที่นักเรียนเป็นผู้รับความรู้จากครูเพียงอย่างเดียว และทำให้ขาดทักษะต่าง ๆ ในการเรียนรู้

แนวคิดที่ 5 การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนโดยนำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้เป็นการสอนแบบ โปรแกรม ซึ่งหมายถึงการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยตัวเอง

2. ประโยชน์ของชุดฝึกอบรมได้ว่า ชุดฝึกอบรมนั้นสามารถช่วยลดเวลาในการเตรียมตัวของวิทยาการ ประหยัดทรัพยากรได้เป็นอย่างดีเนื่องจากการจัดฝึกอบรมนั้นสามารถทำได้หลายครั้งและไม่จำเป็นต้องที่ วิทยาการในการจัดการฝึกอบรมผลิตสื่อใหม่ แคนำสื่อเก่ามาปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการฝึกอบรมนั้น ๆ ได้ และยังช่วยเป็นโอกาสให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์จากชุด ฝึกอบรมได้โดยตรงหรือใกล้เคียง ซึ่งมีความสอดคล้องการจำกัดความเกี่ยวกับประโยชน์ของชุด ฝึกอบรมของ

เรื่องที่ 4.1.2

ประเภทและจุดมุ่งหมายของชุดฝึกอบรม

ประเภทของชุดฝึกอบรม

ชุดกิจกรรมในปัจจุบันนี้มีความหลากหลายในด้านของประเภทชุดฝึกอบรม โดยการเลือกประเภทชุดฝึกอบรมนั้นจะต้องมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย และพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก นักวิชาการได้แบ่งชุดฝึกอบรมออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

นิพนธ์ ศุขปรีดี (2547 : 151-152) แบ่งประเภทของชุดฝึกอบรมออกเป็น 2 ประเภท

1) ชุดฝึกอบรมที่มีการแบ่งตามลักษณะโครงสร้าง การแบ่งชุดฝึกแบบโครงสร้างนั้นแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

(1) ชุดอุปกรณ์ชุดฝึกอบรม (Training Kit) คือการนำสื่อในการฝึกอบรมทั้งหมดมาอยู่ในที่เดียวกัน เพื่อง่ายต่อการสืบหาข้อมูลและสิ่งที่ยากู้ และยังสามารถแบ่งย่อยได้อีก ดังนี้

ก. ชุดฝึกอบรมที่ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก

ข. ชุดฝึกอุปกรณ์ฝึกอบรมที่ใช้สื่อประสมเป็นหลัก

(2) ชุดฝึกอบรม (Training Package) หมายถึงการจัดระบบการฝึกอบรมแบบสมบูรณ์แบบ ที่ผู้ฝึกอบรมสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งชุดฝึกอบรมที่มีวิทยากรเป็นผู้จัดฝึกอบรม โดยรูปแบบของชุดฝึกอบรมนี้ จะประกอบด้วย เนื้อหาสาระ การสาธิต บรรยาย อุปกรณ์ในการทดลอง การสอบก่อนและหลังจัดฝึกอบรม สื่อที่ใช้ในการสังเกต ตลอดจนรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสื่อเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดประสบการณ์ตรง

(3) โมดูล (Module Training) เป็นการฝึกอบรมแบบ (Training Package) หลายชุดต่อเนื่อง โมเดลการฝึกอบรมนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด

ก. โมดูลฝึกอบรมแบบสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก มีลักษณะเป็นเอกสารสำหรับทำการฝึกอบรม เรียนโปรแกรมหลายเล่มต่อเนื่องกัน และในแต่ละเล่มจะมีคำแนะนำการใช้เอกสารฝึกอบรม บทเรียนโปรแกรม รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในเอกสาร และการวัดผลด้วยตนเอง และการวัดผลโดยวิทยากรผู้จัดฝึกอบรม

ข. โมดูลการฝึกอบรมแบบสื่อประสมเป็นหลัก เป็นชุดอบรมสื่อประสมแบบต่อเนื่องกันตามที่วิทยากรผู้ฝึกอบรมและผู้เชี่ยวชาญได้ออกแบบ ปัจจุบันโมดูลการฝึกอบรมด้วยสื่อประสมสามารถจัดรูปแบบด้วยคอมพิวเตอร์ได้

2) ชุดฝึกอบรมสามารถแบ่งได้ตามลักษณะในการดำเนินการ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท

(1) ชุดฝึกอบรมแบบบรรยาย เป็นชุดฝึกอบรมที่เน้นขยายเนื้อหาสาระในการสอน แบบบรรยายให้ชัดเจน ช่วยให้ผู้สอนพูดน้อยขึ้น โดยให้สื่อเป็นตัวให้ความรู้และบรรยายเนื้อหาสาระ ชุดฝึกอบรมแบบนี้เหมาะสำหรับการฝึกอบรมในช่วงชั้นอุดมศึกษา ที่ยังให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนแบบบรรยาย ชุดฝึกอบรมนี้จะมีเนื้อหาเพียงอย่างเดียว

(2) ชุดฝึกอบรมแบบกลุ่ม มุ่งเน้นให้ผู้ฝึกอบรมทำกิจกรรมแบบกลุ่ม เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

3) ชุดฝึกอบรมแบบรายบุคคล เป็นชุดฝึกที่เน้นให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ตามความถนัด สติปัญญาและความชอบของตน ซึ่งจะมีความแตกต่างในแต่ละบุคคล ชุดการฝึกแบบนี้อาจมาในรูปแบบการสอนย่อยหรือที่เรียนว่าโมดูล

4) ชุดฝึกทางไกล เป็นชุดฝึกที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้อยู่ในสถานที่เดียวกัน ต่างเวลา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้ด้วยตนเองไม่จำเป็นต้องเข้าชั้นเรียน ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ ภาพยนตร์ และการเรียนรู้เพิ่มเติมตามศูนย์วิชาการ

ชุดฝึกอบรมแบบทางไกลประกอบด้วย (1) คู่มือการใช้ชุดฝึกอบรม เป็นเครื่องมือสำหรับการชี้แนะแนวทางเพื่อทำการฝึกอบรม (2) แบบฝึกหัด เป็นคู่มือสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม (3) เนื้อหาสาระ การถ่ายทอดเนื้อหาต่าง ๆ ผ่านสื่อ เช่น บัตรเนื้อหา เอกสาร (4) สื่อเพื่อใช้ในการเสนอเนื้อหาต่าง ๆ (5) การประเมินผล อาจจะเป็นประเมินจากแบบทดสอบ

สรุปแล้วชุดกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท 1.แบ่งตามลักษณะโครงสร้าง 2.แบ่งตามลักษณะการดำเนินการ ซึ่งในแต่ละประเภทก็จะมีข้อย่อย ๆ

จุดมุ่งหมายของชุดฝึกอบรม

สมชาย กิจจรยง (2537:10) กล่าวว่า การฝึกอบรมคือ กระบวนการในการเรียนการสอน เพื่อสร้างเสริมทักษะ ความรู้ความเข้าใจและแลกเปลี่ยนเจตคติตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งอาจเป็นการสอนในหรือนอกชั้นเรียนก็ได้

ทวีป อภิสัทธ์ (2536 : 26) กล่าวว่า การฝึกอบรม คือรูปแบบกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จัดเป็นการพัฒนาบุคคลเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

วิน เชื้อโพธิ์หัก (2537 : 23) กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ กระบวนการอย่างมีระเบียบมุ่งเน้นที่จะพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และเจตคติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานของบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรม เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การต้องการ

จากความหมายข้างต้นสามารถนำมาสรุปได้ว่า ชุดฝึกอบรมคือ การจัดกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทศนคติ และพฤติกรรมตรงตามความต้องการของผู้จัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ

หลังจากจบการศึกษาเนื้อหาสาระเอกสารชุดฝึกอบรม

เรื่องที่ 4.1.2 กรุณาปฏิบัติกิจกรรมที่ 4.1.2

กิจกรรมที่ 4.1.2

1. ชุดฝึกอบรมทางไกลคืออะไร เหมาะสำหรับการใช้งานแบบไหน

.....

.....

.....

.....

.....

2. จงสรุปความหมายของจุดมุ่งหมายชุดฝึกอบรมด้วยภาษาของตนเอง

.....

.....

.....

.....

.....

แนวตอบกิจกรรมที่ 4.1.2

1. ชุดฝึกทางไกล เป็นชุดฝึกที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้อยู่ในสถานที่เดียวกัน ต่างเวลา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้ด้วยตนเองไม่จำเป็นต้องเข้าชั้นเรียน ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยู ภาพยนตร์ และการเรียนรู้เพิ่มเติมตามศูนย์วิชาการ
2. จุดมุ่งหมายของชุดฝึกอบรม คือ การจัดกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะทัศนคติ และพฤติกรรมตรงตามความต้องการของผู้จัดกิจกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ

ตอนที่ 4.2

กระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม

โปรดอ่านหัวเรื่อง แนวคิดและวัตถุประสงค์ของตอนที่ 2.2 แล้วศึกษารายละเอียด

หัวเรื่อง

4.2.1 องค์ประกอบและประโยชน์ของชุดฝึกอบรม

4.2.2 กระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม

แนวคิด

ตอนที่ 4.2.1 การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมประเภทใดก็ตาม ย่อมทำให้มีคุณประโยชน์ต่อการเพิ่มคุณค่าในการเรียนการสอน และองค์ประกอบของชุดฝึกอบรม มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบชุดฝึกอบรมในด้านปัจจัยการนำเข้า องค์ประกอบชุดฝึกอบรมในด้านการดำเนินการฝึกอบรม และองค์ประกอบการวัดและประเมินผล

ตอนที่ 4.2.2 การสร้างชุดฝึกอบรมขึ้นมา 1 ชุดนั้น จำเป็นต้องอาศัยขั้นตอนต่าง ๆ ในการสร้าง เช่น การหาความสำคัญ การตั้งวัตถุประสงค์ การสร้างหลักสูตร การจัดทำ การตรวจสอบการใช้งาน และการประเมินผล ดังจะกล่าวในเนื้อหาต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาตอนที่ 4.2 จบแล้วผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถ

1. ทราบถึงองค์ประกอบและความสำคัญของชุดฝึกอบรม
2. เข้าใจและสามารถสร้างชุดฝึกอบรมเพื่อใช้กับนักเรียนได้

เรื่อง 4.2.1

องค์ประกอบและประโยชน์ของชุดฝึกอบรม

องค์ประกอบชุดฝึกอบรม

นิพนธ์ สุขปรีดี (2547:154 – 157) กล่าวว่าองค์ประกอบของชุดฝึกอบรม มี 2 ประเภท คือ

1) องค์ประกอบจากผลซึ่งได้จากการพัฒนาชุดฝึกอบรม ดังนี้

(1) คู่มือการฝึกอบรม ชุดฝึกอบรมทุกชุดจะต้องมีคู่มือสำหรับชุดฝึกอบรมนั้น ๆ สำหรับผู้เกี่ยวข้อง ในส่วนวิทยากร คู่มือชุดฝึกสำหรับวิทยากรจะช่วยให้วิทยากรสามารถดำเนินการฝึกอบรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้จัดเตรียมไว้ ในส่วนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก็จะเป็นการแนะนำในเรื่องของวิธีใช้ และสามารถศึกษาเนื้อหาจากคู่มือในส่วนต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง

(2) สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม เป็นส่วนที่จะเสนอหรือถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ในชุดฝึกอบรม

(3) กิจกรรมในชุดฝึกอบรม เป็นองค์ประกอบที่ได้จัดเตรียมสื่อและวิธีการของการจัดฝึกอบรม ซึ่งเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกแก่วิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่จะสามารถดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการของการฝึกอบรม

(4) การประเมินในชุดฝึกอบรม การประเมินแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ประเมินผู้รับการฝึกอบรม และประเมินชุดฝึกอบรมเพื่อหาประสิทธิภาพของการฝึกอบรม

2) องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมเชิงระบบ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท

(1) องค์ประกอบชุดฝึกอบรมในด้านปัจจัยการนำเข้า ได้แก่ บุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ในการอบรม ปรัชญาการฝึกอบรม แผนและนโยบายของการฝึกอบรม หลักสูตรและเนื้อหาสาระการฝึกอบรม

(2) องค์ประกอบชุดฝึกอบรมในด้านการดำเนินการฝึกอบรม เกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของระบบการฝึกอบรมในด้านหลักสูตรกำหนดวัตถุประสงค์ และรูปแบบวิธีการฝึกที่มีอยู่

(3) องค์ประกอบการวัดและประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญในการตรวจสอบความสำเร็จของผู้เข้ารับการฝึกอบรม สามารถปฏิบัติกิจกรรมและวัตถุประสงค์ที่

กำหนดได้หรือไม่ และเป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงชุดฝึกอบรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมบรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้

องค์ประกอบของชุดกิจกรรม ระพีพันธ์ โปธิศรี (2545 : 98) ได้กล่าวถึงความสำคัญของชุดกิจกรรมที่มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. มีจุดประสงค์ปลายทางที่ชัดเจน ที่ระบุทั้งเนื้อหา ความรู้ และระดับทักษะ การเรียนรู้ที่ชัดเจนนั้นคือ จะต้องมียุทธศาสตร์ประจำชุดกิจกรรมที่ระบุไว้ชัดเจนว่าเมื่อผ่านการเรียนรู้จากชุดกิจกรรมนั้นแล้วนักเรียนต้องทำอะไรเป็นระดับใด

2. ระบุกลุ่มเป้าหมายชัดเจนว่า ชุดกิจกรรมดังกล่าว สร้างขึ้นสำหรับใคร

3. มีองค์ประกอบของจุดประสงค์ที่เป็นระบบเป็นเหตุและผล เชื่อมโยงกันระหว่างจุดประสงค์ประจำหน่วยและจุดประสงค์ย่อย

4. ต้องมีคำชี้แจง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์แต่ละระดับ

5. กรณีทำเป็นชุดการสอน ต้องมีคู่มือครูที่อธิบายวิธีการ เงื่อนไขการใช้ชุดและการเฉลยข้อคำถามทั้งหมดในกิจกรรม ประเมินผล

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 52) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม เป็นคู่มือหรือแผนการสอนสำหรับผู้สอนใช้ศึกษาและปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดชี้แจงไว้อย่างชัดเจน เช่น การนำเข้าสู่บทเรียนการจัดชั้นเรียน บทบาทของผู้เรียน เป็นต้น ลักษณะของคู่มืออาจจัดทำเป็นเล่ม หรือแผ่นพับก็ได้

2. บัตรคำสั่งหรือบัตรงาน เป็นเอกสารที่บอกให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ บรรจุอยู่ในชุดการสอน บัตรคำสั่งหรือบัตรงานจะมีครบตามจำนวนกลุ่มหรือจำนวนผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย คำอธิบายในเรื่องที่จะศึกษา คำสั่งให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรม และการสรุปบทเรียน

3. เนื้อหาสาระและสื่อการเรียนประเภทต่าง ๆ จัดไว้เป็นรูปของสื่อการสอนที่หลากหลาย อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1) ประเภทเอกสารสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร บทความ ใบความรู้ ของเนื้อหาเฉพาะเรื่อง บทเรียนโปรแกรม เป็นต้น

2) ประเภทโสตทัศนูปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผนภาพ แผนภูมิ สมุดภาพ เทปบันทึกเสียง เทปโทรทัศน์ สไลด์ วีดิทัศน์ ซีดีรอม โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

4. แบบทดสอบ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดและประเมินความรู้ด้วยตนเองทั้งก่อน และหลังเรียน อาจจะเป็นแบบทดสอบชนิดจับคู่เลือกตอบหรือกาเครื่องหมายถูกผิดก็ได้

บุญเกื้อ ควรวาเวช (2543 : 95-97) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดการสอนโดยจำแนกส่วนของชุดการสอน เป็น 4 ส่วน คือ

1. คู่มือ สำหรับครูผู้ใช้ชุดการสอน หรือผู้เรียนที่ต้องการเรียนจากชุดการสอน
2. คำสั่งหรือกรอบงาน เพื่อกำหนดแนวทางการเรียนให้นักเรียน
3. เนื้อหาสาระและสื่อ โดยจัดให้อยู่ในรูปของสื่อการสอนแบบประสม และกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่มและรายบุคคลตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. การประเมินผล เป็นการประเมินของกระบวนการ ได้แก่ แบบฝึกหัด รายงานการค้นคว้า และผลการเรียนรู้ในรูปของแบบสอบต่าง ๆ จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรม ควรประกอบด้วย

- 1) คู่มือครูซึ่งเป็นคู่มือและแผนการจัดการเรียนรู้ในการใช้ชุดกิจกรรม
- 2) วัตถุประสงค์ของชุดกิจกรรม
- 3) คำชี้แจงเนื้อหา กิจกรรมการสอน
- 4) เนื้อหาสาระและสื่อ
- 5) การประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ชุดกิจกรรมมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ ถือว่า เป็นนวัตกรรม การสอนที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายและเป็นสื่อที่มีความเหมาะสมช่วยสร้างความสนใจ รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละคน ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ไม่เบี่ยงหนีในการเรียน มีส่วนร่วมในการเรียน และสร้างความมั่นใจให้แก่ครูเพราะชุดกิจกรรมมีการจัดระบบการใช้สื่อ ผลิตสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้อาจมีข้อแนะนำ การใช้สำหรับครู ทำให้ครูมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

จากการที่มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของชุดการสอน หรือชุดกิจกรรมไว้หลากหลายรูปแบบ ผู้รายงานจึงกำหนดองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญได้แก่ คำชี้แจงสำหรับครู บทบาทของครูในชั้นเรียน บทบาทของนักเรียนในชั้นเรียน บทบาทของนักเรียนแต่ละกลุ่ม แผนจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ได้แก่ บัตรคำสั่ง ใบความรู้ ใบงาน แบบทดสอบ บัตรเฉลยใบงาน บัตรเฉลยแบบทดสอบ และแบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรม

ประโยชน์ของชุดฝึกอบรม

ประโยชน์ของชุดกิจกรรม การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมประเภทใดก็ตาม ย่อมทำให้มีคุณประโยชน์ต่อการเพิ่มคุณค่าในการเรียนการสอน ถ้ามีระบบการผลิตที่มีการทดสอบวิจัยแล้ว บุญเกื้อ ควรหาเวช (2543 : 110 – 111) ได้สรุปคุณค่าและประโยชน์ของชุดการสอนที่มีต่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้
2. ขจัดปัญหาการขาดแคลนครู ช่วยลดภาระของครูผู้สอน
3. ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกัน
4. ช่วยให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ด้วยความมั่นใจ
5. ช่วยให้กิจกรรมการเรียนมีประสิทธิภาพ
6. ช่วยให้ครูวัดผลเด็กได้ตามวัตถุประสงค์
7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่
8. ช่วยสร้างเสริมการเรียนอย่างต่อเนื่อง
9. ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเคารพ นับถือ ความคิดเห็นของผู้อื่น

ธงชัย ต้นทัพไทย (2548 : 15) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมว่าเป็นสื่อการสอนที่มีคุณภาพเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอนและส่งเสริมพัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสฝึกปฏิบัติ และแสดงความคิดอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ตามศักยภาพของแต่ละบุคคลได้อย่างเต็มความสามารถ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ เป็นคนดี และมีความสุข เสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรกับผู้อื่น

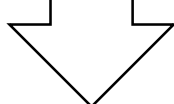
อภิญา เคนบุปผา (2546 : 26) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนของครู และส่งเสริมการเรียนของนักเรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ โดย

เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมจากชุดกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายที่จะเรียน แต่มีความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าหาคำตอบด้วยตัวเอง ทำให้นักเรียนมีโอกาสในการฝึกทักษะปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ได้ด้วย

สรุปได้ว่าคุณค่าและประโยชน์ของชุดกิจกรรม นอกจากจะใช้สอนได้ตรงตามเนื้อและจุดประสงค์ของการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันยาเสพติดแล้ว ยังสามารถช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เข้าฝึกอบรมทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว และยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สำหรับชุดฝึกอบรมการพัฒนาทักษะของครู ในการสร้างชุดฝึกการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด การเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นการนำหลักการของการสร้างชุดการสอนหรือชุดกิจกรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำการเรียนแบบร่วมมือ กระบวนการเรียนร่วมกัน เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้มีประสิทธิภาพต่อผู้เข้าร่วมฝึกอบรม

หลังจากการศึกษาเนื้อหาสาระเอกสารชุดฝึกอบรม

เรื่องที่ 4.2.1 กรรณปฏิบัติกิจกรรมที่ 4.2.1

กิจกรรมที่ 4.2.1

1. จากคำกล่าวของ นิพนธ์ สุขปรีดี เกี่ยวกับองค์ประกอบของชุดฝึกอบรม มีกี่ประเภท อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

2. บุญเกื้อ ควรรหาเวช ได้สรุปคุณค่าและประโยชน์ของชุดการสอนที่มีต่อการเรียนการสอนไว้ มี
อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

แนวตอบกิจกรรมที่ 4.2.1

1. 1) องค์ประกอบจากผลซึ่งได้จากการพัฒนาชุดฝึกอบรม
  - คู่มือการฝึกอบรม
  - สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม
  - กิจกรรมในชุดฝึกอบรม
  - การประเมินในชุดฝึกอบรม
- 2) องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมเชิงระบบ
  - องค์ประกอบชุดฝึกอบรมในด้านปัจจัยการนำเข้า
  - องค์ประกอบชุดฝึกอบรมในด้านการดำเนินการฝึกอบรม
  - องค์ประกอบการวัดและประเมินผล
2.
  1. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้
  2. จัดปัญหาการขาดแคลนครู ช่วยลดภาระของครูผู้สอน
  3. ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกัน
  4. ช่วยให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ด้วยความมั่นใจ
  5. ช่วยให้กิจกรรมการเรียนมีประสิทธิภาพ
  6. ช่วยให้ครูวัดผลเด็กได้ตามวัตถุประสงค์
  7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่
  8. ช่วยสร้างเสริมการเรียนอย่างต่อเนื่อง
  9. ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเคารพ นับถือ ความคิดเห็นของผู้อื่น

เรื่องที่ 4.2.2

กระบวนการสร้างชุดฝึกอบรม

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2532; อ้างถึงใน รมยฎติ เวสน์ 2554 :45) ได้อธิบายถึงรูปแบบกระบวนการฝึกอบรมว่า เป็นกระบวนการหรือ ขั้นตอนการปฏิบัติ ที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ ทักษะ หรือความชำนาญ ตลอดจน ประสบการณ์ในเรื่องหนึ่งๆ และเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ สามารถอธิบายขั้นตอนของกระบวนการ ฝึกอบรมได้ ดังนี้

1) การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม หมายถึง การค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรว่าประสบปัญหาหรือมีความต้องการพัฒนาองค์กรและบุคลากรในด้านใดบ้าง ที่จะช่วยแก้ไขและปรับปรุงได้ด้วยการจัดฝึกอบรม โดยรวมไปถึงการพยายามหาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคลากรกลุ่มใดบ้าง ที่จะต้องเข้ารับการอบรม โดยคำนึงถึงเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ขององค์กร วิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์หาความจำเป็นในการฝึกอบรมนั้น มีมากมายหลากหลายวิธี เช่น การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกตการณ์ การทดสอบ การประชุม และการคาดการณ์จากแนวโน้มหรือทิศทางความเป็นไปขององค์กร เป็นต้น

2) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง การเอาความจำเป็นในการฝึกอบรมที่หามาได้ แล้วนั้น มาทำการวิเคราะห์ เพื่อกำหนดรูปแบบและออกแบบเป็นหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย ประเภทของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม หัวข้อการอบรม เนื้อหาในการการอบรม วิธีการอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรม การคัดเลือกวิทยากรผู้ดำเนินการในการฝึกอบรมเกณฑ์การวัดผลการเรียนรู้ เป็นต้น

3) การกำหนดโครงการฝึกอบรม คือ การวางแผนและการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ด้วยการออกแบบให้เป็นลายลักษณ์อักษร ดังที่ถูกรเรียกว่า “โครงการฝึกอบรม” เป็นการระบุรายละเอียดที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ตั้งแต่เหตุผลความเป็นมา หรือความจำเป็นในการฝึกอบรม หลักสูตร หัวข้อวิชาต่าง ๆ วิทยากร คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการอบรม วันและเวลา สถานที่ในการอบรม การประมาณการ ค่าใช้จ่าย และรายละเอียดด้านการบริหารและธุรการต่าง ๆ ของการฝึกอบรม ทั้งนี้ เนื่องจากการฝึกอบรม เป็นกิจกรรม ที่มี ผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายเข้าร่วม ทั้งนี้ โครงการฝึกอบรมที่

สามารถเห็นถึงประโยชน์ที่องค์กรได้รับจากการฝึกอบรม ยอมทำให้ผู้บริหารให้การยอมรับและสนับสนุนให้เกิดโครงการอบรมที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

4) การบริหารโครงการฝึกอบรมหรือการดำเนินการฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าประสงค์ของโครงการนั้น นอกจากจะได้ออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมที่น่าสนใจ มีวิทยากรที่ชำนาญและตอบสนองต่อความต้องการขององค์กรแล้ว จำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบจัดการฝึกอบรม ซึ่งเข้าใจหลักและรูปแบบการบริหารงานฝึกอบรม เพื่อที่จะสามารถวางแผนและดำเนินงานธุรการทั้งหมดในช่วงทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการอบรมได้อย่างดีอีกด้วย

5) การประเมินและติดตามผลการฝึกอบรม การประเมินผลการฝึกอบรมถึงแม้จะได้ออกกำหนดไว้แล้วในขั้นตอนของการสร้างหลักสูตร แต่เมื่อการฝึกอบรมจบลงแล้ว ผู้เสนอโครงการยังมีภาระหน้าที่ต่อไปคือ การประเมินผลจากการจัดโครงการฝึกอบรม แล้วนำไปเสนอต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อเป็นรูปแบบและแนวทางการจัดฝึกอบรมในครั้งต่อไปด้วยดียิ่งขึ้น อนุชิต ฮุนสวัสดิกุล (ม.ป.ป: 1-2; อ้างถึงใน ปทมาพร ชเลิศเพ็ชร 2551: 55) ได้แสดงให้เห็นขั้นตอนกระบวนการอบรมตามกระบวนการในการฝึกอบรม มีดังนี้

ขั้นที่ 1 การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม

เป็นระยะแรกเริ่มของขั้นตอนการฝึกอบรม โดยดำเนินการศึกษาหาข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ให้เกิดความเชื่อมั่นว่าจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมจริง การฝึกอบรมต้องใช้ทรัพยากรทุกด้านซึ่งเมื่อการหาความจำเป็นในการฝึกอบรมการจัดการฝึกอบรมการประเมินผล การสร้างหลักสูตรคิดเป็นงบประมาณแล้วจะมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ดังนั้น การศึกษาข้อมูลในขั้นตอนนี้จะบ่งบอกได้ว่าสมควรจะจัดดำเนินการฝึกอบรมหรือไม่อย่างไร

ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูล และมีความเห็นว่าจำเป็นที่จะจัดการอบรม จึงนำมาสร้างหลักสูตรฝึกอบรม หรือเรียกได้ว่า โครงการเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมนั่นเอง หลักสูตรจะประกอบด้วย หัวข้อวิชา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาหรือประเด็นสำคัญ เทคนิคหรือวิธีการฝึกอบรม สื่อที่จะใช้รวมทั้งเวลาที่กำหนดไว้ด้วย ซึ่งหลักสูตรที่กล่าวนี้จะต้องมีการเรียงลำดับหัวข้อวิชาที่เป็นระบบและเหมาะสมเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม เกิดการเรียนรู้ จนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตามจุดประสงค์ของการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี

ขั้นที่ 3 การจัดดำเนินการฝึกอบรม

หลังจากได้สร้างหลักสูตรสำเร็จลงแล้ว จะต้องนำไปเขียนโครงการบริหารเพื่อขอ อนุมัติจัดการฝึกอบรม ซึ่งในขั้นตอนนี้จะเน้นในด้านการบริหารโครงการ เช่น ด้านการจัดการบุคคลที่ จะรับผิดชอบต่อการฝึกอบรมด้านการเงิน หรืองบประมาณในการฝึกอบรม ตลอดจนการสร้าง บรรยากาศในการฝึกอบรมที่ดี เพื่อเป็นส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมี ทัศนคติที่ดีต่อการเข้ารับการฝึกอบรม

ขั้นที่ 4 การประเมินการฝึกอบรม

การฝึกอบรมทุกครั้งเมื่อดำเนินการเรียบร้อยแล้ว จะต้องทำการประเมินว่าการ ประเมินนั้นจะต้องปฏิบัติในทุก ๆ ขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การหาความจำเป็นที่จะทำการฝึกอบรมว่า ความ จำเป็นที่ได้มานั้นเหมาะสมและถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ หลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้นมีเหมาะสม เพียงใด รวมทั้งการจัดดำเนินการว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด การประเมินดังกล่าวจะต้องพิจารณาโดย ยึดวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานให้ตรงตาม เป้าประสงค์ขององค์กรเป็นประเด็นสำคัญถ้าหากจัดอบรมไปแล้วไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีผลในด้านการปฏิบัติงานดีขึ้น สมบูรณ์ขึ้นสามารถแสดงให้เห็นว่าการ ฝึกอบรมครั้งนี้มีข้อบกพร่องที่จะต้องได้รับการแก้ไขและปรับปรุงให้ถูกต้องตามความเหมาะสมคุ้มกับ งบประมาณในการจัดฝึกอบรม และเวลาที่ต้องสูญเสียไปในการฝึกอบรม หากการฝึกอบรมนั้น ประเมินแล้วพบว่าผู้ผ่านการฝึกอบรมมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีขึ้น เมื่อรายงานประเมินผลต่อ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงก็จะได้รับการพิจารณาให้มีการจัดดำเนินการต่อไป

RCMP (1990; อ้างถึงใน นิรันดร สาโรวาท, 2552: 24) ประกอบด้วยการวิเคราะห์ ปัญหาการออกแบบหลักสูตรเพื่อใช้ในการดำเนินการการจัดดำเนินการ และการติดตามผล ซึ่ง กระบวนการเหล่านี้ถูกเรียกว่าเป็น วงจรการฝึกอบรม (Training Circle) ได้แก่

1) การวิเคราะห์ปัญหา (Research) เป็นการดำเนินการเพื่อวิเคราะห์การทำงานเพื่อ หาวิธีการแก้ไขปัญหา การดำเนินการต้องเป็นกระบวนการที่เชื่อถือได้มีการออกแบบการดำเนินการ อย่างรอบครอบเป็นระบบเพื่อสืบหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ทำการพิจารณาว่าปัญหาเรื่องใด ต้องดำเนินการแก้ปัญหาก่อนหรือหลัง และเรื่องใดเหมาะที่จะนำการฝึกอบรมมาใช้แก้ปัญหา กระบวนการในการวิเคราะห์ปัญหานี้สามารถใช้ระเบียบวิธีวิจัยมาดำเนินการศึกษาหาข้อเท็จจริงได้ เช่นกัน

2) การออกแบบหลักสูตร (Design) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้กำหนดวัตถุประสงค์อุปกรณ์และทรัพยากรต่าง ๆ ที่ต้องใช้ซึ่งต้องมีการใช้หลักการแนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม

3) การจัดดำเนินการ (Delivery) การจัดการดำเนินการเป็นการบริหารจัดการฝึกอบรมให้เกิดผลบรรลุสู่เป้าประสงค์ในการดำเนินงาน

4) การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินผลการฝึกอบรม ทั้งระหว่างดำเนินการ สิ้นสุดการดำเนินการ และหลังการดำเนินการ

Nadler (1989; อ้างถึงใน มิ่งขวัญ ภาคสฤษุไชย, 2555: 57) ได้เสนอกระบวนการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ ซึ่งมีความหมายในแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรระดับองค์การ เรียกว่า The Critical Events Model ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการฝึกอบรมในเชิงระบบอย่างมาก โดยแบ่งขั้นตอนการฝึกอบรมเป็น 9 ขั้นตอน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนนี้ จะต้องมีการประเมินผลและส่งผลสะท้อนกลับต่อขั้นตอนนี้ ๆ ก่อนเสมอ เมื่อวิเคราะห์บททวนในความเปลี่ยนแปลงและความเหมาะสมก่อนที่จะนำไปสู่ขั้นตอนต่อไป ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะต้องเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน

ศิริพรรณ สายหงส์ และสมประสงค์ วิทย์เกียรติ (2534) ได้วางรูปแบบการผลิตชุดฝึกอบรมไว้ว่า

1) กำหนดวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์คือสิ่งที่สำคัญมากในการผลิตชุดฝึกอบรม เพราะจะเป็นตัวคอยกำหนดเนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการประเมินผล วัตถุประสงค์มาจากพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดความเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น ดังนั้นในการฝึกอบรมจะต้องตั้งวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

2) การกำหนดเนื้อหาในชุดฝึกอบรมจะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ เนื่องจากเนื้อหาในชุดฝึกอบรมจะเป็นขอบเขตในการจัดทำกิจกรรมและจัดทำสื่อให้ผู้ผลิตชุดฝึกอบรม ถ้าหากเนื้อหาไม่ชัดเจนจะทำให้การผลิตสื่อชุดฝึกอบรมชัดเจนตามไปด้วย

3) กำหนดสื่อ เมื่อมีความตั้งใจที่จะใช้ชุดฝึกอบรมในการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ผู้ผลิตจะต้องตัดสินใจว่าจะใช้สื่อแบบใดที่จะช่วยให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

(1) วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม อยู่ที่เลือกมานั้นจะต้องช่วยให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ก่อนหน้านี้ เช่น วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมคือต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนั้นสามารถจัดการประชุมสัมมนาได้ ชื่อที่เลือกมาควรจะเป็นเอกสารสิ่งพิมพ์แนะนำการประชุมสัมมนาเป็นต้น

(2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมนั้น ต้องมีความเหมาะสมกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ เช่น สื่อสำหรับผู้ปกครองนักเรียนในช่วงปฐมวัยที่อยู่ในชนบท หากเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีแต่ตัวหนังสือโดยปราศจากภาพประกอบเลยก็คงจะไม่เหมาะสม เนื่องจากผู้ปกครองในชนบทบางส่วนอ่านหนังสือได้ไม่เก่งเท่าใดนัก ดังนั้นสื่อควรจะเน้นที่รูปภาพประกอบมากกว่าตัวหนังสือ

(3) สภาพแวดล้อม จะนำมาใช้สื่อ กับชุดฝึกอบรม จะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมสังคมที่จะนำไปใช้ด้วย ทั้งสภาพกายภาพและสภาพทางสังคม เช่น ในพื้นที่นั้น ๆ ไม่มีไฟฟ้า ก็ไม่ควรผลิตสื่อที่จะต้องใช้ไฟฟ้า หรือในพื้นที่นั้น ๆ เครื่องครัดในเรื่องของศาสนา ผู้ผลิตสื่อก็ต้องระมัดระวังในการสื่อเพื่อไม่ให้เกิดภาวะขัดแย้งซึ่งจะเป็นผลกระทบต่อการฝึกอบรมได้

(4) ความเป็นไปได้ ในการเลือกชุดฝึกอบรมจะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการนำชุดฝึกอบรมไปใช้ ทั้งในเรื่องงบประมาณ เวลา และผู้ชำนาญการผลิต

4) กำหนดผู้ผลิตชุดฝึกอบรม ชุดฝึกอบรมอ่านประกอบไปด้วยสิ่งต่าง ๆ มากมาย ผู้รับผิดชอบควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความชำนาญในการผลิตสื่อในแต่ละประเภทมาช่วยผลิต โดยผู้รับผิดชอบจะต้องประชุมชี้แจงเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

5) การดำเนินการผลิต การผลิตสื่อชุดฝึกอบรมขั้นตอนการผลิตเป็นช่วงที่สำคัญที่สุด เพราะเมื่อดำเนินการผลิตเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้วจะต้องมีการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นการพัฒนาชุดฝึกอบรมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขโดยคณะกรรมการอีกหลายครั้ง

6) การทดสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรม จะต้องมีการทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพตามกระบวนการก่อน เช่น จะต้องมีการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง และตัวแทนกลุ่มย่อยก่อนที่จะใช้จริงเสมอ หากปรากฏว่าชุดฝึกอบรมที่ทดลองใช้ได้ผลดีตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ก่อนหน้านี้จะทำให้เกิดความมั่นใจมากยิ่งขึ้นในการนำไปใช้ต่อไป

7) การปรับปรุงแก้ไขชุดฝึกอบรม ฝึกอบรมที่ผ่านการทดสอบแล้ว ถ้าหากมีข้อมูลที่บ่งบอกถึงความบกพร่องในเรื่องใดก็ตาม ผู้ผลิตจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริงเสมอ

นิพนธ์ สุขปรีดี (2537) ได้สรุปขบวนการผลิตชุดฝึกอบรม ดังนี้

1) วัตถุประสงค์และเนื้อหาชุดฝึกอบรม จำเป็นที่จะต้องตั้งอยู่บนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมนั้น รับทราบถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากเข้าฝึกอบรมแล้วว่ามีอะไรบ้าง ส่วนเนื้อหาการฝึกอบรมจะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้

2) การประเมินก่อนรับการฝึกอบรม ก่อนที่จะทำการฝึกอบรม เจ้าของโครงการฝึกอบรมจะต้องกำหนดคุณสมบัติด้านวิชาความรู้และทักษะที่ต้องการให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเสียก่อน ดังนั้นจึงควรมีการประเมินผู้เข้าฝึกอบรมก่อนจากการเข้าฝึกอบรมโดยการเขียนข้อสัมภาษณ์ตอบแบบสอบถาม ฯลฯ

3) พิจารณาออกแบบยุทธศาสตร์การฝึกอบรม เพื่อหารูปแบบการฝึกอบรมให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางเอาไว้ในการพิจารณาออกแบบชุดฝึกอบรมโดยการใช้ยุทธศาสตร์หลายรูปแบบในการฝึกอบรมครั้งเดียว เช่นมีการบรรยาย การสัมภาษณ์กลุ่ม การรายงานกลุ่ม ทำกิจกรรมแบบกลุ่ม เป็นต้น

4) การประเมินพฤติกรรมหลังจากการใช้ชุดฝึกอบรม เป็นการประเมินผลฝึกอบรมของผู้รับการฝึกอบรม ผู้การจัดฝึกอบรม และวิธีการในการอบรม เพื่อพิจารณาว่าการฝึกอบรมนั้นบรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้หรือไม่

5) การวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการนำผลการฝึกอบรมมาวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงระบบการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยใช้ทรัพยากรประหยัดขึ้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523) ได้ทำการอธิบายขั้นตอนในการสร้างชุดฝึกอบรมไว้ว่า

1) วิเคราะห์เนื้อหาและหน่วยการสอน กลุ่มผลิตชุดวิชานำหลักสูตรประจำชุดวิชาที่ผลิตเป็นชุดการสอนมาวิเคราะห์และทบทวนเนื้อหา ตามที่ได้อธิบายไว้ในชุดวิชาและหน่วยการสอน ทั้ง 15 หน่วย หากว่าปรากฏเนื้อหาที่ไม่สมบูรณ์ในหน่วยใดหน่วยหนึ่งหรือไม่มีความเหมาะสมก็จำเป็น

ที่จะต้องขออนุมัติคณะกรรมการประจำสาขาวิชาและสภาวิชาการเพิ่มเติม เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไข ให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสม

2) กำหนดหน่วยการสอน กลุ่มผลิตชุดวิชา กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยการสอน โดยคำนึงถึงมโนทัศน์ ความเหมาะสมและระดับของผู้เรียน และเวลาที่คาดหวังจากผู้เรียน

3) เขียนแผนการสอนการประจำหน่วย เมื่อกำหนดหน่วยการสอนทั้ง 15 หน่วย เรียบร้อยแล้ว กลุ่มผลิตวิชาจะต้องมีการวางแผนการสอนในแต่ละหน่วยโดยที่จะต้องควบคุมสาระสำคัญทั้ง 6 ชั้น ดังนี้

(1) กำหนดหัวเรื่อง คือการแบ่งมโนทัศน์ของแต่ละหน่วย ออกเป็นมโนทัศน์ย่อย ๆ โดยให้แต่ละมโนทัศน์เป็น “ตอน” ในแผนการสอน

(2) กำหนดวัตถุประสงค์ คือการตั้งวัตถุประสงค์เฉพาะในพฤติกรรมที่คาดหวังไว้ว่าให้มีการเปลี่ยนแปลงในตัวของนักเรียน โดยให้วัตถุประสงค์อย่างน้อย 1 ข้อต่อ 1 มโนทัศน์ ได้ให้เกิดความควบคุมทั้ง 3 พฤติกรรม ได้แก่ พุทธิพิสัย เจตนพิสัย และทักษะพิสัย

(3) กำหนดมโนทัศน์ คือการกำหนดการเขียนข้อความแสดงมโนทัศน์ที่มีความสอดคล้องกับหัวเรื่อง

(4) การวิเคราะห์ภารกิจและกำหนดกิจกรรมนักเรียน เป็นการวิเคราะห์งานหรือพฤติกรรมของผู้เรียน โดยวิเคราะห์เป็นพฤติกรรมเดิม ประติมากรรมต่อเนื่อง และพฤติกรรมสิ้นสุด หลังจากนั้นกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดความสอดคล้องกับภารกิจต่าง ๆ ที่วิเคราะห์ไว้แล้วรวมทั้งจะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ด้วย

(5) กำหนดสื่อการศึกษา คือการกำหนดวัสดุอุปกรณ์ที่นักเรียนมีความจำเป็นในการใช้ในขณะศึกษาเนื้อหาของแต่ละหน่วยสาระ โดยให้พิจารณาประเภทสื่อกิจกรรมที่กำหนดไว้ เช่น ชุดฝึกอบรม คู่มือ และแบบฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

(6) กำหนดแนวการประเมินผล คือการกำหนดแนวการวัดและการประเมินผลของการเรียนรู้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพิจารณาผลการเรียนของนักเรียน

4) เตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ การเตรียมกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยกัน

2 ประเภท คือ

(1) กิจกรรมการเรียนรู้ คือรูปแบบกิจกรรมปกติที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติในขณะที่ทำการเรียนรู้จากชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง

(2) กิจกรรมภาคปฏิบัติ คือกิจกรรมที่ผู้เรียนถูกรับมอบหมายให้กระทำ เช่น การเขียนรายงานในเรื่องราวที่ได้รับมอบหมายเอาไว้

5) การผลิตสื่อการศึกษา การผลิตสื่อการศึกษานั้นเป็นพระราชกิจของนักเทคโนโลยีการศึกษาโดยความเห็นชอบของกลุ่มผลิตชุดวิชา

6) การพัฒนาแบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ กลุ่มผลิตชุดวิชาจะทำการสร้างแบบทดสอบและแบบประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งต้องอยู่ในขอบเขตของนักวัดผล โดยยึดวัตถุประสงค์ทั่วไปจากชุดวิชาและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในระดับหน่วยเป็นเกณฑ์ มุ่งประเมินพฤติกรรมในสองขอบเขต คือ การประเมินกระบวนการและประเมินผลลัพธ์

7) จัดรวบรวมสื่อการศึกษาเป็นชุดการสอนทางไกล เมื่อได้ผลิตสื่อการสอนสิทธิในทุกรูปแบบแล้ว ก็จะนำสื่อทั้งหมดทั้งสิ้นเป็นชุดการสอนทางไกลประจำหน่วยวิชาต่าง ๆ ที่ประกอบด้วยคู่มือแบบฝึกหัดประจำชุดวิชาแยกออกจากกันรวมเป็นเรื่องเดียวกัน โดยให้มีความควบคุมในคำชี้แจงเกี่ยวกับชุดวิชา จุดมุ่งหมาย รายชื่อหน่วยการสอน บทบาทของผู้เรียนและการแนะนำการศึกษา

8) การทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน คือการตรวจสอบคุณภาพของชุดการสอนทางไกล ซึ่งเป็นภารกิจของฝ่ายจัดระบบและวิจัยสื่อการศึกษา สำนักเทคโนโลยีการศึกษา สาขาวิชาและสำนักทะเบียนและวัดผล

9) นำไปใช้ เมื่อได้ชุดกิจกรรมการสอนทางไกลที่มีคุณภาพแล้ว กลุ่มผู้ผลิตจะนำชุดวิชาเสนอทางมหาวิทยาลัยเพื่ออนุมัติการพิมพ์และจัดจำหน่ายเพื่อเผยแพร่ต่อไป

สุเทพ หุนสวัสดิ์ (2540) ได้สรุปเกี่ยวกับขั้นตอนการผลิตชุดฝึกอบรมไว้ว่าจะต้องมีการพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของชุดฝึกอบรมอย่างมีระบบ โดยจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการผลิตที่เกี่ยวกับสื่อ การจัดลำดับเนื้อหาสาระในการนำเสนอ การผลิตชุดฝึกอบรม การเลือกเฟ้นสื่อประกอบชุดฝึกอบรม และการประเมินชุดฝึกอบรม

สายนต์ จ้อยนุแสง (2552) สรุปกระบวนการผลิตอบรมไว้ว่ากระบวนการสร้างชุดฝึกอบรมนั้นจำเป็นที่จะต้องมีส่วนที่สำคัในการดำเนินการ 4 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ ขั้นการวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นการวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นการผลิตเซลล์ประกอบชุดกิจกรรม และขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพของชุดการฝึกอบรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2551) ได้กล่าวเกี่ยวกับขั้นตอนการสร้างชุดฝึกอบรมไว้ว่า

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหา คือขั้นตอนการจำแนกเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยย่อย

1) การกำหนดหน่วย คือการนำหน่วยเนื้อหาที่กำหนดให้เป็นหน่วยระดับบทเรียน พร้อมกับกำหนดระยะเวลาของการจัดกิจกรรมในแต่ละหน่วย

2) การกำหนดหัวเรื่อง คือการนำแต่ละหน่วยมากำหนดให้เป็นหัวเรื่องย่อย ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญอันจะนำไปสู่การจัดกิจกรรมต่าง ๆ

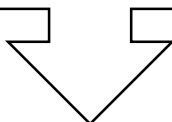
3) การกำหนดความคิดรวบยอด คือการเขียนย่อความสำคัญและความเหมาะสมของสาระในแต่ละหัวเรื่อง

ขั้นที่ตอน 2 การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถคาดการณ์เอาไว้ล่วงหน้าว่ากิจกรรมที่ใช้ในชุดการฝึกอบรมมีอะไรบ้าง ลำดับขั้นตอนและหลังเป็นอย่างไร

ขั้นที่ตอน 3 การผลิตประกอบกิจกรรม โครงการผลิตสื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ในการฝึกอบรม ดังที่กำหนดไว้ในแผนการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ตอน 4 การทดสอบชุดฝึกอบรม เป็นการประเมินคุณภาพของชุดฝึกอบรมด้วยการทดลองด้วยกลุ่มทดลองแล้วนำมาปรับปรุงให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมคือ ระดับคุณภาพของชุดฝึกอบรมที่วัดจากผลสัมฤทธิ์ระหว่างการฝึกอบรม (E1) และผลสัมฤทธิ์หลังการฝึกอบรม (E2) โดยการนำคะแนนจากผลสัมฤทธิ์ในระหว่างการเรียนแต่ละชุดฝึกอบรม และคะแนนจากการทดสอบก่อนและหลังเรียน มาหาค่าจำนวน E1 และ E2 แล้วนำมาแสดงความยินดีนะสำคัญทางสถิติ ได้แก่การทดสอบสมมติฐานโดยทั่วไปไม่ควรต่ำกว่าร้อยละ 60/60

หลังจากจบจากการศึกษาเนื้อหาสาระเอกสารชุดฝึกอบรม
เรื่องที่ 4.2.2 กรุณาปฏิบัติกิจกรรมที่ 4.2.2

กิจกรรมหน่วยที่ 4.2.2

ผู้เข้าฝึกอบรมทำการแบ่งกลุ่ม ออกเป็น 3 กลุ่ม และทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างชุดฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

ใบงานที่ 1

ทดสอบความเข้าใจการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดและวิธีการออกห่างจากยาเสพติด

ชื่อ - นามสกุล.....กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

คำชี้แจง พิจารณาข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และ
แก้ปัญหา ยาเสพติด

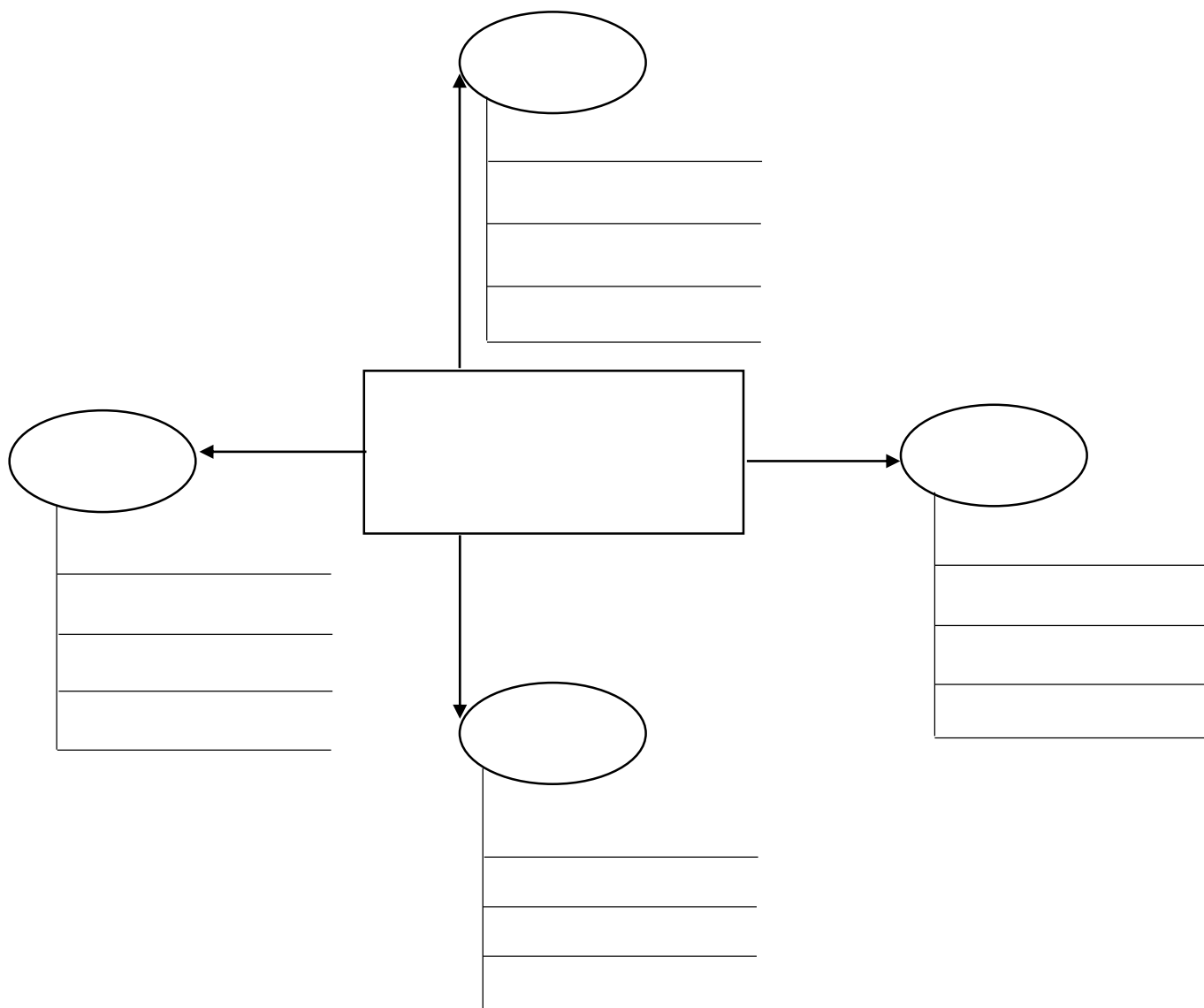
ลำดับ ที่	รายการ	การสร้าง ภูมิคุ้มกัน ยาเสพติด	วิธีการ ห่างไกล จากยาเสพติด
1	ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติด		
2	เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่		
3	หลีกเลี่ยงให้ห่างไกลจากผู้ติดสิ่งเสพติด		
4	เคารพตนเอง และรู้จักคุณค่าของตนเอง		
5	รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง		
6	ไม่หลงเชื่อคำชักชวนโฆษณาเรื่องยาเสพติด		
7	เมื่อมีปัญหาควรปรึกษาครอบครัว ครู ก่อนเสมอ		
8	รู้จักการปฏิเสธ		
9	ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา		
10	หลีกเลี่ยงห่างจากเพื่อนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง		

ใบงานที่ 2

วิเคราะห์ปัญหาหาสาเหตุจากสื่อวีดิทัศน์

ชื่อ - นามสกุล.....กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

- คำชี้แจง 1. เขียนชื่อวิดีโอที่รับชมในช่องสี่เหลี่ยม
2. บันทึกปัญหาหาสาเหตุที่พบในการชมวีดิทัศน์ ในช่องวงรี
3. บันทึกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่พบจากปัญหาหาสาเหตุ ลงในทางปลา

* QR Code สำหรับรับชมวิดีโอ

ใบงานที่ 3

การค้นหาปัญหาที่สำคัญ

ชื่อ - นามสกุล.....กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

คำชี้แจง สมาชิกแต่ละคนระบุปัญหาสำคัญ ที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วนที่สุด 2-4 ปัญหา

ลำดับความสำคัญ	ปัญหา

ใบงานที่ 4

ปัญหาของกลุ่ม – สาเหตุ – พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ – การแก้ปัญหา

ชื่อ - นามสกุล.....กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

คำชี้แจง 1. นำปัญหาจากใบงานที่ 3 มาอภิปราย เพื่อคัดเลือกปัญหาของกลุ่ม และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของกลุ่ม ประมาณ 2 - 4 ปัญหา

2. วิเคราะห์สาเหตุที่แท้จริงของแต่ละปัญหา
3. ระบุพฤติกรรมอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น
4. ระบุการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อแก้ปัญหา

ลำดับที่	ปัญหาของกลุ่ม	สาเหตุ	พฤติกรรมอันพึงประสงค์	ภูมิคุ้มกันเพื่อแก้ปัญหา

ใบงานที่ 5

ตารางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด

ชื่อ - นามสกุล.....กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

คำชี้แจง 1. กำหนดการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยเลือกจากการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อแก้ปัญหาในใบงานที่ 4

2. นำพฤติกรรมอันพึงประสงค์ในใบงานที่ 4 มาใช้ในใบงานที่ 5 โดยพิจารณาตามหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละคน

การสร้างภูมิคุ้มกัน	พฤติกรรมอันพึงประสงค์		
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน

ใบงานที่ 6

การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดด้วยชุดฝึกอบรม

ชื่อ - นามสกุล.....กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

คำชี้แจง 1. อ่านข้อความทางซ้ายของตารางที่ละข้อ

2. ร่วมกันหาคำตอบจากข้อความทางซ้าย บันทึกลงในช่องด้านขวาของตาราง

<p>1. ระบุปัญหา โดยเลือกปัญหาจากใบงานที่ 4 ที่กลุ่มต้องการแก้ไขมากที่สุด</p>	<p>ปัญหา..... .....</p>
<p>2. ระบุสาเหตุของปัญหา โดยนำมาจากสาเหตุที่วิเคราะห์ไว้แล้วในใบงานที่ 4 และพิจารณาเพิ่มเติมตามความจำเป็น</p>	<p>สาเหตุของปัญหา (อาจมีมากกว่า 1 สาเหตุ) 1..... 2..... 3.....</p>
<p>3. กำหนดวัตถุประสงค์ โดยให้สอดคล้องกับปัญหาและสาเหตุของปัญหา</p>	<p>ระบุวัตถุประสงค์ที่ทำชุดฝึกอบรม 1..... 2..... 3.....</p>
<p>4. กำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหา นั้น โดยระบุเป้าหมายเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ - เชิงปริมาณ โดยระบุกลุ่มบุคคล และจำนวนที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง - เชิงคุณภาพ โดยระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ต้องการให้เกิดขึ้น โดยกำหนดให้เป็นเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาว ก็ได้</p>	<p>เป้าหมายเชิงปริมาณ = นักเรียนชั้น.....จำนวน.....คน เป้าหมายเชิงคุณภาพ..... .... - เป้าหมายระยะสั้น (ระยะ 3 เดือนแรก)..... .... - เป้าหมายระยะยาว (ระยะ 6 เดือน)..... ....</p>

5. กำหนดวิธีการแก้ไขปัญหา (สอดคล้องกับสาเหตุของปัญหา และวัตถุประสงค์)	วิธีการแก้ไขปัญหา..... ....
6. กำหนดเนื้อหาในชุดฝึกอบรมจากหลักการอิสลาม กรูอ่าน และฮาดีษ และนำมาใช้ในชุดฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และประสบความสำเร็จในการฝึกอบรม	เนื้อหา/อายัตกรูอ่าน/ฮาดีษ ....
7. เชื่อมโยงไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด โดยระบุความสอดคล้องกับพฤติกรรมอันพึงประสงค์ ที่อยากให้เกิดขึ้นกับนักเรียน	การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด..... ..... พฤติกรรมอันพึงประสงค์..... .....
8. กำหนดวิธีวัดและประเมินผล โดย กำหนดตัวชี้วัด เพื่อวัดหรือประเมินผล ว่ามีการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ วิธีการ : สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการจะวัด เช่น การเก็บข้อมูล โดยการสอบถาม การสังเกต เครื่องมือ : สอดคล้องกับวิธีการวัด เช่น แบบสอบถาม แบบสังเกต ช่วงเวลา : เหมาะสมกับลักษณะของชุดฝึกอบรม	ตัวชี้วัด..... .... วิธีการประเมินผล..... ..... เครื่องมือที่ใช้ประเมิน..... ..... ช่วงเวลาในการประเมิน..... .....
9. ตั้งชื่อชุดฝึกอบรม (ชัดเจน เข้าใจง่ายและแสดงถึงปัญหาที่เกิดขึ้น)	ชื่อชุดฝึกอบรม..... .....
10. คณะผู้รับผิดชอบ	ผู้รับผิดชอบ 1..... 2..... 3.....
11. ครูที่ปรึกษา	ชื่อครูที่ปรึกษา..... .....

ใบงานที่ 7

ชุดฝึกอบรม

ชื่อ - นามสกุล.....กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

คำชี้แจง 1. นำข้อมูลในใบงานที่ 6 มาจัดเรียงเรียงตามองค์ประกอบต่อไปนี้

2. จัดพิมพ์เป็นชุดฝึกหนึ่งชุด

องค์ประกอบชุดฝึกอบรม	ชื่อผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วน
1. ชื่อชุดฝึกอบรม	ชื่อ - สกุล.....กลุ่ม.....
2. ระบุปัญหา (ในรูปแบบที่มาและปัญหา)	ชื่อ - สกุล.....กลุ่ม.....
3. วัตถุประสงค์	ชื่อ - สกุล.....กลุ่ม.....
4. เนื้อหา	ชื่อ - สกุล.....กลุ่ม.....
5. กิจกรรม	ชื่อ - สกุล.....กลุ่ม.....
6. กำหนดวิธีวัดและประเมินผล	ชื่อ - สกุล.....กลุ่ม.....

ภาคผนวก ค
ค่า IOC ในการวิจัย

ประเมินความครบถ้วนและความถูกต้องขององค์ประกอบชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 1

องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	S.D.
	1	2	3		
1. แนวคิด	5	4	5	4.67	0.57
2. วัตถุประสงค์	5	4	5	4.67	0.57
3. กิจกรรมระหว่างหน่วยฝึกอบรม	5	4	5	4.67	0.57
4. สื่อการฝึกอบรม	5	4	5	4.67	0.57
5. ประเมินผล	5	4	5	4.67	0.57
ค่าความสอดคล้องโดยรวม				4.666	0.577

หมายเหตุ เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 1

องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	S.D.
	1	2	3		
1. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับเนื้อหา	4	4	4	4.00	0.00
2. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับกิจกรรมในแต่ละหน่วย	4	4	4	4.00	0.00
3. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับสื่อ	4	5	4	4.33	0.57
4. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับการประเมิน	4	4	4	4.00	0.00
5. เนื้อหาของชุดฝึกอบรมกับจุดประสงค์ในแต่ละหน่วย	5	4	4	4.33	0.57
6. เนื้อหาของชุดฝึกอบรมกับกิจกรรม	5	4	4	4.33	0.57
7. เนื้อหาชุดฝึกอบรมกับการประเมิน	5	4	4	4.33	0.57
8. แนวคิดกับ เนื้อหา	5	4	4	4.33	0.57
9. แนวคิดกับวัตถุประสงค์	5	4	4	4.33	0.57
10. กิจกรรมกับรูปแบบการฝึกอบรม	5	4	4	4.33	0.57
ค่าความสอดคล้องโดยรวม				4.233	0.321

หมายเหตุ เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ประเมินความครบถ้วนและความถูกต้องขององค์ประกอบชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 2

องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	S.D.
	1	2	3		
1. แนวคิด	5	4	5	4.67	0.57
2. วัตถุประสงค์	5	4	5	4.67	0.57
3. กิจกรรมระหว่างหน่วยฝึกอบรม	5	4	5	4.67	0.57
4. สื่อการฝึกอบรม	5	4	5	4.67	0.57
5. ประเมินผล	5	4	5	4.67	0.57
ค่าความสอดคล้องโดยรวม				4.666	0.577

หมายเหตุ เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 2

องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	S.D.
	1	2	3		
1. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับเนื้อหา	4	4	4	4.00	0.00
2. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับกิจกรรมในแต่ละหน่วย	4	4	4	4.00	0.00
3. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับสื่อ	4	5	4	4.33	0.57
4. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับการประเมิน	4	4	4	4.00	0.00
5. เนื้อหาของชุดฝึกอบรมกับจุดประสงค์ในแต่ละหน่วย	5	4	4	4.33	0.57
6. เนื้อหาของชุดฝึกอบรมกับกิจกรรม	5	4	4	4.33	0.57
7. เนื้อหาชุดฝึกอบรมกับการประเมิน	4	4	4	4.33	0.57
8. แนวคิดกับ เนื้อหา	4	5	4	4.33	0.57
9. แนวคิดกับวัตถุประสงค์	4	4	4	4.33	0.57
10. กิจกรรมกับรูปแบบการฝึกอบรม	4	4	4	4.33	0.57
ค่าความสอดคล้องโดยรวม				4.233	0.321

หมายเหตุ เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ประเมินความครบถ้วนและความถูกต้องขององค์ประกอบชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 3

องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	S.D.
	1	2	3		
1. แนวคิด	5	4	5	4.67	0.57
2. วัตถุประสงค์	5	4	5	4.67	0.57
3. กิจกรรมระหว่างหน่วยฝึกอบรม	5	4	5	4.67	0.57
4. สื่อการฝึกอบรม	5	4	5	4.67	0.57
5. ประเมินผล	5	4	5	4.67	0.57
ค่าความสอดคล้องโดยรวม				4.666	0.577

หมายเหตุ เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 3

องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	S.D.
	1	2	3		
1. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับเนื้อหา	4	4	4	4.00	0.00
2. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับกิจกรรมในแต่ละหน่วย	4	4	4	4.00	0.00
3. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับสื่อ	4	4	4	4.00	0.00
4. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับการประเมิน	4	4	4	4.00	0.00
5. เนื้อหาของชุดฝึกอบรมกับจุดประสงค์ในแต่ละหน่วย	5	5	4	4.67	0.57
6. เนื้อหาของชุดฝึกอบรมกับกิจกรรม	5	4	4	4.33	0.57
7. เนื้อหาชุดฝึกอบรมกับการประเมิน	4	5	4	4.33	0.57
8. แนวคิดกับ เนื้อหา	4	4	4	4.00	0.00
9. แนวคิดกับวัตถุประสงค์	4	4	4	4.00	0.00
10. กิจกรรมกับรูปแบบการฝึกอบรม	4	4	4	4.00	0.00
ค่าความสอดคล้องโดยรวม				4.133	0.115

หมายเหตุ เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ประเมินความครบถ้วนและความถูกต้องขององค์ประกอบชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 4

องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	S.D.
	1	2	3		
1. แนวคิด	5	4	5	4.67	0.57
2. วัตถุประสงค์	5	4	5	4.67	0.57
3. กิจกรรมระหว่างหน่วยฝึกอบรม	5	4	5	4.67	0.57
4. สื่อการฝึกอบรม	5	4	5	4.67	0.57
5. ประเมินผล	5	4	5	4.67	0.57
ค่าความสอดคล้องโดยรวม				4.666	0.577

หมายเหตุ เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 4

องค์ประกอบของชุดฝึกอบรมในหน่วยที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญ			$\bar{X}$	S.D.
	1	2	3		
1. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับเนื้อหา	4	4	4	4.00	0.00
2. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับกิจกรรมในแต่ละหน่วย	4	4	2	4.00	0.00
3. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับสื่อ	4	4	2	3.67	0.57
4. วัตถุประสงค์ของชุดฝึกอบรมกับการประเมิน	4	4	4	4.00	0.00
5. เนื้อหาของชุดฝึกอบรมกับจุดประสงค์ในแต่ละหน่วย	5	5	3	4.00	1.00
6. เนื้อหาของชุดฝึกอบรมกับกิจกรรม	5	4	2	3.67	1.52
7. เนื้อหาชุดฝึกอบรมกับการประเมิน	5	5	5	4.67	0.57
8. แนวคิดกับ เนื้อหา	5	4	5	4.67	0.57
9. แนวคิดกับวัตถุประสงค์	4	4	5	4.33	0.57
10. กิจกรรมกับรูปแบบการฝึกอบรม	5	4	2	3.67	1.52
ค่าความสอดคล้องโดยรวม				4.07	0.404

หมายเหตุ เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ประเมินความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
1	เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด ประเภทของยาเสพติด และโทษของยาเสพติด	<p>1. สารเสพติด หมายถึงสิ่งใด</p> <p>ก. สารหรือยาที่ต้องการเสพ</p> <p>ข. สารหรือยาที่ฉีดยามีผลต่อตัวเรา</p> <p>ค. สารหรือยาที่เสพและมีความต้องการ</p> <p>ง. สารหรือยาที่เสพเข้าสู่ร่างกาย มีผลต่อร่างกายและจิตใจ</p>	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
		<p>2. ข้อใดเป็นยาเสพติดตามธรรมชาติ (Natural Drugs)</p> <p>ก. ฟีน กัญชา และยาบ้า</p> <p>ข. ใบกระท่อม มอร์ฟีนและใบจาก</p> <p>ค. ทินเนอร์ กัญชา และเฮโรอีน</p> <p>ง. ฟีน ใบกระท่อม และกัญชา</p>	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติด และโทษของยาเสพติด (ต่อ)

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
1	เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดประเภทของยาเสพติด และโทษของยาเสพติด (ต่อ)	3. สารเสพติดชนิดใดมีความเสี่ยงต่อการเป็นดงลม โป่งพอง ก. ผีนและกัญชา ข. กระท่อมและบุหรี ค. กัญชาและบุหรี ง. ผีนและกระท่อม	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
		4.. ยาเสพติดสังเคราะห์ คืออะไร ก. ยาเสพติดที่เกิดจากการสังเคราะห์ด้วยแสง ข. ยาเสพติดที่เกิดขึ้นโดยผลผลิตจากพืชตามธรรมชาติ ค. ยาเสพติดที่ผลิตด้วยวิธีเคมี ง. ถูกทุกข้อ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
		5. ข้อใดเป็นชนิดของยาเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุดในประเทศ ก. ผีน กัญชา และโคเคน ข. ยาบ้า กัญชา และน้ำกระท่อม ค. เฮโรอีน กาว และเห็ดขี้ควาย ง. มอร์ฟิน โคเคน และผีน	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติด และโทษของยาเสพติด (ต่อ)

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
1	เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด ประเภทของยาเสพติด และโทษของยาเสพติด (ต่อ)	6. พิษภัยของยาเสพติดที่เห็นชัดคือข้อใด ก. ร่างกายทรุดโทรม ผอม และสมองเสื่อม ข. ร่างกายขาดน้ำ สมองขาดออกซิเจน และทำให้ช็อกได้ ค. อารมณ์ดี และหัวเราะ ง. ข้อ ก. และ ข. ถูกต้อง	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
		7. ยาเสพติดถูกเทียบเคียงกับคำว่าอะไรใน อัล-กรุอาน ก. สิ่งที่มีนเมา ข. สิ่งที่เป็นบาป ค. สิ่งที่ทำแล้วจะน่าเกลียด ง. ถูกทุกข้อ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
		8. เพราะเหตุใดอิสลามจึงเทียบเคียงสารเสพติดกับคำว่า <i>خمير</i> ก. เพราะทำให้ขาดสติ ข. เพราะทำให้เสพติด ค. เพราะเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ง. เพราะเป็นสิ่งที่ถูกสาปแช่ง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติด และโทษของยาเสพติด (ต่อ)

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
1	เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด ประเภทของยาเสพติด และโทษของยาเสพติด (ต่อ)	9. หลักการ احسان หมายถึง ก. การทำความดีต่ออัลเลาะห์ เสมือนกับเห็นพระองค์หรือพระองค์เห็นเรา ข. การทำความดีต่ออัลเลาะห์เสมือนกับเห็นพระองค์ แม้จะไม่ปรากฏว่าท่านแลเห็นพระองค์ แต่แท้จริงพระองค์ทรงแลเห็นท่าน ค. การทำความดีตลอดเวลาเพื่ออัลเลาะห์และเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ง. กระทำในสิ่งที่อัลเลาะห์สั่งใช้และออกห่างจากสิ่งที่อัลเลาะห์สั่งห้าม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
		10. وَلَا تُلْفُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ จากอายัตนี้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ก. อย่าเข้าใกล้ยาเสพติด ข. อย่านำตัวเองสู่ความวิบัติด้วยยาเสพติด ค. ยาเสพติดทำร้ายตนเองและผู้อื่น ง. ยาเสพติดทำให้ผู้เสพเป็นอันตราย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 2 วัยรุ่น แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และทักษะชีวิต

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
2	เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมรู้ถึงทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น จิตวิทยาวัยรุ่น และสามารถช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้	11. ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พุทธศักราช 2550 วัยรุ่นนั้นคือ ช่วงอายุใด ก.13 – 27 ปี ข.15 – 25 ปี ค.14- 30 ปี ง. 15 – 30 ปี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
		12. วัยรุ่น หมายถึง ก.การเจริญเติบโตของเด็กเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ ข. การเปลี่ยนแปลงร่างกายโดยฉับพลัน ค. การที่มีอายุเข้าสู่วัยรับผิดชอบการงานของตน ง. การพัฒนาร่างกาย จิตใจ เป็นผู้ใหญ่	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 2 วัยรุ่น แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และทักษะชีวิต

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
2	เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมรู้ถึงทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น จิตวิทยาวัยรุ่น และสามารถช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้	13. โครงสร้างทางบุคลิกภาพที่อยู่ภายใต้จิตสำนึกของแต่ละบุคคลไว้ 3 ส่วน คืออะไร ก. ID EGO IG ข. EGO IQ ID ค. SUPER EGO EGO ID ง. IQ ID IG	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
		14. Id คืออะไร ก. เป็นสภาพจิตใจที่มีมาติดตัวและก่อนที่จะมีการขัดเกลา ข. ภาวะของจิตใจขั้นสูง ค. ส่วนประกอบของโครงสร้างบุคลิกภาพ ง. ถูกทุกข้อ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
		15. การนับถือตนเอง หมายถึง ก. การควบคุมพฤติกรรมที่พัฒนามาจากการเรียนรู้กฎเกณฑ์ในการประเมินพฤติกรรม ข. เป็นความรู้สึกนึกถึงคุณค่าของตนเอง ค. การพัฒนาตนเองให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ง. ถูกทุกข้อ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 2 วัยรุ่น แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และทักษะชีวิต (ต่อ)

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
2	เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมรู้ถึงทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น จิตวิทยาวัยรุ่น และสามารถช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้ (ต่อ)	16. ความสัมพันธ์ผลหรือความสำเร็จ หมายถึงอะไร ก. การจัดการกับสาเหตุของพฤติกรรม ข. การเกิดและคงอยู่ของพฤติกรรม ค. การที่บุคคลได้รับการยกย่องความเชื่อใจจากบุคคลอื่น ง. การจัดการผลลัพธ์ของพฤติกรรม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
		17. การรู้สึกมุ่งมั่น หมายถึง ก. การจัดการที่เป็นแรงเสริมให้แก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยตนเอง ข. การเสริมความรู้ความเข้าใจในการควบคุมตนเอง ค. การเสริมแรงเพื่อให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดน้อยลง ง. มีโครงสร้างของชีวิต รู้ถึงวัตถุประสงค์ของตนเอง	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 2 วัยรุ่น แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และทักษะชีวิต (ต่อ)

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
2	เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมรู้ถึงทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น จิตวิทยาวัยรุ่น และสามารถช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้(ต่อ)	18. ทักษะชีวิตเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด หมายถึงอะไร ก. ความคิดสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ ข. การสร้างสัมพันธ์ภาพ และการสื่อสาร ค. ความรู้ เจตคติ และทักษะ ที่ใช้ในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ง. การจัดการกับอารมณ์ ความเครียด	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
		19. องค์ประกอบของทักษะชีวิตคือข้อใด ก. ความรู้ ทศนคติ และทักษะที่ใช้ในการจัดการปัญหารอบตัว ข. ความเข้าใจกัน ความเห็นอกเห็นใจ และการปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่ออนาคต ค. พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ง. เจตคติ ความภาคภูมิใจในตนเอง และความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 2 วัยรุ่น แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด และทักษะชีวิต (ต่อ)

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
2	เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมรู้ถึงทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น จิตวิทยาวัยรุ่น และสามารถช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้(ต่อ)	<p>20. การพัฒนาทักษะส่วนตนและทักษะทางสังคม คืออะไร</p> <p>ก. การพัฒนาความสามารถ ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมอย่างดี</p> <p>ข. การส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ไม่ว่าจะเป็นการเรียน และการทำงาน</p> <p>ค. การส่งเสริมให้บุคคลสำนึกในคุณค่าการงานของตนเอง รู้จักวางเป้าหมายให้กับตนเอง</p> <p>ง. การส่งเสริมให้บุคคลมีประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ</p>	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 3 การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
2	เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมรู้ถึงทฤษฎีเกี่ยวกับวัยรุ่น จิตวิทยาวัยรุ่น และสามารถช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้ (ต่อ)	21. สถานศึกษาควรทำอะไรเมื่อพบเจอกับนักเรียนที่ติดยาเสพติด ก. ปฏิบัติตามกฎหมายของโรงเรียนด้วยการไล่ออก ข. ช่วยเหลือและหาวิธีการแก้ปัญหา ค. พักการเรียนเพื่อให้นักเรียนสำนึกผิด ง. ดำเนินการตามกฎหมาย	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
		22. เพราะเหตุใด สถานศึกษาควรจัดระเบียบและปรับสภาพแวดล้อม ก. เพื่อให้โรงเรียนน่าอยู่ ข. เพื่อให้นักเรียนใช้ประโยชน์และสามารถดูแลได้ทั่วถึง ค. เพื่อให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน ง. ถูกทุกข้อ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 3 การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา (ต่อ)

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
3	เพื่อให้มีผู้ฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันสถานศึกษาจากยาเสพติด	23. กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมค้ายาเสพติดโรงเรียนควรมีแนวทางการจัดการอย่างไร ก. เชิญผู้ปกครองและไล่นักเรียนออก ข. เชิญตำรวจเข้ามาเจรจา ค. เชิญผู้ปกครองและส่งสถานบำบัด ง. เชิญวิทยากรด้านยาเสพติด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
		24. นักเรียนช่วงอายุใดเสี่ยงต่อการเสพยา ก. 12 – 15 ปี ข. 15 – 24 ปี ค. 12 – 17 ปี ง. 20 – 24 ปี	+1	+1	0		ใช้ได้
		25. ข้อใดคือสาเหตุหลักของการเสพยา ก. สนุก เพลิดเพลิน ข. ปัญหาครอบครัว สภาพแวดล้อม ค. เพื่อน เปื้อน ง. เหงา เศร้า	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 3 การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา(ต่อ)

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
3	เพื่อให้มีผู้ฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันสถานศึกษาจากยาเสพติด (ต่อ)	26. ข้อใดถูกต้องที่สุดในการแยกนักเรียนกลุ่มเสี่ยงกับนักเรียนปกติ ก. เพื่อเฝ้าดูแล ข. เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา ค. เพื่อช่วยเหลือและดูแลอย่างถูกต้อง ง. เพื่อไม่ให้เกิดการแพร่ระบาด	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
		27. ข้อใดถูกต้องที่สุดในการป้องกันสถานศึกษาจากยาเสพติด ก. เพื่อให้สังคมรับผลกระทบน้อยที่สุด ข. เพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ค. เพื่อให้โรงเรียนมีชื่อเสียง ง. เพื่อจับกุมผู้เสพยา	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
		28. การให้การศึกษาด้านจิตใจและความรู้สึกมีความสำคัญอย่างไรต่อการป้องกันยาเสพติด ก. เพื่อเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมอันพึงประสงค์ ข. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ค. เพื่อหลีกเลี่ยงจากยาเสพติด ง. เพื่อสามารถใช้ทักษะที่มีในการทำงานให้สำเร็จ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 3 การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา(ต่อ)

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
3	เพื่อให้มีผู้ฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันสถานศึกษาจากยาเสพติด (ต่อ)	29. การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่นักเรียนควรประกอบด้วยด้านใดบ้าง ก. ด้านความอิสระ ด้านความเหมาะสม และด้านเจตคติ ข. ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านบุคลิกภาพ ค. ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านอารมณ์ และด้านความประพฤติ ง. ถูกทุกข้อ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
		30. ความหมายของพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด คืออะไร ก. การชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติดี ข. การทำให้ตัวเองเข้าใจผู้ติดยาเสพติด ค. การเผชิญหน้ากับยาเสพติด ง. การปฏิบัติตนออกห่างจากยาเสพติด	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 4 ชุดฝึกอบรม

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
4	เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม และสามารถผลิตชุดฝึกอบรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่นักเรียนได้	31. เป้าหมายของการฝึกอบรมคือข้อใด ก. มีความรู้ในเรื่องที่ฝึกอบรม ข. ละลายพฤติกรรม ค. สร้างทักษะหรือพฤติกรรมใหม่ ง. ถูกทุกข้อ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
		32. การค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร ว่าประสบปัญหาหรือมีความต้องการพัฒนาองค์กรและบุคลากร สอดคล้องกับข้อใด ก. การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม ข. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ค. การกำหนดโครงการฝึกอบรม ง. การบริหารโครงการฝึกอบรม	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้
		33. การกำหนดสื่อ มีความสำคัญอย่างไร ก. ช่วยให้เข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น ข. ช่วยให้การอบรมสะดวกขึ้น ค. ช่วยสร้างบรรยากาศ ง. ช่วยให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 4 ชุดฝึกอบรม (ต่อ)

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
4	เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม และสามารถผลิตชุดฝึกอบรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่นักเรียนได้ (ต่อ)	34. วัตถุประสงค์และเนื้อหาชุดฝึกอบรม ต้องมีความสอดคล้องกันหรือไม่ เพราะเหตุใด ก. ไม่จำเป็น เพราะเป็นคนละส่วนกัน ข. ไม่จำเป็น เพราะวัตถุประสงค์ที่ดีต้องสามารถปรับเปลี่ยนได้ ค. จำเป็น เพราะเป็นตัวคอยกำหนดรูปแบบ วิธีการ สื่อ และการประเมินผล ง. จำเป็น เพราะเป็นตัวคอยกำหนดเนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการประเมินผล	+1	+1	+1	1.00	
		35. การตรวจสอบชุดฝึกควรทำอย่างไร ก. เชิญผู้ชำนาญเข้ามามีส่วนรวมในการตรวจสอบ ข. เชิญผู้เข้าฝึกอบรมมามีส่วนรวมในการตรวจสอบ ค. เชิญผู้ทำวิจัยมามีส่วนรวมในการตรวจสอบ ง. เชิญผู้ผลิตสื่อด้วยกันมามีส่วนรวมในการตรวจสอบ	0	+1	+1	0.67	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 4 ชุดฝึกอบรม (ต่อ)

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
4	เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม และสามารถผลิตชุดฝึกอบรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่นักเรียนได้ (ต่อ)	36. การทดสอบคุณภาพของชุดฝึกควรทำอย่างไร ก. นำชุดฝึกไปปฏิบัติจริง ข. นำชุดฝึกไปปรึกษากับผู้รู้ ค. นำชุดฝึกไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ง. ถูกทุกข้อ	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
		37. การสร้างชุดฝึกควรคำนึงถึงสิ่งใดเป็นอย่างแรก ก. การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม ข. วัตถุประสงค์ ค. การประเมิน ง. ความสอดคล้องของเนื้อหา	0	+1	+1	0.67	
		38. ชุดฝึกอบรมหมายถึงอะไร ก. การเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ข. การเรียนรู้โดยอ้างอิงจากห้องสมุด เพื่อเสริมสร้างความรู้ ค. การเรียนแบบออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับยุค 4.0 ง. ถูกทุกข้อ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

แบบทดสอบหน่วยที่ 4 ชุดฝึกอบรม (ต่อ)

ข้อ	จุดประสงค์การเรียนรู้	รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
			1	2	3		
4	เพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเกี่ยวกับชุดฝึกอบรม และสามารถผลิตชุดฝึกอบรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่นักเรียนได้ (ต่อ)	39. การกำหนดโครงการฝึกอบรม หมายถึงอะไร ก. การเอาความจำเป็นในการฝึกอบรมมาทำการวิเคราะห์ ข. การบรรจุเป้าประสงค์ของโครงการนั้น ๆ ค. การประเมินผลการฝึกอบรม ง. การวางแผนและการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
		40. การประเมินพฤติกรรมก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกอบรมเพื่ออะไร ก. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม ข. เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ ค. เพื่อให้เป็นไปตามขั้นตอนของการใช้ชุดฝึก ง. เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลง่ายขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
รวมค่าความสอดคล้อง						0.87	

ภาคผนวก ง

ค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น

ค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ

ข้อที่	P _H	P _L	ความยากง่าย	อำนาจจำแนก
1	0.75	0.50	0.63	0.25
2	0.75	0.50	0.63	0.25
3	1.00	0.75	0.88	0.50
4	0.75	0.75	0.50	.00
5	0.75	0.50	0.63	0.25
6	0.75	0.50	0.63	0.25
7	1.00	0.50	0.75	0.50
8	0.75	0.50	0.63	0.25
9	0.75	0.75	0.75	0.50
10	0.75	0.50	0.63	0.25
11	0.75	0.50	0.63	0.25
12	1.00	0.75	0.88	0.50
13	0.25	0.25	0.25	.00
14	0.50	0.50	0.50	.00
15	0.75	0.50	0.63	0.25
16	1.00	0.25	0.63	0.75
17	1.00	0.50	0.75	0.50
18	0.25	0.25	0.25	.00
19	1.00	0.50	0.75	0.50
20	0.75	0.50	0.63	0.25
21	0.75	0.50	0.63	0.25
22	0.75	0.75	0.75	.00
23	1.00	0.25	0.63	0.75
24	0.75	0.50	0.63	0.25
25	0.75	0.75	0.75	.00
26	1.00	0.25	0.63	0.75

ค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ (ต่อ)

ข้อที่	PH	PL	ความยากง่าย	อำนาจจำแนก
27	0.75	0.75	0.75	.00
28	0.75	0.75	0.75	.00
29	1.00	0.75	0.88	0.25
30	1.00	0.75	0.88	0.25
31	0.75	0.50	0.63	0.25
32	0.75	0.25	0.50	0.50
33	0.75	0.50	0.63	0.25
34	0.75	0.50	0.63	0.25
35	0.75	0.75	0.75	.00
36	1.00	.00	0.50	1.00
37	0.75	0.75	0.75	0.00
38	0.75	0.50	0.63	0.25
39	0.75	0.50	0.63	0.25
40	0.75	0.50	0.63	0.25
รวม			0.65	0.30

ข้อสอบที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ 11 ข้อ ได้แก่ 4, 9, 13, 14, 18, 22, 25, 27, 28, 35 และ 37 จึงตัดข้อสอบเหล่านี้ออกเหลือข้อสอบจำนวนทั้งหมด 29 ข้อ ซึ่ง 8 ข้อในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1, 7 ข้อในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2, 6 ข้อในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 และ 8 ข้อในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4

ภาคผนวก จ

คะแนนของชุดฝึกอบรมที่พัฒนาโดยผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม

แบบประเมินชุดฝึกอบรบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตโดยใช้ทักษะ “การปฏิบัติ” ของผู้เข้าฝึกอบรบที่พัฒนาขึ้น เพื่อใช้กับนักเรียนโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	คะแนนเต็ม 100	คะแนนที่ได้		ข้อความเสนอแก้ไขปรับปรุง
			1	2	
1.	ชื่อเรื่องและระบุปัญหา - มีความชัดเจน - รู้ว่าสื่อถึงสิ่งใด - อธิบายความเป็นมา ความสำคัญของเรื่อง	10	8	9	
2.	วัตถุประสงค์ - ระบุสิ่งที่ต้องการ - เหมาะสมกับชุดฝึกอบรบที่พัฒนาขึ้น	20	18	19	
3.	ด้านเนื้อหา - มีการนำหลักทฤษฎี หลักคำสอนศาสนา มาใช้ - มีความชัดเจน - การเรียบเรียงเนื้อหาเป็นระบบเดียวกัน - มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	30	26	28	ควรนำหลักคำสอนอิสลามมาใช้ด้วย เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน
4.	ด้านกิจกรรม - มีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา - กิจกรรมมีความหลากหลาย - กิจกรรมทำให้ผู้เรียนมีความสนใจมากยิ่งขึ้น	30	30	30	กิจกรรมที่อยู่ในชุดฝึกสอดคล้องกับจุดประสงค์ได้ดี และมีความหลากหลาย ควรระบุระยะเวลาในใบงานที่ 1 และ 2 ด้วย
5	ด้านการประเมิน - วัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ - วัดและประเมินผลเน้นการประเมินตามสภาพจริง	10	8	8	ควรเพิ่มการประเมินผลจากการสัมภาษณ์นักเรียนด้วย

แบบประเมินชุดฝึกอบรมการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยการเรียนรู้จากกร้อ่านและหะดิษ ของผู้เข้าฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น เพื่อใช้กับนักเรียนโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา

ข้อ ที่	ประเด็นการประเมิน	คะแนน เต็ม 100	คะแนนที่ได้		ข้อความเสนอแก้ไข ปรับปรุง
			1	2	
1.	ชื่อเรื่องและระบุปัญหา - มีความชัดเจน - รู้ว่าสื่อถึงสิ่งใด - อธิบายความเป็นมา ความสำคัญของเรื่อง	10	7	7	อธิบายความสำคัญของเรื่องได้ไม่ชัดเจน ควรบอกความสำคัญให้ชัดเจน
2.	วัตถุประสงค์ - ระบุสิ่งที่ต้องการ - เหมาะสมกับชุดฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น	20	17	18	
3.	ด้านเนื้อหา - มีการนำหลักทฤษฎี หลักคำสอนศาสนา, มาใช้ - มีความชัดเจน - การเรียบเรียงเนื้อหาเป็นระบบเดียวกัน - มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	30	26	28	ควรมีการสรุปจุดมุ่งหมายของอายัดิกรร้อ่านจากนักตีฟชีรมากล่าวอ้างด้วย จะสามารถเพิ่มน้ำหนักให้เนื้อหาได้เป็นอย่างดี
4.	ด้านกิจกรรม - มีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา - กิจกรรมมีความหลากหลาย - กิจกรรมทำให้ผู้เรียนมีความสนใจมากยิ่งขึ้น	30	26	27	มีความหลากหลาย แต่ไม่ได้ระบุเวลา บ้างกิจกรรมอาจจะทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย
5.	ด้านการประเมิน - วัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ - วัดและประเมินผลเน้นการประเมินตามสภาพจริง	10	8	8	เพิ่มการประเมินด้วยวิธีการสัมภาษณ์นักเรียน

แบบประเมินชุดฝึกอบรบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหาเสพติดโดยวิธีการควบคุมตนเองของผู้เข้าฝึกอบรบที่พัฒนาขึ้น เพื่อใช้กับนักเรียนโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	คะแนนเต็ม 100	คะแนนที่ได้		ข้อความเสนอแก้ไขปรับปรุง
			1	2	
1.	ชื่อเรื่องและระบุปัญหา - มีความชัดเจน - รู้ว่าสื่อถึงสิ่งใด - อธิบายความเป็นมา ความสำคัญของเรื่อง	10	8	8	
2.	วัตถุประสงค์ - ระบุสิ่งที่ต้องการ - เหมาะสมกับชุดฝึกอบรบที่พัฒนาขึ้น	20	17	17	
3.	ด้านเนื้อหา - มีการนำหลักทฤษฎี หลักคำสอนศาสนา, มาใช้ - มีความชัดเจน - การเรียบเรียงเนื้อหาเป็นระบบเดียวกัน - มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	30	28	27	ควรนำหลักคำสอนอิสลามมาใช้ด้วย เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน
4.	ด้านกิจกรรม - มีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา - กิจกรรมมีความหลากหลาย - กิจกรรมทำให้ผู้เรียนมีความสนใจมากยิ่งขึ้น	30	29	30	มีความหลากหลายสวยงาม เหมาะสมกับผู้เรียน มีการคิดวิเคราะห์ในกิจกรรมที่ 3 แต่ไม่ได้กำหนดระยะเวลา
5.	ด้านการประเมิน - วัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ - วัดและประเมินผลเน้นการประเมินตามสภาพจริง	10	7	8	ควรเพิ่มการประเมินผลจากการสัมภาษณ์นักเรียนในด้านต่าง ๆ ด้วย

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นายเฟาซี เถาว์กลอย
 รหัสประจำตัวนักศึกษา 6120420102
 วุฒิการศึกษา
 วุฒิ ชื่อสถาบัน ปีที่สำเร็จการศึกษา
 ปริญญาตรี Universiti Sains Islam Malaysia 2560
 สาขาอัลกรุอ่านและสุนนะฮ์

ทุนการศึกษา

ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 ประจำปีงบประมาณ 2563

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

ครูโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา 70 ม. 4 ต. คลองเขม่า อ. เหนือคลอง จ. กระบี่ 81130

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

เฟาซี เถาว์กลอย, อับดุลฮากีม เอ็งเปีย. 2563. “ชุดฝึกอบรมการพัฒนาทักษะของครูในการสร้าง
 ชุดฝึกการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ในโรงเรียนมุสลิมวังทองวิทยา อำเภอเหนือคลอง
 จังหวัดกระบี่”. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษา ครั้งที่ 5
 ประจำปี 2564 วันที่ 23 ธันวาคม 2563 ณ อาคารวิทยอิสลามศึกษานานาชาติ
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. หน้า 1185-1199